

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Langsted, Adolf.; Med Illustrationer af Hans
Tegner, H. F. Lindeburg, Poul Fischer, Axel
Thiess, Carl H. F. Schmidt, G. Staulund og flere.
Fortællinger og Skildringer for Ungdommen

Titel | Title:

Udgivet år og sted | Publication time and place: Kbh. : A. Christiansens Kunstforlag, 1900

Fysiske størrelse | Physical extent:

288 s. :

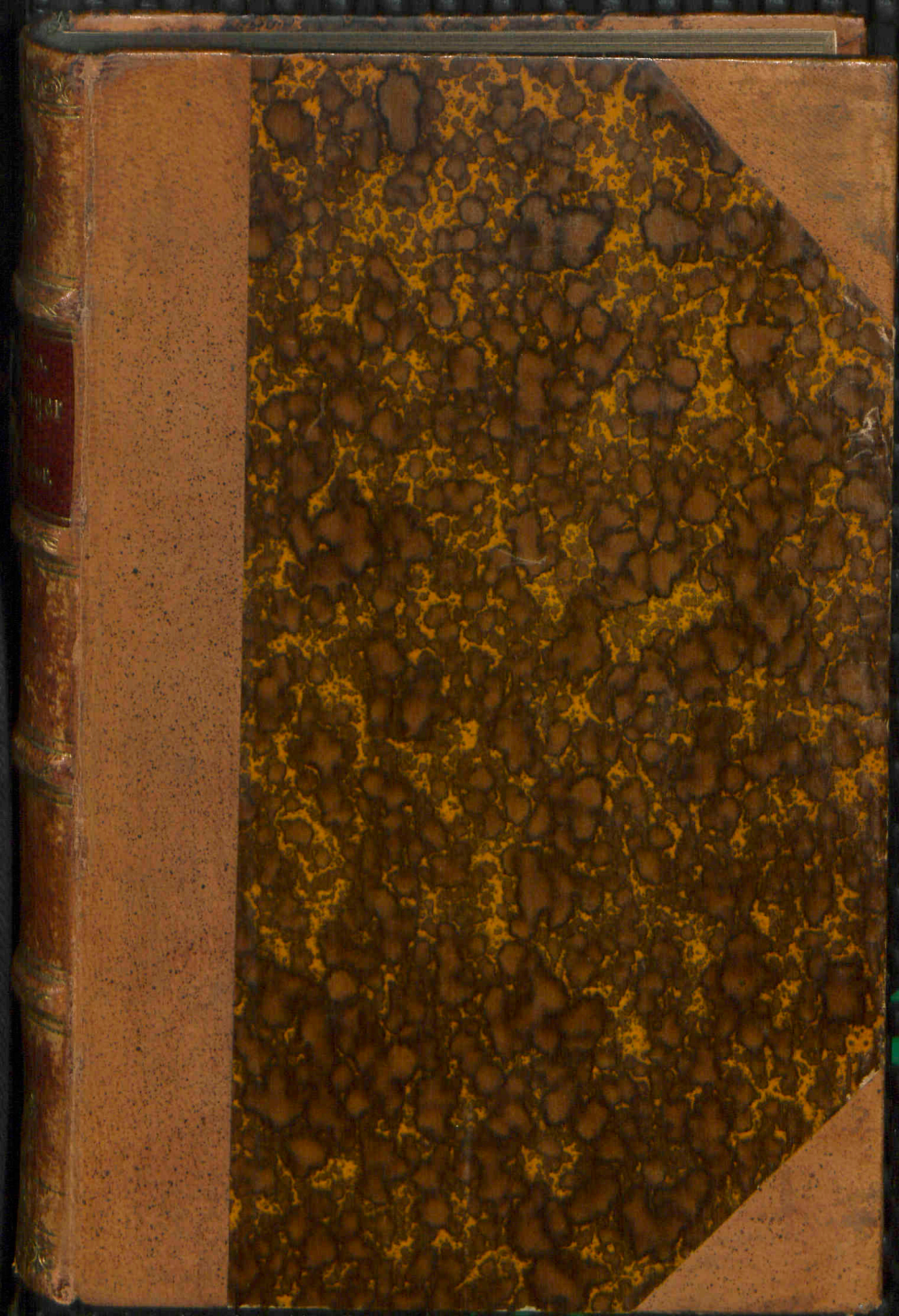
DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

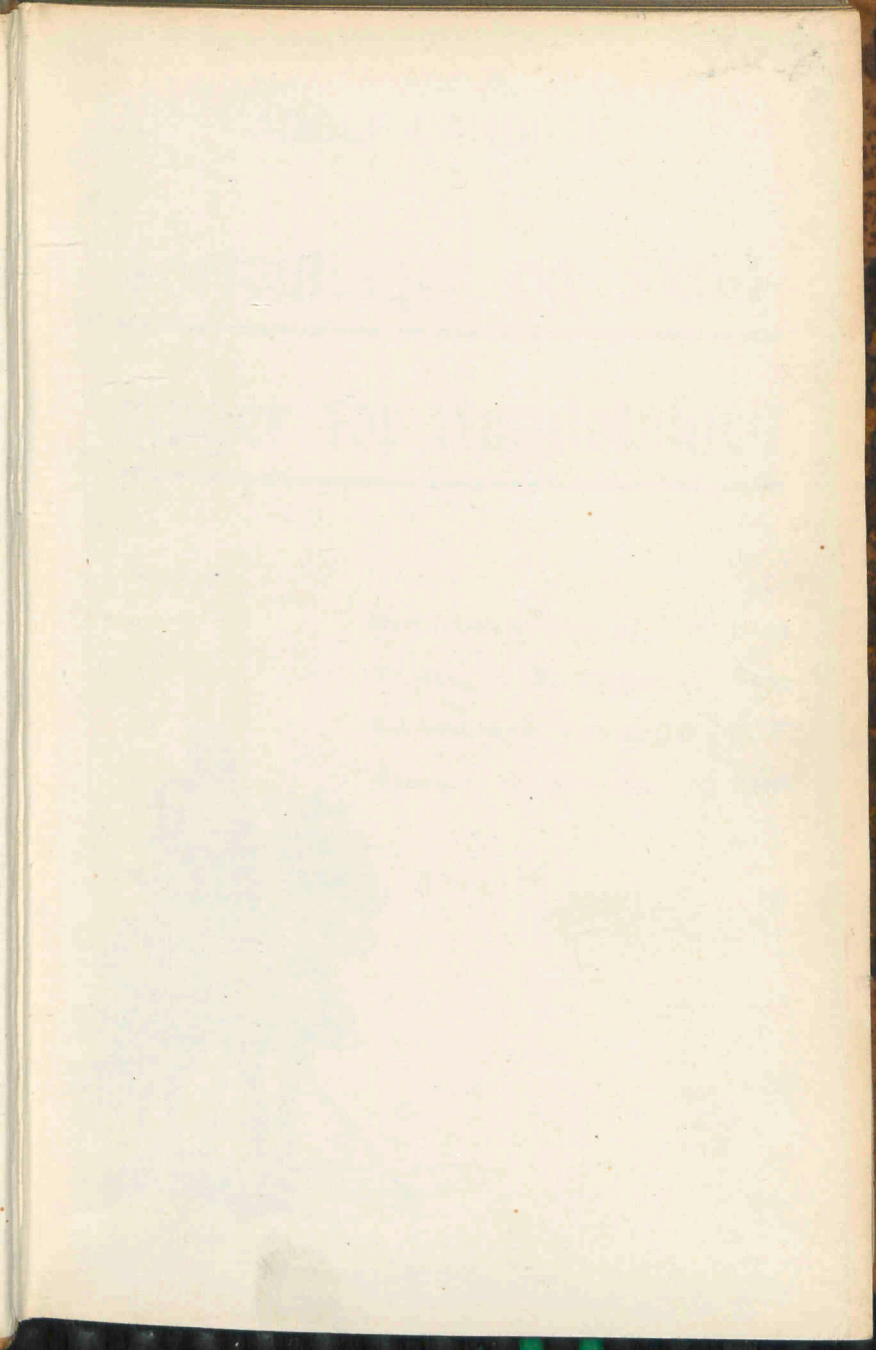
15, -280 -8

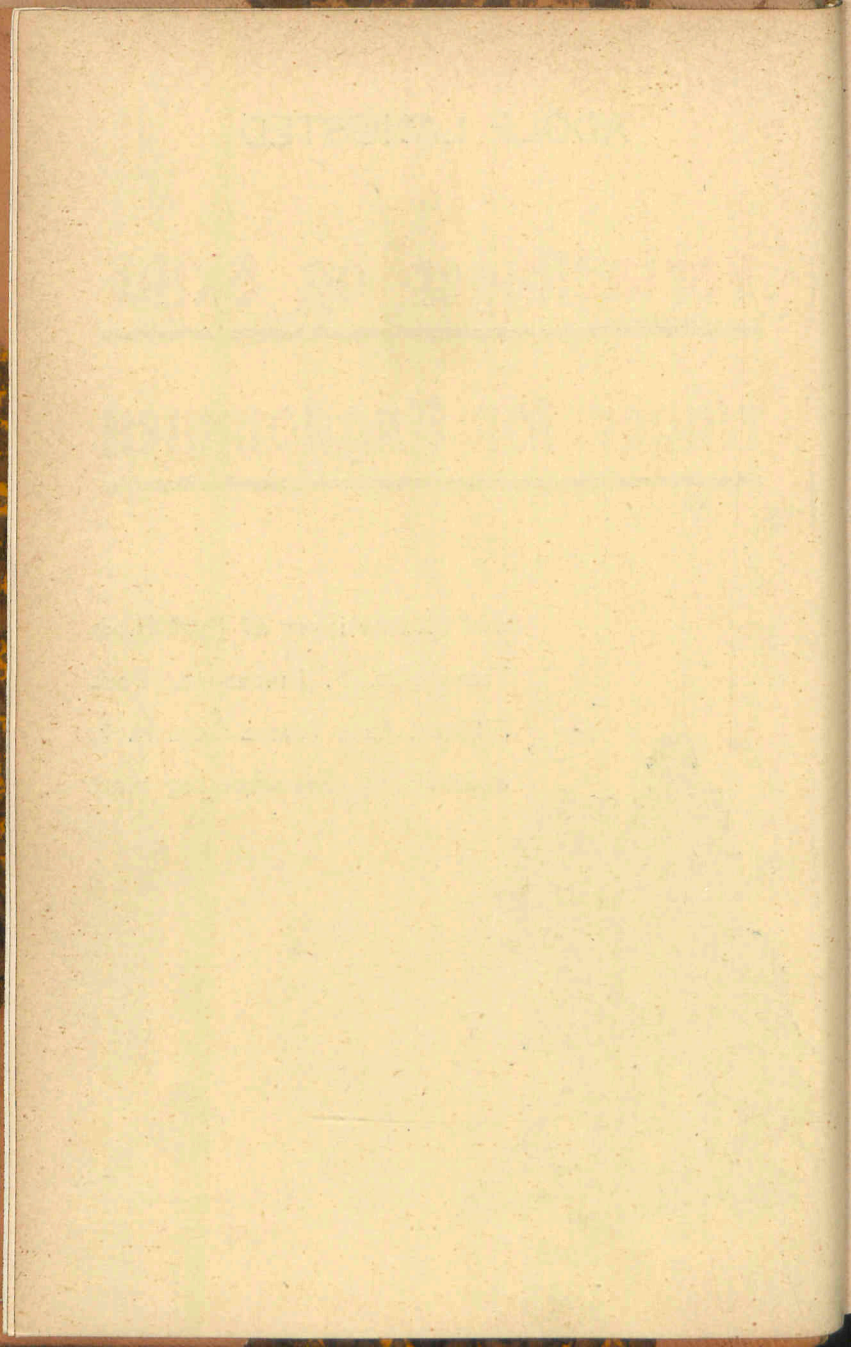
DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130001749383

FORTÆLLINGER OG SKILDRINGER

FOR UNGDOMMEN

AF

ADOLF LANGSTED

Med Illustrationer af Prof. *Hans Tegner* — *H. F. Lindeburg* —
Poul Fischer — *Axel Thiess* — *Carl H. F. Schmidt* —
G. Staulund o. fl.

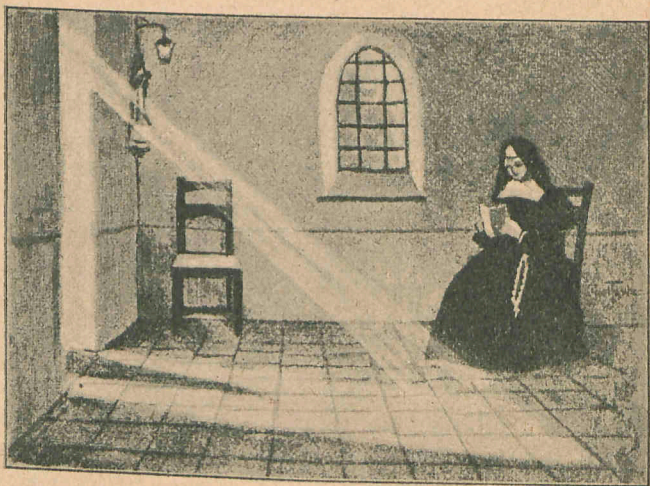
KØBENHAVN

A. CHRISTIANSENS KUNSTFORLAG

1900

I. Cohens Bogtrykkerier - Georg A. Bach -

Den lille Spinderske.

»Hvorledes gaar det nu med lille Marie?« spurgte Søster Rosalie, en yngre Nonne, idet hun kiggede ind til Portnersken i Klostret.

Portnerlogen med dens hvidkalkede Tarvelighed straaledede i dette Øjeblik i Aftensolens luende Prag.

Den lille trivelige Portnerske med de hvide Vinger paa Hovedsættet og det ringlende Knippe ved Bæltet foer til Døren, gjorde en dyb Bøjning for den indtrædende og svarede:

»Tak, fromme Søster! — Jeg synes, Pigebarnet kjendes nu en Del flinkere — og frimodigere. Hun

hænger ikke med Næbbet, som hun før havde for Skik. Hun gaar glad til sit Dagværk, og jeg tror ikke, Fabrikspigerne derovre hakker slet saa meget paa hende som tilforn. Ak! Ak! hvad kan det stakkels Kræ ogsaa for, at hun er skæv og styg?» —

»Det er da grimt af Kammeraterne at hakke paa hende, — de skulde skamme sig, — skulde de,« indskød Søster Rosalie.

»Ak, hun har døjet meget, det Skrog, al den Tid hun har været paa det Silkespinderi. Hvad er det for Piger, en saadan Fabrik huser? — Noget sammenløbet Rak! — Det vilde maaske være ubilligt at mene, at de skulde taale en Krøbling imellem sig; de betragter hende som et Snyltedyr, en giftig Ting, en Spyflue, som man jager efter og slaar ad. Derfor nævner de hende aldrig ved hendes rette Navn, men kalder hende Gros-Bébé, Kæmpebarnet. Og saa efteraber de pjankede Tøse hendes Dværgefigur, sætter sig paa Hug og »hopper Skade« hen ad Vejen.«

»Gud forlade dem deres Ondskab!« indskød paany Søster Rosalie. »Marie er jo en flink Pige, paapasselig og pligtopfyldende som vist kun meget faa af de andre Spindersker.«

»Det er netop Ulykken,« ivrede Portnersken, »ja, man burde maaske ikke sige det, men det er netop Ulykken. De andre se ingen Udvej til at komme hende til Livs. Hun ærgrer dem, fordi hun er et Mønster paa Flid, hun forarger dem, fordi hendes Dyd er uangribelig, hun kjeder dem, fordi hun ikke kan tage Del i det Fjas og Tant, som optager deres Fritid. Derfor

er de hende altid paa Nakken. — Men lille Marie er lige kær for det; hun hævner sig ikke.«

»I skal se, hun sejrer i Kraft af sin Sagtmodighed,« mente Søster Rosalie. »I synes jo allerede, det gaar en Del bedre. Maaske har den unge Fabriksherre skærpet Disciplinen derovre.«

»Ja, Kors! ham er hun da saa svært glad for,« lo Portnersken, »han har været saa god ved hende, lige siden han kom. Ved Faderens pludselige Død blev han jo kaldet hjem fra Landbohøjskolen ved Montpellier og maatte overtage Fabriken. Ak! — den første Dag, han mødte paa Fabriken og lod alle Spinderskerne forestille for sig og forhøjede deres Løn, — det var en Festdag, en Glædesdag for mange her paa Egnen, men især for Marie. Hun kom her hjem springende, dansende som en tiaars Tøs, ellevild og overstadig, som jeg aldrig før har set hende. Hendes Haar flagrede vildt; det var faldet ned under det hastige Løb, hendes Kinder blussede og hendes Øjne straaledede; jeg syntes, at Marie i det Øjeblik var ligefrem køn, — — og det store Barn sprang mig om Halsen. »Tante! Tante!« raabte hun ude af sig selv, han ligner Kristus paa Altertavlen i Klosterkirken. Og ved du, hvad han sagde til mig, da han tiltalte mig: ikke »Gros-Bébé«, som de andre derovre, men — »min lille Pige«, o Tante! idet han sagde det, var det, ligesom han tog Skavanken fra mig. » — — Ja, fromme Søster, undskyld, at jeg bliver saa rørt, men de Ord dem vil jeg huske til min Dødsdag.«

»Taaler nu lille Marie den Slags Sindsbevægelser?« spurgte Nonnen synlig interesseret og gjorde et Skridt henimod en Stol uden dog at sætte sig.

»Ja og nej,« forsikrede Portnersken, »i den første Tid, hun var hos mig, var hun mut og indesluttet. Naa, man kunde vel ikke vente sig stort andet af et stakkels forældreløst Barn.«

»Nej, Skyheden er gerne det Slør, hvori den Vanføre ynder at hylle sig,« indskød Søster Rosalie og nikkede forstaaende.

»Senere, alt som hun fandt sig tilpas her i Klostret, fortsatte Portnersken, »blev hun mere aaben og ligetil — hvad der usigeligt glædede mig, der havde lovet hendes døende Moder aldrig at slippe hende, men være hende i Moders Sted. Hun kom til Kræfter. Den gode, sunde Kost, der bødes hende her i Klostret, var noget andet end det Pøjt, hun havde faaet hjemme i den gamle Tiggerbod. Det undrer mig blot, at Marie til Tider pludselig kan blive ligesom bortvendt eller henført og sidde og stirre hen for sig uden at høre eller sige noget, ganske som om hun kunde være døv eller smaatosset. Uh, det kan saadan forskrække mig, naar det kommer. Det er, som hun kunde gaa bort med det samme, en sart Stilk er hun jo.«

Søster Rosalie havde sat sig. Aftenglansen, som blev mere og mere luende, fik det blanke Krucifix, som Nonnen bar i et violet Baand foran paa sin Ordensdragt, til at skinne som purt Guld.

»Slige Henførelser eller Henrykkelser blive kun faa udvalgte til Del,« sagde Søster Rosalie med Vægt,

»de pleje at betegne en særskilt Udvalgelse eller et særskilt Kald fra Gud. Naar hun sidder saaledes, som I siger, da er det ikke umuligt, at Gud taler til hende og oplyser hendes Aand. Alle Mennesker ere ikke lige beskafne, — ej heller lige benaadede.«

»Nej! hun har for stort et Hoved, det stakkels Kryb! — sagde den brave Portnerske og virrede ganske uforstaaende med Hovedet, »derfor ikke saa underligt at hun bliver mig for klog.«

Portklokken gav et lille, beskedent Klemt fra sig. »Det er hende,« sagde Portnersken og løb ud, idet hun ringlede med Knippet.

Nonnen hørte den tunge Port glide op og i, hørte som et smældende Kys under Porthvælvingen og saa en lille forkrøblet Skikkelse studse paa Dørtrinet — sagtens ved Synet af hende.

»Gaa kun trøstigt ind, Barn,« ivrede Tanten bag fra, »det er jo kun Søster Rosalie, der er kommet for at høre til din Helsen.«

Marie gjorde et kejtet Kniks for Nonnen og gik midt ind i Stuen, hvor hun blev staaende ret op og ned.

»Hvordan er du blevet Tøseslænget kvit?« spurgte Tanten. »Jeg synes ikke, du mere kommer i Følge med Kammeraterne. Saa slipper du da for deres Spottegloser.«

»Det er den unge Fabriksherre, der har indrettet det saaledes,« sagde Marie forlegent, men med et vist Liv, »han sagde forleden Dag, at han aldeles ikke vilde finde sig i, at Spinderskerne yppede Klammeri og samlede Opløb paa Hjemvejen. Jeg skulde herefter rejse

mig fra Rokken fem Minutter før de andre, sagde han; de maatte saa pænt finde sig i at se mig gaa før hjem, indtil de afstod fra deres Drillerier og lærte at agte mig som den gode, lille Pige, jeg var. Ja, det sagde han Ord til andet.«

»Det er da godt, at du har faaet et Værn imod de frække Piger,« indskød Tanten; »som det var, kunde det ikke gaa.«

»Hvem har sagt det?« spurgte Marie. »Har jeg klaget? — Pigerne derovre ere kaade og løsslupne til Tider, men de er ikke onde. Der er saamænd dem iblandt, der baade er gode og fromme.«

»Fromme — tror du det, lille Marie?« indvendte Nonnen.

— »Fromme — ja, gudfrygtige paa deres Vis, — naturligvis ikke fromme som I Nonner, der have den hele Dag og Natten med at hellige til Andagt og Bøn. Jeg har bestemt, at den bedste af dem skal arve mig, naar jeg dør. I smiler, Søster Rosalie; — det er ikke noget at smile ad. Alle vi Spindersker har jo en Spareskilling, der lægges til Side til vort Brudeudstyr. Jeg vil aldrig faa Brug for noget Udstyr; derfor vil jeg efterlade mit til den bedste af dem derovre.«

»Og hvem er da den bedste?« spurgte Søster Rosalie.

»Det ved jeg ikke, og det tilkommer heller ikke mig at afgøre,« svarede lille Marie, og det var, som om hun i dette Øjeblik tog Vækst. »Kammeraterne

kender min Bestemmelse. Fabriksherren skal udpege den bedste, naar jeg dør — —«

Nonnen rejste sig, udstrakte højtidelig sin fine, næsten gennemsigtig klare Haand mod den lille Dværgpigens Pande og sagde: »Du er from og sagtnodig — en god, lille Pige, som din Arbejdsherre har sagt. — Gud Herren velsigne dig!«

»Naar hun blot kunde lade være at spekulere,« tillod Portnersken sig at indskyde. »Jeg siger altid til Pgebarnet: Se til Silkeormen; æd, spind og sov — det er en god Lære.«

»Ja, Tante,« sagde Marie, underlig bortvendt, »jeg ser netop til Silkeormen. Det er en flinkere Spindeske end nogen af os. — Den udstyrer sig selv, og den Dragt, den i Stilhed forarbejder, er en Flyveham, der bærer op imod Gud.«

Den nedgaaende Aftensol lagde som en Glorie af Guld om det store Barnehoved med de klare, vidtskuende Øjne.

Den næste Dag var en Søndag. Det var en hed Sommerdag, dirrende og solfyldt. Alle Klosters Beboere vare til Messe i Klosterkirken. Kun lille Marie sad ensom under den store skyggende ægte Kastanie midt i Klostergaarden. »Pas Portklokken, mit Barn,« havde Portnersken sagt, og det gjorde hun; — hun havde blot sat sig udenfor. Der var altfor beklumret inde i Logen. Der var en underlig Tunghed over hende,

syntes hun, — men maaske gjorde Varmen hende døsigt. Hun blundede lidt nu og da, sov ikke, men var heller ikke vaagen.

Med eet hørte hun et Fløjt; det var Fabrikens Damppipe. Hun gjorde sig ingen Skrubler over, at det var Helligdag. Tro mod Signalet stod hun op og løb hen imod Porten, bange for ikke at være paa Pletten ved Dampbibens andet Fløjt. I det samme ringede Portklokken; hun rev Porten op, og der udenfor i Solskinsdisen stod en Mand, som hun lige straks ikke kendte. Hun syntes jo nok, at det var den unge Fabriksherre, men der var en Højhed og en Skønhed over ham, som gjorde hende uvis

»Hørte du Signalet, Marie?« spurgte den fremmede.

Nu kendte hun, at det var hendes Arbejdsherre, og hun svarede:

»Ja, Herre, jeg er parat.«

»Vil du arbejde for mig i Dag, — saa følg mig,« sagde han og gik over imod Fabrikken uden at se sig om efter hende.

»Alle Dage, Herre! — alle Dage!« raabte Marie og løb over til Fabriken. Hun naaede derover ligesom Dampfløjten skingrede for anden Gang. Hun gik ind i Spindesalen. Den var, — mærkeligt nok — ganske tom. Hun var den eneste, der havde lydt Signalet. Alt var stille og tyst i det store Værksted. Kun eet Hjul snurrede, og det var hendes. Kun een Spand røg, og det var hendes.

»Lad mig se, at du spinder flittigt, lille Marie,«

sagde Fabriksherren, da han havde iagttaget hende en Stund, »i Aften kommer jeg igen, og er jeg da tilfreds med dit Arbejde, vil jeg give dig din Løn. Men,« føjede han til, »husk paa, at du arbejder for mig.« Denne sidste Paamindelse bragte hende til at se op, og hun syntes igen, at der var noget sælsomt straalende i Arbejdsherrens Blik.

Hun var alene. Arbejdet gik for hende som en Leg. Aldrig havde hendes Fingre tvundet mere ihærdigt. »Det er for ham,« hviskede hun sagte ved sig selv. Rokkehjulet snurrede og syntes at gentage: »Det er for ham! det er for ham!« og Bierne, som fløj ind ad de aabentstaaende Vinduer, surrede: »Det er for ham! det er for ham!«

Selv ansporede hun sig til Arbejdet ved den kære kendte Spindevise:

Nu springe de smaa Coconer,
Og Silken skinnende gul
Drages som gyldne Ringe
Om Rokkens snurrende Hjul.

Nu briste de smaa Coconer,
Og Silken folder sig ud.
Den spoles paa Væv og vorder
Et skinnende Brudeskrud! —

Marie spandt og spandt, — men paa een Gang bemærkede hun, at det var de afhaspede Coconer, der stadigt kom igen, og ved nøjere at betragte Hjulet, opdagede hun, at der var slet ingen Traad at skjelne. Forskrækket saa hun paa den Traad, hun holdt i sine

Fingre. Jo, den var solid nok. Men hvor kunde det da være? — Hun skjulte sit Ansigt i sine Hænder og brast i Graad.

»Mod! — Mod!!« lød med eet en kærlig Stemme bag ved hende.

Hun for sammen; det var ham, Herren.

»Er du færdig?« — spurgte han med et Smil.

»Ak!« hulkede hun, »jeg har næppe faaet begyndt,« og hun viste den fine, lille Traad, som hun holdt paa at tvinde.

»Vel, meget vell!« nikkede han. »Kom nu og faa din Løn,« og han vinkede hende efter sig op i den store Lønningssal, hvor Spinderskerne plejede at møde frem hver Maanedsdag for at modtage deres Løn.

Bredt over et Par Stole midt i Salen laa den skønneste Brudedragt af skinnende hvid Silke, indvævet med Guld og Sølv.

»Se,« sagde Herren til den skælvende Pige, »genkender du dette Stof?«

»Nej,« svarede Marie tonløst.

»Det er dit Værk,« sagde Herren med Vægt. »Silken, som du ikke saa, blev vævet her, medens du spandt dernede.«

»Det er ikke muligt,« udbrød Marie, »det er ikke den samme, eller ogsaa er det et Mirakel!«

Og Marie faldt paa sit Ansigt i hellig Bæven.

»Staa op, du lille Pige!« lød Herrens Røst. »Du er den bedste af mine Spindersker her, og den, jeg kaldte for den bedste, havde du tiltænkt din Løn. Du er ikke noget Stedbarn af Gud. Du troede, at du

alene ikke havde nogen Brudedragt behov. Kender du nogen Nonne paa Jorden, der ikke kalder sig Kristi Brud? — Og er ikke du bedre end mangel Nonne? Du gode, tro Tjenerinde! — tag din Løn.«

Og hun fornå som Vingesus over sit Hoved, idet Brudedragten, det knitrende Silkeskrud, kastedes over hende. Og hun hørte et fjernt Kor synge dæmpet:

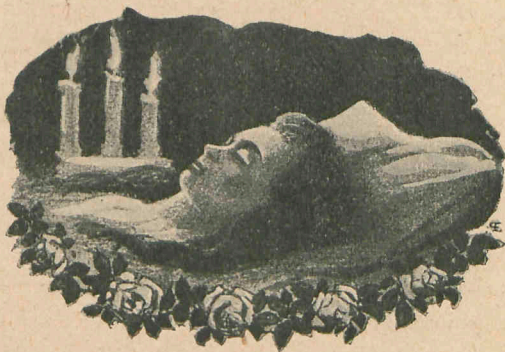
Nu briste de smaa Coconer,
Og Silken folder sig ud.
Den spoles paa Væv og vorder
Et skinnende Brudeskrud!

*

*

*

Da Nonnerne kom fra Messe, fandt de lille Marie siddende under det gamle Kastanietræ i Klostergaarden. Hun saa ud, som var hun faldet i Blund, men da de prøvede at vække hende, bemærkede de, at hun var — død.

Jernmasken.

En hemmelig Bortførelse.

Det var en mild Juniaften i Slutningen af det syttende Aarhundrede.

Solen var lige gaaet ned, de sidste luende Glimt sluktes ude i Horizonten, og Taagedisen fra Havet sænkede sig over Fiskerhytterne inde paa Kysten — Normandiets lave Kyst.

Inde i en af Hytterne stod en ældre Kone ved Ildstedet, travlt beskæftiget med at skure Kobberkar. Hun laante Lysning til sit Arbejde fra den lystigt flammende Ild og fik det efterhaanden saa hedt, at hun med en heftig Armbevægelse rev det pyntelig Hovedsæt, den normanniske Pibekappe af sit Haar.

Han var saa optagen af sin Pudsning, at hun slet ikke bemærkede, at Fatter traadte ind.

»Naa, Mutter!« sagde Fiskeren med en Røst, der fik hende til at fare sammen af Forskrækkelse, »er saa den Nadver færdig, for jeg og Knøsen skal paa Fiskeri. Nu er Jollen gjort klar, og det er paa høje Tid vi kommer afsted. Jeg gaar nu hen og vækker Syvsove-

ren, — han ligger vel og snuer i Alkoven; saa maa du imens øse vor Suppe op.»

Konen tridsede vims om paa Gulvet og fik i en Hast Nadveren sat frem. Fatter skyllede Suppen i sig, saa det slubrede efter.

»Naa!« bandede han hen imod Alkoven, »er du du ikke snart færdig med den Takkelage! Glem nu ikke Oljetrøjen og Sydvesten, det trækker op til Regn. Og kom saa og faa noget i Skrutten!« —

Ud fra Alkoven traadte en ung Mand. Det var et saa fint og fagert Ansigt, der keg frem under den bredskyggede Sydvest, at man ved første Øjekast maatte tro, at det var et forklædt Pigebarn. I det han satte sig ved Bordet, tog han sin Kabuds af, og en guldløkket Manke af viltre Krøller, faldt ned over Panden. »Jeg lider ikke de Nat-Ture,« sagde Konen med et prøvende Blik paa Fatter, medens hun strøg Gutten gennem det krøllede Haar. »Taagen staar tæt over Kanalen, og altid skal Gutten med.«

»Han skal hærdes, skal han,« mumlede Fatter og drejede sin Skraa mellem Tænderne.

»Ja, Mo'er!« sagde Knøsen og saa op med et kækt Blik, »skulde en af os blive hjemme, maatte det da være Fa'er, og bliver det ondt Vejr, skal han ikke have Lov at gaa med.«

I det samme hørtes drønende Hovslag ude paa Vejen; Døren reves op, og en Flok maskerede, tæt formummede Mænd trængte ind i Hytten med dragne Klinger. Den forreste i Flokken med en vajende Fjerbusk paa den guldgalonerede Hat gik rask forbi de

M. Lindberg

bestyrtede Fiskerfolk hen imod Gutten, kastede sig paa Knæ for ham og sagde:

»Sire! Din Tid er kommen. Frankrigs Trone venter dig. Tyrannen skal vige for den retmæssige Arving. Staa op og følg os!»

Knøsen stod et Øjeblik maalløs, som forstenet af Undren, saa brød det paa én Gang frem:

»Sig mig, hvem jeg er. Jeg har aldrig troet, at jeg hørte hjemme her, — aldrig troet, at jeg var en Fiskermands Søn; — jeg havde andre Tanker, andre Længsler, andre Maal, og der var kun Plads for dem paa Havet.«

»Sire!« lød Svaret, »dit Navn er Philip, Hertug af Orléans, men din Ret er Tronen; thi du er Ludvig den XIII's og Anna af Østrigs førstefødte Søn — forstuet og skjult af den mistænksomme Konge, din Tvillingbroder, hvem du ligner som en Draabe Vand den anden.«

»Hvorfor blev han da Konge og ikke jeg?« — spurgte Gutten i aandeløs Spænding. Den maskerede med Fjerhatten rejste sig og hviskede ham i Øret: »Du blev i din Fødselsstund antaget for dødfødt, og han hyldet, førend du vaagnede til Liv. Men,« tilføjede han, idet han hævede Stemmen: »Kongen har trampet vore Rettigheder under Fødder. Vi Adelsmænd vil ikke taale det længere, vi har sammensvoret os imod ham og vil tvinge ham til at vige for dig — du gud-kaarne Hersker!«

»Frankrigs Konge!« hviskede Gutten, »har jeg ikke stundom følt, naar jeg tog Styret derude, at jeg

var kaldet til at styre mere end en Kvase!« — — og med ét fo'er han hen og greb Fiskeren i Struben og raabte: »Bekend, at det er sandt, hvad denne Mand siger, at du har ladet dig underkøbe af Kongen til at fostre mig som din Søn.«

»Ja det er sandt,« lallede den gamle.

»Sværg mig det til ved Gud og alle Helgen,« raabte Knøsen ude af sig selv.

»Ved Gud og alle Helgen,« stammede Fiskeren.

Gutten slap Taget og, idet han rettede sig i sin fulde Højde, sagde han, vendt til de maskerede:

»I skal finde mig mit Kald værdig. Jeg følger Eder og raster ikke, før jeg har løftet min Arv og trykket Kronen fast om min Tinding.«

»Kongen leve!! Leve Hertug Philip!!« raabte de sammensvorne, som med én Mund, og deres Fører tilføjede:

»Nu i Sadlen! — Sire, jeg fører Eder til mit Slot, hvor en udsøgt Kreds af Frankrigs Adel venter Eder med Længsel.« Knøsen traadte hen til Mutter, der stod bortvendt og græd. »Mo'r!« sagde han rørt. »Moder har jeg kaldt dig, og Moder fortjener du at hedde fremfor hende, der fornægtede og solgte mig. Farvel og Gud være med dig!«

Saa trykkede han Sydvesten ned over Ansigtet og red bort med de maskerede.

Ludvig XIV.s Dobbeltgænger.

Tidligt paa Natten naaede den lille Rytterflok til sit Bestemmelsessted, en befæstet Borg, der tilhørte Hertugen af Beaufort, de sammensvornes Fører. Alle-

rede i Slotsgaarden blev Hertugen og hans Følge modtagende af en Sværm af galonerede Tjenere, der næppe havde faaet Øje paa Fiskergutten, før de bukkede, saa Voxkjerterne, de holdt, dryppede langs ad Stenbroen. Hertugen førte selv Prinsen op til de Værelser, han havde ladet indrette for ham. De vare ødselt møblede og festligt oplyste.

»Sire,« sagde han og aftog Masken, »jeg beder Eder her at gøre Toilet og iføre Eder en Dragt, der passer sig for Eders Stand. Imidlertid vil jeg forberede mine Gæster paa Eders Komme; thi vi vil straks foretage Eders Hyldning i den store Riddersal.«

Hertugen trak sig tilbage med et ærbødigt Buk. En Hærskare af Tjenere flokkedes om Prinsen og afførte ham det begede Oljetøj, som de med deres fine Fingre næppe turde røre ved. Men alt som de aftog Stykke for Stykke, undredes de over hans slanke, herlige Vækst og hans velformede Lemmer; en ren Atletskikkelse voksede frem af Matrosklæderne. Det viltre lokkede Haar kom under Saksen og faldt som Guldringe ned paa det lyse Gulvtæppe.

»Ak! det var Mutters Stolthed,« sukkede han hen for sig, men tæt blev det klippet for at der kunde sættes en Paryk paa. Efter et Bad og en større Af sæbning i parfumeduftende Vand iførtes han en Galla dragt, saa rig og prunkende som nogen, Ludvig XIV. bar ved sine største Hoffester.

»Enhver sin Forfængelighed,« tænkte han ved sig selv, da han krøb i Kniplingsskjorten. — »Uldtrøjen huede Matrosen bedre!«

Dragten var af lyseviolet, brocheret Silke med tilsvarende Sløjfer og Skærf, dertil en Kaarde med Perlemorsgreb og en rigt galoneret Hat med hvide Fjer. Men førend han satte den paa Hovedet, anbragtes med Omhu en blond Allongeparyk, der smukt indrammede hans fine Ansigt og i lange bløde Krøller faldt ned over Skuldrene paa ham. Sluttelig rakte Kammertjeneren ham de elegante, bredkravede Handsker. Det kneb haardt at komme i dem, for Prinsen medbragte fra sit forrige Erhverv saadanne ru barkedede Hænder. Med lidt Pudder bødedes der paa den alt for friske, solbrændte Teint, og saa stod han der fuldt færdig, — kongelig af Dragt, dog end mere kongelig af Skikkelse.

Kammertjeneren gik ind for at melde ham.

Inde i Riddersalen, hvis Lampetter og Kandelaberer udstraalede et blændende Lyshav, ventede Hertugen af Beaufort omgivet af en glimrende Stab af gallaklædte Kavallerer og Damer — alle Repræsentanter for Landets fornemste Adelsslægter.

»Jeg er uhyre spændt paa at se Ludvig XIV.s Dobbeltgænger,« sagde Hertuginde af Lougueville i en spøgefuld Tone, henvendt til sine Sidemænd, Biskoppen af Vannes og Kardinalen af Retz, »ganske vist er han Kongens Tvillingbroder, men jeg betvivler dog, at han er ham saa lig, som vor elskværdige Vært paastaar.«

»Ligheden skal være skuffende, Madame,« forsikrede Biskoppen, »men det maa den jo og være, om vort Anslag skal lykkes.«

»Aldrig har jeg hørt en Intrige dristigere spundet,« sagde Kardinalen af Retz, »Beaufort er et stærkt Hoved, det maa man lade ham; thi hvem andre havde vel faaet et saa forslagent Indfald som at bortføre Majestæten midt under et Maskebal og at sætte hans Dobbeltgænger i hans Sted.«

»I Sandhed en snildt udtænkt Plan, som fortjente at lykkes,« bemærkede Hertuginde, »sjældent har sammensvorne øvet større Retfærdighed. Vi lade blot Brødrene bytte Roller og retter saaledes den Fejl, der blev begaaet for en Snes Aar siden.«

»Apropos, Hertug,« vedblev hun henvendt til Beaufort, »fra hvem har I Eders Underretninger angaaende Maskeballet paa Versailles i Morgen? — for de maa da være paalidelige.«

»Fra Portneren paa mit Hotel i Paris,« svarede Hertugen med et Buk, »han er nemlig Ven med en af Hans Majestæts Lakajer og en af Fouquets Betjente, saa jeg tror, han maa siges at være vel underrettet.«

»Men se, der har vi jo min Kammertjener, som melder os hans Naade. Mine Damer og Herrer! giv nu Agt paa Ligheden ved det første Indtryk. I har jo tilsvoret mig: oprigtigt at ville give til Kende, hvad I mener. Thi I maa vel erindre, at paa Ligheden hviler vort Anslag, og vi er alle fortabte i Fald det mislykkes.«

Der herskede et Øjebliks Dødsstilhed i Salen; alles Blikke rettedes mod Fløjdørene. Disse sloges op paa vid Gab, og otte Lakajer med Voksllys i Hænderne traadte ind og stillede sig op paa begge Sider af Døren.

Høj og majestætisk skred Prinsen ind i Salen — ikke som en Unggut, der var vant til at betjene sig selv og derfor bluedes ved al denne Hyldest, men som en Konge, hvem Tusinder laa for Fødderne.

Forsamlingen nejede sig uvilkaarligt, som en Kornmark nejer sig for Morgenbrisen, og alle henfaldt i stum Forundring ved dette Syn.

Hertugen af Beaufort smilede ved at se det Indtryk, som Prinsens Tilsyneladelse udøvede paa hans Gæster, og opildnet ved denne Triumf raabte han:

»Leve Kongen! Leve Philip af Orleans!« Denne Ovation istemmedes af hele Selskabet.

»Ma foi!« hviskede Hertuginde af Longueville til Kardinalen, denne Lighed er jo næsten uhyggelig. Er det ikke, som vi conspirerede mod Ludvig XIV. i hans egen Nærværelse?»

»Tilvisse, Madame,« svarede Retz, »aldrig havde jeg

troet, at to Væsener kunde ligne hinanden i den Grad. Med en saa skuffende Lighed maa vor Succes jo betragtes som garanteret.«

»Sire,« sagde Beaufort og hævdede sin Stemme for at blive hørt af alle, »I staar her blandt trofaste, edsvorne Venner, som alle er rede til at ofre Liv og Gods for Eders Sag. Vi vil ikke mere lade os knægte af Tyrannen Ludvig XIV.; den Dag, da han mødte i Conseilsalen og svang Hundepisken over vore Hoveder, nedbrød han al Respekt. Den Arv, han har tilrevet sig, er Eders. Vi har kaldt Eder hid for at løfte den.«

Et nyt »Leve Kongen!« ringede igennem Salen.

»Venner!« sagde Prinsen fast, »jeg haaber ikke, at jeg skal skuffe Eders Tillid. I har raadet mit Livs dunkleste Rune. Jed ved, hvem jeg er. Og Gud Herren, almægtigste, give mig at vise, hvem jeg er! — Vil I, Hertug! ledsage os til vort Gemak og der indvi os i Eders Planer.« Med en hilsende Haandbevægelse skred han derpaa ud af Salen, fulgt af Hertugen.

Komplottet.

Den næste Dag stod Ludvig XIV. i en af Vinduesforbygningerne paa Versailles. Foran ham stod hans aarvaagne og tjenstivrige Politi-Præfekt Fouquet. Kongen var i en meget ophidset Tilstand, og Fouquet gestikulerede saa livligt, at det aabenbart maatte være en Sag af stor Vigtighed, han forfægtede.

»Jeg forsikrer Deres Majestæt,« ivrede Fouquet,

»at det forholder sig, som jeg siger. Beauforts Portner, som er Ven med en af mine Spioner, har nemlig udfrittet ham angaaende Festen i Aften saa længe og saa ihærdigt, at han tilsidst anede Uraad, — han saa da Lejlighed til i Aftes at drikke ham fuld paa en Vinstue og fik lokket det hele ud af ham. Beaufort og Konsorter vil kort før Demaskeringsøjeblikket lokke Eder ud i Haven, bemægtige sig Eders dyrebare Person og efter at have kneblet og maskeret Eder, bortføre Eder i hans Karosse. Ingen vil savne Majestæten, thi ved Demaskeringen vil Eders Broder altsaa træde i Eders Sted — i Sandhed et af de forslagneste Komplotter, som nogen Tid har været anstiftet!«

»Vi er altsaa endnu ikke komne Fronde-Komplottet til Livs,« indvendte Kongen mørk. »Det er pardieu en Herakles-Kamp imod en Hydra, der rejser et nyt Hoved for hvert ét, man kapper af. Og dog, hvad er en hel Hær af disse Urostiftere mod Philip af Orleans? — Kan vi regere en Time roligt, saalænge denne Mand er i Live? Nu da denne skæbnesvangre Lighed er opdaget, vil enhver Intrigue, ethvert Attentat imod vor Person bygges paa den. Har man nogen Tid hørt, at Forsynet har haft et saa besynderligt Lune: at skabe to Fyrster ens, det er jo som at give en Person to højre Hænder! — Han maa ikke demaskeres i Aften, det maa I forhindre Fouquet! Hans Ansigt maa ikke ses, ikke for nogen Pris.«

»Sire,« svarede Fouquet, »I maa ikke forlange mere af mig i Aften end at betrygge Eders Sikkerhed. Det turde allerede være store Ting. Hverken jeg eller

mine Spioner kender Eders Broder, thi saa længe han bærer Masken, vil jo bemeldte Lighed ikke nytte os. Altsaa kan vi ikke arrestere ham. Men i saa Fald min Plan lykkes, behøver Deres Majestæt iøvrigt ikke at frygte hans Demaskering.«

»Og hvorfor ikke?« spurgte Ludvig XIV. spændt.

»Sire!« svarede Fouquet med et lunt Smil, »fordi han sikkert vil flygte, naar han opdager, at Komplottet er sprængt, og flygter han, garanterer jeg hans Arrestation; thi ingen Karosse slipper i Aften ud af Slotsporten uden først at være grundigt undersøgt af mine Agenter. Min Plan er forøvrigt den, at jeg og mine flinkeste Spioner straks ved Maskeballets Begyndelse blander os imellem Gæsterne, iførte sorte Dominoer. Deres Majestæt har jo lovet i Følge vor Aftale ikke af nogen at lade sig overtale til at betræde Terrassen end sige Parterret omkring de store Springvande. Da Majestæten ikke maskerer sig, vil vi intet Øjeblik tabe Eders Person af Sigte, medens de sammensvorne snart vil omsværme Eder og ved alle Midler søge at lokke Eder ud i Haven. Vi vil da lade dem arrestere en for en — ganske umærkeligt skaffe dem til Side. Vi har vore Karosser holdende forspændte nede paa den anden Side af Orangeriet. Derfor, Sire! vær ved godt Mod og forlad Eder kun paa mig.«

Kongen klappede Præfekten paa Skuldrene og sagde: »Tak for Eders Aarvaagenhed, Fouquet! Paa Gensyn i Aften.« Og dermed var Audiensen forbi.

Maskeballet.

Maskeballet var allerede i fuld Gang, og Fouquet og hans Spioner vare travlt beskæftigede med at fjerne alle mistænkelige Masker, der omsværmede Kongens Person.

Versailles straaledede i al sin forførende Pragt. Terrasserne med deres Bronceguder og Marmornymfer vare festligt oplyste af venetianske Lanterner, der, ophængte under Vandspringenes Kaskader, kastede et dæmrende magisk Skær over hele den brogede Forsamling. Dansesalen, det prægtige Spejlgalleri straaledede med sine tusinde Kjerter, hvis Blus, mangfoldiggjorte af de tusinde Spejle, fremhævede de dansendes kostbare Kostumer og juvelbesaaede Kaarder. Det var som ét stort daarende Feeri paa et fortryllet Slot.

Ludvig XIV. viste sig nu og da blandt de dansende, og alle, som kom i hans Nærhed, badede sig i hvert Glimt, det lykkedes dem at opfange, af »Kongesolen«, som hans Smigrere kaldte ham.

Henne i en Vinduesfordybning stod en prægtig Diana fordybet i Samtale med en Domino. Det var Hertuginde af Longueville og Prinsen af Orléans.

»Sire!« sagde hun aandeløs, »jeg bønfalder Eder om at flygte, mens det endnu er Tid. Beaufort, Biskoppen af Vannes, Kardinalen af Retz ere forsvundne en efter en. Vort Komplot er røbet; vi er alle om en Hals.«

»Jeg besværger Eder, Fyrstinde!« hviskede Prinsen, »tænk paa Eders egen Sikkerhed. Ingen kender mig, før jeg demaskeres, og er jeg nu en Gang hentet

frem af mit Skjul, saa vil jeg dog unde mig selv — det koste, hvad det vil! — i Lys af disse tusind Kjerter at vise mit Ansigt og derved forfærde mine Fjender som et Spøgelse fra Graven.«

»Jeg tør ikke længere tale med Eder, Sire!« sagde Hertuginde. »Gid I ikke maa fortryde at have vraget mit Raad. Det aner mig, at vi aldrig mere skulle ses; derfor Sire, — Farvel! og Gud være os alle naadig.«

Prinsen bukkede og kyssede hendes Haand til Afsked; et Øjeblik efter var hun forsvundet i Vrimlen. Han spejdede efter Kongen, men da han ikke saa ham i Spejlgalleriet, trak han sig ind i de tilstødende Gemakker, for maaske at kunne opspore ham der; nu alt var tabt, var det jo kun Hævnen, det gjaldt at vinde.

Derinde stod omringet af en Skare tilbedende Masker Enkedronningen: Anna af Østrig. Hun lo og spøjte, men Smilet var tvungent, og det var let at skønne, at noget hvilede tungt paa hendes Hjerte, saa bleg og adspredt hun var. Paa én Gang sagde hun til de omstaaende Kavalierer: »Godnat, mine Herrer! vi føle os ikke ganske vel.« Hun gjorde et Par Skridt henimod Fløjdøren ind til sit Sovegemak, men sank halv afmægtig om paa en Kanapé i Armene paa en tililende Hofdame. Maskerne trak sig ærbødigt ind i Dansesalen, men Prinsen blev staaende som naglet til samme Plet.

»At vide, at han er her og ikke at kende ham,« sukkede Dronningen hen for sig, idet hun pressede

Haanden mod sit Hjerte, »at vide ham i Livsfare og ikke at kunne varsko ham! O, hvilken Kval!»

»Hvem mener Eders Naade?» spurgte Hofdamen.

»Ingen,« sagde Dronningen og fattede sig, »slet ingen! Kom og før os ind i Balsalen.«

Prinsen, som stadig stod lænet til Kaminen, havde imidlertid aftaget sin Maske for bedre at kunne betragte sin Moder. Idet hun rejste sig, blev hun ham vaer, og i Forbigaaende nikkede hun fortroligt til ham og sagde nok saa spøgefuldt:

»Sire! I plejer ikke at blive saa hurtig træt af et Bal. Det er i Sandhed for tidligt at trække sig tilbage.«

Et hoverende Smil gled hen over Prinsens Ansigt; hun havde taget ham for Kongen.

Han stod endnu hensunken i Tanker over dette Møde, da pludselig Kongen traadte ind fra et Sidekabinet, grublende og mørk. Han foer uvilkaarligt sammen ved at se Prinsen, som han stod der mørk og grublende som han selv — livagtigt hans eget Spejlbillede.

»Forræder!« tordnede han, »hvor tør du snige dig herind og spille Konge?»

»Her er jo frit Spil og Maskebal i Aften,« svarede Prinsen, »iøvrigt er det dig og ikke mig, der spiller Konge, thi jeg er det, saa sandt jeg var det, før du blev født.«

»Du vover at pukke paa din Ret,« ivrede Kongen.

»Jeg vover at hævde den som min Arv, hvorimod den, du pukker paa, er stjaalen,« indvendte Prinsen.

»Ha! falske Smerdes!« raabte Kongen ude af sig selv af Harme, »du kommer her og vil brede dig paa Kambyses' Kongesæde! — Daare som du er!«

»Kald mig ikke Daare,« sagde Prinsen og hævede Stemmen, »husk paa, at — Konge er den af os, som kommer levende ud af denne Sall!«

Begge Kaarder foer ud af Skeden og krydsedes i Luften. Allerede i andet Udfald saarede Kongen Prinsen og slog ham Kaarden af Haanden.

»Hvilken Pjalt til at fægte!« mumlede Kongen og stak sin Kaarde i Skeden, medens Prinsen sank bleg om paa Kanapéen.

Dronningen, som havde hørt Vaabenklirren, kom ilsomt ind fra Balsalen i samme Nu som nogle Schweitzer-Gardister traadte ind fra Trappegangen, ligeledes hidkaldte af Støjen.

»Aflaas Døren ind til Spejlgalleriet,« befalede Kongen Gardisterne, »og indlad ingen uden vor udtrykkelige Ordre. Bed Hr. Fouquet ulejlige sig hid.«

Medens han talte til Vagten, stillede han sig op foran Kanapéen, saaledes, at han dækkede den besvimes Ansigt. Vagten udførte Befalingen og trak sig ærbødigt tilbage. Dronningen, som nu først bemærkede den saarede, kastede sig med et Skrig ved hans Fødder og bedækkede hans Hænder og Pande med Kys.

»Philip! min Søn! kom til dig selv,« raabte hun og flængede Kniplingsskjorten for at syne hans Saar. Beroliget ved at se, at det kun var en lille Rift, tog hun et Hovedvandsæg frem af sin Lomme og over-

stænkede hans Ansigt og Bryst med den vellugtende Essents. Prinsen vaagnede lidt efter lidt af sin Besvimelse, saa op paa Dronningen og sagde med dyb Vemod:

»O, Mo'r! Mo'r! — at du har kunnet gøre mig dette! — Vil du anden Gang vække mig af Døde til et kvalfuldt Liv? — O, saa bed hellere ham derhenne om at tage mit Liv; han har jo dog taget alt, hvad mit var.«

Fouquet var imidlertid traadt ind ad en Tapetdør og talte sagte med Kongen.

Dronningen slæbte sig hen over Gulvet og omfavnede Kongens Knæ, idet hun raabte:

»Sire! ikke Døden! ikke Døden!« og hun hulkede som et Barn.

Kongen lod, som han ikke bemærkede hende, ridsede i Hast nogle Ord med en Guldstift paa et Dokument, som Fouquet rakte ham, og gik ind i Balsalen.

Krampagtigt klamrede Dronningen sig til Fouquets Arm og gennemløb med Øjnene de Linjer, Kongen havde skrevet paa Dokumentet. Hulkende læste hun de Ord:

»Før Prinsen til Klippefæstningen St. Marguerite og dæk hans Ansigt med en Jernmaske, som det under Dødsstraf forbydes Fangen at kaste.«

»O, Mo'r! Mo'r!« sukkede Prinsen, idet han strøg Parykken af sig og med Haanden foer igennem det studsede Haar, »denne Straf er værre end Døden. Var

du ikke min Moder, vilde jeg forbande dig for al den Ulykke, du har bragt over mit Hoved. Men nu Guds Fred og Farvel!»

»Farvel, min egen elskede Dreng,« sagde Dronningen dybt rystet, »lad mig endnu en Gang se ind i det dejlige Ansigt, inden det skjules for stedse,« og hun tog Prinsens Hoved imellem sine Hænder og kysede det med en Moders Ømhed.

»Behag at maskere Eder,« sagde Fouquet i en bestemt Tone og rakte Prinsen hans Maske.

»I har demaskeret Eder for tidligt, Eders Højhed! Fra nu af vil Eders Liv blive ét langt Maskebal.«

Prinsen løsrev sig af sin Moders Favntag og sagde med et Suk, idet han tog Masken paa:

»Saa gid Døden snart som en barmhjertig Elskerinde vil danse mig ihjel.«

Fouquet ringede med en Sølvklokke, Vagten traadte ind, og paa et Vink af Præfekten førte Schweitzerne Prinsen bort for Dronningens Øjne.

Paa Øen St. Marguerites Klippefæstning henslæbte Jernmasken, som Historien har døbt den ulykkelige Prins, — mange og lange Aar. En af vore Digtere har viet ham en Sang, hvori det hedder:

Der sidder en Fange i Taarnet hist!
 Til Vovernes Mumlen lytter han vist;
 Han ejer ej Menneskets Miner!
 En Maske af skinnende blankt Metal
 Er smedet om Hovedets fine Oval
 Og fæl og dødkøld den griner.

Ak! snæver er Cellen, og mørk og krum
Under Loftet ruger dunkel og stum
Et Fængsels kvælende Gysning.
Paa Væggen pikker et ensomt Ur,
Fra Vinduet, gennem den tykke Mur,
Falder en dæmrende Lysning.

Om Aftenen stiger der mangen Gang
Fra Taarnet en dyb og bævende Klang,
Som sagte paa Bølgerne gynger —
Kun Fiskeren lytter dertil i sin Baad,
Hans barske Øje glindser af Graad:
Det er Jernmasken, der synger.

Vogterdrengen.

Det var en dejlig Sommermorgen. Solen kastede sine varme Straaler ned over det smilende Landskab, medens en lun Vestenvind nu og da kærtegnende foer hen over Kornmarkens Vipper og Mosens spejlblanke Huller, ja endog gav sig til at lege med en henad Landevejen slentrende Drengs Lokker.

Den lille Fyr, der vel omtrent kunde være 13—14 Aar gammel, syntes fordybet i sine Tanker; det var et underligt, vemodigt Smil, der bævede om hans Læber, og naar han engang imellem saa op, var det, ligesom hans dybe blaa Øjne stod fulde af Taarer.

Da han kom i Nærheden af Jernbaneleddets, standsede han et Øjeblik.

Derovre paa den modsatte Side af Skinnerne laa et lille gult Banevogterhus med rødt Teglstenstag. Det var hans Hjem, Maalet for hans Vandring; og dog standsede han et Øjeblik ubestemt, lod sit bedrøvede Blik glide henover dette saa kendte, hjemlige Landskab og løftede det saa lidt efter lidt opad, indtil det gik over til en søgende Stirren.

Han havde ikke staaet ret længe saaledes, førend han vakttes af en stærk Mandsstemme, der raabte: »Hvad kiger Du efter, min Dreng?«

Han vendte sig rask om; han havde kendt sin Faders Stemme, og nu saa han ham staa og grave ovre i Haven.

Han skyndte sig gennem Leddet over til ham og, idet han greb fat i hans Haand, sagde han: »Aa, jeg stod bare og tænkte paa, Fa'r! at jeg vist kom for tidlig hjem i Dag, men Baronens ere kørte til Kirke, og jeg har faaet fri Resten af Dagen.«

»Saa meget des bedre, min Dreng!« sagde Faderen, og, idet han fæstede sine Øjne stift paa ham, tilføjede han »men Du lyver vist for mig, for det var neppe det, Du tænkte paa, da Du stod derovre; kender jeg Hans ret, var det snarere sin Mo'r, som nu bor oppe i Himlen hos Vorherre, han tænkte paa; levede hun, var det nok noget andet saadan at komme hjem om Søndagen.«

»Ja, Fa'r!« hviskede Hans næppe hørilig, medens Taarerne strømmede ned ad hans Kinder, »herhjemme er det rigtignok ikke som før, siden Mo'er er død, og Du har giftet Dig med hende derinde, der gaar og skænder og skælder og tillige har taget den væmmelige Rivihjel af en Tøs med sig.«

»Naa, naa, Hans! lad nu det være godt, vist er det, at de behandle Dig ikke, som de burde og — langt fra efter mit Hoved; derfor var det jo, jeg saa at faa Dig i Tjeneste hos Baronen oppe paa Gaarden, hvor jeg selv tjente, førend den Stadsmand skaffede

mig Embedet som Banevogter; hold Du Dig til ham, Hans!« —

»Ja, Fa'r!« sagde Drengen med straalende Ansigt, »veed Du, hvad han lovede mig igaar? — — han lovede mig, at, hvis han ellers vedblev at være fornøjet med mig som Vogterdreng nu i Sommer, saa vilde han til Vinter sætte mig i Skole og lade mig lære noget for sin Regning, aa, Fa'r! Du ved ikke, hvor jeg er lykkelig; saa kan jeg blive ligesom andre paa min Alder, og naar jeg er rigtig flittig, kan jeg maaske blive meget, meget klogere; aa, jeg vidste slet ikke, hvordan jeg skulde takke ham!«

»Det var ogsaa smukt af ham,« sagde Faderen, »og Du kan tro, det har pint mig, min Dreng, at jeg hidindtil ikke har haft Midler til at betale Skolepenge for Dig, — men gaa nu ind, Hans! og se at faa noget at spise og prøv saa med det samme at indlade Dig lidt med dem, saa kunde det jo være, de blev mere manerlige imod Dig; bedst var det jo, om I kunde forliges.«

»Ja, Fa'r!« faldt Hans ind, »mænd var det saa, og derom har jeg bedet hver eneste Aften, siden den Dag, hun slog mig.«

»Ret saa! min Dreng,« sukkede Faderen rørt, »kan nogen ikke komme ud af det med Dig, er det saamænd deres egen Skyld, og er de derinde idag stygge ved Dig, Hans! saa kan Du bare komme ud til mig og hjælpe mig med at grave.«

Hans havde allerede lagt Haanden paa Klinken og traadte rask ind i Køkkenet; der var ingen — han

bankede da sagte paa Sovekammerdøren og sagde:
 »Mo'r! er Du der?« — da ingen svarede, spurgte han igen højere: »Mo'r! Mor! — er Du der?«

»Ja, ja, ja!« raabte en utaalmodig, vredladen Stemme tilbage, »giv nu Tid, til jeg har faaet noget Tøj paa Kroppen!«

»Ja, Mo'r, jeg vilde bare bede om et Stykke Smørrebrød,« sagde Hans forbløffet.

»Ja, men nu hører Du jo, jeg klæder mig paa, Hans! jeg kan ikke gøre mere end én Ting ad Gangen, gaa nu ind til Karen, hun er vist inde i Storstuen, og leg lidt med hende saalænge, hører Du!«

»Ja!« sagde Hans føjelig, hvorpaa han gik ind i Storstuen.

Den var næsten ikke til at kende igen for de fremmede, der i sin Tid havde besøgt hans afdøde Moder dér, og det var alt det, Hans selv kendte den igen, naar han kom hjem om Søndagen, saa forandret var den bleven, siden det nye Herskab var rykket ind paa Gaarden, og det værste var, at for hver Gang han kom, syntes han, blev den ringere og ringere.

Men hvor kunde det være?

Med den første Kone havde hans Fader ikke faaet en Hvid, hvorimod den anden havde haft godt med Skillinger paa Kistebunden.

Efter det at dømme skulde man have troet, at Forholdet havde været omvendt; men Sagen var nemlig den, at Hans's egen Moder havde været en from og kærlig Natur, der af sit ganske Hjærte havde elsket sit Hjem, sin Mand og sit Barn og derfor

hygget og fredet derom det bedste, hun kunde; det var Grunden til, at det lille Banevogterhus i hendes Tid havde været et Dukkeskab fra øverst til nederst.

Den, der nu styrede Huset, tænkte kun paa sin og sin Datters Fordel, og var iøvrigt saa ligegyldig og uordentlig, at hun i kort Tid forstod at gøre sin Forgængerskes Dukkeskab ukendeligt. Hun havde ingen Gardiner oppe, end ikke i Storstuen, hvis Loft var overspundet med Spindelvæv, og hvis Møbler vare dækkede af et Lag Støv, saa tykt at man overalt kunde skrive sit Navn deri. Det saa man ganske vist ikke straks ved første Øjekast, desaaarsag Vinduerne vare saa slet holdte, at der hele den lange, lyse Sommerdag inde i Stuen kun herskede et dunkelt Halvmørke, som viste Husmoderen den kærkomne Tjeneste at skjule Syndernes Mangfoldighed.

Da lille Hans traadte ind i Stuen, saa han den niaarige Karen ligge og lege i Vindueskarmen.

»Goddag, Karen!« sagde Hans venlig, men næppe havde Lyden af hans Stemme naaet hendes Øre, førend hun fo'r sammen, skød sig længere op i Karmen for at skjule, hvad hun havde for, og gav sig uden at svare til at stirre ud gennem Ruden.

»Hvad er nu det, Du bestiller?« spurgte Hans ængstelig med et bedrøvet Udtryk, »piner Du nu Fluier igen, stikker dem paa Knappenaale eller river Vingerne af dem? — Og jeg har dog bedt Dig saa tidt om at lade være.«

»Det har jeg Lov til,« sagde Pigen frækt og med tilkæmpet Ro uden at forandre Stilling og saa meget som at værdige ham et Blik.

»Nej, aldeles ikke, og hvor kan Du nænne at berøve de smaa Stakler det bedste, de eje; husk dog paa, Karen, at Dyrene, ligesom vi, af Vorherre have faaet et Liv, som vi vel kunne tage, men, om vi fortryde det nok saa meget bagefter, dog aldrig kunne give tilbage igen, for det har Mo'r, som nu bor oppe i Himlen, sagt, og det staar ogsaa i det Salmevers, hun engang har lært mig:

Gik alle Konger frem paa Rad
I deres Magt og Vælde,
De mægted' ej det mindste Blad
At sætte paa en Nælde.

»At sætte paa en Nælde,« plaprede Karen efter, idet hun vrængede hæsli, »aa, Du er saa vigtig, fordi du kan det Vers; sig nu et andet, for det kan jeg udenad.«

»Ja, gid Du kundel!« mumlede Hans, idet han med et rask Greb om hendes Arm trak hende ned paa den Stol, hvorpaa hun stod, saaledes at Vindueskarmen, som hun hidtil med Held havde skjult, nu pludselig afsløret viste den lille Dyreven 3, 4 vingeg og benløse Fluere, som Karen imidlertid i sin Angst var kommen til at knuse imod sin Vilje.

Næppe saa hun sig overrumplet og blottet, førend hun udstødte et Forbitrelsens Hvin og prøvede paa at slippe bort, hvad hun forhindrede i af Hans's haandfaste Greb om hendes Arm.

»Tænkte jeg det ikke nok!« skændte han harmfuld, »ja, kom jeg end for silde til at frelse Staklerne fra at lide, kom jeg dog tidsnok til at fremskynde deres Død; — de skulde vel ellers været sejgpinte,

som alt, hvad Du faar Fingre i,« tilføjede han bittært, men næppe havde han udtalt den sidste Stavelse, før han følte sig ramt af en saadan Kindhest, at han nær havde tabt Besindelsen.

Den kom fra hans Stifmoder, der inde fra Sideværelset havde hørt Karens Hvin og nu var ilet til, uden at Hans havde mærket det.

»Hvordan er det, du behandler Din lille Søster?« raabte hun rasende, idet hun trak ham i Haaret, »fy, Du stygge Dreng! gaa ud og skam dig, at Du kan være saa ond, — og kan Du ikke gøre andet end Fortræd, naar Du kommer hjem om Søndagen, saa bliv hellere bortel!«

Et Øjeblik efter stod Hans ude i Haven og hørte Gangdøren blive smældet i efter sig under de frygteligste Forbandelser og Trusler.

Nu var Drengens Søndagsfornøjelse forbi for denne Sinde, og han satte sig ned paa Stentrinet, skjulte sit Ansigt i sine Hænder og græd sine modige Taarer, ikke over, hvad der i Dag var hændt ham i hans Hjem, men over, at der aldrig hændte ham andet.

Og dog er der et godt, gammelt Ord som siger: man skal aldrig sige »aldrig«, og det havde Hans ogsaa en tydelig Fornemmelse af, for, skønt hans Forhaabninger om bedre Forhold blev skuffede og knuste Søndag efter Søndag, blev han dog ved at haabe og i sin Aftenbøn at bede Vorherre om det, fordi hans Moder en Gang havde sagt til ham, at naar han blot ikke blev træt af at bede, vilde Gud nok tilsidst give ham, hvad han bad om.

En tre Ugers Tid efter den Søndag sad Hans en varm og dejlig Sommerdag ude paa Marken, hvor Faarene gik og græssede omkring ham.

Denne Mark laa i Yderkanten af alle Baronens Jorder og stødte paa den ene Side op til Nabomarkernes Grænseskel og paa den anden til Leddet ved Banevogterhuset og den store Mose, der umiddelbart græssede op til Jernbanelinien.

Det var ved Middagstide; Mosens spejklare Vand var uden den mindste Krusning, det var som et blankt Metalskjold at se til, som de blændende Solstraaler indlagde med lysende Guld; — der var ikke en Vind, der rørte sig, og den næsten paradisiske Fred blev kun nu og da afbrudt af en Geddes Spjæt i Vandet eller af en Græshoppes monotone Sang. Guldsmedene fór snart paa de glitrende Vinger ud over den blanke Flade og satte sig snart til Hvile paa et Siv, vuggende sig frem og tilbage.

Den lille Hans, der sad oppe paa Tuen og vogtede sine Faar, havde vel ikke lært meget i sit Liv og forstod som Følge deraf endnu mindre, men et forstod han tilfulde, at skønne paa en Sommerdag saa varm og sollys som denne. Men hvori kunde det nu ligge? Nærmest deri, at denne ved Omstændighederne tidlig modnede og til Eftertanke vakte Dreng, der havde arvet sin afdøde Moders sværmeriske og gudhengivne Sind, hvergang han oplevede en saadan Dag, tænkte tilbage paa sin glade og sorgløse Barndom, som han, takket være Samlivet med sin yndige Moder, kun mindedes som en saadan lang, lys Sommerdag, der var en sand

Aabenbaring af, hvad der staar i Salmen, som han dengang havde lært, og som endnu udgjorde al hans Viden:

Op al den Ting, som Gud har gjort,
Hans Herlighed at prise!
Det mindste, han har skabt, er stort
Og kan hans Magt bevise.

Han havde ikke siddet ret længe og vugget sig i disse sine Yndlingsbetragtninger, der altid hensatte ham under blidere Kaar og adskillig lysere Omstændigheder end de nærværende, førend den lave Hæk, der hegner Jernbanelinien, brødes igennem, og en lille Pige med ravesort, uredt Haar og en laset Kjole fór hen imod ham.

Det var Karen, der var paa Jagt efter en Sommerfugl; efter i fuld Fart at være løbet op ad Baneskrænten forfulgte hun nu hæsblæsende sit Bytte uden at se til højre eller venstre og blev derfor ikke Hans vár, før end han godmodig raabte:

»Naa, Karen! lad nu den Fugl flyve; dens Liv er kørt nok i Forvejen.«

I det samme udstødte hun et triumferende Skrig og holdt Sommerfuglen i sin Haand: »Nu skal vi se, hvordan den kan flyve med én Vinge; det kan blive morsomt, hvad Hans?«

»Har Du glemt, hvad jeg sagde forleden?« sukkede Drengen.

»Nej, Hans! jeg kan det saamænd paa Fingrene«, og saa vrængede hun efter Præsten om Søndagen og foredrog med Salvelse:

Gik alle Konger frem paa Rad
I deres Magt og Vælde — — —

»Se det kan man kalde: »vælde«,« raabte hun overgiven og slog i Latter, da hun saa den eenvingede Sommerfugls haabløse Forsøg paa at flyve, »Hejsa! den springer ligesom en Græshoppe.«

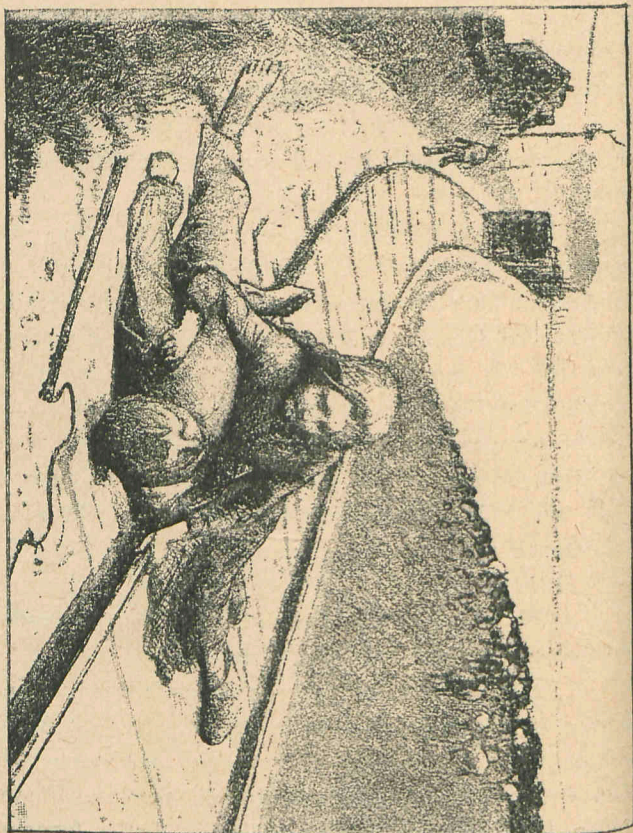
»Nej, det er for galt, Karen!« raabte Hans opbragt, idet han satte sin Fod paa den lemlæstede Skabning.

»Uh! Din ækle Unge!« hvinede Karen arrig, »Du skal ogsaa altid forstyrre min Leg! Du vil vist have mig til at blive et Hængehoved, ligesom Du selv, der sidder med Hænderne i Skødet og bestiller ingenting; paa den Vis kan jeg ogsaa vogte Faar. Aa, hvor jeg kunde have Lyst til at se Dig løbe, rigtig løbe, men det er lige saa umuligt som at faa en Kat til at flyve til Maanen; nej, nu har jeg det!« raabte hun og styrtede sig ind imellem Faarene, saa de i vild Flugt spredtes til alle Sider.

Hans fór op.

»Men Karen dog! Hvad gør Du? Se, nu render de gennem Hækken ned paa Linien.«

I et Nu var han sat efter de skræmte Dyr, medens Karen lo af fuld Hals over at se hans Iver og Angst for de Faar, han var sat til at vogte; men neppe var han i fuldt Firspring forsvunden bag Hækken, før Damp-piben lød nede ved Leddet. Hendes Latter forstummede; en Tanke fór igennem hende og fyldte hendes Hjerte med en Skræk, det aldrig før havde kendt; hun vilde raabe efter Hans, men de ukendte Følelser, der

nu for første Gang rørte sig i hendes Sjæl, bandt hendes Tunge; hun vilde løbe efter ham, men den pludselige Skræk lammede hendes Fod; hun blev i den Grad angst, at hun rystede over hele sin Krop, og det blot ved Lyden af den Dampfløjte, som hun vel mindst hørte en Snes Gange om Dagen.

Toget var faret forbi; det var alt det, hun vovede at kige ud over Hækken; men da hun saa Faarene i god Behold ovre paa den anden Skrænt, tog hun Mod til sig og saa ned; hun udstødte et Skrig og fór gennem Hækken ned paa Linien, hvor hun hulkende bøjede sig over Hans.

Imidlertid kom hans Fader, Banevogteren, der fra Leddet havde været Vidne til Ulykken, med et Par Karle og bar ham hjem.

De første Par Uger efter dette uventede Slag var for Beboerne af det lille Banevogterhus en streng Tid, fuld af Selvbefrejdelse, Angst og Nattevaagen, thi man var bange for, at der skulde gaa Koldbrand i Saaret, og nu vidste Moder og Datter ikke alt det gode, de skulde gøre, naar de blot maatte faa Lov at beholde Hans.

Karen græd sine modige Taarer og bebrejdede sig, at hun havde spredt Faarene for sin Broder, hver Gang hun saa den stumpede Arm, for Doktoren havde sagt, at Haanden kunde aldrig mere sættes paa, og saa sukkede det i hende kun altfor sandt: »Gik alle Konger frem paa Rad i deres Magt og Vælde — — —«; hun bøjede sig da gerne ned over ham og hviskede: »Kan Du tilgive mig, og tror Du, Gud

kan tilgive mig, hvad jeg har gjort imod de Dyr, han har skabt?«, hvorpaa Hans kærlig svarede: »Jeg har tilgivet Dig, Karen! og Gud vil gøre det samme, naar Du blot beder og ikke bliver træt; mig har han nu bønhørt, og derfor takker jeg Ham!«

Ofte kom Baronen selv og besøgte den lille Patient, og den første Gang han saa ham, efter at Ulykken var sket, trykkede han Drengens Haand og sagde: »Vær ikke bekymret for Din Fremtid, Hans! det vil kun være mig en Glæde at forsørge den gode Hyrde, der vilde sætte sit Liv til for Faarene.«

Et Jule-Eventyr.

Det var Juleaften. Det stdste Dagskær var svundet; Nattens Skygger bredte sig over Egnen og tegnede sig skarpt imod den nyfaldne Sne. Da tændtes den første lille Stjerne, og dens bævende Straaler sloge en Lysbro fra Himlen til Jorden ned igennem de dalende Sneflokke. Ad denne Straalevej svævede to smaa Engle ned Haand i Haand, men da de satte Foden paa Jorden, slap de hinanden og vilde gaa hver til sit, som vare de blevne uenige under Vejs. Det var Frygten og Glæden, begge skinnende Juleengle, begge Tvillingbørn af Lyset. Da greb Frygten, der havde et blegt, kvindeligt Ansigt og sorte sølvbræmmede Vinger i sin straalende Broders Klædebon og sagde:

»Kære! skulle vi nu skilles; vi, som pleje saa trofast at følges ad. Fulgtes vi ikke den Julenat, da vi omskinnede Hyrderne paa Marken? Fulgtes vi ikke Paaskemorgen, da vi stode frem for Kvinderne og vidnede, at Herren var opstanden?«

»Ja, det husker jeg vel, men jeg vilde hellere gaa alene, — især i Aften,« sukkede Glæden fortrydelig og

foldede de store, hvide gulbræmmede Vinger sammen; »den eneste, jeg holder af at følges med, det er min Moder, Lyset, men hun skulde have tændt alle Himmels Stjerner, før end hun kunde komme her ned.«

»Men hvorfor vil Du ikke følges med mig; vi pleje jo dog at kunne forliges,« sagde den blege Engel og lagde sin Arm om Glædens Hals.

»Du gaar mig altid i Vejen,« svarede Glæden og dens klare Øjne strømmede fulde af Taarer, »hvad kan det nytte, at jeg af Vorherre har faaet store guldbremmede Vinger, naar jeg altid skal staa i Skygge af Dine sorte?«

»Men husk paa,« hviskede Frygten og heldede sig op til sin lyse Broder, »husk paa, at jeg derved kun fremhæver Dig. Lærte jeg ikke Menneskenes Børn i mit skære, skarpe Lys at skønne, hvor syndige og hvor ringe de ere, vilde de bilde sig ind, at Du hørte med til det daglige Brød, og ikke mere se Dig som en Engel fra Gud. Jeg bereder Dig Vej i deres Hjerter og lærer dem at omgaas Dig fromt og ærbødigt, at de maa kunne beholde Dig.«

»Ja, men Du skræmmer saa mange fra mig,« sukkede Glæden, »saa mange, som staa med aabne Arme for at modtage mig.«

»Ja, kære,« sagde Frygten højtidelig, »dertil fik jeg Flammesværdet af Gud den Gang, han lukkede Edens Have til for Adam og Eva, paa det at jeg skulde ramme alle dem, der jage efter Dig som det højeste Gode, men,« tilføjede han mildere, »Du ved ikke, hvor jeg er glad ved at følge med Dig! det er

den letteste Gang, jeg gaar her nede paa Jorden, — ak, anderledes tungt er det at fare med Lynstraalen eller at vise Døden Vej; før i Skumringen førte jeg ham ind til Byen og op i et Hus, hvor jeg længe havde været som hjemme, men da han traadte ind over Tærskelen, begyndte de at synge Salmer og saa joge de mig ud.«

»Men hvad skal jeg saa have Dig med for? Paa denne hellige Aften skal Lovsangen tone i hver en Vraa, som jeg gæster; men naar Du kommer, saa forstummer den og er ikke mere til at faae i Gang. Gaa Du derfor Din Vej, og lad mig gaa min!«

»Tys, Broder, tys! tæm dog dit opbrusende Sind«, truede den blege Engel, lysende af Højhed. »Du glemmer, at jeg staar ved din Side i Følge en højere Vilje, at jeg gaar Vor Herres Ærinder lige saa vel som Du. Ere vi ikke begge tjenende Aander, udsendte til Hjælp for dem, der skulle arve Salighed?«

Glædens Engel veg beskæmmet tilbage i Skyggen af et Gærde, men Frygten greb hans Haand og drog ham blidt med sig henover den nyfaldne Sne ind mod Byen, som skinnede dem i Møde med sine mange festlig oplyste Ruder.

Snart vare de ved Stadporten; de vilde uden videre gaa derigennem, men midt i Porthvælvingen traadte en høj, tilsløret Skikkelse dem i Vejen og sagde med dyb Gravrøst:

»I faa ikke Lov at komme ind i Byen; I skulle blive her hos mig i Nat!« og dermed tog hun dem hver ved sit Haandled og trak dem med sig hen i

den Niche, hvor Vægterens Bænk stod. Der satte hun sig ned og begyndte at vikle sit lange sorte Slør om Englenes Vinger.

»Slip mig! slip mig!« raabte de i Munden paa hinanden, »vi have fuldt op at gøre i denne Nat! Hvo er Du, at Du vover at lægge Haand paa Herrens Sendebud?

»Kender I mig ikke,« sagde den høje Skikkelse, »jeg er Sønnen, den gamle og dog evigunge Søvn! Ja, I Englebørn kende mig ikke, men Støvet's Børn vide, at jeg er god og mild; derfor elske de mig. Men i Aften græmmer jeg mig; thi jeg er husvild. Det er, ligesom alt har sammensvoret sig om at ville fortrænge mig; — derfor slippe I ikke ind.«

»Jo, mig kan Du godt slippe ind,« sagde Glæden med et gækkende Smil, »vi to have jo altid kunnet forliges, med hold kun fast paa ham, min blege Broder, han er farligere for Dig; thi han fortrænger alle, hvor han gaar ind.«

»Ja, saa løb da,« sagde Sønnen og viklede Sløret af hans Vinge, »men saa maa Du love mig, at Du ikke vil overfylde Sindene, men berede mig Vej.«

»Ja, det skal jeg!« jublede Glæden og fo'r ud igennem Porten ind i Byen.

»Hvorfor lod Du ham løbe og ikke mig?« spurgte Frygten tonløst.

»Fordi Du i Skumringen forjog mig fra den lille Piges Hovedgærde, den Gang, Du hentede Døden. Du forregnede Dig selv, thi Du havde ventet, at Døden baade skulde drevet mig og Bønnen ud, og at

Du alene skulde have faaet Lov at blive tilbage; men Du blev selv vist Døren kort efter mig, og Bønnen fik Lov at blive.«

»Det skal Du slet ikke hovere over,« svarede Frygten, »det var vel i alle Fald lige saa meget Bønnen som mig, der fordrev Dig; og til ham har Du jo gammelt Nag.«

»Aa, Bønnen!« mumlede Søvnens, naar det ikke lige er i Sygehuse, saa fortrædiger han mig sjældent; hans daglige Husbesøg ere saa korte, og som oftest er det mig, der fortrænger ham; thi brydes vi, er jeg gerne den stærkeste.«

»Det er kun, naar jeg kommer ham til Undsætning, at Du ligger under,« sagde Frygten med Fynd.

»Ja, og derfor holder jeg Dig fangen«, hviskede Søvnens, »vi to skulle dele Skæbne i denne bitterlig kolde Nat.«

I det samme slukkedes Lyset lige over for i det yderste Hus i Gaden, dér hvor Vægteren boede. »Nu skimter jeg Husly«, udbrød Søvnens og rejste sig, »saa kan Du faa Lov til at gaa.« Derpaa viklede hun ham ud af Sløret, hyllede sig selv deri, og medens Frygten smuttede ind af Porten for at opsøge Glædens Fodspor i Sneen, skred hun sagte over Gaden og stillede sig tæt ind til Vægterens Dør for at lytte.

»Nu skulle Du strække Dig et Par Timers Tid paa Sengen, Fa'r!« sagde en mild, ungdommelig Stemme, »Du kunde have godt af at hvile lidt, inden Du skal ud i det forrygende Vejr!«

»Godnat! min Tøs!« lød Vægterens gabende Røst. »God Nat og Gus Fred!«

Saa gik Døren og alt blev tyst. Søvnens lettede da paa Klinken og gled da som en Skygge ind i den varme, tilrøgne Stue, hvor hun satte sig ved Vægterens Hovedgærde. Den Juleaften kom Vægterens for silde ud; — han havde sovet over sig.

Det varede ikke længe, før Frygten havde fundet Glædens Spor; — men denne hans lyse Broder havde faaet et større Forspring, end han havde tænkt; thi hans Besøg i mange Hjem havde kun været flygtigt; han havde saa at sige kun vendt sig indenfor Døren, medens man sang Julesalmen, og saa var han forsvundet igen. Et Sted, hvor han havde været, sad man og spillede Lotteri, et andet Sted legede man Panteleg, et tredje Sted sad man optagne af et bugnende Aftensbord o. s. fr. Overalt hvor Frygten stak Hovedet ind ad Døren for at se efter Glæden, forstummede øjeblikkelig Passiaren og Latteren, som naar en Engel gaar igennem Stuen; Damerne følte saa en pludselig Hjertebanken, Herrerne en Trækvind, der susede gennem Marv og Ben.

»Der skulde dog have været noget mere Julestemning til Huse, om jeg havde faaet Lov til at følge med ham«, tænkte Frygten ved sig selv, idet han forfulgte Sporet fra Sted til Sted. Endelig kom han til

den udenrigske Ministers Palais, men som han strøg hen over Vestibulens spejlblanke Flisegulv, opdagede han pludselig i et af de kolossale Vægspejle sin Tvillingbroder Glæden, der stod lænet op ad Dørstolpen og — græd. Han ilede straks hen til ham, lagde Haanden om hans Hals og sagde:

»Kære! hvad græder Du for? Har man jaget Dig ud, eller tør Du ikke gaa ind? — hvad skulde Du vel have at frygte, Du, som kommer i den Højestes Navn!«

»Kig en Gang ind ad Nøglehullet! Ikke et Juletræ, ikke en Julesang, ikke saa meget som lidt Julegrød. Lutter selvglade og selvtilfredse Mennesker — oprømte og højt talende. Der er ikke Rum for Jesusbarnet, ikke engang saa meget som i Bethlehems Stald!« og Glæden skjulte sit Ansigt i sine Hænder, men Frygten stillede sig paa Tærne og tittede ind gennem Nøglehullet. Der var et Mylr derinde af fine, selskabsklædte Mennesker, der konverserede og komplimenterede hinanden, saa det summede En for Ørerne.

»Lad mig gaa ind først, jeg skal nok finde paa Raad,« sagde Frygten med en hurtig Beslutning, »men Du maa blive her ved Nøglehullet og passe paa, hvad der sker; saa kan Du jo komme eller lade være, lige som Du vill!« — Og dermed fo'r Frygten ind i den rigt oplyste Salon og susede en, to, tre Gange rundt om den smukke, unge attenaarige Komtesse, som stod omringet af en hel Del ældre og yngre Herrer og Konverserede ivrigt. En pludselig Trækvind syntes at tage Vejret fra hende, hun tog sig til Brystet, blegnede

og faldt hen i et Hosteanfald, saa heftigt og haardnakket som det kun kendes fra brystsvage. Al Passiar forstummede i et Nu; hele Selskabet blev højtideligt og stimlede sammen om hende. Hun førtes hen til en Sofa, hvor en gammel Tante satte sig hos hende og bekymret spurgte, om der ikke var noget, hun ønskede.

»Nej, det er snart ovre! det er snart ovre!«
hviskede hun og gjorde et Forsøg paa at smile.

»Sagde jeg det ikke, at hun skulde have været til Nizza i Vinter,« mumlede hendes Fader, Ministeren i Skægget; »kan vi slet intet gøre, lille Anna Sophie?« tilføjede han højt og bøjede sig ned over Datteren. Men den ulykkelige unge Pige kunde ikke svare; hun hostede og hostede og alt imellem snappede hun efter Vejret, endelig skreg hun:

»Luft! Luft! eller jeg dør!«

»Kom, min Pige! kom,« sagde den gamle Greve, tog hende om Livet og førte hende hen til Vinduet. I en Fart blev dette slaaet op, og Vinternattens friske Luft strømmede ind i det kvalme, ophedede Rum. Lidt efter lidt tog Hosten af, og alt som hun stod der lænet imod Vinduesposten og stirrede ud paa de dælende Sneflokker, lød der pludselig Sang og Spil ovre fra Genbohuset.

Glade Jul! dejlige Jul!
Engle dale ned i Skjul;
Hid de flyve med Paradisgrønt,
Hvor de se, hvad for Gud er skønt,
Lønlig iblandt os de gaal!

Og alt mens den gamle Julesalme tonede ind i den unge Komtesses Sind, svævede Glædens Engel hen over de lyttende Gæster frem til Vinduet; der satte han sig i Karmen, og lagde sin Haand blidt paa den unge Piges Pande; — da lyste det over hendes Ansigt og smilende igennem Taarer hviskede hun:

»Fa'r! hvor det er dejligt! saadan var det, vi holdt Jul, den Gang Mo'r levede. Se, se, hvor de danse om Træet derovre! nu synge de det Vers, jeg holder allermest af.«

Fred paa Jord, Fryd paa Jord,
Jesusbarnet blandt os bor!
Engle sjunge om Barnet saa smukt:
Han har Himmerigs Dør oplukt.
Salig er Englenes Sang!

»Nu maa Du ikke staa længer her ved Vinduet, Anna Sophie!« sagde den gamle Greve og trak hende med sig ind i Stuen, men Glæden og Frygten tog hinanden ved Haand og flagrede ned paa Gaden.

»Nu forstaar jeg,« jublede Glæden og trykkede Frygten ind til sit Bryst, »hvorfor vi skulle følges ad. Vi ville det samme, og naar vi handle i Samklang, bliver det til Velsignelse for Menneskenes Børn; derfor ville vi nu ikke mere skilles.«

»Guds Vilje er altid god,« svarede Frygten, og i det samme tonede ud fra Genbohuset:

Engle bringe til store og smaa
Bud om ham, som i Krybben laa.

»Gaar Du det Hus forbi,« tilføjede Frygten, »hvor Julesangen synges saa jublende klart?«

»Kan Du ikke høre paa Sangen,« spurgte Glæden smilende, »at jeg nys har været der? Nej, lad os nu gaa ind i Palæets Portnerbolig, der ligger her lige for.«

»Ja, gaa kun Du derind,« sagde Frygten, jeg venter her udenfor i Gaarden.«

»Men hvorfor skulle vi nu skilles igen,« sukkede Glæden, »Du har jo lovet at hjælpe mig?«

»Derinde er min Hjælp ovflødig,« hviskede Frygten tonløst, »der er en større til Huse, — ham, Du nok ved, jeg fulgte hid i Skumringen.«

»Hvem er han kommen for at hente?« frittede Glæden videre.

»En from lille Pige,« lød Svaret.

»Saa vil jeg gøre ham Følgeskab,« sagde Glæden, »thi paa denne Helligaften, skal det lyse over hver en Barnekind, selv over den, der blegner i Døden.« Og dermed svævede han ind over den lave Tærskel. Der var saa stille i Stuen, at man kunde høre en Naal falde. Bag ved den lille Piges Hovedgærde stod Døden, hvis kulsorte Vinger kastede dybe Skygger hen over den lidendes Ansigt; rundt om Lejet stod hendes Forældre og Søskende og ventede paa det skæbnesvangre Øjeblik, da Timeglasset, som Døden holdt i sin udstrakte højre Haand, skulde rinde ud. Midt paa Gulvet stod et lille Juletræ paa et Bord; den døende havde bedet sin Moder om at tænde det for hende, og med store, klare Øjne laa hun nu og

stirrede ufravendt derpaa. Glæden listede sagte hen til den syge, satte sig paa Sengekanten og jog med sine guldbræmmede Vinger alle de sorte Dødsskygger bort fra Ansigtet. Derpaa strøg han let med Haanden over hendes Kind; da var det, som om den blomstrede i Lyset af et stort, drømmende Smil. »Syng, syng!« raabte hun: »Julen har bragt velsignet Bud.« Straks hævede Moderen sin høje, taarebævende Røst, og en efter en satte alle de omstaaende i med, — og den lille Pige rejste sig overende i Sengen og rakte Haanden ud imod det skinnende Juletræ, alt mens de sang:

Grenen fra Livets Træ staar skønt
Med Lys som Fugle paa Kviste.

Da randt Timeglasset ud, og Døden lagde sin Haand paa Barnets feberhede Pande. Den lille Pige sank tilbage i Glædens Arme, idet hun nynnede med hviskende Stemme:

Det Barn, som sig glæder fromt og kønt,
Skal aldrig den Glæde miste.

Afsjælet laa Støvhammen tilbage paa Lejet, men blank som et Stjernes kud foer hendes Sjæl paa glitrende Sommerfuglevinger hjem til Gud, fulgt af Glædens og Frygtens, Bønnens og Dødens Engle, der i Skyerne omringedes af en himmelsk Hærskare, som jublende hilsede dem og sang:

»Ære være Gud i det højeste! Fred paa Jorden
og i Mennesker en Velbehagelighed!

Helten fra Kongedybet.

Min lille Ven! giv ikke tabt i Striden,
Men kæmp dig i de stores Fodspor frem,
Og du skal se, du komme vil med Tiden
Til stedse mer og mer at ligne dem.

Lær at beundre Livet, som de leved,
At elske Aanden, der besjæled dem,
Da vil den Gud, ved hvem de alt er blevet,
Nok ogsaa hjælpe dig i Verden frem.

For at faa et virkeligt Udbytte af vor Danmarks-
historie, maa vi begynde med at lære at beundre og
elske hine Mænd og Kvinder, som have gjort sig det

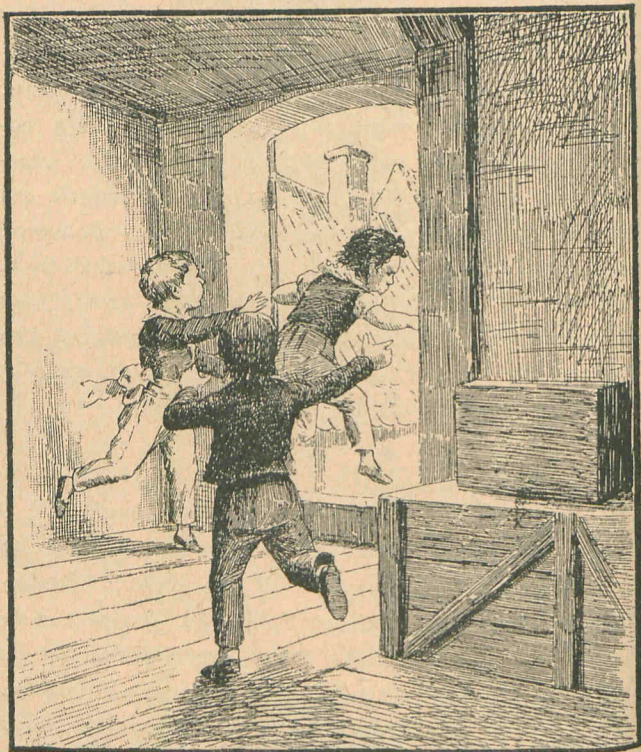
til en Livssag at forherlige vort lille Fædreland, og jo mere vi komme til at holde af dem, des bedre ville vi forstaa, at de ikke have levet forgæves.

Jeg vil fortælle om Peter Willemoës, fordi denne unge Vovehals, om end i mindre Grad end Tordenskjold, saa dog ingenlunde ufortjent har været Nationens Yndling, og fordi hans ungdommelige, djærve Sømandsnatur, der bar en Tordenskjoldsspire i sig, udøver en særlig Tiltrækning paa alle unge. De Lærebøger, I bruge i Skolen, have kun lidt at fortælle om ham, mange indskrænke sig endog til blot at nævne ham, saa meget mere føler jeg mig opfordret til at give en udførligere Beskrivelse af hans korte, men glimrende Løbebane, for at Helten fra Kongedybet kan træde frem for Jer, den opvoksende Slægt, som et lysende Eksempel, værdigt til Efterfølgelse..

Den 11te Maj 1783 blev Peter Willemoës født i Assens paa Fyen. Man fortæller, at da den nyfødte blev baaren ind for at vises til sin Fader, Amtsforvalteren, sad denne ved et Spilleparti, fordybet i en L'hombre, og at lille Peter derfor i sine første Aar af Forældre og Søskendejævnligheds kaldtes »L'hombre-Drengen«.

Det viste sig allerede temmelig tidlig, at Peter var en Vildkat, behændigere end alle sine jævnaldrende. Overalt var han paa Færde; Loft og Kælder, Huggehus og Lade genlød af hans glade, smittende Latter, naar han — altid i Spidsen for sine Søsken — førte dem an i Leg. I sin Iver kunde han da saa

ganske lade sig rive med af Legen, at han ofte ud-satte sig for de største Farer, saa meget hellere som hans Dumdristighed ingen Grænser kendte. Da han

saaledes en Dag legede Tagfat med sine tre Brødre oppe paa Amtstuens Loft, og den ene af dem var nær ved at fange ham, sprang han paa én Gang med et vældigt Sæt igennem en Loftsluge ned i Porten, en

Højde af henved 8 Alen, og fortsatte sit Løb nok saa stolt over ikke at være bleven fanget, medens Brødrene, ganske betuttede, opgav Legen og skyndte sig at liste ned ad Stigen for at se, om Peter ikke var kommen til Skade ved det forvovne Spring. Allerede i sit fjerde Aar var denne vilde Krabat — efter Datidens Skik — bleven indskreven som Kadet, og kun tolv Aar gammel forlod han fra sit Hjem i Assens og afrejste til København for at blive optaget paa Søkadet-Akademiet dersteds.

Overalt, hvor den raske Dreng kom frem, vandt han alle for sig ved sit elskværdige Væsen og sit gode Humør, og det varede ikke ret længe, før Willemoës var Skolens erklærede Yndling. Det, som udmærkede ham frem for Kammeraterne, var en stærk udpræget Æresfølelse og en næsten hellig Respekt for den Stand, han tilhørte. Da derfor en Dag en af hans ellers gode Venner under stærkt Bifald fortalte, at han ved et Middagsselskab den foregaaende Dag havde set en ældre Søofficer i beruset Tilstand, blev Willemoës saa forbitret, at han tog et stort Stykke Brænde og slyngede det efter Fortællerens Hoved, idet han raabte: »Jeg skal min Sandten lære dig at beskæmme min Stand!« — Heldigvis ramte Brændestykket ikke Kammeraten, hvem det sikkert vilde have slaaet fordærvet, men fra den Dag af vogtede de andre Kadetter sig for i Willemoës' Nærværelse at tale ilde om deres foresatte.

I Sommeren 1797 aflagde Peter et Besøg hos sine Forældre, der da vare flyttede til Odense. Da han atter skulde rejse tilbage til København og gen-

optage Pligterne paa Akademiet, skev han til Afsked følgende lille Vers til den ene af sine Brødre:

Naar i Fremtids Dage vi adskilte
bedste Broder! vandre hver for sig,
tænk da paa den Dag, da jeg opstille
dette Mindesmærke her for dig,

Tænk paa mig — som aldrig skal dig glemme,
hvor end Skæbnen dig vil føre frem,
ja, for evig du et Minde gemme
om din Broder og din bedste Ven.

Ved Synet af disse Linier
erindre du din Broder

P. Willemoës.

Mere Interesse end selve Verset har dog den lille Devise, som han havde skrevet paa Foden af Brevet:

Tapperhed ærer,
Fejghed vanærer.

thi med den for Øje levede og døde Peter Willemoës. Naar en fjortenaarig Dreng vælger sig en saadan Devise, kan der nok blive noget stort ud af ham!

Willemoës fremmedes hurtigt i Marinen; kun 17 Aar gammel blev han i Aaret 1800 udnævnt til Løjtnant og allerede det følgende Aar i Marts, da Krigen med Englænderne var udbrudt, udkommanderet som Chef for det Gernerske Flydebatteri Nr. 1 under Olfert Fischers Overkommando, for dermed at deltage i Kampen paa Københavns Red. Dette saakaldte Gernerske Flydebatteri Nr. 1, paa hvilket den sytten-

aarige Willemoës faa Dage senere skulde vinde Ærens uvisnelige Krans, bestod af et Antal sammenføjede Bjælker, der dannede en Firkant, hegnet af et Brystværn og bevæbnet med 24 Kanoner. Besætningen talte ikke mindre end 120 Mand, og den Post, Willemoës erholdt som Chef, var egentlig en Kaptajns-post, men af særligt Hensyn til hans Mod og Duelighed havde man valgt den nybagte Løjtnant. I Skærtorsdags-Slaget den 2den April 1801 lagde Willemoës sig med sit lille Batteri tæt ind under det engelske Admiralskib, og idet han selv ikke et Øjeblik veg fra Skansen, opflammede han med sine muntre Kommandoraab Besætningen til uafbrudt at fyre paa Fjenden. Og medens den ene vældige Salve efter den anden stryger ind over hans Dæk, og de saaredes dumpe Skrig blande sig med Kanontordenen, spaserer den unge Løjtnant med det krøllede, sorte Haar under den galtonerede, trekantede Hat op og ned paa sin Skanse og opildner Folkenes Mod. Da hans Flag for anden Gang bliver nedskudt, tager han en af de faldnes Trøjer og hejser i Flagets Sted. »Det er en varm Dag,« siger han til sine Officerer, »og for enhver af os kan det blive den sidste, hvad Øjeblik det skal være,« men desuagtet fortsætter han uforfærdet Skydningen paa Nelsons Skib saa eftertrykkeligt, at han tilføjer det ni Grundskud. Ved at rette sine Skud imod Roret, hvorved det store Skib gøres ustyrligt, lykkes det ham i mere end en halv Time at holde de engelske Salver nogenlunde fra sig. Til sidst kapper han Ankertougene, lader Mandskabet lægge sig plat ned og driver ind til

Trekroner, medens han midt under Kugleregnen selv bliver staaende oprejst. Ved dette Syn springer hans Folk op alle som én og raabe: »Hurra for Løjtnant Willemoës! vi ville kæmpe igen næste Gang under ham.« Nu var det Ynglingens største Ønske, endnu en Gang at prøve Kræfter med Nelson, Datidens berømteste Søhelt. Kronprinsen, som havde hørt ham udtale dette Ønske ved Landgangen, lod Flydebatteriet istandsætte med Vragstumper af de andre Fartøjer og raabte til ham: »Dér er Deres Batteri, kære Willemoës. Prøv det endnu en Gang mod Nelson.« Den unge Vovehals gjorde et Spring af Glæde, og saa kæk ilede han op paa det blodbesudlede Dæk, som havde dét været et bonet Dansegulv. I den Samtale, som Nelson efter Slaget havde med Kronprinsen, ytrede han: »Jeg har været med i 105 Slag, men jeg mindes intet, hvor det er gaaet varmere til end her.« Derpaa erkyndigede han sig om den tapre Ungersvend, der havde tilredet hans Admiralskib saa ilde, lod Willemoës forestille for sig og sagde henvendt til Kronprins Frederik: »Sandelig, han fortjente at være Admiral!« »Skulde jeg gøre alle mine tapre Officerer til Admiraler,« sagde Kronprinsen stolt, »vilde jeg slet ingen Løjtnanter og Kaptajner beholde tilbage.«

Den Hæder, som den unge Peter Willemoës indlagde sig i denne Kamp, vakte imidlertid en Del Misundelse blandt flere ældre Kammerater. Da han saaledes den følgende Dag traadte i Land paa Toldboden, sagde en til ham: »Men Willemoës! hvad var det dog for et Halløj, De holdt ude paa Deres Batteri;

Folkene skreg jo, som de vare beskændede!« Willemoës holdt sig for god til at svare paa denne Bemærkning, men hans Næstkommanderende, der gik ved Siden af ham, sagde: »Der tager De ellers fejl, min Herre! Fjendens Kugler sloge i Begyndelsen af Slaget vore Brændevinsankere itu. De Skrig, De hørte, vare Hurraaab, som Mandskabet istemmede, hver Gang Nelsons Kugler toge en fejl Retning.«

Fra Toldboden skyndte Willemoës sig ind i Byen til sine Brødre, der, som han vidste, ventede ham med Længsel. Han maatte da fortælle vidt og bredt om Slagets Gang, de Farer, han havde været udsat for, og de Æresbevisninger, der vare blevne ham til Del. Tilsidst viste han sin Blikraaber, som han havde gaaet med i Haanden under Slaget, og som paa flere Steder bar Mærker af engelske Skraaskud. Derpaa satte han sig til at skrive følgende Brev til sine kære i Odense:

Kære Forældre, Søskende og Bekendtere!

Jeg haver kuns lidt Tid, men jeg synes dog at burde anvende et Øjeblik til at lade Dem vide, hvorledes det er gaaet mig. Jeg har gudskelov heele Lemmer endnu, som jeg mindst formodede at beholde; thi jeg havde omkring mit lille Batteri Admiral Nelson og to engelske Orlogsskibe foruden, som uophørlig fyrede, baade med Skraasække, Kugler og Knipler. Jeg gjorde min Pligt og er ogsaa bleven belønnet af Kronprindsen og Admiralerne og af alle mine Kolleger med, at jeg havde staaet mig brav, og at de havde aldrig troet, at jeg havde sluppen med Livet, og da jeg kom om

Bord til Kammerherre Bille, forestillede han mig for en Del af sine Bekendtere med følgende Ord: »Jeg har havt Udkig med Flaade-Batteriet heele Batallien og har seet, at Lieut. Willemoës har staaet sig excellent . . .« i største Hast — alle hilses.

Deres lydigste Søn: P. Willemoës.

Nu regnede det ned over den unge Helt med Æresbevisninger fra alle Sider. De velhavende Københavnere kappedes i den Grad om at indbyde ham til Fester, Middags- og Aftenselskaber, at han tilsidst spørgende skal have ytret, at nu var han snart ked af at blive vist frem som et udenlandsk Dyr. Byen Kiel sendte ham som Tegn paa dens Beundring en Æres-sabel, Damerne antog det som ny Mode at bære Lokker à la Willemoës, og begejstrede Fædre lode deres Børn opkalde efter ham; — selv mange Smaapiger fik Navn af Petrea eller Willemoëssine. Men til Trods for al denne Smiger blev dog Helten fra Kongedybet ved at være den samme beskedne unge Mand som tilforn.

I de følgende Aar gjorde Willemoës et Par Togter til Vestindien og Middelhavet og søgte derpaa Tilladelse til at gaa i russisk Tjeneste, da hans utrættelige Virkelyst ikke tillod ham at forholde sig rolig. I Begyndelsen af Aaret 1807 forlod han Danmark og begav sig til Rusland, men da han dér hørte Tale om Englændernes forræderiske Hensigter overfor hans Fædreland, ilede han tilbage for paa ny at deltage i dets Forsvar. Frederik den sjette overdrog ham straks det ærefulde, men farlige Hverv, i Nattens Mørke at føre Tropper over fra Langeland til Lolland. Willemoës førte Tropperne lyk-

kelig over i 40 Nætter, og det kan nævnes som et Bevis paa hans Opfindsomhed, at da han i Nattens Mulm ikke turde tænde Lys om Bord af Frygt for at bemærkes af Fjenden, og dog maatte styre efter Kompasset, lod han dette oplyse med afskaarne Sildehoveder. Disse vowelige Farter i sludfulde Efteraarsnætter var just noget, som tiltalte Peter Willemoës, der i sit kække Bryst husede den Vikingaand, om hvilken Digteren har sagt:

Den skal ej dø, saa længe dens Bedrifter
af Folket gemmes som dets bedste Skat,
saa længe Vinden Kraft og Sundhed vifter
herind fra Vestervov og Kattegat.

Det var paa Langeland, at Willemoës sluttede Ven-
skab med N. F. S. Grundtvig, der senere blev saa be-
rømt som Salmedigter og Biskop. En Dag, da de
samtalede om Slaget paa Kongedybet, gjorde Grundtvig
ham det Spørgsmaal: »Hvordan var du egentlig til Mode
den Dag?« Dertil svarede Willemoës: »Saa længe Kampen
stod paa, havde jeg kun Tanke for min Pligt, men da
man med Jubel modtog mig ved Toldboden, da var
jeg stolt!«

Ved Juletid samme Aar fik Willemoës Udkom-
mando paa Linjeskibet »Prins Kristian« som Adjutant
hos Chefen, Kommandør Jessen. Paa dette Skib, det
eneste foruden »Lovisa Augusta«, som Englænderne
havde levnet af hele den danske Flaade, afsejlede Wille-
moës først i Januar fra Københavns Rhed, denne Rhed,
som han aldrig mere skulde faa at se, men som sene
Slægter skulle nævne i Forbindelse med den Stordaad,

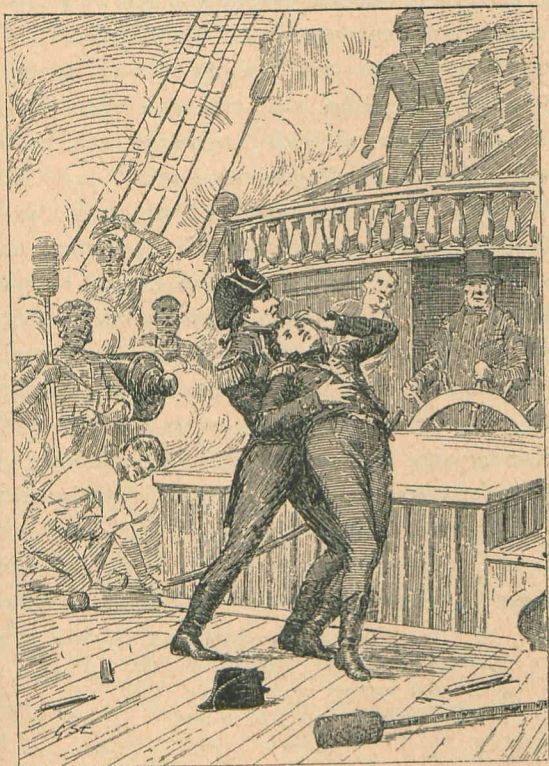
der adlede hans Navn. Det var en alvorlig Tid, der nu paafulgte, og igennem hans Breve fra denne Periode gaar en tydelig Forudanelse om Døden. Saaledes skriver han et Sted: »Gud ved, naar vi ses — langt eller kort — ske, hvad der vil; jeg er Mand og skal blive det, saa længe der er Aandedræt i mig.« I Begyndelsen af Marts Maaned fik Kommandør Jessen Ordre til at angribe en engelsk Fregat, der laa under Sprogø og hindrede Troppetransporten fra Fyen til Sjælland. Idet »Prins Kristian« sejlede nord om Sjælland, opdagede man henad Aften to tremastede engelske Sejlere; Mørket faldt imidlertid paa, og »Prins Kristian« kastede Anker ud for Refsnæs, de fjendtlige Skibe en lille Mils Vej derfra. Næste Morgen tidlig lettete de engelske Fregatter og satte Kursen nordover. Kommandør Jessen fulgte hurtig efter, og det har aabenbart været hans Hensigt at drage dem bort fra Sundet, som han havde faaet Ordre paa at holde ryddeligt, og at angribe dem i bredere Farvand. Om Bord paa »Prins Kristian« var alle — Menige som Officerer — alvorlig stemte i Forudfølelsen af den Kamp, der forestod. Nede i Messen, hvor Officererne vare forsamlede, opkastede en i Samtalens Løb det Spørgsmaal:

»Vor Herre maa vide, om vi i Morgen alle skal samles her igen?«

»Nu,« svarede en anden, »vi kan jo lægge Kort op om det.«

Det gjorde de, men mærkeligt nok, faldt Kortene hver Gang uheldigt for de to Løjtnanter Willemoës og Dahlerup (der begge skulde falde i Slaget), hvorfor den

ene af dem i Ærgrelse herover slog til Kortene, saa at de spredtes paa Gulvet.

Hen paa Eftermiddagen saa man to svære Sejlere komme nordfra, og alt som de nærmede sig, bemærkede man, at det var Linjeskibe. Da udbrød Willemoës:

»Lad os saa tage Stadsuniformerne paa; for det bliver en højtidelig Bataille!« — Fjenden gjorde nu Jagt paa Skibet, og ud paa Aftenen lykkedes det begge Linjeskibe at komme det saa nær, at det paa en Gang blev Genstand for Beskydning fra to Sider. »Prins Kristian« besvarede trolig de fjendtlige Salver, og snart indhylledes alle tre Skibe, som kun laa i Pistolskuds Afstand fra hinanden, i hvide Røgmasser, som uafbrudt gennemkrydsedes af Kanonildens Glimt. Willemoës havde sin Post paa det øverste Dæk, hvor han som Chefens Adjudant ledede Skydningen. I sin Iver for bedre at se, sprang han op paa den forreste Karonadeslæde om Bagbord paa Skansen. Der stod han en Tid lang med Blikket rettet paa Fjendens Batterier, saa paa en Gang tumlede han ned fra Kanonen med Udraabet: »Av, mit Hoved!« og sank om i den Næstkommanderendes Arme. Denne vilde ledsage ham hen til Agtertrappen, for at han kunde blive baaren ned i Kahytten, men næppe havde de gjort et Par Skridt, før Willemoës segnede død om. En Kanonkugle havde bortrevet et Stykke af hans Hjærneskal.

— »Mit Fædreland!« var Heltens sidste Ord, og det skal spørges over Belt og Fjord og vinke sene Slægter i hans Spor.

Saaledes døde Peder Willemoës i sin fejreste Ungdom, kun 25 Aar gammel, og hans Død blev begrædt

af hele den danske Nation. Det gik ham som Torden-skjold; han skulde ikke overleve Krigen, hans rette Element, men medens hin maatte lade sit Liv paa fremmed Jord for en lumpen Spillers Kaardestik, blev det Willemoës forundt at udaande sin kække Sjæl paa et Linjeskibs Skanse med Dannebrog smældende over sit Hoved og Kanonerne tordnende omkring sig.

Det sønderskudte »Prins Kristian«, der snart kun var et Vrag, maatte omsider overgive sig, dog først efter at være gaaet paa Grund.

I den Indberetning, som Kommandør Jessen umiddelbart efter Overgivelsen af Skibet, afsendte til Regeringen, og hvori han skriftede alle de sørgelige Tab, han havde lidt, satte han Willemoës et smukt og værdigt Eftermæle i følgende faa Ord.

»Faldt i Slaget. Æret som savnet!« Samme Aften som Kampen stod under Sjællands *Odde, sad en Søster til Willemoës, Fru Kathrine Becker i sin Dagligstue i København. Henne paa Kaminen stod et anseligt smukt Taffelur af grøn Bronze, som Peter Willemoës Aaret i Forvejen havde sendt Søsteren til hendes Bryllup med følgende Hilsen:

»Modtag dette som et ringe Bevis for den megen Æmhed og Godhed, som Du saa søsterlig har udvist mod Din inderlig elskte Broder. — Gid Du maa ved Din Mands Side blive saa lykkelig, som det er muligt, Din Broder Peter kan ønske noget Menneske.«

I Værelset var hun ganske alene med sin Tjenestepige, men allerbedst som de sade og Mørket begyndte at falde paa, hørte de paa en Gang henne fra Uret

et saa skingrende Bulder, som om Glaskuplen over Uret knustes. De fór uvilkaarlig sammen og skyndte sig at tænde Lys for at anstille nærmere Undersøgelse, men der var ikke det mindste Brud at opdage hverken paa Kuplen eller Taffeluret, der gik sin vante rolige Gang. Klokken var da otte, og først et Par Dage efter erfarede Fru Becker, at hendes Broder var falden om Bord i »Prins Kristian« netop i den samme Time, hans Ur lod høre fra sig.

Willemoës' Lig blev tilligemed mange andre skyllet i Land af Bølgerne, og Oddens Beboere kappedes da om at give det en hæderlig Begravelse. Hyllet i Resterne af den Vimpel, under hvilken han stred og faldt for Konge og Fædreland, blev det sammen med de faldne Kammeraters jordet i en stor Fællesgrav paa Oddens Kirkegaard.

Intet skummelt Kapel kom til at indeslutte de jordiske Levninger af vor ungdommeligste Helt; aabent og frit ligger hans Grav, omskygget af en hvid Rosenbusk og ombruset af det Hav, der er »de danskes Vej til Ros og Magt«.

Fællesgraven eller Heltegraven, som den nu almindelig kaldes, er prydet med en Mindestøtte af norsk Marmor og en Tavle, der bærer følgende Indskrift, forfattet af Willemoës' gode Ven, Grundtvig.

De Snekker mødtes i Kvæld paa Hav,
og Luften begyndte at gløde;
de leged alt over den aabne Grav,
og Bølgerne gjordes saa røde.

Her er jeg sat til en Bøtasten
 at vidne for Slægter i Norden:
 danske de vare, hvis møre Ben
 under mig smuldre i Jorden,
 danske af Tunge, af Æt og af Id;
 thi skal de nævnes i løbende Tid
 Fædrenes værdige Sønner.

Men den samme Ven har værdiget Helten fra
 Kongedybet et andet og større Kvad, hvoraf vi hid-
 sætte nogle Vers:

Kommer hid, I Piger smaa!
 Strengen vil jeg røre,
 Taarer skal i Øjet staa,
 naar min Sang I høre;
 Om saa bold en Ungersvend,
 alle fagre Pigers Ven,
 sørgelig jeg sjunger.

Legen med den røde Bold
 paa de vaade Enge
 altid var fra Hedenold
 Leg for danske Dreng;
 i den Leg og i den Ros.
 Bagerst gik ej Willemoes,
 Britten det har vidnet.

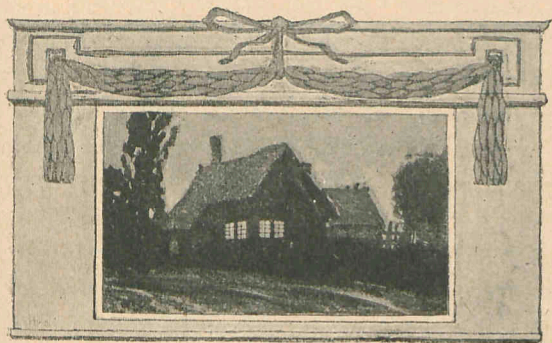
Bretlands Viking, har Du Mod
 til med mig at sande,
 at Du maatte give Bod
 til de danske Vande.
 Bod til gamle Dannebrog,
 som Du nys uhejset tog
 med saa ringe Møje.

Snart ej mere saas Dit Flag,
 om for Dine Skibe,
 hvad Du gav for Kristians Vrag,
 Prisen skulde blive.
 Ringe blev paa Hav Din Ros,
 om Du fandt en Willemoes,
 paa hvert Skib Du borded.

Willemoes! Du maatte gaa,
 andet Hjem at finde;
 Taarer i vort Øje staa,
 men de tør ej rinde:
 Ak; thi vilde vi, at Du
 skulde vanke her endnu,
 Kristian overleve?

Hører det, I Piger smaa,
 I maa ikke græde!
 men naar over Eng I gaa,
 mellem Vaarens spæde —
 binder da af dem en Krans,
 parrer Blomsterne med Sans
 til den Faldnes Ære.

Hvis det rørte Hjertes Sang
 Hjertet røre kunde,
 sjunger den da manges Gang
 i de stille Lunde;
 sjunger den ved bredden Strand,
 naar hen over hviden Sand
 Voven sagte triller!

Kapergasten.

Det var Natten til den 20. Marts i Aaret 1811. Overalt vare Lysene slukkede i alle de smaa Bindingsværkshuse, der indrammede Route du Hâvre i Udkanten af Courbevoie, en af Paris' fattige Forstæder i Nord. Kun fra en enkelt, afsidesliggende Rønne flakkede et mat Skær ud i Natten og tilkendegav den ensomme vejfarende, at Beboerne endnu vare oppe. Inde i den hyggelige lave Stue, der duftede af Bukkar og Lavendler, som i tørre Bundter vare ophængte under Loftsbjælkerne, sad to Kvinder, den gamle halvfjerdsindstyveaarige Mor Durand og hendes tilkommende Svigerdatter, den attenaarige Blanche. Det rygende Lys, som Blanche af og til maatte pudse, oplyste kun Stuen svagt. Henne i den højryggede, stor-

blomstrede Lænestol ved Vinduet sad Mor Durand og spandt med en Iver, som om det gjaldt Livet. Blanche havde travlt med at dække Bord; nu og da forsvandt hun ud i det tilstødende Køkken, vims og yndefuld i enhver af sine Bevægelser gik hun til og fra, og alt medens hun syslede med Borddækningen, tilkastede hun den gamle bekymrede Blikke. Hun satte tre Kuverter frem, og ihvorvel Dækketøj og Service var tarveligt, om end propert og pillent strøget og pudset, var det dog tydeligt, at hun særligt kælede for Kuverten ved Bordenden; den prangede fremfor de andre med en blankslidt Damaskes Serviet, en guldrandet Tallerken og et slebet Glas. Prøvende lod hun sit Blik glide hen over det dækkede Bord, ligesom for at se, om der nu intet manglede. Saa tændte hun midt paa Bordet en bronceret Olielampe, hvis grelle Skær behageligt dæmpedes af en grøn Blikskærm af det Slags, der er saa almindelig kendt fra Empirestager. Som hun stod dér og syslede med Fyrtøjet, saa hun indtagende ud. Den uvante Nattevaagen havde givet hendes skønne fint formede Ansigt en klassisk Bleghed, der syntes flatterende; det blonde, bølgende Haar var redt op fra Panden og indrammet af en lille, klædelig Linonskappe med brede, normanniske Piber. Iøvrigt bar hun en stramtsiddende, kortlivet Hvergarnskjole, hvis eneste Prydelse bestod i et hvidt, over Brystet korsbundet Fichu.

Med ét saa Mor Durand op fra Rokken, Hun bar et stort, gammeldags Hovedsæt med en hvid, stivet Lærredsskærm — i Lighed med Nonnerne —

og i det hun nu vendte Hovedet, kom hendes Ansigt pludselig til Syne. Det var rynket og udtæret, men Øjnene vare store og glansfulde,

»Hørte Du, Blanche!« udbrød hun med en besynderlig dyb Røst, »jeg synes forvist, der lød Hovslag paa Vejen.«

»Jeg kan ikke høre, Møster! naar Du spinder,« sagde Blanche.

»Og jeg kan ikke udholde Stilheden omkring mig,« sagde den gamle, »jeg kan gjerne lægge Tenen fra mig, paa det at vi bedre maa kunne lytte. Men saa maa Du komme herhen og fortælle mig om alt det forunderlige, Du i Dag hørte i Byen, — for den Stilhed er trykkende, den kan jeg ikke udholde.«

Blanche satte sig paa Skamlen ved den gamles Fødder og begyndte med paataget Livlighed:

»Ja, Du kan rigtignok tro, Møster! jeg har meget mærkeligt at fortælle Dig, men Du har jo slet ikke villet høre paa mig, siden jeg kom hjem. Du ved, jeg løb ind til Byen i Morges, lige saa snart vi af Kanonaden fra Invaliderne havde erfaret, at Kejserprinsen var født. Jeg smuttede ind i Vagtstuen paa Tuilerierne og fik fat i den gamle Roger, og skønt han naturligvis begyndte med at brumme i Skægget og skælde mig forfærdelig ud, tøde han efterhaanden op og fortalte vidt og bredt om den nyfødte Tronarving, den lille »Konge af Rom«, som de kalder ham. Staden Paris har givet ham en Vugge — Roger havde selv set den forleden, da den blev flyttet ind i Kejserindens Sovegemak, — af lueforgylt Sølv, indlagt med

Perlemor og indvendig foret med højrødt Fløjl. Kan Du tænke Dig noget saa pragtfuldt, Moster? — Men Du hører jo slet ikke efter, — nej! det kan jeg se paa Dig.«

»Dette Barn,« sagde Mor Durand uden at agte paa Blanches Fritten, men med et Udtryk, der havde noget af en Seerskes Extase over sig, »dette Barn vil blive mange til Fald og til Oprejsning! men fortæl, min Pige! fortæl!« tilføjede hun, idet hun klappede Blanche paa Skulderen.

»Og Du kan tænke Dig, Moster!« fortsatte Blanche, »at en Time efter Prinsens Fødsel steg Madame Blanchart op i en Luftballon og udbredte ved Tryksedler den glædelige Tidende over hele Landet.«

»Ja mit Barn!« indskød den gamle og foldede sine Hænder, »det er til at takke Gud for, hver Gang en stor Glæde vederfares al Folket. Et Barn er født os, en Søn er givet os, og Herredømmet skal hvile paa hans Skuldre. Gid de maa blive brede og stærke nok til at bære det. Napoleon har samlet saa stor Magt, at det Barn maa kaldes: Under, der skal kunne tage Arv efter ham. Tys! hørte Du intet? — er det ikke Hovslag paa Vejen? — Jeg synes, det trækker længe ud.« Og nervøst greb hun Tenen og traadte Rokken, saa det snurrende Hjul larmede i Stuen.

»Var det ikke imellem fire og fem Slet, han vilde komme? — Eller hvorledes var det, der stod i Brevet?« spurgte Blanche, og idet hun hastig fremtog en allerede sammenkrummet Depeche, læste hun for tiende Gang:

»Allerkæreste Banche! Hils Moder og sig, at

jeg i Nat imellem fire og fem Slet passerer Hjemmet og da næppe modstaar at kige indenfor til Eder. Er med Fragten undervejs til Paris. Skal være der i Morgen inden Daggry, om alt gaar vel. I Hast og i al Hemmelighed. Eders A. D.« — — — »O, Moster!« sagde Blanche, idet hun igen rullede Brevet sammen, »jeg er saa dødelig angst for, at det skal gaa galt denne Gang. Tænk, Klokken er snart seks, og jeg synes allerede at skimte en Lysstrime i Horizonten.«

»Den, Gud vil bevare, han er uden Fare,« mumblede den gamle hen for sig uden at se op fra Tenen, »men ogsaa mit Hjærte skælver; thi Antoine er min Benjamin, den sidste af Flokken, og ham kunde jeg ikke overleve. Den har aldrig huet mig denne Kapren og Smuglen, men han vilde jo gifte dig, og et forvoent Hoved sidder der paa den Gut.«

»Ja, det gør der,« indrømmede Blanche stolt, idet hun kærlig lagde sin Arm om Mor Durands Hals, »men Du ved jo, han har lovet mig, at denne Kaperfart skal være den sidste. Han betroede mig i sit sidste Brev, at han nu havde fortjent saa meget, at han godt kunde gifte sig og købe en lille Fiskerhytte oppe i St. Malo, — en lille Rønne, skriver han, hvor der skal være Plads nok baade til Dig og mig. O, hvor velsignet kan det ikke blive, Moster! Jeg vil heller vide ham som Fisker i den strideste Storm end som Kapergast paa et blodigt Dæk eller som Smugler paa Krogveje.«

»Ja —,« sukkede den gamle, »frygt Gud, og følg Landevejen, siger et gammelt Mundheld, og det er et

gyldent Ord. Det Kaperi er en farlig Haandtering, og nu, da Kejseren tilmed har udstedt Forbud mod Indførsel af engelske Varer, maa de arme Kapere tillige optræde som Smuglere — hvad er dertil at sige i og for sig? — Men, mit Barn! jeg føler, jeg taaler ikke at se min Dreng under alle disse Forklædninger; dette er nu den tredje Gang, hans Kaptajn har betroet ham at føre Fragten til Paris! — Hvilken Uriaspost! — Een Gang har jeg set ham som Bissekræmmer, en Gang som Frugtpranger og nu denne Gang som hvad? — Nej, jeg lider det ikke. Gang efter Gang siger jeg til mig selv, at han er heltemodig og kæk, — at der trods Skinnet ikke er en uærlig Blodsdraabe i ham, men det gaar mig som gamle Roger, Taarerne staa mig i Øjnene, hver Gang jeg ser ham; thi den Gut er som skabt til at værgе et Linjeskibs Skanse med Trikoloren smeldende over sit Hoved.«

»O, Moster!« hulkede den unge Pige og sank til hendes Fødder, »Du taler, som om Du havde læst i mit Hjærte. Hvoraf kommer det, at Du saaledes kan sige mig, hvad jeg inderst tænker og føler?«

Den gamle slap Tenen, saa Blanche lige ind i Øjnene og sagde langsomt: »Det kommer af, at vi elsker den samme, men at jeg har elsket ham først.«

Hun saa op, lyttede og hviskede med hæs Røst: »Hørte Du de Hovslag paa Vejen? — Denne Gang er det Hovslag; de kommer nærmere, de standser foran Huset. Gaa og luk op!«

Blanche ilede mod Døren, trak den tunge Slaa fra, og ind traadte en høj, formummet Skikkelse, hvis

trekantede, galonerede Hat synes at røbe Gendarmen. Først studsede Blanche, men saa fattede hun sig, og idet hun saa op mod det af den opsmøgede Krave halvt dækkede Ansigt, udbrød hun: »O, Antoine! hvor Du gjorde mig bange! Hvor Du har ladet længe vente paa Dig —«

»Det er ikke Antoine, Blanche!« sagde den Gamle og rejste sig, »Du kan jo se, det er en Gendarm.«

Den Fremmede havde imidlertid kastet sin Kappe og stod for de to Kvinder i fuld Gendarmuniform.

»Undskyld, Mor Durand,« sagde han, »at jeg falder med Døren ind i Huset til Eder paa denne Tid af Natten, men jeg er beordret her ud paa Post, og da det er bitterligt koldt ude, og jeg saa, I havde Lys, foretrak jeg at gaa inden for.«

En lang, trykkende Pavse fulgte paa disse Ord. Endelig rykkede den Gamle hen og trak Stolen for Bordenden frem.

»Vær saa god at sidde ned,« sagde hun tonløst, henvendt til Gendarmen, »sid ned og gør Dem til gode med, hvad Bordet formaar.«

De satte sig til Bords alle tre, men de hverken spiste eller mælede et Ord.

Den Gamles Blikke flakkede nervøst fra Bordet til Vinduet, der snart oplystes af den gryende Dag.

»Tør vi slet intet byde Dem?« spurgte hun den Fremmede, og idet hun med skælvende Haand greb om Brændevinskaraffen for at fylde hans Glas, vedblev hun: »Blanche! Tag hellere Du og skænk for vor Gæst; jeg ryster saadan paa Haanden.«

»Naar man er paa Post, drikker man ikke,« sagde Gendarmen og stødte Glasset fra sig, »men til en Taar varm Mælk, lille Jomfru! siger jeg ikke nej. Just paa Morgenens gælder det at holde sig vagtsom.«

Blanche gik ud i Køkkenet og kom straks tilbage med et Krus dampende Mælk.

I det samme hørtes Raslen paa Vejen som af en tungtlastet Vogn. Tydeligere og tydeligere hørtes Larmen. Med eet standsede Vognrumlen foran Huset, og der bankedes heftigt paa Døren. Mælkekruset gled Blanche af Haanden og knustes mod Stengulvet.

»Pil blot Skaarerne op, min Pige!« sagde den Gamle, »jeg skal nok selv lukke op.«

»Det gøres ikke nødigt, Mor Durand,« sagde Gendarmen, idet han løb til Døren og aabnede den saaledes, at han selv skjultes bag den.

»Elskede Mor!« lød en Røst den Gamle i Møde, og en ung, velvoksen Møllersvend kastede sig om Halsen paa Mor Durand.

I dette Øjeblik traadte Gendarmen til, lagde sin Haand bagfra paa Knøsens Skulder og sagde bydende: »Antoine Durand! jeg arresterer Dig i Kejserens Navn.«

Den unge Mand sled sig løs fra sin Moders Favntag, gik et Skridt frem imod Gendarmen og sagde: »Hvem er Du, lumske Spion, som stjæler Dig i min Moders Hus! En af os er tilovers her. Der er Døren; rømmer Du ikke paa Stedet, slaar jeg Dig død med denne min knyttede Haand!«

»Saa sagte! saa sagte, min Ven!« sagde Gendarmen fast. »Huset er besat af Gendarmere, Dine

Melsække eller rettere Din Fragt er i dette Øjeblik i mine Kammeraters Vold; Du selv er min Fange! — Du har i Gaar Aftes røbet Dig i Kroen i Pontoise. Værten har angivet Dig.«

»Hvad har jeg gjort i Aftes?« — fremstammede Antoine, bleg som sin meledede Dragt.

»Det vil Du neppe erindre, selv om Du bliver ædru,« lo Gendarmen. »Du havde kiget for dybt i Kruset, og saa talte Du frit ud om Din skønne tilkommende, som Du skulde møde her imellem fire og fem Slet, om Dine Melsækkers kostbare Indhold og andet lignende. For at faa Luft rev Du Din Møllebluse op, saaledes«:

Med et hastigt Ryg flængede Gendarmen Antoinens Trøje og fremviste hoverende Kapergastens Metalskilt, der dinglede ud fra den sribede Sømandsskjorte.

Kvinderne stode bortvendte og græd.

»Blanche!« raabte Antoine ude af sig selv, »græd ikke; smil hellere til mig i min Ulykke, at jeg kan se, at Du ved, jeg ikke er nogen arg Forbryder.«

Smilende igennem Taarer sank Blanche til hans Bryst. Da traadte Mor Durand til, lagde signende Hænderne paa dem og sagde:

»Guds Veje ere uransagelige. Han er Herren. Han gøre, hvad som ret er i hans Øjne! I Børn! maa nu skilles for en Tid, men lad det være Eder en Trøst, hvad jeg, bedagede, kan vidne, at selv den længste Tid paa Jorden kun er en liden Stund.«

Antoine tog bevæget Afsked med dem begge og lod sig føre ud af Gendarmen. Idet Døren slog i

efter ham. vaklede den Gamle nogle Skridt tilbage, som om hun skulde segne i Armene paa Blanche, men hurtigt rettede hun sig og sagde fatter:

»Frygt ikke, Blanche! jeg skal ikke dø — saa sandt hjælpe mig Gud! — før jeg har set den Frelse, han har beredt for mine Børn!« —

Der var forløbet nogle Maaneder. Den 9. Juni var der stor Fest ved Hove i Anledning af Kejserprinsens Daab. Men ude i den fattige Rønne paa Route du Havre var der Sorg og Fortvivlelse, thi der var faldet Dom i Antoine Durands Sag, og han var dømt til Galejerne. Denne uforholdsmæssige haarde Straf var dikteret af Napoleons nye Lovbog, der ikke kendte til Barmhjertighed overfor Smuglere, fordi Kejseren ved Fastlandsspærringen havde tilsigtet at knække Englands Overmagt paa Havet og ødelægge den britiske Handel.

Det var en Søndag sent hen paa Eftermiddagen. De prægtige, blegrøde Stokroser i Mor Durands Have svajede frem og tilbage udenfor Vinduerne i den lune Luft, men inde bag de halvt nedrullede Gardiner sad Mor Durand i sin Lænestol og døsede, medens Blanche sad paa Skamlen ved hendes Fødder, ørkesløs og forgrædt.

»Jeg maa love for Dig, Moster!« sagde hun og saa op med et taarefyldt Blik. »Hvad skulde jeg, Stakkel! have gjort, om jeg ikke havde haft Dig i

disse Trængselens Dage? — Jeg skal aldrig glemme, hvad Du har været for mig, — aldrig glemme, at Du paa den gamle Rogers Forbøn antog Dig Marketerskens forladte Barn og gav hende Lov til at kalde Dig Moster og derved Lov til at regne sig til Din Slægt. Ja, Du har endog givet mig det største, det ubetrageligste Bevis paa Din Kærlighed, idet Du har agtet mig værdig til at ægte Antoine, Din Antoine!»

»Hm, en Galejslave! — stakkels Barn!« mumlede den Gamle og virrede med Hovedet, idet hun kærligt strøg hen over hendes lokkede Haar.

»O, det mener Du jo slet ikke, Moster!« indvendte Blanche. »Skulde Gud virkelig lade os ubønhørte? — Skulde Kejseren virkelig ikke lade sig rokke? — Du har jo dog selv troet paa Benaading. Og endnu i Gaar lovede Roger mig højt og helligt at gaa i Forbøn for ham hos Kejseren, saa snart han saa Lejlighed til det. Hvorfor skulde vi da ikke haabe?«

»Jo, mit Barn!« sagde Mor Durand med træt Stemme, »det er jo de Levendes Lod: at maatte kæmpe med Haab mod Haab. Og tro ikke, Blanche! at jeg har tabt mit; det grønnes og ranker sig ganske som Vinen derude paa Bislaget. Men Alderen har lært mig at bie. Og lige saa lidt som jeg venter, at min Vin i Morgen skal bære Druer, lige saa lidt maa Du vente i Dag at se Frugt af Din Gang i Gaar. Det Ord, som Herren taledes til sin Moder Maria, da hun begærede Vin af ham ved Brylluppet i Kana, har jeg gemt i mit Hjærte. Det lød: »Kvinde! hvad vil Du mig. — Min Tid er endnu ikke kommen.« Derfor

har jeg øvet mig i Taalmodighed, og jeg ved forvist, at kan jeg bie, saa vil hans Time komme med Barmhjærtighed og Fred.«

Hendes Hoved sank mat tilbage mod Stolens Ryglæn, et Øjeblik efter faldt hendes Haand ud af Blanches; den Gamle sov trygt.

Blanche listede sig sagte op paa Vindusforhøjningen, i den Hensigt at rulle Gardinet ned for den Sovende, men i det samme hørte hun Laagen knirke og saa den gamle Garde-Sergeant Roger i fuld Uniform komme op mod Huset. Hun skyndte sig at lukke op, ilede ham i Møde og sagde:

»Moster sover. Det er Synd at forstyrre hende. Lad os sætte os der hen paa den Bænk mellem Stokroserne. Der kan jeg gennem Vinduet holde Øje med hende.«

Henne mellem Stokroserne var der ligesom et helt lille Lysthus, en grønmalet Tremmebænk med et Bord foran. Blanche satte sig straks til Rette lige foran Vinduet og saa spørgende op paa Sergeanten. Den gamle statelige Graaskæg gav sig god Tid, aftog først sin metalskinnende Gardehue og stillede den paa Bordet, derpaa det hvide Bandolér med Kaarden og hang det over Ryglænet paa Bænken og rettede endelig lidt paa den blaa Vaabengkjole med de flatterende højrøde Rabatter.

»Onkel Maurice!« sagde Blanche utaalmodig, »hvor kan Du nænne at holde mig spændt saa længe? Har Du faaet talt med Kejseren? Og hvad har han svaret?« —

Den Gamle satte sig ned ved Siden af hende, tog begge hendes Hænder og sagde kærligt:

»Lille Blanche! Hør mig rolig og fattet. Og lad mig straks sige Dig, at jeg tror, vi tør haabe. Jeg var i Gaar posteret i Slotsporten ud mod Tuilerihaven. Med eet ser jeg Kejseren komme, og da jeg kunde se paa ham, at han var i oprømt Stemning, tog jeg Mod til mig, og idet han passerede forbi mig, udbød jeg: »Sire! Naade for Antoine Durand, min Søsters eneste Barn!« — Kejseren standsede, rykkede mig i Knebelsbarten og sagde med et polidsk Smil: »Gamle Ægypter! Tror Du, Napoleon kan handle imod Code Napoléon (Napoléons Lov)?«

»Onkel!« spurgte Blanche, »hvorfor kaldte han Dig: gamle Ægypter?«

»Det er et Æresnavn, han har givet sine Veteraner fra Pyramiderne,« indskød Roger, »men hør nu videre. I det samme kommer den lille Konge af Rom kørende ud fra Porten, liggende i sin lille Vogn, forspændt med Gedebukke, ført ved Tøjlen af to Lakajer og eskorteret af en Kammerfrue og den jourhavende Adjudant. »Jeg kan intet i denne Sag,« vedblev Kejseren, men pegende paa Barnevognen tilføjede han: »Du kunde jo forsøge Din Lykke hos Hans Majestæt: Kongen af Rom.« Og dermed gik han; men siden da har jeg gaaet og brygget paa et Bønskrift til den lille Majestæt. Nu er det færdigt, men jeg skriver jo nogle farlige Krage-tæer; derfor maa Du hjælpe mig med Renskriften. Du ved nok, at en Haand, der er vant til at gribe om en Bøssekolbe, holder slet paa et Penneskaft.«

Roger fremtog en omhyggelig indsvøbt Pergamentsrulle.

»List Dig ind efter Pen og Blæk,« vedblev han;
— »saa skriver vi med det samme.«

Vims foer Blanche ind i Huset og vendte straks efter tilbage med de fornødne Rekvisiter. Hun tog Pergamentsbladet foran sig og sagde: »Nu er jeg parat. Diktér blot.«

»Kammerat!« begyndte Roger, idet han rømmede sig en Smule forlegent. »Skönt Deres Majestæt allerede er Konge og en Gang med Tiden bliver Kejser eller endnu mere, saa er De dog foreløbig kun Korporal, medens jeg allerede i femten Aar har haft den Ære at være Hans kejserlige Majestæts Sergeant og som saadan modtaget en Snes større Skrammer og et Par Dusin mindre dito.

Man siger, at af Børn og Narre skal man høre Sandhed. Maaske vil hans Majestæt Kejseren snarere tro Frankrigs Barn, naar dette som Kammerat vil tale for Roger, — der sikkert er en gammel Nar, — og fortælle sin Fader, at undertegnede, allerunderdanigste Ansøger geraader i dybeste Fortvivlelse over sin Families Ulykke.

Thi, — unge Kammerat! er det ikke haardt, naar man oplever den Skændsel at se sin Søstersøn, en ellers brav Karl, paa de stygge Galejer i Stedet for paa et Linieskibs Dæk, især naar man har en gammel, fattig Søster, hvem han hidtil har været en trofast Støtte.

Da Deres Majestæt ikke endnu kan tale, beder jeg Dem oprigtigt at foregræde Kejseren den Smerte,

jeg føler, og haaber jeg, at De tilgiver en gammel Kammerat, at han henvender sig til Deres Majestæt, som har den største Magt over Kejserens Hjærte.

Bedende Dem mange Gange om Forladelse forbliver jeg trofast i Liv og Død.

Maurice Roger.«

»Det er udmærkét,« sagde Blanche og saa med et beundrende Blik op paa den gamle Sergeant. »Jeg tror, det gaar; jeg tror sikkert, Antoine bliver benaadet.«

»Lad os nu faa det forseglet,« sagde Roger utaalmodig, »Skumringen begynder at falde paa; jeg maa skynde mig tilbage.«

»Men hvordan vil Du nu faa det Bønskrift forebragt?« spurgte Blanche, idet hun knyttede Silkesnoren om Pergamentsrullen og forseglede den, »bliver det ikke vanskeligt?«

»Nej, Blanche! det er altsammen overtænkt,« sagde den Gamle og rejste sig, og idet han satte Huen paa og ordnede Bandoleret, vedblev han: »Jeg er posteret i Morgen i Porten paa den Tid, da Kongen af Rom kører ud; — jeg kaster da behændigt Bønskriftet ind i hans Vogn.«

»Nej, hvor Du er snild og opfindsom, Onkel Maurice!« sagde Blanche og kastede sig om hans Hals, »og alt det gør Du for vor Skyld. Tak, tusind Tak! O, jeg vil bede for Antoine, at det maa lykkes.«

»Gør det, mit Barn!« sagde Roger og trykkede hendes Haand til Afsked, »men væk ikke for store Forhaabninger hos Moster, hører Du.«

Rask som en Yngling svang han sig over Havegærdet. Langsomt, men smilende ved sig selv, vendte Blanche tilbage til Huset. Idet hun syslede med Fyr-tøjet for at tænde Lampen, vaagnede den gamle i Lænestolen.

»Blanche! Blanche!« raabte hun henrykt, »jeg har drømt, at der kom en Engel ned fra Himlen og trøstede mig. Sandelig det er et godt Varsel: Herrens Tilkommelse er nær!«

Den næste Søndag om Morgenens tidlig, da Klokkerne ringede til Messe, og Mor Durand og Blanche stode færdige til at gaa til Kirke, traadte Roger ind ad Døren med glædestraalende Ansigt.

»Gud og Kejseren har benaadet,« raabte han den Gamle i Møde, »Din Søn Antoine er sat paa fri Fod!«

Mor Durand sank om i Lænestolen, foldede sine Hænder og bad: »Herre! nu lade du mig fare med Fred, da jeg har set Din Frelse.«

»Nej, Søster!« sagde Sergeanten, og det hørtes paa hans Røst, at han var dybt bevæget, »Du skal leve til Glæde for os alle. Gud vil det saaledes; thi der er ikke blot sørget for Antoinens Fremtid, men ogsaa for Din Alderdom. Tag og læs.« Og han rakte frem imod hende et stort, sammenrullet Dokument.

»Lad Blanche læse,« sagde den Gamle og virrede med Hovedet, »jeg er alt for rystet til at kunne tyde Skrift.«

Højtidelig tog Blanche Dokumentet og læste med skælvende Stemme:

»Kongen af Rom takker den gamle Roger for den Tillid, han som Kammerat har vist ham. Da det imidlertid lader til, at den brave Rogers Søstersøn Antoine Durand trænger til passende Opgaver for en ukendt Dumdristighed og et uhørt Mod, har Hans Majestæt Kejseren paa Anmodning under Dags Dato givet ham Bestalling som Kaptejn paa Krydser-Eskadren i Middelhavet. Samtidig er der tilstaaet Mor Durand til Erstatning for hendes Søn en maanedlig Pension, som hun kan nyde godt af, saa længe hun lever.«

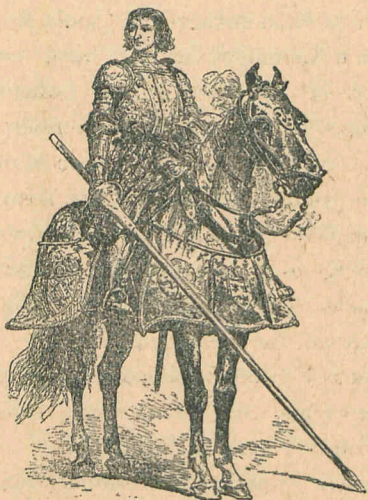
»O, Moster!« udbød Blanche hulkende og kastede sig om hendes Hals, »er det virkelig sandt, det dér staar? Det lyder jo som et Eventyr.«

»Mit Barn!« svarede den Gamle, »jeg siger som Jakob, da han hørte, at Josef levede og var kommen til Ære og Magt: »Det er meget!« — Men sagde jeg Dig ikke, at dette Barn vilde blive mange til Oprejsning?«

Roger havde imidlertid stiltiende aabnet Døren, og dér stod paa Tærskelen Antoine i en flunkende ny Uniform, — strunk og statelig at skue.

Han svang sin trekantede Hat, udbredte Armene imod sine kære og udbød:

»Nu kan I være mig bekendt. Denne Gang, Mor! er det, Gud skø Lov! ingen Forklædning.«

Bayard

eller

Ridderen uden Frygt og Lyde.

Alle raske Drenge pleje gerne at udkaare sig en Helt, som de kunne beundre og se op til, og som de ønske en Gang at komme til at ligne. Det er som oftest blandt Middelalderens Heroer, blandt Ingemanns og Walter Scotts Riddertyper, at disse Forbilleder søges. Det skal være en af disse ædle og kække Riddere med straalende Panser og vajende Hjælmbusk — en Carl af Rise, en Drost Peder Hessel, en Richard Løvehjærte, en Ivanhoe, og lad mig tilføje: en Bayard, thi

han fortjener i Sandhed en Plads i Eders Hjærter. Og jeg er vis paa, at I, mine smaa Venner, naar I høre om hans Liv og Bedrifter, ville regne ham blandt Eders Yndlinge; han har Krav paa Eders Kærlighed, fordi han kæmpede tappert og kæmpede for den gode Sag. Riddertiden nærmede sig sin Afslutning. Det kristelige Ridderskab slog ikke længer nogen Skjoldborg om Fædrelandets Arne end sige om Landsfaderens Trone; der var vel endnu Riddere, som bleve deres Konge tro og som ærligt opfyldte deres Lenspligt, men der var andre, som flakkede om fra Sted til Sted og som lokkede af fremmede Fyrsters Guld brød deres Riddered og solgte sig til den højestbydende. Korstogsbegejstringen var slukket, de gejstlige Ridderordener vare vanslægtede eller ophævede, og Middelalderens enfoldige Tro, som hidtil havde været Ridderens sande Skjold, var bristet, — derfor var det lykkedes Magtsyge og Hoffærdighed lidt efter lidt at undergrave og at sprænge det kristelige Ridderskab, denne »hellige Skare«, som havde ført Karl den stores og Kong Arthurs Bannere frem til Sejr og som havde brudt mange tusinde Lanser for den hellige Gravs Befrielse.

Netop paa dette Tidspunkt fremtraadte Bayard, af Samtiden hædret med Navnet: »Ridderen uden Frygt og Lyde« og dermed udpeget som den, der fremfor nogen anden i Frafaldets Dage bevarede de sande Ridderdyder: Gudsfrygt, Heltemod og Fædrelandssind.

Pierre de Terrail blev født i Aaret 1476 paa Slottet Bayard i det skønne Dauphiné nær ved Gre-

noble. Han var udaf en gammel berømt Familie, almindelig kaldet: Adelens Skarlagen, fordi dens Ætlinge i mange Slægtled ere faldne paa Ærens Mark i Fædrelandets Tjeneste, en ved Poitiers, en ved Azincourt, en tredje ved Montlhéry, og endelig var Bayards Fader i Slaget ved Guinegate blevet saaledes tilredet, at han brudt før Alderen holdt sig indespærret paa sit Fædrenegods. Da han mærkede, at han skulde til at dø, kaldte han sine fire Sønner for sig i Nærværelse af sin Hustru, en Søster til Biskoppen af Grenoble, og spurgte dem hver især, hvad de vilde være. Den ældste svarede, at han aldrig vilde forlade det fædrene Hus.

»Nu vel! Georg,« sagde Faderen, »siden Du holder saa meget af Dit Hjem, skal Du faa Lov til at blive her og slaas med Bjørnene*.)«

Den tredje og den fjerde svarede, at de vilde følge deres Onkels Eksempel og indtræde i den gejstlige Stand. Den ene blev Abbed af Josaphat, den anden Biskop af Glandève.

Den næstældste svarede:

»Fader, om I tillader, saa vil jeg prøve Vaabenlykken ligesom I og vore navnkundige Forfædre.«

Og Oldingen svarede:

»Mit Barn! Gud give Dig sin Naade dertil.«

Denne Søn blev Ridderen uden Frygt og Lyde. Herren af Terrail besluttede da straks at anbetro Pierre til hans Onkel Biskoppen, for at han kunde forestille

*) Der var dengang et Utal af Bjørne i Dauphinés Bjerge.

ham for Hertug Karl af Savoyen, der holdt et glimrende Hof i Chambéry.

Men forinden Pierre forlod den fædrene Borg, knælede han ned for det store Egekrucifix i Familiekapellet og bad:

»Herre Jesus, en af mine Brødre bliver herhjemme, de to andre vie sig til Gud, forund mig at vie mig til Frankrig. Jeg sværger at ville elske og tjene det saaledes, som jeg kun elsker og tjener Dig; derfor vil jeg aldrig hjemføre nogen Brud.« Da han skulde svinge sig til Hest i Borggaarden, sagde hans gode Moder til ham:

»Fremfor alle Ting maa Du love mig at elske, tjene og forlade Dig paa Gud og aldrig nogensinde krænke ham, hvis det er Dig muligt; hver Aften og hver Morgen maa Du befale Dig i hans Haand og han vil hjælpe Dig. Dernæst skal Du befitte Dig paa at være tjenstvillig, sanddru og rundhaandet med Almisser til de fattige; thi det er Gud velbehageligt.«

Pierre blev optaget blandt Hertugen af Savoyens Pager og vandt sin Herres Gunst ved sit høviske Væsen og sin store Færdighed i Vaabenbrug og alle ridderlige Idrætter. Da Hertugen seks Maaneder efter gjorde Karl VIII sin Opvartning under et Besøg i Lyon, opnaaede den fjortenaarige Page den Ære at blive forestillet for Kongen af Frankrig, og eftersom Hertugen havde rost ham som en fortrinlig Rytter, modtog Kongen ham med de Ord: »Min Ven! sving Dig i Sadlen og giv Din Hest af Sporen.« Det lod Pierre sig ikke sige to Gange, han tøjlede sin Hest med en Anstand, som

kunde han være tredive Aar, lod den trave, gallopere og springe med en saadan Færdighed, at Kongen henrykt raabte: »Pique*), Page! pique«, et Tilraab, der blev gentaget af alle hans Pager: »Piquez, piquez!« — Deraf fik Bayard Tilnavnet Piquet, som han beholdt meget længe. »Ved denne Prøve har Pipuet vist, hvad han en Gang kan blive til«, sagde Karl VIII, og da Kongen syntes saa godt om den raske Dreng, afstod Hertugen ham sin Page. Saaledes gik det til, at Bayard kom i Kongens Tjeneste, og nu forfremmedes han snart til Væbner og ikke længe efter til Ridder.

Han gjorde sig bemærket ved flere Dystløb, vandt Prisen ved de store Turneringer, og snart fløj Bayards Ros Landet over.

Turneringer eller Ridderspil vare nemlig den Gang uadskillige fra enhver større national Fest og vi kunne ikke undre os over, at ingen Forlystelse paa de Tider, da alle og enhver gik med Spyd eller Kaarde, kunde afvinde Folket den Interesse, som netop Ridderspillet, hvor Kongen og hans ypperste Mænd aflagde en Prøve paa deres Færdighed i at haandtere Lanse og Sværd. Til Turneringen skulde Ridderen møde rustet fra Top til Taa; af Dækvaaben udkrævedes saaledes: en Hjælm med bevægeligt Gitter, et saakaldet Vizir, et Harnisk, der omsluttede Bryst og Ryg, Arm og Benskiner, Staalhandsker og et rundt eller vingeformet Skjold. Selv om han ikke, som saa mange, vilde flotte sig med Guld og Sølvindlægninger i Hjælm og Skjold, kunde

*) piquer, o: at spore (Hesten).

Anskaffelsen af en saadan Turnérustning blive ham en dyr Spas. Helst skulde han over Harnisket bære en lang Kjortel udsyet med sin Slægts Vaaben i Silke og Guld; i Hjælmen kunde han enten bære en stor, vajende Fjerbusk eller, hvad der ved en Turnering var nok saa almindeligt, sin trolovedes Handske.

Til et fuldstændigt Ridderspil hørte fornemmelig tre Øvelser: at »stikke«, at »rende« og at »drabe«. At stikke bestod i siddende paa en galopperende Hest med Lansen at kunne ramme en ophængt Ring saaledes, at den blev hængende paa Lansespidsen. Denne Sport er altsaa den samme, som vi kalde »at stikke til Ringen«, og som mange af Eder sagtens ville kende i det smaa fra Karussellen paa Dyrehavsbakken. At rende bestod deri, at to Riddere med fældet Lanse sprængte imod hinanden. Den, der ved Sammenstød kastede sin Modstander af Sadlen, havde vundet Prisen, et Sværd eller et Drikkehorn, der saa ræktes ham af den skønneste Jomfru blandt Tilskuerne. Det var en voldsom og farlig Idræt, og hvem der vilde øve den, maatte sætte Liv og Lemmer ind, men for at forhindre at Legen udartede, var der givet en Række Love, som bleve strængt overholdte. Af disse skulde vi nævne: Om nogen angriber sin Modstanders Hest eller rammer ham selv under Bæltet, han skal ingen Pris bekomme. Hvo, der bliver rendt af Hesten, skal gaa paa sine Ben i den ganske Rustning fra Rendebanen til sit Herberg, med mindre Jomfruen, til hvem Dommerne hen-vise ham, give ham Forlov at sidde op igen.

At drabe betød at kæmpe eller fægte; thi enhver

Turnering afsluttedes gerne med en Kaardefægtning tilhest. Denne kunde udføres af to, som det undertiden hændte, naar ingen af Parterne var bleven rendt af Sadlen, men som oftest udførtes den af alle de tilstedeværende Riddere, som da fylkede i to fjendtlige Hære sprængte imod hinanden.

Det regnedes for en stor Ære at blive indbudt til at deltage i saadanne Turneringer, og naar derfor en ung Ridder for første Gang red ind paa Banen, søgte man at opflamme ham ved Tilraab som: »Se til, at du ikke vanærer din Slægt!« — »Husk, hvis Søn du er!« og lignende.

Da den unge Bayard fik Kongens Indbydelse til at deltage i den første store Turnering, blev han saare mismodig; thi han var fattig og vidste slet ikke, hvor han skulde tage Pengene fra til den kostbare Udrustning. En ældre Kammerat gav ham da det Raad, at han skulde henvende sig til sin rige Onkel Abbeden af Ainay: »Vær kun trøstig,« sagde han, »vi skulle begge begive os til Ainay, og tro du mig, vi skulle ikke gøre den Rejse forgæves.« Ved Daggry den følgende Dag ankom de til Ainay, og snart stode de Ansigt til Ansigt med den gamle, vrantne Abbed. Piquet maatte ud med Sproget.

»Ja, Visvas,« vrissede den gamle, »det er kun tre Dage siden, at du var Page, og du er næppe 17—18 Aar; — du skulde have havt Ris for din Indbildskhed, — skulde du! —« Men Piquet forstod at tage ham paa sin indsmigrende Maade; han talte saa længe og saa indtrængende, at Abbeden tilsidst rokkede hen til

et jærnbeslaaet Skab og udtog en Pung. »Se her,« sagde han derpaa, idet han vendte sig til Bayards Følgesvend, »her giver jeg Eder nu hundrede Daler til at købe ham en Hest for, thi han er selv endnu for grøn til at have Penge mellem Hænder. Og nu skal jeg skrive et Par Ord til min Klædehandler i Lyon, saa kan I hos ham forsyne Jer med det nødvendige.«

Saasnart Abbeden havde skrevet Brevet, takkede de ham for hans Venlighed og gik. »Naa, Piquet,« sagde Rejsekammeraten, efter at han opmærksomt havde gennemlæst Brevet, »du er en Lykkens Kæledægge; thi din Onkel har jo ikke bestemt angivet den Sum, som din Udrustning maa koste; — altsaa følg du mit Raad, udrust dig nu baade for denne og andre Turneringer, thi du faar aldrig en Hvid mere af den gamle Gnier.« Bayard gik ind paa denne Spøg, forsynede sig rundelig hos Klædehandleren og udtog Stoffer til otte hundrede Dalers Værdi.

Abbeden sad just og gottede sig over at være bleven den unge Galning kvit paa en saa billig Maade, da hans Skriver ved at gennemse Kladen opdagede sin Herres Forglemmelse. Han gjorde ham straks opmærksom derpaa, og harmfuld sendte den gamle Ilbud til Lyon med den Besked til Klædehandleren, at Bayards Udrustning ikke maatte overstige 200 Daler; men da Ilbudet kom til Lyon, vare Tøjerne allerede udleverede, og tilbage stod kun, at betale dem. Budet vilde nu opsøge Bayard, men den fiffige Ridder, der havde forudset, at sligt kunde hænde, havde paalagt sine Tjenere, at hvis nogen fra Ainay kom og spurgte efter ham,

skulde de sørge for, at de ikke traf ham, med andre Ord: afvise dem høfligt og sende dem andetsteds hen, hvor de vidste, at han ikke var. Den tro Tjener blev saaledes jaget frem og tilbage i flere Timer, medens Bayard og hans lystige Ven vare ovre paa den anden Side af Rhonen for at udtage en Stridshest efter Piquets Hoved. Nogle Dage efter sejrede Bayard ved Turneringen; Piquets Navn var paa alles Læber, og om det saa var den gamle vrantne Abbed, saa tilgav han ham hans Drengestreg for hans Tapperheds Skyld.

Paa Karl VIII's Tog mod Italien (1494—95) bidrog han væsentlig til Sejren ved Fornuova, og i den paafølgende spanske Krig besejrede han i Tvekamp den frygtede Ridder Alonzo de Soto Major. Det var paa dette Felttog, at det blev ham forundt ved sit Heltmod at frelse den franske Hær. Kampen drejede sig om Forsvaret af en Bro ved Garigliano, som Fransk-mændene havde besat. Spanierne trængte uimodstaaeligt frem under Anførsel af den berømte Feltherre Gonzalvo de Cordova, og de franske Hærførere vilde allerede opgive Stillingen, da Bayard som en anden Horatius Cocles styrtede frem paa Broen og stansede de fremstormende Fjender. »Kæmpende som en rasende Løve,« siger den gamle Beretning, »svang han sin Lanse og uddelte saa drabelige Hug, at han ved første Sammenstød kastede fire Riddere overende, hvoraf de to styrtede i Floden. Ophidsede over Tabet af deres Kammerater vovede Spanierne et fornyet Angreb og omringede Bayard, men uforfærdet trak denne sin Kaarde og kæmpede, understøttet af de tililende franske

Riddere, saa længe og saa mandigt, at Fjenden tilsidst trak sig tilbage, forvisset om, at det var en Djævel og ikke et Menneske, der havde forsvaret Broen.«

Fra den Dag af æredes Bayard af alle som »Ridderskabets Blomst«.

Da Pave Julius II havde gjort fælles Sag med Spanierne for at faa Franskmændene drevne ud af Italien, havde Bayard lovet sig selv ved første givne Lejlighed at spille den hellige Fader et Puds. En Lejlighed lod ikke vente længe paa sig; ved en Spion erfarede Bayard, at Paven vilde bryde op fra Lejren ved St. Felix og begive sig til Mirandola. Uden lang Betænkning fattede han den dristige Beslutning at overliste Paven og tage ham til Fange med hele hans Hof. I den Hensigt lagde han sig i Baghold med en Afdeling paa 100 Mand i en nedlagt Fæstning to Mil fra St. Felix. Paven maatte nødvendigvis komme til Mirandola; men Bayard havde glædet sig for tidligt, dog var det hverken den talrige Garde eller de vise Kardinaler, som den hellige Fader kunde takke for sin forunderlige Redning.

Tidlig om Morgenens havde Paven skikket sit Følge forud, selv var han ved Daggry steget ind i sin Bærestol for at tiltræde Rejsen, men næppe var han naaet et hundrede Skridt udenfor Lejren, før Sneen begyndte at falde saa tæt, at han i Følge sin Førsteministers Raad straks vendte om. Faa Øjeblikke senere saa han sin Eskorte komme sprængende tilbage i fuldt Galop, skarpt forfulgt af Bayard og hans Ledsagere. Forskrækket over den overhængende Fare sprang Paven

ud af sin Bærestol og hjalp selv til med at hejse Vindebroen op. Det var paa høje Tid; thi en stor Del af hans Følge og hele Trodset faldt i Bayards Hænder.

Bayard var vel ærgerlig over, at den Snebyge havde forskertset ham Fornøjelsen af at fange den hellige Fader, men det skulde snart vise sig, at han var for ridderlig og god til at ønske sin Fjende ryddet af Vejen paa uærlig Vis. Hertugen af Ferrara, hvis Besiddelser Paven havde tilrevet sig med væbnet Magt, pønsede paa at lade Paven forgive. Da han indviede Bayard i denne Plan, svarede han: »Herre! Jeg havde dog aldrig troet, at en saa ædel Fyrste som I vilde nedlade sig til sligt Forræderi. Men det skal I vide, at hvis I ikke afstaar fra Eders Plan, vil jeg inden Aften underrette Paven derom.«

»Hvorfor?« udbød Hertugen, »han har jo villet gøre det samme ved Eder og mig?«

»Det angaar ikke mig,« sagde den ædle Ridder, »han er Guds Statholder paa Jorden, og jeg giver aldrig mit Samtykke til, at han myrdes paa den Vis.«

Hertugen trak da paa Skuldrene og sagde: »Nu, jeg havde ikke noget imod at forgive alle mine Fjender for at blive dem kvit; men siden I ikke synes om det, saa ville vi lade det være, omendskønt vi sagtens nok ville komme til at angre det.«

Imidlertid havde de franske besluttet sig til at vove en Storm paa Byen Brescia, som havde udstaaet en langvarig Belejring. Sammenstødet var heftigt, der kæmpedes standhaftigt paa begge Sider. Franskmændene havde Feltraabet: Frankrig! Frankrig! de pansrede

Ryttere: Bayard! Bayard! og Brescias tapre Forsvarere:
Marco! Marco!

Men St. Marcus bønhørte dem ikke.

Bayard trængte i Spidsen for sine sværtbevæbnede
ind over Brystværnet og erobrede den første Skanse.

Venetianerne skyndte sig at flygte, men en ung Mand
vendte sig mod Bayard og tilføjede ham et saa vold-
somt Lansestød i det højre Laar, at Odden og en Del
af Skaftet blev siddende i Saaret.

»Fremad, Kammerater!« stønnede Bayard, idet han
segnede, »fremad! — Byen er tagen. Ophold Eder
ikke ved mig; thi jeg maa dø.«

Bayard tog imidlertid fejl; det var ikke ved Brescia,

at han skulde dø. Medens Hæren rykkede ind i Byen, bare to af hans Bueskytter ham til et nærliggende Hus, hvor der boede en Enke med sine to Døtre. En Badskær blev hurtigt tilkaldt, og han erklærede, at Saaret vel var dybt, men forhaabentlig kunde læges paa en Maanedstid.

Men en Maanedes Uvirkksomhed var en stor Taalmodighedsprøve for den fyrige Helt; han blev nu tvungen til at holde Sengen og kede sig. Dog skulde hans Kedsomhed nu og da afbrydes paa en behagelig Maade, idet hans Værtindes tvende Døtre saavel den indtagende Adelina som den hjælpsomme Bianca søgte at yde ham alskens Tidkort. Under Rekonvalescentsens langsommelige Timer var det hans eneste Lyst at iagttage den skønne Adelina, hvad enten hun sad lænet over sin Baldyreramme eller hun slog Luthens klingende Strænge. Han bad hende ofte synge for sig, og den skønne, guldløkkede Jomfru blev ham tilsidst saa kær, ja saa uundværlig, at han næsten ønskede sig hende til Hustru.

»Men,« tænkte Ridderen, »jeg har rigtignok svoret en dyr Ed foran min Frelseres Billede og jeg bør holde den. Og dog, er det i Grunden saa forkasteligt det: at give sit Hjærte til en adelig Jomfru? I tyve Aar har jeg nu holdt mit Løfte. Kongen og den hellige Fader skal løse mig fra min Ed; jeg vil drage til Frankrig, til Rom, jeg vil kaste mig for deres Fødder...«

Og alt som han saaledes tænkte, hørte han i den stille Aften Lyd af hviskende Stemmer nedenfor Vinduet

ud til Haven. Han aabnede det paa Klem. Det var Adelina, der talte.

»Farvel, kære Paolo! jeg elsker dig og vil altid elske dig, eftersom min gode Moder tillader det. Men sig mig, hvorfor kommer du her ikke om Dagen?»

»Det tør jeg ikke, kære og skønne Adelina! thi da vi kæmpede mod Franskmændene den nittende Februar, tilføjede jeg Ridder Bayard det Saar, som I har forbundet og plejet. Han kunde genkende mig og vilde sikkert pønse paa Hævn, derfor holder jeg mig skjult, du kære!« —

»Du kender ham kun slet, Paolo? Farvel — Farvell!« Bayard hørte Lyden af et Kys, og i det dæmrende Maaneskin saa han Skyggen af en ung Mand fjerne sig.

Den gode Ridder trak Vinduet til; han var bleg, bleg som i den Stund, da han segnede for Lansestikket.

Den følgende Dag lod Bayard sin Værtinde vide, at han vilde bryde op og derfor ønskede at tage Afsked med hende og hendes Døtre. Faa Øjeblikke efter indfandt denne sig, ledsaget af Adelina og Bianca.

»Herre,« sagde hun, idet hun kastede sig paa Knæ og fremviste et lille Staalskrin, som hun havde i Haanden, »jeg véd, at i Følge Krigens Ret tilhører mit Hus og al min Ejendom Eder. Men jeg kender Eders Hjertes Adel og er nu kommen for at trygle om Skaansel og for at bringe Eder denne ringe Gave, om I da ikke maatte forsmåa den.«

»Frue!« sagde Bayard, efter at have undersøgt

Skrinets Indhold, »del disse to tusind fem hundrede Dukater i tre Parter.« Derpaa vendte han sig til de to smukke, unge Piger, og sagde dybt rørt:

»Ædelige Jomfruer! til Tak for al den Venlighed, I have vist mig, vil jeg give Eder hver tusind Dukater,

som I kunne have til Hjælp til Udstyr, om I ville gifte Eder. Til Gengæld skulle I bede for min Sjæl; det er alt, hvad jeg forlanger.

De fem hundrede Dukater beholder jeg, og jeg skal sige Eder hvortil. Det var en ung Venetianer, der ved Stormløbet tilføjede mig dette Saar. Han skal

nu have de fem hundrede Dukater til Erstatning for den brudte Lancespids; som blev stikkende i Saaret. Jeg kender kun af Navn denne Paolo, og vil næppe mere faa ham at se, men — I, Jomfru Adelina, som kender ham og som efter min Afrejse vil faa ham at se tiere — ogsaa om Dagen, — vil nok bringe ham denne Hilsen fra mig.«

Da sank Adelina, smilende igennem Taarer, ned for den ædle Bayards Fødder og udbrød:

»Ridderskabets Blomst! hvad kan vel lignedes ved dig! O, Bayard! maatte vor højlovede Frelser og Forløser Jesus Kristus, som led og døde for alle vore Synder, gengælde dig dette her og hisset!«

Da Bayard kort efter svang sig i Sadlen, smilede han vemodigt frem for sig, idet han mumlede: »Saa skulde jeg altsaa dog holde min Ed!«

I Aaret 1515 besteg Frands I Tronen, og da den unge ridderlige Konge tragtete efter Krigshæder, aabnede han sin Regering med at gøre et Indfald i Norditalien og paaføre Majland Krig. Han vandt en smuk Sejr ved Marignano og for at hædre Bayard, som væsentlig havde bidraget til Kampens heldige Udfald, overdrog han ham det ærefulde Hverv at tildele sig Ridderslaget. Den beskedne Ridder undslog sig først, men da han saa, at det var Kongens bestemte Vilje, drog han sin Kaarde og gav, som Skik og Brug var, Kongen tre Slag paa Skulderen med den flade Klinge. Derpaa betragtede han sin Kaarde, kyssede den og sagde: »Min gode Kaarde! du skal sandelig bevares

som en hellig Relikvie fremfor alle andre, eftersom du idag har givet en saa mægtig Herre Ridderslaget. Du skal herefter ikke drages uden imod de vantro, Kristi Korsens Fjender.«

Bayard havde en Gang spurgt den bekendte Stjerne-tyder Carpi, om han troede, han skulde blive en rig Mand. »Rig paa Ære og Dyd skal du blive som kun faa i Frankrig,« havde Spaamanden svaret, »men Formue vil du ikke samle dig, og vil heller ikke skøt-terom.« Dette Sandsagn gik i Opfyldelse; saavel Kongen af England som Paven tilbød ham Guld og Ære, om han vilde træde i deres Tjeneste, men han gav dem begge det Svar: »Jeg har kun én Herre i Himlen — Gud, og én paa Jorden — Kongen af Frankrig, og aldrig vil jeg tjene andre end dem.« Naar han stundom havde noget mellem Hænder, gav han det bort i Almisse til de fattige. Kongen paa-skønnede hans sjældne Troskab, hædrede ham med St. Michaelsordenen og udnævnte ham til Statholder i Dauphiné. Ved et Indfald i Pavia blev han atter saaret og maatte denne Gang holde Sengen i over to Maaneder. »Herre, min Gud,« bad han da, »dersom det var din Vilje at tage mig til dig, hvorfor undte du mig da ikke den Naade, at dø sammen med mine tapre Vaabenfæller i Slaget ved Ravenna? Hvorfor tillod du det ikke, da jeg blev saa haardt saaret ved Stormen paa Brescia? — Er jeg da undsluppen saa mange Taarer blot for at dø en Kvindes Død paa Sottesengen? Dog ske ikke min, men din Vilje, Herre!«

I Aaret 1524 gjorde Spanierne et Indfald i Sydfrankrig. Frands I lod straks udruste en stor Hær og betroede Anførselen af Rytteriet til Bayard. Det kom til en hidsig Træfning ud for Landsbyen Robecco, hvor Bayard frelste den franske Hær med Opofrelse af sit eget Liv. Næppe havde han bragt Artilleriet og Fanerne i Sikkerhed hinsides Floden Sesia, før han blev ramt af et Bueskud, der knuste hans Rygrad. »Jesus, jeg dør!« raabte han, idet han segnede. Man vilde bære ham bort fra Kamppladsen, men han bad om, man blot vilde læne ham op mod et Træ, at han kunde dø med Ansigtet vendt mod Fjenden. »Jeg vilde dog nødig,« sukkede han, »i min Dødskamp for sidste Gang vende Fjenden Ryggen.« »Det er ude med mig,« sagde han til sine omstaaende Venner. »I kunne ikke hjælpe mig; alt, hvad jeg har at bede Eder om, er, at I ville hilse Kongen, min Herre, og forsikre ham om, at jeg dør som hans tro Tjener, og at det kun angrer mig, at jeg ikke kan tjene ham længer.« Saa hensank han nogle Øjeblikke i stille Bøn, og alt som han bad med Øjnene fæstede paa det korsdannede Sværdhefte, kom Hertugen af Bourbon, som havde sveget de franske Vaaben og var gaaet over til Fjenden, tilfældigvis forbi. Han standsede tilsyneladende rørt, traadte hen til den døende og sagde, at han beklagede at skulle se en saa ædel Ridder i den Tilstand. »Herre, I har ikke nødig at beklage mig,« sagde Bayard stolt, »thi jeg dør som en ærlig Mand; men jeg beklager Eder, som har kunnet svige

Konge og Fædreland og fornægte Eders Faneed!« Et Par Timer efter udaandede han sin ædle Sjæl, idet han befalede den i Guds Haand. Den sidste Ridder var ikke mer. Frands I begræd sin faderlige Ven.

»Bayard! Bayard!« udbrød han, ude af sig selv af Græmmelse over Nederlaget ved Pavia, »o, hvor jeg dog savner dig!«

En Visnekvist.

I.

»Dalens Rose« kaldtes Jomfru Kirsten for hendes store Dejligheds Skyld. Manges Hjerter fortæredes af lønlig Kærlighed til hende, men det var, som om hun selv ikke vidste af det; hun var som den vilde Rose, der skyder i Hegnet, svanger med Vellugt selv i den ensomme Nat. Desuden var det ganske omsonst, at Bejlerne stredes om hende; hun havde forlængst truffet sit Valg og kaaret sin Legebroder, Junker Alf, til sin Fæstemand. Hendes Moder, den myndige Fru Gunild, som efter Mandens Død havde taget Styret paa Borgen, havde imidlertid givet Junker Ove, Egnens rigeste Mand, tilkommende Arving til Hertugdømmet, Jaord for sin Datter. Hun skøttede ikke om denne Forbindelse med Alf, som kun var en fattig Trubadur, hvem hun af idel Naade og Barmhjærtighed taalte i sit Hus, fordi han — som Stedsøn — nu engang hørte til der. Det forekom hende Synd og Skam, at hendes friske, blomstrende Datter skulde kastes hen til en veg og skrantende Yngling, der syntes at visne bort i sine

fejreste Aar. Hun havde tidt nok gjort Jomfru Kirsten Forestillinger, men til ingen Nytte. Hendes Datter havde altid næret en hemmelig Afsky for Junker Ove, der, skønt velvoksen og høvisk af Sæder, forekom hende snigende som en Uvejrsmat. Derimod følte hun sig draget af Junker Alfs forunderlig dagklare Sind og lyse, smægtende Blik. Naar de sade sammen paa Svalegangen eller i Abildgaarden, tænkte hun aldrig paa hans spinkle, ludende Gestalt eller hans udtærede, blege Kinder; hendes Blik søgte hans, og af hans dybe, drømmeriske Øjne indsugede det liflig Vederkvægelse som af et lønligt Kildespring. Naar hun sad hos ham, medens han sang, var det hende, som om Naturen med ét begyndte at tale til hende, og hun undrede paa, hvor let hun forstod det Sprog, som hviskes i Rørene og blandt Bækkens Siv. I saadanne Stunder kunde hun lade sin Haand glide gennem hans blonde, lokkede Haar, alt medens hun bøjede sig frem og kyssede ham paa Panden.

Saaledes fortabte i øm og henrykt Beskuen sade de en Høstaften ude paa Svalen, hvis brede Luger aabnede en vid og herlig Udsigt ned over den skønne Dalsænkning med smaa idylliske Landsbyer og store dæmrende Skove. Lige nedenfor Svalegangen og den kratbevoksede Kulle, hvorpaa Borgen var bygget, slyngede sig bred og støvhvid som en fraadende Flod den alfare Landevej. Dagen hældede, og Solen sank luende rød i Horisonten. Det blæste op, og af og til hvirvlede heftige Vindstød vissent Løv ind over Svalen. De to elskende vare imidlertid uforstyrrede; han havde lagt

sig ved hendes Fødder og hvilede sit Hoved i hendes Skød.

»Nu har han længe ladet os i Ro, Junker Ove,« brød Alf Stilheden, idet han saa op med et Smil.

»Han har intet ladet høre fra sig siden hin Dag, min Moder gav ham Jaord,« sagde Jomfru Kirsten og saa frem for sig med et trøstesløst Blik. »Denne Stilheden huer mig ikke. Du ved, Alf, der er en Stilheden, der gaar forud for Storm — den er knugende og uheldsvanger.«

»Ak, Jomfru Kirsten!« udbrød han med dyb Vemod, »haarde ere eders Kaar. — I knyttede eders Skæbne til mig, et skørt Siv, som kun venter paa et Vindstød for at knækkes, og I afviser denne stolte og strænge Junker, som Fru Gunild har udset til Brudgom for eder. Jomfru Kirsten, jeg besværger eder ved Guds hellige Blod, betænk, inden det alt er for silde, at I har fæstet en døende Mand.«

»Men Alf,« sagde hun vemodigt smilende, »hvad taler du? Er du fra Vid og Sans? Junker Ove være saa skøn som den hellige Michaels Billede i Vor Frues Kapel og saa stærk som Vinteren, naar den rider Stormens Ganger, han huer mig ikke. Min Tro har jeg givet dig, dig alene. Og du, som bærer Sangens evige Foraar i dit Hjerte, hvorfor skulde du vel dø?«

»Maaske for ikke at ældes paa Jorden,« lød det dumpt og dybt fra Junker Alf. »Sangen hører nu en Gang Ungdom til, og naar Sangeren ældes, da tier han. Mit Legemes Skrøbelighed minder mig tit nok om, at jeg ikke har noget langt Liv for mig, men lige

saa tidt spørger jeg mig selv: Kunde du overleve din Ungdom? Gud har skænket mig al Lykke: Sangergave, Ungdom, en elskelig Brud, maa jeg da ikke ræddes ved Tanken om at ældes, det vil sige: Tomme for Tomme at afstaa al denne Rigdom? Nej, saa heller visne som Rosen i en dejlig Foraarsnat.»

»Dø ikke fra mig, Alf!« bad Jomfru Kirsten ganske forskræmt. »Om du døde, da vilde jeg forsage Verden og begrave mig i et Kloster, hvor der levnedes mig Stunder til at fordybe mig i Mindet, til at mane hver Dag paany dit Billeds elskelige Træk. . . . Hvor det dog blæser! Det bliver Storm til Natten. Her er for svalt for dig, Alf! Synes du ikke, vi skulle gaa ind?«

»Nej, kære!« sagde Junker Alf, idet han rejste sig og stemte sin Luth. »Siddende her i Læ af Bislaget synger jeg din Yndlingsvisе.«

»Syng mit Hjerte i Fred,« bad hun og lænede sit Hoved tilbage for friere at kunne lade sit Blik flakke ud imod den synkende Sol, der nu som en Ildkugle farvede Horisonten.

Saa begyndte Junkeren at synge:

Prinsessen klager sin bitre Nød:

»Bliv hos mig, kære! og lær at glemme.

Jeg smykker dig med Guldkronen rød.«

Han lytted' til Mindets Stemme

i Løn;

han har sig en Kærest hjemme.

Ham Længsel driver mod Hjemmets Egn;

hans dyre Last er Guld og Koraller.

Han gør for sit Hjerte Korsets Tegn,
 det er hans Kærest, der kalder
 i Løn.
 Prinsessen i Afmagt falder.

Han vrager Kongedatterens Haand,
 og Havets Bølger ham bære
 til Hjemmets Egn, til den Lillievaand,
 der nævnes hans Hjertenskære
 i Løn;
 han vilde kun hendes være.

Næppe vare disse Akkorder forstummede, førend
 der hørtes dundrende Hovslag paa Vejen nedenfor. En
 Flok Jægere sprængte forbi.

»Det er Junker Ove,« hviskede Alf, som lænede
 sig ud fra Svalen for at se.

I det samme hvirvledes en tæt Sky af optrampet
 Støv og vissent Løv ind over Svalen, og en lille Urte-
 kost dalede ned i Skødet paa Junker Alf.

»Den var tiltænkt mig!« udbrød Jomfru Kirsten
 og saa op.

»Tror du det?« sagde Junker Alf og saa sælsomt
 frem for sig. »Men maaske du har Ret,« tilføjede
 han med genvunden Fatning, »det var hans Fæstens-
 gave til dig.«

»Hør, Alf, nu skal vi gaa ind,« afbrød Jomfru
 Kirsten, »Aftenkølingen breder sig, og her er meget for
 svalt for dig ude.«

De gik ind, men fra den Dag visnede Junker Alf,
 og inden Maanedsdagen var omme, laa han i sorten Muld.

Maanedsdagen derefter — dybt i September Maaned — sad Jomfru Kirsten som hin Dag ude paa Svalen. Foran hende paa Rækket sad Junker Ove, adspredt legende med Svanedunene paa sin Baret. Det var en af disse klare og stille Efteraarsdage, da Himlen hvælver sig skær og skinger som en Glasklokke over den høstlige Egn.

»Hør nu, Junker Ove,« sagde Jomfru Kirsten, »lad mig i Fred for eders Bejlen. I har ikke nødigt at tigge om Elskov; I er saa stolt og høvisk en Riddersmand, at I kan lægge mangan en Jomfru for eders Fødder. Min Brudgom bliver I aldrig, thi mit Hjerte er opfyldt af Sorg over Junker Alfs Død.«

»Jomfru Kirsten,« bad han, »I er haard og ubarmhertig imod mig. Den Gang Alf levede, bød I mig at tie, og nu, da han er død, gider I ikke høre paa mig. Nu maa eders Hjerte og eders Valg da være frit.«

»Frit har mit Valg altid været, og derfor er mit Hjerte bundet nu som før,« lød Jomfru Kirstens Svar, og idet hun værgede sig mod en fortrolig Tilnærmelse, vedblev hun: »Bliv mig fra Livet med eders kælne Ord og Fagter. I krænker Sorgens Hellighed og forglemmer, at Alf staar imellem mig og — eder.«

»Endnu?«

»Ja, endnu! Den døde staar os imellem. Jeg har kun Tanke for ham.«

»Kom hans Død eder da saa overvældende uventet?« spurgte Junker Ove og saa forskende paa Jomfruen.

»Junker Alf havde da været for længe skrantende, til at det kunde kaldes en Bratdød.«

»Døden,« svarede Jomfru Kirsten, »er altid overvældende og altid brat, naar den skiller Bruden fra sin Bejler og Bejleren fra sin Brud. Vel var Junker Alf svag fra sin tidligste Ungdom, men jeg kendte ingen stærkere Mand. Derfor maatte hans Død komme overvældende, om den saa kom aldrig saa naturligt.«

»Naturligt!« gentog Junker Ove med en sær Latter, »hvad mener I med det? I vil da ikke dermed sige, at Junker Alf døde nogen voldsom Død?«

»Nej, Guds Fred lyste i hans Blik og i hans Hjærte. Han ligesom visnede bort,« svarede Jomfru Kirsten hen for sig.

»Visnede, siger I?«

»Ja, det er netop Ordet. Han visnede, visnede, saaledes som han selv havde spaaet, lig den unge Rose, der vover sig for tidligt frem i en frostsvanger Foraarsnat.«

»Havde han selv spaaet det — hvornaar, Jomfru Kirsten?« spurgte Junker Ove synlig opmærksom.

»I Dag for en Maaned siden her paa denne samme Svale, hvor vi nu sidde.«

»Sad han ikke her paa Rækket, hvor jeg sidder?« spurgte Junkeren.

»Nej, han sad her ved mine Fødder, om I vil vide det,« sagde Jomfru Kirsten med et stolt Blik. »Først senere, da han sang for mig, sprang han op paa Rækket, hvor I nu sidder. Der sad han, da I red forbi og kastede eders Buket.«

»Jomfru Kirsten!« udbrød Junker Ove forunderligt ophidset, »I saa, at jeg kastede en Buket?«

»Var den da ikke til mig?» spurgte Jomfruen med Undren.

»Jomfru Kirsten!« raabte Junkeren i stor Angst, »jeg besværger eder ved Guds hellige Blod, sig mig, om den traf ham eller eder?»

Jomfru blev hvid som et Lagen. Høj og truende rejste hun sig, og idet hun dømmende udstrakte Fingeren imod Junker Ove, udbrød hun: »Det var — en Visnekvist, I kastede, tilstaa det. Eders Samvittighed har røbet eder.«

Den stolte Ridder sank som sønderknust for hendes Fødder.

»Jomfru Kirsten,« hulkede han, »jeg bekender alt; men sig mig: traf Kvisten eder eller ham?»

Tonløst og med bortvendt Blik svarede hun: »Den ramte ham i Brystet, og nu mindes jeg klart, hvorledes i samme Nu en Dødsskygge faldt over hans Aasyn. Han kendte eders Ondskab, men han røbede den ikke. Aldrig har jeg agtet eder for nogen højsindet Mand, Junker Ove, men jeg vilde have foragtet mig selv, om jeg havde mistænkt eder for at være slig — en Nidding!«

»I har Ret, Jomfru!« sagde han og sprang op med en pludselig Beslutning, »I har Ret: jeg er ikke Livet værd.« I samme Nu jog han en Dolk i sit Bryst og segnede døende om.

Jomfru Kirsten udstødte et Skrig og kastede sig over ham.

»I maa ikke dø!« raabte hun. »I skal leve for at udsone eders Brøde.«

Hun rev hans Kjortel op og gav sig til at undersøge Saaret. En Blodstrøm vældede ustanselig frem.

»Ak, hvor finder jeg dog noget at stanse Blodet med!« udbød Jomfru Kirsten og gav sig til at opsamle vissent Løv af Svalegangen.

»Her er noget,« sagde han med hviskende Stemme, og hans famlende Haand drog frem af Tremmerne under Rækket — en falmet Urtekost.

»Herre Jesus!« udbød Jomfruen ved dette Syn, »det er jo Visnekvisten, som du i Blinde har fundet. Gud har villet holde dig din Brøde for Øje i din Dødsstund.«

Junker Ove havde knuget Urtekosten ind til sit blodige Bryst. Paa én Gang skiftede hans Træk, og med feberglødende Øjne udbød han halvt i Vildelse:

»I Sandhed — virksomt var dit Raad, Kulsvierske! Jeg mindes det vel: tag Stilken af Alrunen — Bladene af en Kirkegaardsbregne — Majsens Brandknuder — og Splinter af en Ligkiste — og bind det tilsammen med al din Sjæls og din Villies Had — da vil det volde din Avindsmands Død — om du kaster det paa ham . . .«

»Hør mig, Junker Ove!« bad Jomfru Kirsten og knælede ned ved hans Side. »Jeg bønfaller eder: vend eders Hu fra alt dette Troldtøj og Uvæsen til al Barmhjertigheds Gud . . . Se!« vedblev hun, idet hun rev den blodige Urtekost ud af hans matte Hænder, »denne usalige Visnevaand beholder jeg, og jeg vil lægge den i mit Breviar, og, hver Gang jeg aabner det til Bøn, bede for eders Sjæls Frelse.«

Han famlede efter hendes Haand, saa paa hende med store, undrende Øjne og hviskede:

»Milde Herre Frelser! har jeg fortjent det? Jomfru Kirsten, hvor kan I?«

»Jeg er ikke mere Jomfru Kirsten, Junker Alfs Brud. Jeg er Søster Kirsten — Guds viede Brud og Tjenerinde. I Morgen den Dag tager jeg Sløret for at øve Kærlighedens Gerning alle mit Livs Dage. Thi som Verden er ond og kaster Smuds paa Mennesker, at de maa dø, saaledes er Gud Herren god, og Han kaster sin Kærlighed paa Mennesker, at de maa leve.«

Junker Ove havde draget sit sidste Suk.

»Fred med din arme, forvildede Sjæl,« bad Jomfru Kirsten, bøjet over hans Lig.

Prinsesse Lilith.

(Efter det franske).

I.

Da Jesus var bleven født i Betlehem paa Kong Herodes' Tid, kom de Vise fra Østerland og sagde: »Hvor er den Jødernes Konge som er født? Thi vi have set hans Stjerne i Øster og ere komne hid for at tilbede ham«.

Da Kong Herodes hørte dette, blev han meget opbragt, og han sammenkaldte Ypperstepræsterne og de Skriftkloge og spurgte dem, hvor Kristus skulde fødes.

Og de sagde til ham:

»I Bethlehem«.

Da kaldte Herodes de Vise hemmelig og udspurgte dem nøje om Tiden, naar Stjernen havde ladet sig til Syne.

Og han sendte dem til Bethlehem og sagde: Gaar hen og udspørger flitteligen om Barnet; men naar I har fundet det, da forkynder mig det, at jeg kan komme og tilbede det.

Men da de Vise, førte af Stjernen, havde fundet og tilbedt Barnet, bleve de advarede af Gud i en Drøm,

at de ikke skulde vende tilbage til Herodes, og de fore ad en anden Vej bort til deres Land.

Da Herodes saa, at han var skuffet af de Vise, blev han saare vred. (Matth. 1, 16).

II.

Prinsesse Lilith, Kong Herodes' Datter, laa henstrakt paa et Purpurleje og tænkte, medens Negerinden Noun haandterede Fjerviften og hendes Kat Astaroth sov ved hendes Fødder.

Fyrstinde Lilith var femten Aar. Hendes Øjne vare dybe som Ørkenens Cisterner, og hendes Mund lignede en Hibiscus-Blomst.

Hun tænkte paa sin Moder, Dronning Marianna, som var død, den Gang Lilith endnu var ganske lille. Hun vidste ikke, at hendes Fader havde dræbt hende af Skinsyge, men hun vidste, at han i et hemmeligt Værelse bevarede Dronningens balsamerede Lig og endnu begræd hende.

Hun tænkte paa sin Fader, den skumle Kong Herodes, der altid var syg. Undertiden lukkede han sig inde paa sit Værelse, og man kunde da iblandt høre ham udstøde Skrig. Thi han skreg af Rædsel, hver Gang han troede at se dem for sig, som han havde myrdet: sin Svoger Kostobar, sin Hustru Marianna, sine Sønner, Aristobulos og Alexander, Liliths Brødre, sin Svigermoder Alexandra, og mange andre. Og ihvorvel Lilith var uvidende om alt dette, indgød Faderen hende en hemmelig Skræk.

Hun tænkte paa den Messias, som Jøderne havde ventet, og som hendes kære afdøde Amme Egla havde fortalt hende saa meget om. Og skønt Messias skulde være Konge i Herodes Sted, følte hun med sig selv, at hun nok kunde lide at se ham: thi denne mærkelige Begivenhed troede hun saa fjern, at hun slet ikke gjorde sig Rede for, hvorledes den vilde fuldbyrdes.

Og endelig tænkte hun paa den lille Hozaël, en Søn af hendes Plejesøster Zebouda, som boede i Betlehem. Hozael var en lille etaarig Dreng, som kunde le og allerede var begyndt at tale. Lilith holdt inderligt af ham, og næsten hver Dag lod hun sine Muldyr spænde for sin Cedertræs-Karm og kørte, ledsaget af Negerinden Noun, ned til Betlehem for at besøge den lille Hozaël.

Lilith tænkte paa alt dette, og fandt, at hun i Grunden stod meget ene i Verden, og at hun, uden den lille Hozaël, vilde føre en kedsommelig Tilværelse.

III.

Da gik Lilith ned i Haven for at spasere under de store Sykomorer.

Der mødte hun den gamle Zabulon, der forhen havde været Hovedsmand for den kongelige Garde. Herodes havde afskediget sin jødiske Livvagt og i Stetaget romerske Soldater i sit Sold, men da han nærede Tillid til den gamle Zabulon, havde han betroet ham det Hverv at bevogte den Del af Paladset, som Prinsesse Lilith beboede.

Den gamle Zabulon, som paa de senere Aar var bleven affældig, sad og varmede sig i Solen paa en Stenbænk; han var saa kroget af Alder, at hans store Skæg hang helt ned over hans Knæ.

Lilith sagde til ham:

Du er bedrøvet, gamle Zabulon?

Af en Centurion har jeg erfaret, at Kongen har givet Befaling til, at alle smaa Børn i Bethehem under to Aar skulle dræbes i Morgen før Dag gry.

— Hvorfor?

— De vise Mænd have forkyndt, at Messias er født, men man ved ikke, hvorpaa man skal kende ham, og de vise Mænd ere ikke komne tilbage for at sige, om de have fundet ham. Kongen vil derfor dræbe alle de smaa Børn i Betlehem; thi han er da vis paa, at Messias ikke undslipper.

— Det er sandt, sagde Lilith; det er meget godt udtænkt.

Efter et Øjeblik's Grublen tilføjede hun:

— Kan man se ham?

— Hvem?

— Messias.

— For at se ham maatte man jo vide, hvor han er. Og hvis man vidste, hvor han var, saa havde Kongen jo ikke nødig at dræbe alle de smaa Børn i Byen.

— Det er sandt nok, sagde Lilith.

Og saa tilføjede hun ganske sagte, som om hun var bange for sine egne Ord:

— Min Fader er meget styg.

— Og den lille Hozaël? spurgte hun videre.

— Den lille Hozaël, sagde Zabulon, han maa dø som de andre; thi Soldaterne skulle gennemsøge alle Husene.

— Men jeg er vis paa, at han ikke er den lille Messias. Hvordan skulde han være det?

Han er en Søn af min Plejesøster.

— Gaa i Forbøn for ham hos Eders Fader, sagde Zabulon.

— Det tør jeg ikke, sagde Lilith, men saa tilføjede hun ligesom pludselig besluttet:

Jeg vil køre ned med Noun og selv hente den lille Hozaël; saa vil jeg skjule ham i mit Værelse. Der er han i Sikkerhed, thi Kongen kommer der næsten aldrig.

IV.

Lilith lod sine Muldyr spænde for Ceder-Karmen, kørte til Betlehem med Noun og aflagde sin Plejesøster Zebouda et Besøg.

Det er saa længe siden, at jeg har set noget rigtigt til Hozaël. Jeg vilde gerne have Lov til at tage ham med hjem til mit Palads og beholde ham en Dags-tid. Barnet er jo nu vænt fra og behøver ikke at have Dig uafbrudt om sig. Jeg skal give ham en violblaa Bluse og et Perlehalsbaand.

Og hun fortiede af Frygt for sin Faders Vrede, hvad hun havde hørt af Zabulon.

Men over Zeboudas Ansigt lyste en usædvanlig Glæde.

— Hvorfor er du saa glad?

Zebouda tøvede et Øjeblik og sagde saa:

— Jeg er saa glad, Prinsesse! fordi du holder af min Dreng.

— Og din Mand, hvor er han henne?

Zebouda tøvede atter og sagde saa:

— Han er gaaet op paa Bjærgene for at kalde Hjorden sammen.

V.

Noun skjulte Hozaël under sit lange Slør, og Lilith vendte hjem til Paladset i den Stund, da Solen gik ned bag Jerusalem.

Lilith begav sig skyndsomt til sit Værelse, lukkede alle Døre forsvarligt og tog saa den lille Hozaël op paa sit Skød for at lege lidt med ham.

Men Noun, som var gaaet ud for at tilberede Mais-Suppe til Barnet, kom løbende ind og raabte:

— Der er — Kongen!

Lilith fik knap Tid til at skjule Hozael paa Bunden af en stor Kurv og dække ham til med Dynger af Silke- og Uldstoffer.

Kong Herodes traadte ind med slæbende Skridt, bøjet Ryg og blodunderløbne Øjne, rystende over sit ganske Legeme, saa alle hans Guldkæder og Spanger raslede for hvert Fjed, han tog. Munden mimrede,

saa hans lange flettede Skæg dirrede uatbrudt, medens han talte:

— Hvor kommer Du fra? sagde han til Lilith.

— Fra Jericho.

Og hun rettede paa Kongen et Par Øjne, rolige som Ørkenens Cisterner.

— Ak, hvor hun dog ligner hende! mumlede Herodes.

I samme Øjeblik steg et lille Hvin op fra Kurven.

— Vil du være saa god at tie stille? sagde Lilith til Katten Astaroth, som laa og sov paa Tæppet.

Derpaa sagde hun til Kongen:

— Jeg synes, I ser saa bedrøvet ud; vil I have, jeg skal synge en Sang for Jer?

Og hun tog Citharen og sang en lille Sang om Roserne.

Kongen mumlede bortvendt:

— Ak! — denne Stemme!

Og han flygtede som greben af Skræk, fordi Liliths Blik og Sang havde mindet ham om Dronning Maria-anna.

VI.

Lidt efter gik Lilith ned i Haven og fandt der den gamle Zabulon opløst i Graad.

— Hvad græder du for, gamle?

— Du ved det godt, Prinsesse. Jeg græder, fordi Kongen vil dræbe det lille Barn, som er »Messias«.

— Men, indvendte Lilith, hvis det virkelig var Messias, ville Mennesker ikke kunne dræbe det.

— Gud vil, at dette Barn skal frelses, svarede Zabulon, Prinsesse! Du som er saa god og medlidende, Du skulde i Tide advare Barnets Fader og Moder.

— Men, hvor finder jeg dem?

— Spørg Folkene i Betlehem.

— Men skal jeg da frelse den, som vil fordrive min Slægt fra dette Palads, den, som maaske vil bringe mig til Bettelstaven?

— Den Tid er endnu fjern, sagde Zabulon, Messias er kun et ganske lille Barn, endnu spædere end den lille Hozaël. Og desuden vil Messias ikke behøve at tilrive sig andres Magt. Om Du en Gang faar en Datter, Prinsesse Lilith, vil han maaske føre hende hjem som Brud.

— Men er han Messias?

— Ja, eftersom han er født i Betlehem i den selvsamme Stund, Profeterne havde spaaet.

— Han skal være dejlig, den lille? ikke sandt, Zabulon?

— Der staar skrevet, at han skal være den skønneste af Menneskens Børn.

— Jeg vil drage hen og se ham, sagde Lilith.

VI.

Da Natten brød frem, hyllede Lilith sig ind i sit sorte Slør, men Juvelerne paa hendes gyldne Spanger

og Kæder skinnede gennem Sløret, dæmpet og blidt som Stjernerne paa Himlen, saaledes lignede Lilith Natten, hvorefter hun var opkaldt; thi »Lilith« er et hebraisk Ord, som betyder Nat.

Hun sneg sig hemmeligt ud af Paladset med Negerinden Noun, og paa Vejen tænkte hun:

— Jeg vilde nødig have, at Messias skulde berøve min Fader Kronen; thi det vilde være haardt for mig ikke at skulle bo paa et Slot, ikke at kunne pynte mig, som jeg plejer, med kostbare Stoffer og Juveler. Men jeg vil heller ikke have, at man skal dræbe det lille nyfødte Barn. Saa siger jeg til min Fader, at jeg har opdaget dets Tilflugtssted, og til Belønning derfor udbeder jeg mig Lejde for Barnet og Lov til at beholde det hos mig paa Slottet. Paa den Vis kan han ikke skade os, men hvis han er Messias, saa vil han forene sig med os og befæste vor Magt.

VII.

Lilith fandt Zebouda og hendes Mand Methouel fordybede i Bøn. Begge syntes opfyldte af en stor Glæde.

Lilith betjente sig af en List.

— Hozaël har det godt, sagde hun, og jeg bringer ham hjem til Jer i Morgen. Men siden I ved, hvor Messias er, saa før mig til ham. Jeg er kommen hid for at tilbede ham.

Methouel var enfoldig og kun lidet tilbøjelig til at tænke ondt om nogen.

— Jeg skal føre Dig til ham, Prinsesse Lilith!

IX.

Da de kom til det Sted, hvor Barnet var, blev Lilith meget forundret, thi hun havde ventet sig noget storartet, uden at vide hvad, og hun fandt kun en Rønne lænet op til en Klippe, og i denne Rønne bemærkede hun hos et Asen og en Okse en Mand, der kunde se ud til at være Haandværker, og en Kvinde af Folket, der dog utvivlsomt var smuk, men bleg, udmagret og fattigt klædt, og i en Krybbe hvilende paa Straa et lille Barn, der straks forekom hende at ligne alle andre.

Men da hun traadte nærmere, saa hun hans Øjne, og disse udstraalede et Blik, som ikke var et Barns, ja, et helt Straalevæld, og med Undren bemærkede hun, at Stalden kun var oplyst af den Glans, som udgik fra dette Blik.

Hun spurgte den unge Moder:

- Hvad hedder I?
- Mirjam.
- Og Jeres lille Dreng?
- Jesus.
- Han ser saa god og artig ud.
- Han græder iblandt, men han skriger aldrig.
- Tillad mig at kysse ham.
- Gærne, svarede Mirjam.

Lilith bøjede sig og kyssede Barnet paa Panden, men Mirjam saa med Fortrydelse, at hun ikke knælede.

— Dette Barn, sagde Lilith, er altsaa Messias?

— I har sagt det.

— Og han skal være den Jødernes Konge?

— Det er derfor, at Gud har sendt ham.

— Men saa maa han altsaa gøre Oprør, anstifte et stort Blodblad og støde Herodes og hans Efterfølger fra Tronen?

— Nej, sagde Mirjam, thi hans Rige er ikke af denne Verden. Han skal hverken have Hær, Palads eller Skatte, han vil leve som den fattigste blandt de fattige Fiskere ved Genesareths Sø. Han skal helbrede de syge og trøste de bedrøvede, thi det er over Hjærterne han vil regere. Han skal ikke have nogen anden Krone end Kærligheden: den Livsens Krone, thi han skal elske alle Mennesker, og alle dem, som her paa Jorden ere syge af Kærlighed, vil han bringe sin Fred og sin Lægedom. Og saa skal han ophøjes paa en Trone. . .

— Nu! der kan I selv se indvendte Lilith.

— Men, sagde Mirjam, denne Trone skal være et Kors, thi paa et Kors skal han dø for at udsone alle Menneskers Synder.

Lilith lyttede med Undren. Langsomt bøjede hun sit Hoved ned mod Krybben; hun saa, at Barnet betragtede hende, og for disse dybe Øjnes faste Blik sank hun besejret i Knæ.

— Sligt har man aldrig fortalt mig før.

Og hun tilbad.

Og allerede længe havde Noun, den gode Negerinde, ligget knælende og grædt.

— Jeg ved, sagde Lilith, idet hun rejste sig, at Kong Herodes efterstræber Barnet, for at slaa det ihjæl. Tag Æselet (jeg vil betale dets Ejer det) og fly!

X.

Ad snævre bugtede Stier naaede Jesus og hans Moder, Joseph, Lilith og Negerinden ned paa Sletten.

— Her maa jeg forlade Jer; her er Prinsesse Lilith; Kong Herodes Datter. Mindes mig — bad Lilith, og længe fulgte hun med Øjnene de bortdragende, ind til hun tilsidst kun skimtede Glorien, der omstraaledé Jesusbarnets Hoved.

Og netop i samme Øjeblik, som denne rent forsvandt, dukkede frem bag de høje Sykomorer de romerske Legion-Soldaters blanke Hjælme. Det var den Troppeafdeling, der paa Herodes' Befaling nærmede sig Betlehem.

XI.

Og enhver ved, at Prinsesse Lilith siden blev talt
iblandt de hellige Kvinder, som fulgte vor Herre Jesus
paa hans Smertens Vej, og at den lille Høzaël blev en
af hans første Dicile.

Den sidste Korsridder.

Det saa ud, som om Korstogene skulde være forbi. Den hellige Længsel og den glødende Trosiver, som havde fylket Hærskarer af Fyrster og Riddere under Korsbanneret, syntes næsten forsvundet; — de kristne Folkeslag saa roligt paa, at de Vantro reve om den hellige Grav; de mente at have ofret nok paa det Alter; der var ingen Grund for dem til at længes tilbage til det Land, som de Vantro havde kunnet befæste med Skanser af deres Trosfællers Ben. Eventyrerne, som vare dragne med for Krigshæderens og Byttets Skyld, vare blevne skuffede; de fromme Riddere, der paa Marschen gennem Ørknerne havde lidt for stort Tab til at turde vove en Storm paa Jerusalem,

vare vendte modløse tilbage. Af Tusind havde mer end ni Hundrede paa Højderne foran den hellige Stad ligesom Richard Løvehjærte maattet holde Skjoldet op for Øjnene og udbryde: »Herre! forund mig ikke at se Din Stad, nu da jeg ikke kan befri den.«

Korstoget var blevet til en Korsgang, ikke til et Sejrsløb, som Middelalderens enfoldige Børn havde troet. Korstogsbegejstringen havde under store Trængsler fostret et Heltekuld, der nu syntes at skulle uddø og det kristelige Ridderskab med det. Dog skulde den lange Række af stolte Navne, som Historien har optegnet fra denne Tidsalder, endnu forøges med et, der ikke laaner sin Berømmelse fra eventyrlig eller glimrerde Vaabendaad, men fra en levende og staalsat Tro, — et Navn, hvis Glans ikke udstraaler fra et blodigt Sværd, men fra en hellig Martyrkrone. Den Troens Stridsmand, som bar det og som det her er vor Hensigt at skildre, er — Ludvig IX Konge af Frankrig.

Ludvig VIII efterlod ved sin Død (1226) Riget til sin tolvaarige Søn Ludvig IX, men da denne var for lille til straks at overtage Regeringen, maatte hans Moder, Blanca af Castilien som Regentinde af Frankrig styre Landet i hans Mindreaarighed. Som faa Mødre forstod denne skønne og kloge Kvinde at indpode sin unge Søn en glødende Tro og et stort Fædrelandssind; derfor voksede Ludvig IX op til at blive en berømmelig Konge.

Han indtog alle ved sit blotte Udvortes; de klare, blaa Øjne udstraalede et mildt, sværmerisk Blik, og det gyldenblonde Haar faldt i lange Lokker ned over Skuldrene. Hele hans skønne, ranke Skikkelse bar Præget af Ynde og Majestæt. Han var nedladende og venlig selv imod Betleren, som han mødte paa sin Vej, saa det skønnedes snart, at han efter Moderen havde arvet et aabent Hjerter og en rund Haand. Midt Vinters, naar Kulden var strengest og Arbejdsløsheden størst, plejede han gerne egenhændig at uddele Fladbrød til de nødlidende.

For sin Moder, Dronning Blanca, nærede den fromme Dreng fra sin tidligste Barndom en rørende Hengivenhed, som han skulde forstaa at bevare under alle Livets Omskiftelser. Han saa med hellig Ærbødighed op til denne Moder, hvem han næst Gud troede at skyldte sine bedste Egenskaber. Vel ophørte hendes Formynderskab allerede 1228, da han i Følge Landets Love blev myndig med sit fjortende Aar, men han vedblev, saa længe hun levede, at lytte til hendes vise og erfarne Raad.

Ud for Slottet Vincennes, i Paris' umiddelbare Nærhed, stod en vældig Eg, ved hvis Fod den unge Konge daglig plejede at sætte sig. Der kunde de ringeste af hans Undersaatter faa ham i Tale og udøse deres Hjerter for ham, og han lod ikke een gaa utrøstet bort.

Paa Paris' Gader færdedes den Gang mange blinde, halvnøgne Stakler, som uden Fører flakkede om for at tigge det daglige Brød. Dette Syn vakte Kongens

Medlidenhed; han ynkedes inderlig over deres ublide Kaar og lod opføre et stort Blindeinstitut: »*Les Quinze Vingt*«, der, som Navnet antyder, kunde rumme 15×20 = 300 blinde. Kong Ludvigs milde Stiftelse er endnu

til og har saaledes igennem mer end 600 Aar virket i hans Aand. Mange Tusinder af Blinde, som her ere blevne plejede og bespiste, — have Slægt efter Slægt velsignet hans Navn og hans Minde.

Imidlertid gav Ludvig IX sig ikke alene af med at øve Velgerninger og oprette Legater for derved at gøre sig elsket af sine Undersaatter, han stræbte tillige at gøre sig frygtet af Frankrigs Fjender; og saa tapper var han, at man altid saa hans Hjelmbusk vaje i forreste Række.

Hertugen af Bretagne, Greven af Toulouse og flere andre af Kronens store Vasaller, der haabede at kunne drage Fordel af Kongens Ungdom, indgik en Forbindelse med Henrik III af England mod deres retmæssige Lensherre. Den engelske Konge gjorde Landgang paa Bretagnes Kyster, men blev snart standset nær ved Byen Taillebourg af Ludvig IX, der i Hast havde fylket en anselig Hær under sit Banner. Med stort Heltemod kæmpede den unge Konge selv i Spidsen for sine Baroner, og før Sol gik ned, havde han vundet en navnkundig Sejr. Kongen af England flygtede over Hals og Hoved, og de franske Fyrster, som ikke uden hans Hjælp kunde fortsætte Krigen, faldt til Føje, og anerkendte Ludvig IXs Overhøjhed. Denne gik saa vidt i sin Ædelmodighed, at han, ved en Overenskomst, som dog først blev beseglet efter hans Hjemkomst fra Korstoget (1259), tilbagegav Henrik III Hertugdømmet Guyenne*), som hans Forfædre havde erhvervet paa ulovlig Vis og som han derfor ikke skøttede om at beholde, imod at han opgav sine Rettigheder til Normandiet, Touraine, Anjou, Maine og Poitou.

*) der omfattede Bordeaux, Périgord, Limoges, Gascogne og en Del af Saintogne.

I Aaret 1244 blev den folkekære Konge saa syg, at man troede, han skulde dø. Fra alle Kirker og Klostre i Landet opsteg brændende Bønner for hans Liv. Dødskeerterne brændte allerede om hans Leje, og en af Dronningens Jomfruer havde endog bredt Lagenet over hans gustne Ansigt i den Tro, at han havde udaandet, da han pludselig rejste sig og til almindelig Bestyrtelse for de omstaaende befalede, at man ufortøvet skulde fæste det røde Kors paa hans Skulder og Bryst. Svag og døende som han var, svor han, at om Gud vilde spare ham Livet og Kræfter, vilde han i Spidsen for Frankrigs Ridderskab drage til det hellige Land og udfri Kristi Grav af de Vantros Hænder. Alle studsede, hans Moder græd bitterlig; hun havde næsten hellere set ham død. Forgæves tryglede først hun og siden Rigets Stormænd ham om at opgive denne fortvivlede Plan; han blev urokkelig ved sit Forsæt. Dette Løfte, som maatte forekomme alle saa skæbnesvangert, blev mærkeligt nok Redskabet til hans Frelse; han troede paa Livet, han ønskede Livet og beholdt det. Da al Fare var ovre, lod han sin Moder og Ærkebiskoppen af Paris kalde til sig.

»I leve i den Tro« sagde han »at jeg ikke var ved min fulde Bevidsthed, den Gang jeg aflagde Løftet. Se, derfor river jeg nu Korset af min Skulder og giver Eder det tilbage. Men nu« fortsatte han »kunne I ikke nægte, at jeg atter er mig selv mægtig, og se, jeg forlanger mit Kors tilbage, thi den, som ved alle Ting, han ved ogsaa, at jeg ikke vil tage Mad i min Mund, førend jeg paany er mærket med hans Tegn!«

— »Det er Guds Finger«! udbrød de tilstede-værende, »lad os ikke modstaa hans Vilje«. Og fra den Dag af vovede ingen at modarbejde hans Plan.

Ludvig IX tilsigtede noget mere end det, som før ham havde taget Korset; hans Plan gik ud paa at grunde en fransk Koloni i Ægypten til Værn og Støtte for de Kristnes Erobringer i det hellige Land. Derfor lod han Landbrugsredskaber og al Slags Værktøj bringe om Bord paa Flaaden. Det var ogsaa med sammé orientalske Koloni for Øje, at han for Samkvemmets Skyld lod anlægge en Havn paa Middelhavets Kyst ved Aigues-Mortes.

Han tog en rørende Afsked med sin Moder, hvem han overdrog Regeringen i sin Fraværelse og indskibede sig sammen med sine Brødre og sin unge Dronning, Margrethe af Provence, der vilde dele Korstogets Farer og Trængsler med sin Ægtefælle. Mange Riddere, som ikke vare tilstrækkelig rige til paa anden Vis at afholde Udgifterne ved en saa lang Rejse, solgte alt deres Gods for at kunne ledsage Kongen.

Overfarten over Middelhavet varede en Maanedstid. En Dag, da Kongen sad paa Dækket og tankefuld stirrede ud over det solglitrende Havspejl, sagde han til Joinville, sin Marsk: »Sig mig en Gang, hvad forstaar Du ved Gud?« — »Herre Konge!« svarede han »der-ved forstaar jeg noget saa ophøjet og godt, at intet bedre lader sig tænke«. »Det var i Sandhed vel sva- ret«, udbrød Kongen, »thi det Svar staar skrevet her i denne Bog, som jeg sidder og læser, men jeg vil gøre Dig et andet Spørgsmaal: »Vilde Du hellere være be-

fængt med Spedalskhed end have begaaet en Dødssynd?» Dertil svarede Joinville: »Jeg vil ikke lyve for Eder, Herre! derfor maa jeg tilstaa, at jeg hellere vilde have begaaet tredive Dødssynder end jeg vilde være spedalsk«. Kongen tav af Hensyn til de mange tilstedeværende, men da disse senere paa Dagen havde fordelt sig, vinkede han ad sin Marsk, lod ham sætte sig ved hans Fødder og sagde: »Hvor turde Du vove at sige det, som Du før sagde?» — »Jeg kunde fristes til at sige det en Gang endnu«, svarede Joinville. »O, træge Daare!« udbrød Ludvig IX »der fejler Du; thi Du ved fuldt vel, af Spedalskheden ikke er saa hæslig som en Dødssynd, og jeg vil bede Dig først for Guds Kærligheds Skyld og dernæst for min Skyld at tilbagekalde dette Ord i dit Hjærte«.

Efter at have aflagt et Besøg paa Øen Cypern, satte Kongen sin Kurs mod Ægypten. Fra Damiettes Taarne havde de vantro set den anselige Flaade paa 800 Skibe nærme sig og havde skyndsomt forskandset sig nede paa Strandbredden for der at byde Korsfarerne en hed Velkomst. Der holdtes Krigsraad ombord paa Kongeskibet, men da flere af Baronerne nærede Betænkeligheder ved Landgangen, rev Kongen utaalmodig det gamle himmelfaldne Banner: »Oriflammen« fra sin Vaabendrager, kastede sig overbord og svømmede i Land. Dette opflammede Korsfarernes Mod; de trængte uimodstaaeligt frem, sloge de vantro paa Flugt, og bemægtigede sig Fæstningen Damiette, hvis Besætning skrækslagen overgav sig paa Naade og Unaade (7. Juni 1249). Nu tiltraadte Korsfarerne den besværlige March

ind gennem det vidt forgrenede Nil-Delta, men i Stedet for at slaa Broer over de mange Smaafloder, gave de sig til at opkaste Dæmninger og spildte derved den kostbare Tid; saaledes vare de en Maaned om at tilbagelægge de ti Mil mellem Damiette og Mansourah.

Udfor denne By kom det til et heftigt Sammenstød mellem Korshæren og Sarascenerne. Slaget varede indtil Aften og der blev kæmpet med Fortvivlelsens Mod paa begge Sider. Kongen styrtede sig ind i den vildeste Kamptummel, og uforfærdet fulgte Korsfarerne hans Guldhjælm som det dyreste Felttegn. De kristne beholdt Valpladsen, men bedækket af faldne, deriblandt Kongens Broder, Greven af Artois og Tempelherrernes Stormester. Da man bragte Kongen Melding om Grevens Død: sagde han: »Gud være højlovet for hvad tilskikker mig«, medens Taarer strømmede ned over hans Kinder. Og da siden en Prælat spurgte ham, om han ikke vidste noget nærmere sin Broder betræffende, svarede han: »Jeg ved kun det, at han nu er i Paradis«.

Korshæren slog Lejr paa Nilens usunde, dyndede Bred. Der udbrød derfor snart pestagtige Sygdomme, der ved Smitte hurtig forplantede sig og daglig bortrev mange Korsfarere. Teltene genløde af Smertenssskrig, og overalt opsendtes Bønner for døende og døde. De mange Lig udbredte almindelig Rædsel; ingen turde røre ved dem end sige begrave dem. Forgæves tog Kongen selv Spade i Haand og gav sig til at grave i det Haab, at Korsfarerne, naar de saa ham gøre Begyndelsen, vilde forsone sig med Arbejdet, men det

var saa langt fra at nogen vilde nedlade sig dertil, at Dynger af Lig bleve liggende og yderligere forpestede Luften. Kongen saa sig da nødsaget til at tiltræde Tilbageetoget, men samme Nat, som Opbrudet fandt Sted, havde Sarascenerne afskaaret ham Tilbagevejen ved Baghold. Han blev saaledes overrumplet og taget til Fange med hele sin Hær (i April Maaned 1250).

Kongen og de fornemste Riddere bleve i Lænker førte tilbage til Mansourah; de bleve der tvungne til at udlevere deres Vaaben og Kostbarheder; alt hvad Kongen af Frankrig fik Lov at beholde, var et lille Breviar med Davids Psalmer, men denne i de Vantros Øjne værdiløse Genstand var ham et dyrebart Klenodie, som han i Fangenskabets tunge Timer skattede højere end sit Hjerteblood. Ved sin ædle Optræden og sin fromme Færd forstod han efterhaanden at vinde Sarascenernes Hjerter, men det var forgæves, at de tilbød ham rige Gaver, ja endog Sultanværdigheden, om han vilde antage Islam og afsværges sin kristne Tro. Disse og lignende Underhandlinger afviste han med Foragt:

Nej, før skulde Nattens Maane
 Iføre sig dagklart Skrud,
 Soløjet briste og daane
 End jeg fornægte min Gud;
 Sit Liv har for mig han givet
 Og mig til sin Arving gjort,
 Jeg tigger ikke om Livet;
 Thi Døden er Livsens Port!

»Jeg er Fange«, sagde han koldblodigt »Sultanen kan gøre ved mit Legeme, hvad han vil!« Imidlertid

hengik flere Maaneder; Ægypten havde set Nilen svulme og oversvømme Landet og atter trække sig tilbage i sin Flodseng, og endnu sad Kongen af Frankrig

med hele sin Hird fangen i Mansourah. Omsider indlode Sarascenerne sig i nye Underhandlinger med Ludvig IX angaaende Betingelserne for hans Frigivelse. »En Konge lader sig ikke vurdere som en Slave,« svarede han, »jeg giver Staden Damiette som Løsepenge.« Sultanen var allerede gaaet ind paa dette Forslag, da Mamelukkerne gjorde Oprør og kvalte ham paa Nilbredden, i det Øjeblik da Gallejerne med de franske Fanger, skulde støde fra Land. En Emir, som i blindt Raseri havde udrevet Sultanens Hjærte, sprang med Krumsabelen dryppende af Blod op paa den forreste Gallej og raabte, idet han truede ad Kongen: »Hvad giver du mig for at have skilt dig af med din argeste Fjende?« Ludvig IX nedlod sig ikke til at svare derpaa. »Ved du ikke,« tordnede den rasede Emir, at jeg er Herre over dit Liv? — Gør mig til Ridder eller du er dødsens!« — »Gør du dig til kristen,« svarede Kongen rolig, saa skal jeg gøre dig til Ridder!« Imidlertid overlagde de øvrige Emirer, om man burde skaane Fangerne eller ej; de fleste stemte for at give dem Døden, som havde æsket Døden, og at lade deres Blod overrisle de Sletter, som de have hærget. Men da En hertil bemærkede, at »de døde ikke betale Løsepenge,« bestemte man sig for at modtage Kongens Tilbud. Gallejerne førte da Ludvig IX og hans Riddere ned ad Nilen, og den 14de Maj naaede han Ptolemais, hvor han mødtes med sin Familie og de sørgelige Rester af sin Hær. I al den Tid, Kongen havde siddet fangen, havde Dronning Margrethe levet i Spænding og Uro, ja, hun

havde endog taget det Løfte af en gammel tro Drabant, at han, i Fald Sarascenerne overrumplede Staden, skulde skære Hovedet af hende for at hun ikke skulde falde i Hænderne paa de vantro Barbarer.

Ludvig IX blev endnu nogen Tid i det hellige Land for at befæste Byerne Cæsarea, Jaffa, Sidon og Ptolemaïs, der skulde danne et sidste Bolværk for de kristnes Besiddelser. Imidlertid modtog han hjemmefra en Tidende, som nødte ham til snarest at vende tilbage til Frankrig. Hans Moder, Regentinden, var død. Han tiltraadte da Hjemvejen, mismodig over ikke at have faaet Lejlighed til at hævne sit Nederlag og landede efter en stormfuld Overfart paa de hyerske Øer.

Dette Korstog havde vel været skæbnesvangert, men ligesom Guldet gaar lutret ud af Ildprøven, saaledes vendte Kong Ludvig større og frommere tilbage end han var dragen ud. Medens Europas øvrige Fyrster af Magtsyge og Forfængelighed havde paaført hinanden blodige Krige, medens først Investiturstriden og siden Kampen imellem Welfer og Ghibelliner havde hisset Frænde mod Frænde, Slægt mod Slægt, — havde Frankrigs sagtmødige Konge vovet det yderste, sit eget og sine kæres Blod i en fortvivlet Kamp for Troens Sag og havde derved vundet sine Landsmænds Hjerter og hele Europas Beundring. De dybe Lærdomme, som han havde stavet sig til i Modgangens Skole, gemte han i sit Hjærte, og de femten paafølgende Aar af hans Regering kom til at udgøre en af de lykkeligste og hæderfuldeste Perioder af Frank-

rigs Historie. Han udvidede Hospitalet »Les Quinze Vings« til Fordel for de mange Korsfarere, der havde mistet Synet i det hellige Land. Der var nemlig ikke faa, som paa Marchen ind over de snehvide Ørkenveje pludselig vare faldne om, blindede af det tindrende Sollys. Hver Skærtorsdag plejede Ludvig IX egenhændig at to de fattiges Fødder. En Gang spurgte han sin Marsk, om han vilde være ham behjælpelig dermed. »Nej, fy for en Ulykke! Herre!« svarede denne, »jeg vil aldrig i Livet to de Stodderes Fødder.« — »Det var i Sandhed stygt sagt,« indvendte Kongen, »thi hvorledes tør du foragte, hvad Gud har indstiftet til Efterlevelse? — Derfor beder jeg dig for Guds Kærligheds Skyld og for min Skyld, at du vil vænne dig til denne gode Sæd: at to dine Brødres Fødder.«

Den gode Konge mente, at Troen var en Ting, som man skulde holde fast ved, selv om man havde den paa anden Haand. Da han en Dag samtalede med Joinville, sagde han: »Sig mig Marsk, hvad var det din Fader hed?« — »Han hed Simon, Herre Konge!« lød Svaret. »Og hvoraf ved du egentlig det?« — vedblev Kongen. Marsken svarede, at det maatte han vel tro fuldt og fast, fordi hans Moder havde sagt ham det. »Nu vel,« sagde Kongen, »men saa bør du og fuldt og fast tro paa alle Trosartikler, fordi Apostlene have sagt os dem, og fordi vi Søndag efter Søndag have hørt Credo sunget.«

Ludvig IXs Mildhed kunde spores paa mange Omraader; Rettergangen forbedredes, idet han afskaffede Jærnbjærd og Dueller (de saakaldte: Guds

Doms-Kampe), og i Stedet indførte Edsaflæggelse og Vidneforhør. Derimod var han ubønhørlig stræng imod enhver, som enten i Vrede eller Drukkenskab bespottede Gud eller tog hans hellige Navn forfængeligt; i Følge hans Lov skulde deres Læber gennembøres med gloende Jærn. Var det Børn under fjorten Aar, der anholdtes for at have drevet Spot med det hellige, skulde de klædes nøgne af og pidskes paa Kirkepladsen i alles Paasyn.

Da Kejseren af Konstantinopel, for at opnaa en Forbindelse med Frankrig, forærede Ludvig IX den hellige Tornekrone, som en Gang havde martret vor Frelzers Pande, — gik han selv barfodet ud til Stadporten ved Vincennes for at modtage dette kostbare Klenodie, til hvis Opbevarelse han lod bygge Kapellet: »La Sainte Chapelle« straalende rigt som et kæmpe-mæssigt Relikvieskrin.

I Begyndelsen af Aaret 1270 rygtedes det i Evropa, at Mamelukkerne havde indtaget Cæsarea, Jaffa, Antiochia samt de øvrige kristne Fæstninger og med uhørt Grusomhed udryddet Befolkningen i nævnte Byer. Denne Jobspost vakte almindelig Sorg og Bekymring, men ingen retfærdig Harm. Ludvig IX alene følte det som et Slag i Ansigtet og rustede sig straks til et nyt Korstog. Tilstømningen var kun ringe; de fleste havde gjort bitre Erfaringer om, at det kun var Martyriets Palmer man kunde hente i det forjættede Land. Dronning Margrethe, ja selv hans trofaste Marsk Joinville holdt sig denne Gang tilbage. Men uden at lade sig afskrække heraf, sammenkaldte han sine Vasaller,

som i Følge deres Lenspligt ikke kunde nægte ham Hærfølge, og gav dem tilkende, at han vilde vove en sidste Kamp for de kristnes Sag, den Sag, for hvilken Gud har hengivet sin enbaarne Søn. Paany stævnede den fromme Konge ud mod sine Længs- lers Land, og for sidste Gang tonede ud over Middel- havets Strande den gamle Korsfarersang:

Fremad vi jage,
Se os ej tilbage,
Hist os vinker Stjærnen skøn:
Krist er vort Løsen,
Korset vort Banner
Og Paradiset Sejrens Løn!

Opad vi hige,
Er vor Jakobsstige
End Gethsemanes svære Bøn.
Krist er vort Løsen,
Korset vort Banner
Og Paradiset Sejrens Løn!

Hjemad vi ile
For bag Sky at at hvile
Som Johannes hos Guds Søn;
Krist er vort Løsen,
Korset vort Banner
Og Paradiset Sejrens Løn. *)

*) Fri dansk Efterligning af Korsfarernes »Chant du départ» forfattet af en Klerk i Orléans omkring Aar 1200.

Ludvig IX satte Kursen mod Tunis i det Haab, at det blotte Syn af den kristne Hær skulde formaa Sultanen af Tunis, med hvem han altid havde staaet i venskabelig Forbindelse, til at omvende sig og antage Kristendommen. Ved nogle tunesiske Gesandter havde han kort før sin Afrejse sendt ham følgende Hilsen: »Jeg attraar saa brændende Eders Sjæls Frelse, at jeg gjerne vilde henslæbe Resten af mit Liv i et usselt Fangehul og aldrig mere se Dagen Lys, hvis jeg blot derved kunde bringe Eder og Eders Folk til at antage de kristnes Tro.«

Men paa Marschen gennem dette øde Kystland forsmægtede Korshæren af Tørst; Cisternerne vare enten tilføgne af Sandflugten eller forpestede af Heden, og inden otte Dages Forløb var Pesten udbrudt. Den pavelige Legat og mange af de fornemste Vasaller bleve straks bortrevne, og forgæves søgte Lndvig IX ved Gærning og Ord at opflamme sine Ridders nedslaaede Mod, — snart blev ogsaa han lammet af den dødbringende Sot. I sin Ydmyghed forlangte han at blive lagt paa et Askeleje, og med Sorg i Hjærtet og Graad paa Kind udførte hans trofaste Vaabenfæller hans sidste Vilje. Derpaa lod han sin Søn Philip, senere bekendt under Navnet le hardi: den kække, kalde til sig og sagde: »Kære Søn, bliv en god og retfærdig Konge for det franske Folk; thi i Sandhed jeg saa hellere, at en fremmed kom ned fra Skotland og beherskede det, end at du skulde regere det slet.« Mandag Morgen den 25. Avgust bad han hviskende: »Herre! jeg gaar ind i dit Hus for at tilbede dig i dit hellige

Tabernakel;« og idet et lyst Smil gled hen over hans udtærede Ansigt, løftede han de foldede Hænder mod Himlen og udbrød: »Op til Jerusalem! Op til Jerusalem!« — Det var hans sidste Ord; et Øjeblik efter havde han udstridt.

Saaledes døde Ludvig IX en Martyrs Død. Næppe tyve Aar senere blev han af Paven optaget paa Helgenlisten og har derfor i Verdenshistorien faaet Navn af: Ludvig den hellige. Endnu den Dag i Dag ærer Frankrig ham som sin Skytselgen, og overalt i Kirke og Skole, paa Hospital og Museum ser man ham afbildet tiere end nogen anden fransk Konge. Medens den folkekære Henrik IV og den forgudede Ludvig XIV bleve vanærede i deres Grave, medens Napoleons Sejrsmonumenter bleve omstyrtede lige saa hurtigt som de vare blevne rejste, har den franske Nation altid bevaret en hellig Ærbødighed for Ludvig IXs Minde. At man kan blive en stor Helt ved at besejre sine Fjender, derpaa har Historien Eksempler nok; at man kan blive en endnu større ved at besejre Synden, — Arvefjenden i sit eget Hjærte, kunne vi lære af Frankrigs ædleste Konge: Den sidste Korsridder.

Ensom,
men ikke ene.

Det var en Majdag i det Herrens Aar 1550.
Solen skinnede muntert ind ad de smaa kulørte, bly-

indfattede Ruder i Raadmand Oluf Bagers Storstue. De brudte Solstraaler faldt ind over de svære, snørklede Egemøbler med de skinnende Broncebeslag og strejfede nu og da Panelernes rige Snitværk med de vidtberømte Guirlander af forgyldte Granatæbler, fremhævede kort sagt den Luksus, som ingen Privatmand i Odense, ja vel næppe i hele Danmark, kunde tillade sig uden netop den mægtige Handelsherre Oluf Bager.

Ved Karnapvinduet stod hans Datter Jomfru Lisbeth og saa ud. Hun var en pur ung Pige, frisk og dejlig som en Æbleblomst i sit Udspring. Det guldblondede krusede Haar indrammede et sødt, aabent Ansigt med et Par store, blaa drømmende Øjne og et Par allerkæreste Smilehuller i de buttede Kinder. Hendes ungdommelig svaje Figur fremhævedes smukt af en mørkeblaa Sindals Kjole, hvis eneste Prydelser bestod i Pufærmernes guldindvirkede Striger og den lille Margrethe-Taske, der hang ned fra Bæltet.

Med Næsedugen, som hun endnu holdt i Haanden, havde hun tilvinket sin Fader Farvel. Han var lige nu redet ud af Gaarden.

Hun hørte en Dør gaa og vendte sig uvilkaarligt. »Goddag! Niels Skriver!« sagde hun, idet hun bemærkede en Skikkelse, der ved Lyden af hendes Stemme stansede nølende, som om den helst var smuttet ubemærket forbi.

»Giv Eder Stunder, Niels Skriver,« vedblev hun, »og lad mig glæde mig ved atter at se Eder oven Senge. Er I nu ganske vel?«

»Tak, allernaadigste Jomfru!« lød Svaret, »jeg

har det saa vel, som slig en Stakkarl som jeg nogen Tid kan vente at faa det.«

Hun traadte ham et Skridt nærmere, tog bevæget hans Haand og sagde med lav Stemme:

»Gud bedre Jer Helsen, Niels!«

Da var det med ét, som Skikkelsen voksede op i Lyset. Det var en ung Mand med en sørgelig forkrøblet Figur, men paa de skæve Skuldre bar han et skønt og ædeltformet Hoved. Det mørkebrune, krøllede Haar syntes kun ufrivilligt at være strøget tilbage fra den hvalte Pande, under hvis buede Bryn der luede et Par store, tungsindige Øjne, som gav det lille, fint-skaarne Ansigt et eget sværmerisk Drag.

»Tak, Jomfru Lisbeth! I er altid saa deltagende,« sagde han og vendte sig for at gaa.

»Har I saadant Il, Niels?« spurgte hun.

»Ja, jeg maa ind at se til Skriverkarlene; betænk, Jomfru! jeg har ikke været paa Skrivestuen i tre Dage.«

»Lad dem blot savne Jer længere, saa vil I nok blive mere paaskønnet, Niels. En Dygtighed, som den, I har udfoldet i Faders Tjeneste, fortjener sandelig større Paaskønnelse end den, I nyder; derfor har jeg ondt af Jer, Niels!«

»Jomfru Lisbeth,« sagde Niels Skriver, og hans Stemme dirrede som af indre Bevægelse. »I maa ikke faa mig til at glemme, hvad jeg skylder Eders Fader. — Hvad er jeg, usle Vanskabning! vel andet end et Kryb, det nogle træder paa og andre kaster hen ud, men som ingen skøtter om?«

»O, I maa ikke fortvivle, Niels Daae!« udbrød

Lisbeth, »kom dog i Hu, at Gud Herren har tænkt en Tanke ogsaa med Eder som med hver Sjæl, han har indblæst Livsens Aande. Jeg véd, hvad I har lidt. Jeg føler, hvor bittert det maa være, at blive forstødt af en ond Stedfader, at se sig sin Arv berøvet af daarlige Halvbrødre og svag og lidende selv at skulle tjene Naadsens Brød iblandt fremmede, og alt det fordi Ens Moder er død.«

»Og fordi jeg har bevaret hendes katolske Tro, thi det, Jomfru, gør mig i andres Øjne forkættet — eller rettere sagt: aandelig forkrøblet.«

»Aa, det skal ikke fortryde Eder, Niels Daae! Jeg har selv grebet mig i hver Gang jeg beder for nogen, jeg holder rigtig meget af, at anbefale ham i vor milde Frues og alle gode Helgens Varetægt.«

»Se, Jomfru!« sagde Niels, og hans dunkle Øje lyste med en forunderlig Glans, idet han drog et lille Guld-Krucifiks frem af sit Bryst. »Dette Krucifiks har min salig Moder altid baaret. Paa sit Dødsleje løste hun det af sin Hals og gav mig det med de Ord: «Min Dreng! bær dette Kors altid og alle Vegne. En god Kristen bør føle sig ensom, og dog aldrig ene; det skal det hjælpe dig til.«

»Niels!« udbrød Lisbeth og en blussende Rødme skød op i hendes Kinder, »faar jeg kysse paa det; jeg vil vove det, endog jeg er Protestant: det er jo min Frelsers Billed!«

»Tryk tusinde Kys derpaa, og min Talisman vil kun blive mig saa meget dyrebarere,« svarede Niels

lidenskabeligt, medens han saa hende trykke Krucifikset til sine Læber og aande et Kys derpaa.

»Ensom og dog aldrig ene, det havde Eders Moder Ret i, og med den Talisman føler I Eder vel heller aldrig ene?«

»Ak, Jomfru! de gudsforladte Øjeblikke er dog de fleste i Livet. Og tit og mangelund kan jeg føle mig ene — uden Frænder, uden Ven og som født Adelsmand udelukket fra fortrolig Omgang med Borger og Bonde; — og derfor skal jeg aldrig glemme Eders Fader, at han tog mig op, den Gang jeg flakkede husvild om.«

»Men det skal heller ikke forties, at Fader har haft god Gavn af Eder. Han er nu redet hen for at se den kananæiske Kæmpedruer blive ophængt som Skilt udenfor hans nye Vinkælder, men hvad baadede det alt, naar ikke I ved Eders Sprogfærdighed havde skaffet ham de største Forbindelser i Udlandet. Eder kan han takke for al den sjældne Vin, han har faaet paa Lager, og Eder kan han takke for den indbringende Vekselhandel med Landets Adel, som han ved Eder er kommen i Berøring med. Han vilde aldrig være bleven den mægtige Handelsherre han er, havde han ikke haft Eder til Mægler og Agent.«

»Kan hænde, Jomfru! men Kongens Bevaagenhed har han dog ikke mig at takke for.«

»Tilvisse, Niels! men Kongen kan ikke være nøje-regnende. Naar han skal rejse Penge til sine Krigsomkostninger, saa maa han søge dem, hvor de er at finde og tage dem med Tak selv af en barket Haand.

Og desuden, hvad Fordel har Fader med de Handeler med Kongen? — Det er jo den rene Tilsætning: Hans Naade betaler aldrig Renter af sine Laan og forlanger Henstand fra Aar til Aar.«

»Sandt nok, Jomfru Lisbeth! men trækker Hans Naade store Veksler paa Eders Faders Taalmod, saa kan Eders Fader til Gengæld trække dem større paa hans Bevaagenhed. Og,« tilføjede Niels Daae forsigtigere, idet han fæstede et prøvende Blik paa hende, »hvis Rygtet ikke lyver, saa har Hans Naade lovet Oluf Bager den fornemste Mand i Landet Rigsmarsken Holger Rosenkrans til Svigersøn.«

»Fordi han trænger til Penge,« lo Jomfru Lisbeth med harmglødende Kinder. »Men Oluf Bager gør fejl Regning; tror han mit Hjærte er en Vare og min Tro tilfals. Hans Forfængelighed drev ham til at ægte en Adelsjomfru, thi faar han huske, at der rinder Adelsblod i mine Aarer. Jeg er en fribaaren Pige og tør handle frit, naar det gælder mit Hjærtes Anliggender. Lad min Fader tilfredsstille sin umættelige Ærgærrighed paa anden Maade; jeg lader mig ikke sælge til den højest bydende, — lader mig ikke behandle som en Brik paa hans Skakbrædt.«

»O, hvor I taler, Jomfru! — det véd jeg, at om I rejste, vilde I blive savnet.«

»Af Jer, Niels Daae! som den eneste. Ellers af ingen. Fader er altfor optagen af sine store Planer til at kunne savne. Og desuden savner man jo ikke, hvad man aldrig har levet med. Hvad har han levet med mig? — han, som aldrig er hjemme. Men — I

vilde savne mig, det tror jeg vist, det læser jeg ud af Eders trofaste Øje.«

»I læser Sandhed, Jomfru Lisbeth! Tog I bort, da maatte jeg klamre mig til min Moders Guld kors for ikke at gøre en Ulykke paa mig selv. I er mig Solen, den, jeg ikke mægter at fange, men den jeg skylder hvert et Lysglimt, der falder over min Vej.«

»Trøst Jer, Niels Skriver! jeg bliver her. Men det er vist snart Middag, — saa maa jeg løbe.

Dermed tilkastede hun Niels Daae et opmuntrende Nik og skyndte sig ud ad Døren.

Niels Daae stod et Øjeblik som fortryllet, saa saa' han ned paa det lille Krucifiks, han endnu holdt i sin Haand, trykkede det til sine Læber og sagde: »Min Gud! du, som selv følte, at Mennesket trængte en Medhjælp, hvorfor har Du forundt mig at mødes med et saadant Væsen, da jeg er berøvet ethvert Haab om at vinde det.«

Han stak Korset ind i Brystfolden paa sin Trøje og stod hensunken i Tanker.

Da aabnedes Døren ude fra Trappen, og en fremmed Mand stod i Stuen.

Det var en høj, før og bredskuldret Skikkelse med et ungdommeligt Ansigt og spidst, tætklippet Skæg. Han var iført en enkelt Rejsedragt og bar en opkræmet Baret paa Hovedet.

»Oluf Bager er ikke hjemme?« spurgte den fremmede. »Nej, velbyrdige Herre!« svarede Niels, »men jeg er hans Skriver og Befuldmægtigede. Kan jeg ikke være Eder til Tjeneste?«

»Nej, jeg maa selv tale med Oluf Bager; jeg har vigtige Forretninger med ham.«

»Eders Navn, om jeg maa spørge; — jeg er inde i alle hans Forretninger.«

»Mit Navn,« gentog den fremmede nølende, »mit Navn er — Marcus Meyer, islandsk Købmand.«

»Vi har ikke Forretninger med nogen af det Navn.«

»Det er og først paa denne Rejse, under et Ophold i København, at Kong Frederik har henvist mig til Oluf Bager.«

»Nu, hvem Kong Frederik sender, være os velkommen! Behag at tage Plads; jeg haaber, Raadmanden kommer snart hjem.«

»Kongen søger stadig Oluf Bager om Laan, ikke sandt, Skriver?»

»Kongen er saa naadig; — min Diskretion forbyder mig iøvrigt at udtale mig derom.«

»Det er den Syvaars-Krig, som har ruineret ham. Han faar aldrig sine Finantser i Orden, saalænge han bestandig driver paa nye Udrustninger.«

»Sig hellere: saa længe han ikke udnytter Landets naturlige Indtægtskilder. Det har ingen af vore Konger forstaaet uden Kristian Tyran; han nedsatte Sundtolden for Hollænderne for at kunne holde Hansestaterne Stangen, han grundede et nordisk Handelsforbund til Modvægt mod Hanseforbundet, forbød alt Landprang for derved at fremme vore Markeder, og hvem andre end ham kan vi takke for det Opsving, som vort Landbrug har taget, siden de hollandske

Nybyggere kom til Amager. Af alle de Indtægtskilder, han har udpeget, kunde Kongen endnu øse sig Rigdom til, men han kender dem ikke.«

»Kender han dem ikke, hvorpaa grunder I det, Skriver?«

»Derpaa, at Kongen ved intolerante Forordninger har fordrevet de herboende Nederlændere, som ved deres Vindskibelighed og Flid kun gavnede Landets Fabriksdrift.«

»I har stor Kløgt og megen Skarpsindighed, som det lader. — — I taber noget. Er det et Krucifiks, der hænger ud fra Eders Trøje?«

»Ja, Herre! jeg er Katholik. — — Men se, der kommer Jomfru Lisbeth; saa tillader I, at jeg gaar ind i Skriverstuen.«

»Jomfru«, tilføjede han, henvendt til Lisbeth, »maa jeg anbefale Eder islandsk Købmand Marcus Meyer.«

Dermed forsvandt han ind ad Døren til Skriverstuen, men undrende stod Jomfru Lisbeth og stirrede op paa den Fremmede.

»Høje Herre!« sagde hun blussende, idet hun nejede lige til Gulvet: »I er ikke den, I udgiver Jer for; I er Kong Frederik af Danmark.«

»Hvoraf ved I det, Jomfru?« sagde Kongen og greb hende om Haanden.

»Af Erfaring,« svarede Lisbeth smilende, »sidst I var her, beredte I os en lignende Overraskelse. Men nu kender jeg Eder. Og da jeg gætter Eders Ærinde, forstaar jeg Eders Incognito.«

»I er bleven allerkæreste, siden jeg sidst saa Eder. Da var I kun et Barn, nu er I jo fast en giftfærdig Jomfru. — Skade! at I ikke kommer ved Hove; der skulde I se gæve Ungersvende. Her ser I vel ingen? Sig, Jomfru! hvad er vel det for en ny Skriver, Eders Fader har faaet, — ham, den puklede, der nys gik?»

»Det er den hjemsøgte Niels Daae fra Borreby Gaard; — o, Eders Naade! kan I ikke antage Eder den Vanføres Sag og skaffe ham Ret overfor hans skamløse Frænder? De har forholdt ham endog hans Fædrenearv, og alene Armod har gjort ham til min Faders Skriver.«

»Det maa jeg tro. Han er et lyst Hoved, efter hvad jeg kunde mærke.«

»O, Herre! han er en sjælden Begavelse. Og I kan tro, hans Sprogkyndighed og Snille er kommen min Fader til Nytte. Aldrig har han haft de Forbindelser i Udlandet som netop nu. Niels Daae er min Faders højre Haand.«

»I taler den unge Mands Sag med en prisværdig Varme, Jomfru Lisbeth.«

»Ja, Eders Naade! jeg har ondt af ham. Hvordan tror I, en Ædelfalk er til Mode, naar man spærrer den inde i en Kræmmerbod? Vi andre staa med bundne Hænder, men I, Herre, som er de Betrængtes og Faderløses Værge og Værn, I kan skride ind og med Eders kongelige Haand løfte Krøblingens Arv.«

Kongens Ansigt formørkedes, og i en usikker Tone svarede han:

»Jeg skride ind imod en saa mægtig Mand som Niels Daaes Stedfader! — og det for Eders Skrivers Skyld. Hvad tænker I paa, Jomfru Lisbeth?«

Saa er Eders Naade ikke den, jeg antog Eder for, naar I dømmer Manden efter Kappen, Tingen efter dens Navn. Ej heller havde jeg troet, at I frygtede Adelen. Men det er det samme. Gør blot noget for ham; her i Kramboden er jo dog virkelig ikke hans Plads.«

»Jeg skal tænke paa den Sag, Jomfru!«

»Men forlad mig, Eders Naade! at jeg af Overraskelse over at se Eder helt har forglemt at byde Eder et Velkomstbæger. Tillad mig at hente Vin.«

Hun nejede og gik hastig ud af Stuen.

Kongen sad paa Slagbænken og trommede nervøst med Fingrene paa Bordet.

»Se til den lille Raadmandsdatter,« mumlede han hen for sig.

»Hun har et stolt Sind og en fribaaren Natur. Aldrig sælger hun sig til Rigsmarsken . . . Hun har givet Niels Daae sit Hjerte, det er aabenbart, men hans Stilling umuliggør Forbindelsen. — Det bedste, jeg kan gøre for ham, er at føre dem sammen. Saa slipper jeg for at skride ind imod hans Frænder. Og tager jeg Adelsmanden Niels Daae i min Tjeneste, forlanger Oluf Bager intet mere af sin Svingersøn. Jeg ved nok, hvad jeg kan bruge Niels Skrivers til.«

Lisbeth kom nu ind med en Sølvbakke, hvorpaa der stod nogle guldrandede slebne Pokaler og en Kande med skummende Malvoisier.

»Vil I gøre mig den Ære at kredentse mit Glas,« sagde Kongen og strakte sig tilbage i Stolen.

I det samme hørtes Hovslag i Gaarden, og et Øjeblik efter traadte Oluf Bager ind i Stuen.

Han var en lavstammet, trivelig Mand med et jovialt Ansigt og graasprængt Haar og Skæg. Hans Klædedragt var af flamsk Klæde, kantet med Zobel, kostbar, men ikke prangende. Neppe blev han den Fremmede va'r, før han rev Fjerhatten af sit Hoved og gjorde en dyb Reverents.

»Ej, ej! Ole!« lo Kongen, »der farer jo en Skræk i Dig, blot Du ser mig. Ja, det er heller ej for det gode, jeg kommer. Hver Gang jeg er i Knibe, ty'r jeg til Dig. Du ved, i Nøden skal man kende sine Venner.«

»Der fejler Eders Naade; det er mig altid en Ære og en Glæde, at se Eders Naade under mit ringe Tag. Alt, hvormed jeg kan være Eder til Tjeneste, staar tilrede. Men lad mig byde Eder Velkommen.«

De randfyldte Pokaler stødte mod hinanden, saa det sang i det fine Glas, og tømtes til Bunden.

»Men Lisbeth dog!« udbrød Oluf Bager, idet han satte Pokalen fra sig, »Ilden er jo gaaet ud i Kaminen. Gak ud og sig til Karlene, at her fluks skal tændes op, men lad dem tage Kanelbark for Ved.«

Lisbeth skyndte sig ud, idet hun smilede ved sig selv.

»Ole, Ole!« sagde Kongen og truede ad Raadmanden, »jeg forstaar meget vel, at Du maa fyre i en saa stor Stue som denne til langt hen paa Vaaren, men — med Kanelbark! jeg tror, Du vil!«

»Nu! Eders Naade! jeg kunde vel gøre en kostbarere Ild,« sagde Oluf Bager med et lunt Smil.

Karlene gjorde Ild paa, og snart blussede Kanelbarken nok saa lystigt inde i Kaminen. Da Karlene vare ude af Stuen, rømmede Kongen sig gentagne Gange og sagde saa i en noget forlegen Tone:

»Uden Omsvøb, Ole! jeg kan ikke betale Dig Dine Renter af de sidste Laan. Mine Finantser ere i stadig Uorden; jeg er kommen mere og mere til Agters, men det kan ikke blive ved. Jeg har nu afskediget min Skatmester, fordi han aldeles ikke kunde holde igen; og der maa holdes igen.«

»Eders Naade maa ikke tage sig den Sag nær,« svarede Oluf Bager og rettede sig, »jeg giver Eder med Glæde Henstand et Aar eller halvandet.«

»Skal vi sige: halvandet, Ole?« sagde Kongen oprømt, »lad os straks faa det noteret paa Obligationerne. Hvor har Du dem?«

Oluf Bager aabnede Døren ud til Skriverstuen og raabte: »Niels Skriver! kom hid ind med de kongelige Obligationer.«

Straks kom Niels farende med et Par store forseglede Dokumenter og leverede dem til sin Herre.

»Hvad, Knægt!« brølede denne, »bukker han ikke for Kongen?«

»Kongen!!« mumlede Niels studsende. Og idet han vendte sig til den Fremmede med et smidigt Buk, sagde han:

»Eders Naade forlade mig min Uhøviskhed, men jeg troede, at I var den, I udgav Jer for.«

Oluf Bager fo'r op fra Bænken, men Kongen lagde sin Haand paa hans Arm og sagde:

»Niels Daae har ingen Forseelse at bebrejde sig. Jeg har til ham sagt, at jeg var en islandsk Købmand . . . men se nu her, Ole. Nu skriver jeg saalunde . . . og saa sætte vi begge vore Navne derunder. Jeg ser, at Obligationerne lyde paa 5000 Rigsdaler hver; jeg troede dog kun, det var paa 3000, de lød. Ak! jeg sidder i Gæld til op over begge Øren.«

Kongen rakte Oluf Bager Papirerne og denne forsynede dem begge med Navns Underskrift. Medens dette gik for sig, kom Jomfru Lisbeth ind og vilde tage Bakken med Vinglassene ud.

»Nej, lad det staa, min Pige,« sagde Oluf Bager og saa op, »vi har jo kun faaet en Mundsmag deraf.«

»Der, Niels!« tilføjede han, idet han rakte Niels Daae de underskrevne Papirer.

»Det er sandt, Ole!« udbrød Kongen, der ufravendt betragtede Jomfru Lisbeth, »jeg har maattet love Jer Datter at gøre noget for Niels Skriver . . .« Han holdt et Øjeblik inde, som for at se, hvilken Virkning hans Ord gjorde paa de tilstedeværende. Oluf Bager og Niels sendte begge Lisbeth et spørgende Blik og hun blev blussende rød.

»Jeg vil opfylde hendes Bøn,« fortsatte han, idet han stærkt betonede sine Ord, »i en Samtale, jeg har haft med den unge Mand, har han lagt meget Vid og Snille for Dagen, saa jeg haaber at træffe det rette, naar jeg personlig antager mig denne Krøbling og udnævner ham til min — Hofnar!«

»Eders — Hofnar!« gentog Lisbeth og rejste sig.

»Eders — Hofnar!« stammede Niels Daae, bleg som et Lagen, »jeg er opdragen til at gøre Eders Naade til Vilje i alle Ting. Men skal jeg være Eders Nar, da tillade I mig, at jeg hænger dette Krucifiks, som I før saa, udenpaa Narredragten for at jeg daglig kan ihukomme min Frelzers Lidelse og Død,« og han skjulte sit Ansigt i sine Hænder.

»Nuvel!« raabte Jomfru Lisbeth, besjælet af en stor Tanke, »det skal I vide, at jeg elsker Niels Daae, og siden I har vanæret min Hjertenskær i mine Øjne, vil jeg den Dag i Morgen tage Sløret og vorde Nonne!«

»Gud signe Eder for det, Jomfru,« sagde Niels, idet han sank i Knæ og udrakte Armene som mod en himmelsk Aabenbaring, »I elsker mig og vil forlade alt for min Skyld. O, saa tag I Korset, paa det at I aldrig maa føle Jer ene.«

Og hun tog Korset af hans skælvende Haand og trykkede det til sine Læber.

Oluf Bager, som nu først syntes at fatte Sagens Alvor, vente sig fortvivlet til Kongen og sagde:

»O, jeg blues, Eders Naade! at slig Skam skal overgaa mit Hus!«

»Fat Eder, Raadmand!« sagde Kongen, idet han rejste sig og skød ham til Side med en hastig Bevægelse. Derpaa lagde han sin Haand paa Jomfru Lisbeths Skulder med de Ord: »Kære! det var mit Spøg. Men nu jeg ved den har opnaaet, hvad jeg vilde, saa lykønsker jeg Eder af Hjertet til det Valg, I har gjort. Thi Eders Trolovede, Hr. Niels Daae, er fra i Dag at regne

mit Riges Skatmester. Ej sandt? Ole! med slig Svigersøn er Du fuldt ud tilfreds?»

Oluf Bager svarede med et Buk: »Eders Naade havde lovet at skaffe mig en Svigersøn; I har holdt Ord, og I maatte vide, at jeg vilde være tilfreds med det Valg, I traf. Men det er ikke for det, for jeg holder meget af Niels Daae og tiltror ham, ligesom I, baade Evne og Vilje til at varetage Fædrelandets Interesser paa den ansvarsfulde Post, I har betroet ham. Han er den tilvisse voksen.«

»Ja! Ole, det tror jeg,« gensvarede Kongen, »og ikke mindst, fordi han har gaaet i Din Skole.«

Niels Daae havde rejst sig; — hulkende havde han kysset Kongens Haand og kysset Oluf Bagers. Nu greb han Jomfru Lisbeth om hendes slanke Midie, trykkede hende til sit Bryst og sagde:

»Min Hjertenskær! nu faar I beholde min Moders Guld kors som en Fæstens gave fra den fattige Niels Skriver; han har intet andet at byde Jer.«

»Men det er ogsaa det bedste, Niels!« hviskede hun og tilføjede, idet hun forsætlig hævede Stemmen, »min Beslutning staar fast: jeg bliver Katholik. Din Tro skal være min Tro. Dit Kors skal være mit Kors, og intet uden Døden skal skille os fra hinanden.«

»Hvad siger Eders Naade til det?« spurgte Oluf Bager, henvendt til Frederik II.

»Jeg siger,« svarede Kongen, »at jeg undtagelsesvis har optaget en Katholik i min Tjeneste og finder det naturligt, at en Hustru følger sin Mand. Derfor bør Du uden videre Ophævelse give dem Din faderlige

Velsignelse. For Medgiftens Skyld,« tilføjede han spørgende, »kunde jeg næsten fristes til: i dette Øjeblik at ønske mig i Niels Daaes Sted.«

Oluf Bager bukkede sig og tog op fra Gulvet de to Obligationer, som Niels Daae i sin Fortvivlelse havde tabt, krøllede dem sammen og kastede dem ind i Kaminen.

Kongen sprang op, ruskede ham i hans Arm og raabte:

»Ole! hvad gjorde Du der?«

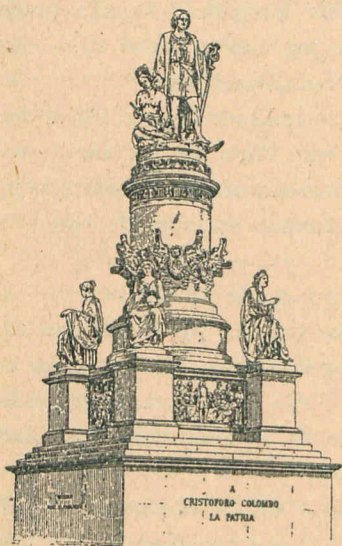
Oluf Bager trak let paa Smilebaandet og svarede:

»Sagde jeg Eder ikke, Herre! at jeg kunde vel gøre en kostbarere Ild. Desuden kan jeg unde min Svigersøn at tiltræde sit Embede med den Gældspost mindre paa Regnskabet.«

»Ole! Ole!« udbrød Kongen og trykkede hjertelig hans Haand, »Du sanker gloende Kul paa mit Hoved. Men Tak for Din Hengivenhed. Og Herren give Dig Held og Lykke endnu i mange Aar.«

»Ak, Eders Naade!« svarede Oluf Bager og rystede paa sit graasprængte Hoved, »jeg er alt over de treds, har ofte Værk i min Krop og er iblandt plaget af Feber. Og mærker En først, at Pulsen ikke slaar ret, saa ved han, hvad han kan befrygte.«

»Frisk Mod! Ole!« sagde Kongen, slog ham paa Skuldren og pegede hen paa de Unge, der endnu stod med hinanden i Favn, »glæd Dig nu med de Unge; thi Ungdom smitter. Og lad for Resten Pulsen slaa som den vil; det vide vi, at Guds Naade slaar ikke fejl!«

Christopher Columbus.

Middelalderens rastløse Higen ud imod det ubekendte fjærne havde givet sig et skønt Udtryk i Krestogene, men det Paradis, som Korsets enfoldige Stridsmænd havde drømt om at finde hinsides Oliebjærget, havde vist sig at være et Gøglespil af deres Fantasi og intet andet. Forjættelsernes rige Land sukkede ørkenligt under Forbandelsen. Mange Lykkeriddere og Eventyrere vare faldne fra paa Halvvejen, men Tusinder af fromme Pilegrimme havde vandret Smertensvejen i Jesu Fodspor, og havde i Kampens Hede erkendt, at de

maatte videre frem, helt ind over Døden, om det skulde lykkes dem at vinde et helligt Land. Menneskeheden havde valfartet til Kristi Grav ligesom Kvinderne Paa-skemorgen for at salve den korsfæstede, atter og atter hudflettede Frelser, og de standsedes af den samme Røst: Hvi søge I den levende iblandt de døde; han er ikke her, han er opstanden!

Saa skiftede Tiden; men alt, som Videnskabens Lys spredte Vankundigheds Taage, og aabnede Blikket hidtil ukendte Horizonter, vaktet i mange Sjæle dunkle Anelser om fjærne, guldrige Strande. Disse Paradis-syner, der denne Gang foresvævede ikke de enfoldige, men de oplyste blandt Folket, syntes at vinke til ny Bedrift hinsides Oceanet og at vække den i Menneske-hjertet slumrende Attraa efter at gøre sig Jorden underdanig. De store Stjernekyndige havde banet Vej for Matematikernes Beregning og højnet Naturforske-rens Syn; derfor vendtes nu mangt et Blik imod Vest for ligesom at opmaale det uhyre Havspejl. Alt synes at pege hen paa, at der maatte være noget hinsides. Den Tid var nu kommen, da Evangeliets Lys skulde bringes til den nye Verden, og det blev forundt en enkelt udvalgt ved sit Klarsyn at føre Menneskeheden fra Tro til Beskuelse. Denne Guds udkaarne var: Opda-geren Christopher Columbus.

Columbus blev født 1436 i Genua. Hans Fader var Uldvæver og sandsynligvis en velhavende Mand, thi da Drengen tidlig viste sig i Besiddelse af Lærelyst og

gode Evner, sendte han ham til Pavia for at uddannes ved det bekendte Universitet dersteds. Men Drengen, der var født ved dette Middelhav, som man med Rette har kaldet Navigationens Vugge, følte sig mægtigt draget af dets manende Røst, og efter i nogle Aar med Iver at have studeret Mathematik og Astronomi, forlod han i Fjortenaarsalderen Universitetet og gik til Søs. Det var ikke blot Elementerne, som Datidens Sømænd havde at kæmpe med: Middelhavet gennemkrydsedes af Sørøvere, som gjorde Jagt paa Genuesernes og Venetianernes Handelsfartøjer, naar disse tungtladede vendte tilbage fra Indien. Det kom ofte til blodige Sammenstød, og den unge Columbus, som en Tid lang tjente under sin Onkels Kommando, deltog med Hæder i flere Træfninger. I denne haarde Skole uddannedes han til en djærv og forfaren Sømænd, og det varede ikke længe, før han med eget Skib befor Levanten, Guinea, ja endog Grønland. I 1470 bosatte han sig i Lissabon, efter at have ægtet en italiensk Adelsfrøken, og da havde han allerede erhvervet sig et Ry som Navigator.

Svigerfaderen døde imidlertid uden at efterlade ham noget, og Columbus maatte nu for at underholde Kone og Barn søge sit Hovederhverv i Globekonstruktion og Korttegning. Det var under disse beskedne Sysler, at han undfangede den første Ide til sin Vædensopdagelse.

I Oldtiden havde man antaget Jorden for at være rund, at sige skiverund som en Pandekage, og trods de Lærdes Paastande, havde man i Almindelighed fore-

stillet sig den som flydende paa det store umaalelige Hav, der til alle Sider syntes at omgive den. Senere Granskere havde imidlertid ved vidtløftige astronomiske Beregninger godtgjort, at Jorden var kuglerund, og, hvad endnu mærkeligere var, at den gik rundt nemlig om Solen, stik imod den tidligere letforklarlige Antagelse, at det var Solen, der drejede sig om Jorden. Den store Almenhed lod sig dog ikke paavirke af disse nyere videnskabelige Undersøgelser; den fastholdt de overleverede barnlige Forestillinger og maatte saaledes fra sit Synspunkt betragte Forkæmperne for de nye Ideer som forrykte. En Mand som Columbus derimod kunde ikke andet end lytte til Videnskabens mærkelige Opdagelser, der saa forunderligt rimede sig paa alle de ubestemte Rørelser i hans egen søgende Sjæl. Han hilsede de nye Lærdomme som Vink fra Forsynet, som Svar paa hidtil uforstaaede Længsler. Tidens brændende Spørgsmaal var at finde Søvejen til Indien for derved at aabne Verdenshandelen en ny bekvemmere Vej end den baade farefulde og bekostelige Karavanfart gennem Lilleasiens Ørkener. Naar nu Jorden var rund, som der sagdes, saa maatte man for at komme til Indien lige saa godt kunne rejse mod Vest, som hidtil mod Øst, det kom kun an paa, hvor lang Sørejsen var fra Portugal til Indiens Østkyst. Man tænkte sig Atlanterhavet skræmmende stort, men at der laa en hel Verdensdel og hinsides denne et andet stort Ocean imellem Europa og Indien anede naturligvis ingen.

Det var denne forvovne Tanke om at sejle vester ud over det store frygtede Atlanterhav, der slog ned i

Columbus og fyldte hans Sjæl med en ubetvingelig Attraa og en næsten hellig Begejstring. Havstrømmen havde paa den Tid opskyllet fremmedartede Planter og Rør, ja endog Menneskelig af en ukendt Race. Alt syntes at vidne for ham; alt syntes at drage ham ud mod det hinsides, som Dag og Nat foresvævede hans Fantasi. Hans store Plan var vel fuldmoden, men først end den kunde komme til Udførelse, maatte han gennemkæmpe mangan bitter Kamp med sine samtidiges Overtro. Datidens Søfolk, som kun kendte saare lidt til alle de nautiske Instrumenter og Tabeller, der lette Søfarten nutildags, holdt sig altid nær til Kysterne, for ikke at drives ud af deres Kurs, og nærede saaledes en letforklarlig Uvilje imod at styre ud paa det aabne Hav, end sige mod et ukendt Maal. De vovede sig ikke gerne længere end 150 Mil fra Gibraltarstrædet, da de befrygtede, at Havet ved Ækvator vilde blive kogende, Skibene antændes og Menneskene blive forvandlede til Negere. Han haabede imidlertid nok at kunne overvinde disse Vanskeligheder, naar han først havde de fornødne Skibe.

Han henvendte sig først desangaaende til sin Fødeby Genua, men denne afviste ham haanligt som Projektmager. Med samme Resultat henvendte han sig til Kongen af Portugal; heller ikke han vilde betro den dristige Navigator, hvad han forlangte. Dybt krænkede og tilmed nedbøjet af Sorg over sin Hustrus Død forlod han da Portugal (1484) og begav sig til Spanien, hvor

han ventede at finde villigere Øre hos Kong Ferdinand den Katholske og Isabella. Saaledes hændte det, at den senere Storadmiral og Vicekonge over den nye Verden kom vandrende til Spanien som en fattig Landstryger, bærende sin udmattede 10 Aars Søn paa Armen.

Øjeblikket var ugunstigt; Spanierne vare indviklede i en hidsig Kamp med Maurerne, der endnu havde fast Fod i Granada. Hoffets og hele Nationens Interesse samlede sig derfor om Belejringen af Granada, dette sidste Bolværk for Maurernes Herredømme, hvis Fald uomtvistelig vilde have deres fuldstændige Uddrivelse til Følge. Det lykkedes dog den utrættelige Columbus at skaffe sig Adgang til Kongen, og denne lod straks til nøjere Prøvelse af hans Paastande et Raad af lærde sammenkalde i Salamanca. Man skulde have ventet, at han, som var udleet af den store Hob og haanet af de ukyndige, her vilde have fundet fuld Forstaaelse; men det var saa langt fra, at de høje Profesorer endog spurgte ham, hvorledes han kunde tro, at »Jordens Underside« var beboet, hvorledes Folk kunde gaa med Benene opad ligesom Fluer under Loftet, hvorledes Træer og Planter kunde vokse med Toppen nedad, hvorledes Regn og Sne kunde falde fra neden opad, og hvorledes han mente, efter at være sejlet nedad til disse Lande, igen at kunne sejle opad til Europa. Columbus modbeviste alle disse taabelige Indvendinger med djærv Veltalenhed; men de forsamlede Videnskabsmænd vare saa forargede over denne nye Profets dristige Lærdomme, at der endog var nogle iblandt

dem, som søgte at faa ham anklaget for Kætteri og dømt til Baalet.

Hoffet turde imidlertid ikke afvise ham; det havde god Lyst til, om det kunde, at overfløje Portugal, som bestandig udvidede sig ved nye Opdagelser. Desuden havde Dronningen, den fromme og varmhjærtede Isabella, fattet en levende Interesse for denne mærkelige Mand, i hvem hun fra første Færd saa noget mere end en Fusentast eller Eventyrer. Men det ene Aar gik efter det andet, uden at det spanske Hof kunde tage nogen endelig Afgørelse.

Omsider i 1492 faldt Granada; Maurernes Rolle var nu udspillet, og i sin Glæde over de spanske Vaabens Triumf lovede Kong Ferdinand den Katolske Columbus at række Haand til hans store Foretagende. Han overdrog en af sine Grander Fernandez de Talavera at afslutte Kontrakt med Opdageren. Denne, som i atten lange Aar havde kæmpet for at bringe hin Tanke til Udførelse, vilde imidlertid ikke nu lade sig spidse af med en lurvet Løn. Han forlangte i Lighed med andre samtidige Opdagere, at Regeringen skulde gøre ham til Admiral og tilstaa ham et arveligt Vicekongedømme over de Lande, han maatte opdage, samt en Tiendedel af de Indtægter, der vilde tilflyde Regeringen som Følge af hans Erobringer.

»En Tigger«, udbrød Talavera haanligt, »stiller Betingelser, naar en Konge nedlader sig til at gøre ham Tilbud«.

Han glemte imidlertid, at han ikke blot forhandlede med den fattige genuesiske Skipper, der stod for

ham, men tillige det mægtige Geni, der raadede for Riger og Lande hinsides Havet.

Det førte imidlertid til et nyt Afslag; Regeringen nægtede at indgaa paa et saadant Forlangende. Columbus sadlede derfor sit Muldyr og begav sig paa Vej til Frankrig, men hans Velynderinde Dronning Isabella, som havde en urokkelig Tro paa hans Sendelse, kunde ikke bære det over sit Hjærte at se ham drage fortørnet bort.

»Nu vel,« udbrød hun, »vil ingen anden hjælpe ham, saa vil jeg, Isabella, Dronning af Castilien, for egen Regning bekoste hans Udrustning. Jeg vil pantsætte mine Juveler og Smykker for at skaffe de nødvendige Midler til Veje.«

Hun sendte en Stafet efter Columbus, og denne indhentede ham ud for Passet ved Pinos Puentes nogle Mil fra Granada og der blev snart opsat en Overenskomst imellem ham og Kongen, i Følge hvilket Regeringen skulde tiltræde de af ham stillede Betingelser, mod at Dronningen afholdt alle Udgifter.

Endelig stod den haardtprøvede Mand ved sine Længslers Maal. Han var vel 56 Aar gammel, men var i Besiddelse af hele sin Manddoms Kraft. Samtiden har skildret ham om en høj, anselig Mand, med klare, ildfulde Øjne, kroget Næse, varm Ansigtssfarve og næsten sølvhvidt Haar. Han besad en sjælden Veltalenhed og et indtagende Væsen, men overfor fremmede var han som oftest tilbageholdende og stille. Hans Sind var som Sydboens let bevægeligt og opbrusende, men i Grunden religiøst; naar Begejstringen imellem

fyldte det, kunde der komme en saadan Højhed over hans Ord og Lader, at hans Omgivelser uvilkaarlig forstummede.

Først i August Maaned laa hans lille Eskadre sejlklar i Havnen Palos i Andalusien. Den bestod af tre Smaaskibe, saakaldte Karaveller, hvoraf kun det største Santa Maria var forsynet med Dæk. De to andre skrobelige halvaabne Fartøjer, Pinta og Lina, kunde, hvad Størrelsen angaar, kun sammenlignes med vore Kystbaade, der mest ere beregnede paa Lystfart. Besætningen paa alle tre Skibe tilsammen talte kun 120 Mand. Columbus overdrog Brødrene Pinzon, begge erfarne Sømænd, Kommandoen paa Pinta og Nina, gik selv ombord paa Santa Maria, hvor han hejsede sit Admiralsflag, og da han den tredie August (1492) lettede Anker, udbrød han højtidelig stemt:

»Velan, nu fordømmer jeg mig selv til under hele denne Sejlads ikke at sove nogen Nat, førend jeg har fuldbragt mit Livs Værk.«

Da det sidste Spor af Land var forsvundet fortæller en bekendt Historieskriver, sank Besætningens Mod. Det forekom disse Søfolk, som om de bogstavelig talt tog Afsked fra Verden. Bag dem laa alt det, som laa deres Hjerte nærmest: Fædreland, Slægt og Venner, foran dem syntes Fremtiden at ligge indhyllet i en hemmelighedsfuld Taage. De mistvivlede om no-sinde mere at skulde gense deres Hjem, og mangan hærdet Ulk brast i Graad. Admiralen søgte at opflamme det synkende Mod dels ved Løfter om Beløn-

ning, dels ved lokkende Skildringer af Æventyrlandet hinsides Havet.

Den gamle Verden nærmer sig den nye paa to Punkter, fortsætter den samme Beretning, mellem Island og Labrador, og mellem Senegambien og Sydamerika, hvor Afstanden kun er c. 450 geografiske Mil. Mellem begge disse Punkter udvider Atlanterhavet sig ved de kanariske Øer omtrent til det dobbelte, netop dette Sted valgte Columbus til Overfarten og kunde altsaa have forkortet Vejen betydeligt, naar han havde kendt Forholdene, som vi kende dem. Columbus styrede vesterud paa de kanariske Øers Bredde for at komme forbi den paa samtidige Kort angivne Ø: Zippangu, det nuværende Japan, og mærkeligt nok havde han afsat denne Ø i en Afstand fra de kanariske Øer, der nøjagtigt svarer til Afstanden mellem de samme Øer og Amerika, hvorfor han selvfølgelig ventede at se Land, da han havde sejlet saa langt. En Omstændighed, som laa udenfor hans Beregning lettede ham overordentlig Overfarten, nemlig den, at han under de kanariske Øers Bredde begunstigedes af Passatvinden. I Logbogen angav Columbus med Forsæt den tilbagelagte Vej mindre end den i Virkeligheden var, for at Søfolkene skulde tro, at de ikke vare saa langt fra Europas Kyster, som de i Virkeligheden vare, og saaledes ikke mistvivle om at kunne naa hjem.

Den 6te September havde de tabt Land af Syne, og i 34 Dage saa de kun Himmel og Hav; Admiralskibet førte om Natten en Lanterne i Masten, hvorefter de andre Skibe havde at styre.

Den ene Dag gik som den anden, intet forandrede undtagen Afstanden fra Hjemmet; den voksede bestandig og med den Matrosernes Ængstelse og Utaalmodighed. Naar alt var stille, frygtede de for, at der aldrig mere vilde blæse nogen Vind, som kunde føre dem tilbage til Spanien, og naar Passaten fyldte Sejlene, befrygtede de, at der paa dette Hav aldrig blæste nogen anden Vind, og at de maatte opgive ethvert Haab om at komme tilbage. Til andre Tider fattede de dog igen Mod, naar de fandt frugtbærende Kviste og tilhugne Træstumper flydende paa Vandet eller de saa Sværme af fremmedartede Fugle med spraglede Fjer kredse om Masten. Det hændte ikke sjældent, navnlig om Aftenen, naar Skybankerne lejrede sig i den disede Horizont, at en og anden udraabte, at han kunde se Land, men Admiralen, hvem disse Syner ikke skuffede, nægtede bestandig at forandre Kurs for at styre i den Retning, hvori man troede at se Land; han vilde kun styre efter sit eget Instinkt, som hidtil aldrig havde misvist ham og paa hvilket han troede som paa en usvigelig Magnet. Men den Præmie af en fast aarlig Livrente*), som Kongen havde udlovet til den, som

*) 10,000 Maravedrs, c. 1000 Kroner.

først saa Land, lokkede bestandig flere til blind Allarm, og Columbus blev tilsidst saa træt af disse falske Angivelser, at han bekendtgjorde, at den, der herefter gjorde unyttigt Anskrig, skulde have sin Præmie forbrudt, selv om han blev den virkelige Opdager.

»Vi have altid mildt Vejr«, skriver Columbus i sin Dagbog, »Luften var gennemsigtig klar og lun som Foraarsbrisen ved Guadalquivirs Kyster; Morgenerne vare friske som i en andalusisk April, og vi manglede kun Nattergalens Triller«.

Der udbrød imidlertid aabent Mytteri blandt Mandskabet, som fortvivlede over Sejladsens ulidelige Vedvaren. De opbragte Matroser truede med at kaste Admiralen over Bord, saafremt han ikke straks vilde vende om. Den 9de Oktober maatte Columbus da indgaa paa det Forlig, at dersom ikke inden tre Solemærker saa Land, skulde han føje dem og vende om.

»Det var henimod Kl. 10 den anden Dags Aften,« fortæller Columbus i sin Dagbog, »at jeg fra Agterkastellet pludselig øjnede Lys, men saa usikkert, at jeg ikke straks vovede at fæste Lid dertil. Jeg kaldte ad Pero Gutierrez og spurgte ham, om han kunde se Lys i den Retning, jeg angav, og han bekræftede det. Jeg vilde derpaa vise det til Rodrigo Sanchez, men da var det forsvundet. Det viste sig dog endnu glimtvis et Par Gange.« Da Aftensalmen var afsunget, paalagde Columbus Mandskabet at spejde flittigt og lovede foruden Kongens Belønning en Silkekoft til den, som

først fik Landkending. Det skulde vise sig faa Timer senere, at Forsynet havde forundt ham selv at faa det første Glimt af sine Drømmes Land i det flimrende Lysskær, han havde set om Aftenen.

Kl. 2 om Morgenen d. 12te Oktober lød fra Pinta Raabet: Land! Land! og Jan Rodriguez de Triano, som i Maaneskinnet havde opdaget den fremspringende Pynt, styrtede sig frem til Kanonen for at give Signalet. Han fik Silkekoften, men Belønningen tilkendtes Columbus selv. De før saa opbragte Matroser kastede sig paa Knæ for hans Fødder for at bede ham om Tilgivelse. Selv stirrede han ufravendt ind imod den skønne skovrige Kyst, der skinnede frem af Morgentaagen og snart tegnede sig klart imod den gryende Dag. Det Maal, imod hvilket han havde stævnet i tyve lange Aar, var nu omisder naaet; Landet hinsides Atlanterhavet var opdaget.

Derpaa udfoldede Columbus den Purpurkappe, som han havde taget med sig, og kastede den over sine Skuldre. Iført alle Insignier paa sin Værdighed som Vicekonge over den nye Verden steg han i Land, fulgt af sine Skibschefer, og plantede Castiliens Kongebanner paa Strandbredden, idet han tog Landet i Besiddelse for den spanske Krone. Han knælede derpaa ned og kyssede dybt rørt denne af Europæere hidtil ubetraadte Jord.

»Almægtige og evige Gud!« udbrød han, idet han gav sin overstrømmende Følelse Luft i en latinsk Bøn, som hans Ledsagere have have opbevaret os, »du, som ved dit Skaberord har dannet Himmelen, Havet og

Jorden! — Gid dit Navn maa vorde helliget og helliggjort overalt! Gid dit Rige maa komme! Hør mig, du, som har forundt den ringeste af dine Tjenere at bringe Evangeliets Lys til denne hidtil ukendte Del af dit Kongedømme!»

Og han døbte Øen, hvis Navn var Guanahani, San Salvador til Frelserens Ære.

De indfødte vare stimlede sammen paa Kysten og betragtede med dyb Ærbødighed og maalløs Forbavselse disse hvide, prægtigklædte fremmede, hvem de antog for at være Solens Børn. De vare velskabte, de indfødte, fortæller Columbus i sin Dagbog, men deres Haar var grovt som Hestehaar og hang ned foran til Øjnene og bagtil i en lang Dusk, som aldrig blev klippet. Mænd og Kvinder gik fuldstændig nøgne som de vare komne til Verden, men nogle havde malet sig med røde, sorte eller hvide Farver, enten over hele Kroppen eller blot i Ansigtet, omkring Øjnene og nedad Næsen. Af Naturen havde de samme rødbrune Hudfarve som Beboerne af de kanariske Øer. De have ingen Vaaben, som ligne vore, og da jeg viste dem en Kaarde, greb de om Eggen og skar sig i Haanden, Iern kender de ikke, og deres Landser ere af Træ med en Odd af Fisketænder. For at vinde deres Tiltro, fandt jeg det hensigtssvarende at forære dem nogle Glasperler og andre værdiløse Genstande, som de bleve overmaade glade over (eftersom de lode sig anvende baade til Leg og til Pynt), og til Gengæld bragte de os Bomuldstraad, Papegøjer, Assigajer, et Slags langbladede Spyd og forskellige andre Ting.

Columbus gav de indfødte Navn af Indianere, fordi han troede at befinde sig i Indien paa Asiens Østkyst, og derfor kaldtes senere den mellemamerikanske Øgruppe »Vestindien«. Efter nogle Dages Ophold forlod Columbus San Salvador for, lodset af syv indfødte, som han tog ombord paa Admiralskibet, at naa Guldlandet, hvor Rygtet fortalte, at Kongen spiste af Tallerkener og drak af Kopper, som vare af det pure Guld. Han landede efter nogle Dages Sejlads paa den store Ø: Cuba, og i den Tro, at det var Zipangu (c: Japan), ordnede han alt til et Gesandtskabs Afsendelse til Kejseren af Kina, den store Khan, til hvem han med bragte Brev fra Ferdinand den katholske.

»Det er den skønneste Ø, som noget Øje har set,« skriver Colombus begejstret i Dagbogen. »Alene ved at leve her, maatte man kunne føle sig usigelig lykkelig. Naturen er her saa rig, at Følelser som Misundelse og Begærighed ere ukendte for Befolkningen. Disse yppige Haver og Marker, som hverken ere omgærdede med Mure eller Hegn, ligge uforkrænkede, fredede af enhver. De indfødte i dette Eden synes at føre en paradisisk Tilværelse, de handle ærligt overfor hverandre, og betragte den som ond, der gør sig en Fornøjelse i at skade andre. Det var Admiralen klart, at dette venlige og fredsæle Folk let vilde kunne tilegne sig Kristendommen, og han glædede sig til at det ved den skulde modnes og lutres. Han havde den gode Samvittighed, som desværre hans Efterfølgere skulde savne, at være kommet i den reneste Hensigt og kun at ville de indfødte vel. Det følte de ogsaa godt; thi

overalt, hvor han viste sig, flokkedes de om ham og hilsede ham som en Frænde, en Broder, ja næsten som en Guddom. Christopher Colombus havde gjort fyldest for sit Navn; som en rigtig Kristoforus (Kristusbærer) han havde baaret Kristus over det store Havdyb, og som Noahs Due (paa Latin: columba) havde han bragt de vantro Haabets Oljegren som Fredstegn.

De forventede Guldminer fandt Spanierne imidlertid ikke paa Cuba, derimod opdagede de foruden Bomuldstraaden, som ogsaa her brugtes til Tilvirkning af Skorter og Hængekøjer, de to nyttige Produkter: Tobakken og Kartofflen, af hvis Rodknolde Indianerne lavede et Slags Brød, der smagte, som om det kunde være bagt af ægte Kastanier.

Admiralen besluttede sig nu til at tiltræde Hjemrejsen, og vel forsynet med Proviant og Prøver af de nye Produkter indskibede han sig, efterladende en Del af sit Mandskab i de erhvervede Kolonier. Den 4de Januar 1493 gled for fulde Sejl den lille Eskadre ud fra Kysten, hvor saa mange gamle og nye Venner flokkedes for at tilvinke Columbus det sidste Levvel. Den 12te Februar oprørtes imidlertid Atlanterhavet af en forrygende Storm. Sejlene blæste itu, de halvaabne Karaveller fyldtes af Braadsøerne, og de kække Søfolk kæmpede en fortvivlet Kamp mod Elementerne. Midt under Stormen forsvandt Pinta i Nattens Mørke. Skulde det være forlist? Eller skulde Alonzo Pinzon, som var misundelig paa Columbus, have benyttet dette Ulykkens Øjeblik til at svigte ham? Columbus befrygtede, at den lille Eskadre skulde blive Havets Bytte; han gøs,

ikke for sit eget Liv, men for den store, dyrekøbte Opdagelse, som nu syntes at skulle sænkes i evig For-glemmelse paa Havsens Bund. Han anraabte Gud om Hjælp og lovede, om det nogensinde blev ham forundt atter at betræde Spaniens Jord, barfodet at gøre en Pilgrimsvandring; men da Stormen vedblev at rase, lod han optegne Hovedtrækkene af sin Opdagelsesrejse paa et Stykke Pergament og tilføjede selv i Margenen følgende Ord:

»Vedvarer denne Storm en Dag til, maa vi bukke under, vi befinde os omtrent midt imellem Spanien og de ny opdagede Øer i Øst. Hvis Karavellen kæntrer, haaber jeg til Gud, at en maa opfange dette Vidnesbyrd. Christopher Columbus.«

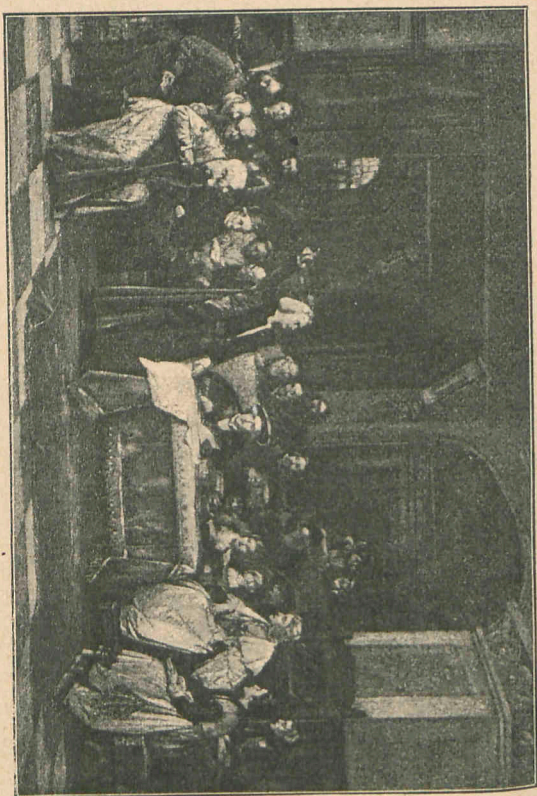
Pergamentsrullen blev, efterat være indsyet i Voks-dug, puttet ned i en udhulet Kokusskal og kastet overbord. Først i vort Aarhundrede blev denne Depêche opskylle paa Afrikas Kyst ud for Gibraltar og blev saaledes ikke læst, før den ny Verden, blomstrende og kultiveret, kappedes med den gamle, og da havde den Mand, der havde affattet den som et Nødskrig i sit Livs vaandefuldeste Time, hvilet 350 Aar i sin Grav.

Gud holdt imidlertid sin Haand over Verdens-opdageren, og den 15de Marts ankrede han op i Havnen Palos, hvorfra han var sejlet ud for syv Maaneder siden. Pinta ankom, mærkeligt nok, samme Dags Aften; den troløse Alonzon Pinzon, som havde villet komme Columbus i Forkøbet og berøve ham Æren for hans Opdagelse, var af Stormen drevet ud af sin Kurs. Da han erfarede, at Columbus var ankommen, blev

han saa dybt rystet, at han et Par Dage efter døde af Græmmelse over sit Forræderi.

Overalt, saa langt Rygtet om Opdagerens Hjemkomst naaede, klemtes med Kirkeklokkerne, medens alle Forretningslokaler i Byerne lukkedes. Hans Rejse fra Palos til Barcelona, hvor Hoffet opholdt sig, var et sandt Triumftog; alle Vegne fra strømmede Folk til for at se den mærkelige Mand, som Gud havde udkaaret til saa stor en Sendelse. Processionen aabnedes af de syv indfødte, sem han havde ført med sig; de vare malede efter deres Lands Skikke og prydede med vægtige Guldsmykker, Perlesnore og spraglede Fjerbuske. Efter dem kom en Afdeling pansrede Ryttere, som Kongen havde sendt ham til Escorte, derpaa han selv til Hest, omgivet af en glimrende Stab af Spaniens Grander*), som vare redne ham i Møde, og endelig kom et stort Trods af sorte og mauriske Slaver, bærende Guldbækkener fulde af Ædelstene, store Guldklumper, levende Pappegøjer og mange udstoppede Dyr og Fugle. Paa Slottet i Barcelona blev han i Tronsalen modtaget af Kongen og Dronningen, paa hvis Opfordring han straks maatte fortælle om sin eventyrlige Rejse, og saa gribende var hans Beretning, at begge Majestæterne faldt paa Knæ og dybt rørte

*) En spansk Adelsværdighed, der gav den, som dermed var forlenet, den Forret at turde beholde Hatten paa i Majestætens Nærværelse. Columbus, som ogsaa hædredes med denne Værdighed, fik et Vaabenskjold med denne Devise: »For Castillien og Leon fandt Columbus den nye Verden.«

takkede Gud. Hele Hoffet fulgte deres Eksempel og istemte et Te Deum (et »Ære være Gud i det høje«).

Ved en af de store Fester, som blev givet i Anledning af Columbus' Hjemkomst, var der nogle, som misundte Uldvæversønnen hans Lykke, og som derfor i Krogene ymtede om, at det, Columbus havde gjort, vel ikke var andet, end hvad enhver kunde have fundet paa. Columbus lod straks, som han ikke hørte det, men midt under Maaltidet henvendte han sig til de paagældende og spurgte, om nogen af dem kunde faa et Æg til at staa paa Enden, uden at det væltede. Den ene prøvede efter den anden, men ingen af de forsamlede Gæster kunde faa Ægget til at staa. Da tog Columbus det, slog med et Slag Skallen af ved den ene Ende, og nu kunde det staa. »Ja,« udbrød de alle i Munden paa hverandre, »det kunde vi ogsaa have gjort!« »Ja, men hvorfor gjorde I det saa ikke?« svarede Opdageren smilende.

Columbus gjorde endnu fire Rejser til den nye Verden og opdagede paa dem de østlige Antiller: St. Croix, Jamaica, Haiti og Trinidad, men skønt han paa den tredje Rejse gæstede Sydamerikas Nordkyst og paa den sidste undersøgte Mellemamerikas Kyst fra Kap Honduras til Portebello, blev han dog lige til sin Død i den Vildfarelse, at han havde opdaget Asiens Vestkyst og ikke en selvstændig Verdensdel. Denne Opdagelse var forbeholdt en af hans Undergivne Florentineren Amerigo Vespucci, efter hvem den nye Verdensdel, uretfærdig nok, blev opkaldt.

Columbus' Misundere fik ham i hans Fraværelse bagtalt ved Hove og anklaget for at ville tilrive sig Eneherredømmet over de erhvervede Lande, og paa Kongens Befaling blev den højfortjente Olding afsat som Vicekonge, afført alle sine Ærestegn og ført tilbage til Evropa — i Lænker. Han blev vel benaadet og sat i Frihed, men Lænkerne beholdt han til Erindring om Verdens Utaknemlighed, ja forlangte endog at faa dem med i sin Grav. Hvad der maaske kastede en endnu dybere Skygge over hans sidste Levedage, var Forudannelsen om, at det Fredsherredømme, han havde grundlagt paa Antillerne, vilde blive kuldkastet af de nye Generalguvernørers Jernhaand. Han havde paa sin sidste Rejse med Bedrøvelse set, hvorledes Krigen med Indianerne førtes ved Hjælp af afrettede Blodhunde, og hvorledes de kristne gjorde de underkuede til Slaver og tvang dem til at dukke under i Havdybet eller trælle i Gruberne for at skaffe sig Perler og Guld. Kort efter hans Hjemkomst fra denne Rejse døde hans Beskytterinde Dronning Isabella, hvem han skulde savne bittert, men kun overleve i to Aar. Den 2ode Maj 1506 døde han 70 Aar gammel i Valladolid med Udraabet: »Herre: i din Haand befaler jeg min Aand!« Og saaledes paakaldende den samme Herre, som allerede én Gang havde ført ham ad ukendte Veje til et forjætted Eden, styrede han trøstig ud paa den sidste Langvejsfart.

Hans Lig blev bisat i Valladolid, men senere overført til Havanna; og hans jordiske Levninger hvile saaledes paa Cuba midt iblandt de Antiller, hvoraf end

ikke én kom til at bære Opdagerens Navn. En prægtig Mindestøtte, hvoraf vi her bringe en Afbildning, rejstes til hans Ære i Genua, denne hans uskønsomme Fødeby, der, medens han levede, ikke værdigede ham Understøttelse, da han trængte til den, men lod ham tigge Naadsens Brød hos de fremmede. Hans Søn Diego arvede den omstridte Værdighed som Generalguvernør over Antillerne, og hans Efterkommere æres endnu som Grander af Spanien.

Sølvkæden.

(Efter et Motiv, laant fra Appenzels Kriminalhistorie).

Det var en dejlig, varm Sommerdag i Aaret 1849. Der var vidunderligt skønt inde i Skoven paa Bjærghskrænterne, hvor Solstraalerne legede imellem Stammerne, Fuglene sang, og de mægtige Ørnebregner viftede i den lune Luft. Paa Skrænten ud imod Hullevejen, der fører op til Landsbyen Gonten, sad et ungt Par.

De vare trolovede. Pigen, der bar Appenzels rige og klædelige Nationaldragt, var blændende skøn. De funklende Øjne, den mørke Teint, den svagt buede Næse, de blaasorte Lokker, der bølgede frem under det hvide Hovedsæt, — alt syntes at fornægte Dragten og røbe, at hun ikke var nogen Svejtzerpige. Det var hun i Grunden heller ikke, om hun end havde levet al sin Tid i Gonten Sogn. Maria Koch var et Taterbarn, som en barnløs Bondefamilie havde antaget sig, da det kun var tre Maaneder gammelt. Faderen var tidligt faldet fra, og Moderen havde haft sit Hyre med at opdrage dette vanskeiige og trodsige Barn, der Dag for Dag blev mere og mere forfængeligt af sin

egen Skønhed. Hun takkede derfor sin Gud, da Maria næppe tyve Aar gammel blev trolovet med Conrad Oberwald, en ung Mand, som ganske vist

Fortællinger og Skildringer.

var fattig, men som med Rette ansaas for at være den kønneste og kækkeste Karl paa Egnen.

Som de nu sade der paa Skrænten sammen, var der den Forskel paa de to, at hun syntes ikke at have Øje for ham, men han kun saa hende. Hun sad underlig grublende og saa ned for sig; han laa slængt i Græsset foran hende, hvilende paa den højre Albue, og saa op paa hende med et langt, drømmende, tilbedende Blik. For et køle sig havde han kastet sin bredskyggede Hat, saa at han krøllede, hørgule Haar flagrede for Vinden, — og oprevet sin linnede Skjorte, saa at det kunde ses, hvorledes hans Bryst arbejdede som i Feber.

Længe sad de saaledes uden at sige et Ord. Saa endelig hævede hun Hovedet, saa hen paa ham og sagde:

»Naa! gaar Du saa med i Kirke?« — og hun famlede forlegent om Salmebogen, som hun holdt indsvøbt i sit Lommetørklæde.

Han flyttede nærmere, lagde Armen kærligt om hendes Liv og sagde:

»Du ved jo, hvor gerne jeg gik med Dig i Herrens Hus, men naar nu den gamle deroppe i Sæterhytten venter mig, vilde det da ikke være Synd at skuffe ham? Men kunde Du ikke komme opover og hente mig, naar Du kommer fra Kirke? Det vilde saadan glæde Fa'r at se Dig.«

»Nej,« svarede Maria tonløst, »jeg skal følges hjem med Mathilde Weber; — det ved Du jo, vi pleje.«

Conrad tøvede et Øjeblik, saa sagde han:

»Jeg ved nok, at I ere gode og mangeaarige Veninder. Men behøve I altid at følges, — ogsaa nu, da Du har en Fæstemand? —

»Aa,« — sagde Maria og skulede ned for sig, »Du har da ikke altid ladet haant om Mathilde Webers Følgeskab. Jeg ved nok, det siges, at før du traf mig paa Ballet hos Landfogeden og vi bleve forlovede, hang dine Øjne altid ved Mathilde.«

»Ja, jeg har altid holdt meget af hende,« sagde Conrad uden at slaa Øjnene ned, »jeg kender hende jo fra Barnsben og har set hende daglig. Du, som levede afsides med din Moder deromme bag Skoven og aldrig fik Lov at deltage i vore Gilder og Fester, var mig jo ukendt, indtil den Stund, den — signede, uforglemmelige Stund, da jeg saa Dig hos Landfogeden, da blegnede alle de andre ved Siden af Dig, — ogsaa Mathilde, og hun er dog en køn og elskelig Pige...«

»Du behøver ikke at rose Mathilde for mig,« afbrød Maria kort, »jeg kender saa godt min egen Veninde.«

»O, Maria!« udbrød Conrad ude af sig selv, »jeg taaler ikke at se nogen Sky formørke din Pande. Betro mig, hvorfor Du er bedrøvet, hvorfor Du er tavs. Vidste Du blot, hvor skøn, hvor fristende skøn Du er, som Du, der sidder, — vidste Du blot, hvor inderligt, hvor ubændigt jeg elsker Dig, saa vilde Du smile som Naturen omkring os, som Guds Sol deroppe paa Himlen.«

Et vagt Smil gled hen over Maria Kochs Læber,

idet hun nølende strøg med sin Haand gennem hans lyse, lokkede Haar.

»Eller er der noget, du vil have, som jeg mægter at give Dig?» vedblev Conrad næsten aandeløs, og der lagde sig en glandsfuld Dug over hans klare, vandblaa Øjne, vil Du have en Rose rødere end dem, jeg i Morges stak i dit Korset, jeg vil udgyde mit Hjærteblod for Dig. Gruer Du for at tømme en Kalk og vil Du, at den skal gaa fra Dig, saa ræk mig den; selv om den er bedsk som Edder, jeg vil tømme den til Bunden uden at fortrække en Mine, fordi den rækkes mig af din Haand og tømmes paa dit Velgaaende. Tal, Maria! befal, og jeg vil velsigne Dig.«

»Det er da forfærdeligt, saa ilter Du er; — Din Kærlighed gør mig ganske bange,« sagde Maria sindigt, og imedens hun talte, tørrede hun Sveden af hans Pande. »Jeg tænkte saamænd blot paa,« vedblev hun efter et lidet Ophold, »at jeg gad nok eje en Sølvkæde som Mathilde Webers. Der er ingen som hendes i Byen, — snoet og vægtig. Min egen er jo kun Flitter imod. Se engang!« og hun holdt sin tynde Halskæde frem imod Conrad.

Denne saa paa Kæden med et langt, vemodigt Blik; saa tog han begge Marias Hænder og sagde, idet Taarerne stode ham i Øjnene:

»Kære! Du ved, jeg er kun en fattig Gut, og Mathildes Fader Byens rigeste Mand. Dog det skal Du vide, at den Dag, Gud vil forunde mig at kunne hænge slig Kæde om din Hals, vil jeg holde for den stolteste i mit Liv!« —

Smilende bøjede Maria Koch sig frem imod ham og kyssede ham paa Panden. Derpaa rejste hun sig og sagde:

»Nu maa jeg gaa. Veninderne venter mig ved den gamle Lind paa Byens Overdrev. Og Du skal jo op ad Bjærgstien. Farvel, Conrad!«

»Farvel, Maria!« sukkede Conrad, og idet han sprang op, raabte han: »Endnu et Kys, — et sidste,« knugede hende i sin Favn og kyssede hende heftigt. Derpaa vendte han sig brydsk, greb sin Hat, viskede en Taare af Øjet med Bagen af sin Haand og forsvandt inde i Tykningen.

Oppe under den gamle, knudrede Lind paa Byens Overdrev stod en Flok unge Piger, og Sladren gik lystigt imellem dem. Med et udbrød Hilda Yodel og pegede ned mod Skovvejen:

»Se, dér kommer Maria Koch! — Det er da godt at se, at det er Christi Legemsdag, en høj Helligdag, saaledes som hun har majet sig ud. Skade, at hun ikke har faaet sig en velhavende Hochzeiter, det forfængelige Pigebarn!«

Imidlertid var Maria Koch naaet frem til Gruppen og blev modtaget med aabne Arme og højroastede Velkomsthilsener.

»Det kan nok være, Du har gjort Dig fin i Dag!«
— »Du har nok faaet din bedste Stads paa!« udbrød Pigerne i Munden paa hinanden.

»Jeg synes blot,« indvendte Hilda Yodel, »at Din Sølvkæde skammer sig i de Omgivelser.«

»Conrad har lovet mig en ny,« sagde Maria og

knejsede med Nakken, han vil give mig en Mage til Mathilde Webers,« føjede hun til med lidt usikker Stemme.

»Mage til Mathilde Webers!« — raabte Pigerne i Kor, »hvor skulde han, den sølle Djævel, faa den fra?«

»Hvor bliver Mathilde af?« spurgte Maria nervøst for at lede Samtalen i et andet Spor.

»Hun er maaske bleven opholdt af Conrad,« sagde Hilda Yodel med en Skælm i Øjet, »jeg saa dem i Morges spadserie sammen omme bag Hans Ochsenbeins Have.«

»Det er Løgn!« raabte Maria, og hendes Stenkulsøjne lynede under de buskede Bryn. »Du farer med Løgn, som Du plejer, Hilda!« —

»Det er jeg da ikke ene om,« sagde Hilda med et Skuldertræk og en tvungen Latter. »Men se!« vedblev hun, »der har vi jo Mathilde Weber, saa kan Du høre af hendes egen Mund, at jeg denne Gang har talt sandt.«

Alles Blikke vendtes mod Mathilde Weber, en køn, blond Pige, iført en prunkende rig Nationaldragt, hvis skønneste Zir var en tung, skinnende Halskæde.

»Er det sandt,« raabte de unge Piger hende i Møde, »er det sandt, hvad Hilda fortæller, at Du i Morges spadserede med Conrad Oberwald omme bag Hans Ochsenbeins Have?«

»Ja,« sagde Mathilde unbefangen, »vi mødtes ved Naegels Hus, og saa fulgte han mig ned langs Haven, fordi han vilde bede mig medtage en Besked til Maria, som han vidste, jeg traf i Kirken.«

»Ikke andet, ikke andet!« — maabede Veninderne.

»Det kunde han ellers have sparet sig,« sagde Maria spodsk, »thi han har lige været hos mig, ja, har endog fulgt mig paa Vej gennem Skoven, — saa sine Beskeder kunde han godt selv have overbragt. Men ikke sandt,« vedblev hun, henvendt til Flokken, »Mathilde har jo altid haft et godt Øje til Conrads glatte Ansigt?«

»Ja, og Conrad til Mathildes blanke Sølvkæde?« indskød Hilda Yodel.

»Men kære!« sagde Mathilde og lagde sin Arm om Marias Hals, »Du ved jo, at Conrad og jeg var Legekammerater og gode bekendte, før I blev forlovede. Hvad er der da i, at vi taler sammen, naar vi mødes. Han er saadan et bravt og godt Menneske og har det kærligste Hjærte.«

»Ja, stort er det i alle Fald,« ivrede Maria, »forøvrigt har Du ikke nødig at rose ham for mig, for jeg kender godt min Fæstemand.«

»Kom nu! kom nu! lad os komme afsted!« raabte de andre Piger utaalmodigt, »ellers kommer vi for silde.«

»Saa, lad det nu være glemt,« bad Mathilde hviskende og kyssede Maria Koch, »jeg skal nok fortælle Dig, hvad det var, Conrad sagde, naar vi bliver alene paa Hjemvejen fra Kirke.«

Marias Ansigt klaredes op til et lyst Smil, saa tog hun Veninden under Armen og gik med hende efter de andre.

Den næste Dag var der stort Røre i Gonten. Tidlig om Morgen rygtedes det, at Mathilde Weber savnedes i sit Hjem. Og senere op paa Dagen kom hendes Fader op til Landsbyen for at hyre Folk til at gennemsøge Skoven. Hun var gaaet til Kirke den foregaaende Dag, forklarede han, og var ikke senere vendt hjem. Han befrygtede, at en Ulykke skulde være tilstødt hende. Han søgte ogsaa Maria Koch, fordi hun var den forsvundnes gode Veninde og tilmed den, der tilsidst var set sammen med hende. Hun kunde aldeles ikke forklare sig Mathildes Forsvinden; hun havde, da de gik fra Kirke, sagde hun, fulgt hende til Skovleddet; — der havde de taget Afsked, uden at Mathilde havde yttret det ringeste om, at hun ikke agtede at gaa lige hjem; hun selv var, som hendes Moder kunde bekræfte, kommen hjem til Middag, som hun plejede. Trods alle Anstrængelser lykkedes det saaledes ikke gamle Weber i Løbet af Lørdagen at bringe Klarhed i Sagen.

Søndag Formiddag mødtes de unge Piger som sædvanlig ved Linden paa Vej til Kirke. Sladren gik som ellers lystigt, men drejede sig udelukkende — som rimeligt var — om Mathilde Webers Forsvinden.

»Ja, er der nogen, der kan vide Besked derom,« sagde Hilda Yodel, »saa er det Maria Koch. Hun er den, der sidst har været sammen med hende.«

»Der kommer hun! der kommer hun!« lød det med et. »Se, se, hun har faaet en ny Sølvkæde, Mage til Mathilde Webers!«

Høj og strunk traadte Maria Koch ind i Kredsen,

festlig smykket som paa Christi Legemsdag, og bærende om Halsen en Sølvkæde, vægtig og snoet, som Mathilde Webers.

»Til Lykke! til Lykke!« raabte Veninderne hende i Møde, »af hvem har Du faaet det kotbare Smykke?«

»Af Conrad Oberwald,« svarede Maria knapt, »af min Fæstemand naturligvis. Han havde jo lovet mig en ny Sølvkæde.«

»Ja, var stakkels Mathilde ikke forsvundet med sin,« indskød Hilda Yodel, idet hun fixerede Marias Kæde, »vilde jeg have troet, at det var hendes!«

»Hendes!« — udbrød Maria og blev blussende rød, »jeg siger Dig, Conrad gav mig den i Fredags, nej, i Gaar Aftes var det. Han havde jo lovet mig en Halskæde, Mage til Mathildes, og det er denne; men derfor er det ikke hendes. Det er min, siger jeg Dig.«

I det samme kom et Tog skridende op mod Byen. I Spidsen for Toget gik en Politi-Constabel og gamle Weber, derpaa kom fire Mænd slæbende en Vidiebaare, hvorpaa der laa et tilhyllet Lig; efter Baaren fulgte en stor, sørgende Folkeskare.

Ud for Linden standsede Toget paa et Vink af Constabelen, og høj og bydende traadte gamle Weber frem for Maria Koch:

»Min Datter Mathilde,« sagde han med graadfyldt Stemme, »er opskyllet som Lig af Bjærgstrømmen inde i Skoven. Hendes Lig er lemlæstet og udplyndret. I Lovens Navn befaler jeg Dig, Maria Koch, at sige os, om den Sølvkæde, du bærer, er hendes eller ej.«

»Det ved jeg ikke,« svarede Maria med tilkæmpet Ro, »jeg har i Gaar faaet den til Skænk af min Fæstemand.«

Derpaa skred Toget videre, men inden Aften var Conrad Oberwald arresteret og under Bevogtning ført til Appenzels Raadhus.

Den næste Dag stod Conrad, iført den graa Vadmels-Fangekittel, for det høje Raad. Han bar Hovedet højt som den, der ikke har noget at blues over. Hans høje, stærke Skikkelse var rank, hans Pande ren, hans Stemme sikker. Kun over hans klare, blaa Øjne laa der et glansfuldt Slør.

Forhøret varede kun kort, thi Conrad gjorde intet Forsøg paa at forsvare sig, men nægtede at bekende.

»Conrad Oberwald,« sagde Overdommeren og rejste sig, »jeg byder Dig at sige os: Har Du lovet Din Brud en Sølvkæde som Mathilde Webers?«

»Ja,« sagde Conrad og saa op med et fast Blik, »jeg har lovet hende det med de Ord: Den Dag, da Gud vil forunde mig at hænge slig Kæde om Din Hals, vil jeg holde for den stolteste i mit Liv.«

»Det er formastelig Tale,« indvendte Dommeren, »vej Dine Ord for Raadet.«

Derpaa indtraadte nogle Øjeblikkes Dødsstilhed.

»Conrad Oberwald,« begyndte Overdommeren paany, »for sidste Gang spørger jeg Dig for Guds Aasyn og den korsfæstedes Billede: har Du bestjaalet og myrdet Mathilde Weber? — Du svarer ikke. Nuvel! — saa

spørger jeg dig: Veed Du, at vi har »Sandheds-søgere«, stærke, voldsomme Midler, hvorved forhærdede Syndere kunne bringes til Bekendelse? Og ved Du, at i Fald Du ikke uopholdelig paa Timen vedgaar Din Brøde, nødes jeg til at overantvorde Dig til Torturen: Pinebænken eller Buret?»

»Ja,« svarede Conrad fast og uden Tøven.

»I Herrens Navn,« udbød Dommeren fortrædelig, »saa affør ham hans Klæder og spænd ham paa Bænken.«

I et Nu havde et Par Bøddelknægte krænget Klæderne af ham og blottet hans skønne mandige Skabning, der nu saa ubarmhjærtigt skulde overgives til Torturens Pinsler. Der gik uvilkaarlig et Suk igennem Retssalen, thi som han stod der i al sin Nøgenhed, ren, stærk og skøn, syntes han en levende Protest imod de grufulde Anklager, der vare rejste imod ham. Han blev saa surret fast til Marterbænken, men skønt Skruerne bleve spændte saa stærkt, at Blodet sprang ham af Neglene paa Hænder og Fødder kom der ikke et Hvin, end sige et Ord over hans Læber.

»Hold inde!« raabte Dommeren til Bøddelknægtene, »hold inde! her skal mere til. Spænd ham af og sæt ham i Buret!«

Befalingen skete Fyldest. Blødende og nogen førtes Fangen op ad Taarnets Vindeltrappe og skubbedes ind i den aller øverste Celle, det saakaldte »Bur«, et usselt Rum, der var saa trangt, at en fuldvoksen Mand hverken kunde staa oprejst eller ligge udstrakt derinde, men kun sidde paa Hug. Dertil var Loftet kun et

aabent Gitter, saa at den nøgne Fange ikke kunde værgе sig hverken mod Hagel eller Sne og i de lange Nætter var udsat for den sibiriske Kulde, der selv om Sommeren kan indtræffe i Nord-Schweiz, især i Canton Appenzel, der ligger 2600 Fod over Havfladen. Intet Under derfor, at »Buret« ansaaes for at være et courant Torturmiddel, en sikker »Sandhedssøger«.

I tre Maaneder hensad Conrad Oberwald i Buret; hver Dag blev han adspurgt, om han ikke vilde bekende, og skønt han sygnede hen Dag for Dag under Opholdet i Torturkamret, nægtede han haardnakket at gaa til Bekendelse. Sagen trak saaledes i Langdrag, men sidst i Oktober Maaned brast Raadets Taalmodighed, og Conrad Oberwald blev hentet ned fra Buret og paany tagen i Forhør.

Da Fangen blev ført ind i Retssalen, sprang Raads-herrerne uvilkaarlig op fra deres Sæder og stirrede rædselsslagne frem for sig, var det Conrad Oberwald? — Eller var det hans Genfærd? Ledet af to Constabler vaklede en nøgen ludende Skikkelse ind i Salen. Af den atletiske Yngling, som tre Maaneder forud havde staaet rank og skøn foran det samme Tribunal, var kun en Skygge tilbage. Det var en Ynk at se dette visne, knoklede Legeme, dette blege, udtærede Ansigt, indrammet af langt, uredt Haar.

»Flyt en Briks frem og lad ham sætte sig,« bød Overdommeren nervøst. Derpaa tog han Akterne i Haanden og sagde:

»Forstokkede Menneske! hvis Du ikke i Dag bekender, vil Du ved Din eksempelløse Fejghed ogsaa drage Din Trolovede Maria Koch med i Faldet; thi jeg vil da nødes til at sigte hende for Medskyldig i Din Brøde. Hun kan anklages for Hæleri, saa vist som hun har pyntet sig med den Sølvkæde, som Du havde rakt Haand til at stjæle. Betænk dette og overvej det i Dit Hjerte.«

Ved at høre Maria Koch nævne, skjalv Conrad over hele sit Legeme og saa op med et underligt lyst Blik, der mindede om et Smil.

»Conrad Oberwald,« vedblev Overdommeren efter en lang Pavse, »altsaa spørger jeg dig: Bekender Du at Du Christi Legemsdag har begaaet Rovmord paa Mathilde Weber?«

Conrad hævede sit ludende Hoved med et Ryk, ligesom med en stærk Beslutning, og sagde tonløst: »Ja«.

Overdommeren rullede Akterne sammen med et Lettelsens Suk, derpaa sagde han til Konstablerne:

»Giv ham saa en Kittel paa og sæt ham ind i en af de nedre Celler. Dommen vil falde en af Dagene; sørg for, at han bliver klippet inden Eksecutionen!«

Den 3. November stod Skafottet rejst udenfor Raadhusportalen i Appenzel. Conrad Oberwalds Hensrettelse skulde finde Sted ved Middagstid. Kl. 11 skulde Dødsdommen forkyndes Delinkventen; derefter skulde Præsten Ulrich Heilbrunn berede ham til Døden og give ham det hellige Sakramente.

Da denne, en gammel hvidskægget Mand med skarpt skaarne Træk og milde, venlige Øjne, i fuldt Ornat bærende en tilhyllet Kalk — for at undgaa den skuelystne Mængde, der allerede havde forsamlet sig paa Raadhuspladsen — vilde gaa ind ad en Løndør, der tjente til Privatindgang for Raadsherrerne, studsede han ved at se en Kvinde ligge hulkende over Tærskelen. Ved at høre Trin paa Stentrappen for hun sammen og saa op. Hun var ung og smuk, men forstyrret af Udseende, som hun laa der med forgrædte Øjne og vildtflagrende Haar.

»Hvem er Du?« spurgte Præsten og maalte hende med et forskende Blik.

»Jeg er Maria Koch, Conrad Oberwalds Trolovede«, svarede hun med graadkvalt Stemme.

»Stakkel!« sagde Præsten rørt, »saa kan jeg tænke, du er kommen for at trøste Din Fæstemand i hans sidste Stund. Nuvel! jeg tager det paa mig. Følg med ind og nyd Kærlighedsmaaltidet med ham« — og han rakte Haanden ud for at rejse hende.

»Nej! nej!« ivrede hun som ude af sig selv, »jeg vil ikke se ham, jeg tør ikke se ham. Jeg ved, hvad han har lidt; jeg udholder ikke at se et saadant Lidelsens Billed . . .«

»Men, Kvinde! hvad vil du da?« spurgte Præsten med Undren, »hvorfor er Du da kommen?«

»Jeg er kommen,« fremstammede Maria, hvis Tale fremdeles afbrødes af Hulken, »jeg er kommen for at bede Dem, Hr. Pastor, lyse al Himlens Velsignelse over ham, som de vil dræbe . . . for at bede

Dem, Hr. Pastor, hilse ham fra mig og takke ham for al Kærlighed. Selv maa jeg straks tilbage til Gonten; jeg har lovet at være hjemme inden Middag.«

»Det mener Du ikke, Maria!« sagde Præsten og bøjede sig ned over hende, »Din Plads er i denne Stund hos ham, hvem Du en Gang skænkede Din Tro. Hvad Din Næste kan udholde at lide, kan Du sagtens udholde at se. Du faar ikke Lov at gaa; følg nu ind med, hører Du.«

Han skød Døren op og førte hende ind i Retssalen. Der sad det samlede Tribunal og ventede paa Delinkventen for højtidelig at oplæse hans Dødsdom. Maria holdt sig tæt ind til Præsten og lagde hulkende sit Hoved imod hans Skulder. Med eet sloges Dørene op paa vid Gab, og medens Trommehvirvler rungede i Forhallen, traadte Scherifen frem med sin Stav og brød den, idet han sagde:

»Min Haand er Øvrighedens Haand. Saaledes som jeg nu bryder denne Stav, saaledes sværger jeg i Lovens Navn at bryde Conrad Oberwalds Liv.«

Derpaa vendte han sig mod Udgangen og raabte:

»Før Delinkventen ind, at han maa høre sin Dom!«

Bleg og vaklende traadte Conrad frem for Raadet, men i samme Nu, han viste sig paa Tærskelen, foer Maria Koch med et Hvin frem imod ham og raabte overlydt!

»Jeg har myrdet ham, — myrdet ham, som jeg myrdede Mathilde Weber!« — og hun segnede om paa Gulvet for hans Fødder.

Conrad vred sine Hænder som i stor Smærte og saa hulkende ned for sig.

»Er den Kvinde forrykt? Eller taler hun i Vildelse?« sagde Rigsfogeden, henvendt til Præsten.

Imidlertid havde Overdommeren rejst sig og sagde med Salvelse:

»Maria Koch! Forsøg ikke at afvende fra din Fæstemand den fortjente Straf ved at tage Skylden paa Dig. Det nytter ham intet. Han har selv erklæret sig skyldig!«

»Han har løjet!« skreg Maria og rejste sig i en Furies Lignelse, »han har taget Skylden paa sig for at redde mig, — for ikke at røbe mig. Til Svig kender ikke hans Haand, ikke — hans Tanke! Ingen er ren som han, — ingen er elskelig som han! — — Afbryd mig ikke, hør mig ud. Jeg er lavere end Eders laveste Mistanke. Jeg har bestjaalet Mathilde Weber og styrtet hende i Bjærgstrømmen, endog hun var min Veninde; jeg har myrdet Conrad Oberwald, endog han er min Fæstemand, min Brudgom! — Jeg har vidst, at han led de haardeste Pinsler, og jeg har tiet, Gud naade mig, indtil denne Stund. Tak, Præst! at Du nødte mig herind. Jeg mente, at jeg ikke kunde taale det Syn, der ventede mig — Synet af min egen Brøde, men jeg mærker, Ærlighed giver Styrke. Det Syn, jeg skjælv for derude paa Tærskelen, er tungere, ynkværdigere, grufuldere end jeg havde ventet, men det har vakt min Samvittighed.«

»Hvad gjør Du, Maria?« udbød Conrad i den højeste Fortvivlelse, »det Liv, den Ære jeg har købt

Dig saa dyrt, vrager Du, forsmaar Du! Det er da omsonst, at jeg har lidt den Pine, al den navnløse Kval!« —

»Nuvel! Maria Koch,« sagde Overdommeren efter en Stund at have talt sagte med Rigsfogeden. »Mathilde Webers Morder er dømt til Døden; Du erklærer Dig selv for den eneste skyldige; velan! saa udson denne din svare Brøde med samt din utilgivelige Skyld overfor din trofaste Brudgom paa det rejste Skafot. Bered Dig til Døden! — Conrad Oberwald har sin Frihed!«

»Hvad nytter Friheden mig,« udbrød Conrad med løftet Pande, »nu I har brudt mit Liv? Døden kunde I give mig, og jeg glædede mig til den, men se, om I kan give mig Livet! — I har taget det Tomme for Tomme. Friheden! Friheden!« gentog han og slog en afsindig Latter op, »hvor skulde jeg faa den fra? — Véd I, hvad I gør: I flytter mig blot fra Buret paa Kvisten til Buret dybt under Kælderen. Naa, I har ikke forvænt mig, saa jeg vil sikkert finde Graven rummelig!« —

»Sherif!« bød Overdommeren, »forkynd den forsamlede Mængde, at Maria Koch har angivet sig selv og vil blive henrettet i Conrad Oberwalds Sted.«

Efter en Pavse vedblev han:

»Mødet er endt, — Vi forføje os herfra for at Delinkventen i Følge gammel Skik kan annamme det højærværdige Sakramente med den korsfæstedes Billede for Øje.«

Faa Minutter efter var Retssalen ryddet, og tilbage stod kun Pastor Heilbrunn, som nu stillede sig

hen under Krucifikset, — Conrad Oberwald, som var segnet om paa en Briks og Maria Koch, der som Loths Hustru stod forstenet ved at se tilbage paa sit Livs brændende By. — Ritualet blev læst og Nadveren uddelt i al Stilhed, men da Maria som den sidste havde drukket af Kalken, udbrød Conrad som halvt i Vildelse:

»Maria! Maria! — jeg havde jo lovet Dig, at den Kalk, du rakte mig, skulde jeg drikke, var den end bedsk som Edder. Sandelig! jeg havde tømt den til Bunden, havde Du ikke revet den af min Haand. O, hvor kunde Du nænne det!« — og han græd som et Barn.

»Maria Koch!« sagde Præsten, idet han atter tilhylede Kalken, »du har kun faa Øjeblikke tilbage at leve i. Jeg vil skænke Eder dem i Enerum. Paa Slaget tolv henter jeg Maria for at ledsage hende paa hendes sidste Vandring.»

Næppe var Løndøren faldet i efter ham, førend Maria Koch kastede sig for Conrads Fødder og omklamrede hans Knæ, idet hun jamrede:

»Kære! hvad har Du gjort! — Er det Dig, der var saa rank og stærk og fager? — Hvor er din Ungdom henne? De har ranet den. Hvor er dit viltre, lokkede Haar? De har klippet Dig tæt som en skabet Hund! — — — Tvi dem! Tvi dem! — Dog nej! det er mig, der har forvoldt det, — mig usalige!«

Conrad saa ned paa hende med store, drømmende glansfulde Øjne:

»Maria!« hviskede han, og det var, som hans Stemme dirrede af Feber og Afsind, »du ved, jeg

taaler ikke at se nogen Sky formørke din Pande. Vidste Du blot, hvor skøn Du er, som Du sidder dér, — vidste du blot, hvor inderligt jeg elsker Dig, saa vilde Du smile, smile som Guds Sol deroppe paa Himlen!«

»O kære! du ser jo, at jeg smiler,« udbrød Maria smilende igennem Taarer, »har Du ikke taget al min Skyld paa Dig og har Du ikke ladet Dig martre til Døde for min Skyld? Conrad! kan Du tilgive mig? svar mig, kan Du?« —

Conrad rejste sig besværligt, vinkede hende op til sig og sagde, idet han sværmerisk stirrede ind i hendes dunkle Øjne:

»Jeg har intet at tilgive nu, da jeg ved, at Du elsker mig. Jeg synes, at her er sommersvalt som hin Morgen, da vi sad sammen paa Skrænten ved Hulvejen, jeg synes, at jeg er ung og lykkelig. Jeg ved ikke, hvad det er, Du taler, — ved ikke af at have taget nogens Skyld. Det har Du drømt, Maria! drømt!« — — — »Nej, han!« vedblev han og pegede op mod Krucifikset, »han har taget vor Skyld; Straffen laa paa ham, at vi maatte have Fred, og vi have faaet Lægedom ved hans Saar.« —

»Du bliver saa bleg, Conrad!« raabte Maria i stor Angst, »Du er syg; Du har Feber!« —

»Jeg har givet Dig mit Hjærteblod,« hviskede Conrad og segnede om paa Briksen, »jeg lovede Dig jo en Rose, rødere end den, jeg stak i dit Korset. Og kan Du mindes, Du bad mig om en Halskæde af Sølv; — jeg var fattig og nøgen, kunde ingen give

Dig, men se, han er nær, som skænker Dig en Halskæde rødere end det rødeste Guld. Dog Du faar den ikke, jeg vil have den; jeg vil vriste den fra ham. Du har vist mig, hvorledes man skaffer sig en Kæde, man attraar. Og denne attraar jeg!»

»Tys! tys! tal ikke saa,« bad Maria. »Sheriffen kommer.« Og hun kastede sig om hans Hals og bød et sidste Farvel.

Dørene til Forhallen sloges op. Trommerne rørttes, og Sheriffen vinkede med sin Stav Maria frem paa Tærskelen. Dér stod Præsten, som dybt rørt tog hendes Haand og langsomt førte hende ned ad Trappen gennem en dobbelt Række Soldater. Imidlertid opbød Conrad Oberwald sin sidste Kraft, famlede sig frem langs Væggen bag om Soldaterne og spærrede Maria Vejen til Skafottet.

»Lad mig dø for Dig,« raabte han overlydt, »lad mig dø; mit Liv har de taget!« og han segnede med et Brag tilbage paa Skafotsstigens Trin.

»Han dør! han dør!« skreg Maria og kastede sig over ham.

Han saa op paa hende med bristende Øjne.

»Dræb hende ikke,« bad han, »hendes Skyld er sonet.«

Det var hans sidste Suk. Hovedet sank tilbage paa Trappen; han var død.

»Nu har hun et Drab mere paa sin Samvittighed,« sagde Rigsfogeden, »flyt Liget varsomt, og lad Dommen ske Fyldest.«

Lænet til Præstens Arm vaklede Delinkventen op paa

Skafottet. Hun lagde ufortøvet sit Hoved paa Blokken; — der lynede et Glimt, som af en svungen Økse, i Lufter, og Maria Koch var ikke mer.

Derpaa blottede Pastor Heilbrunn sit Hoved, vendte sig imod Folket og sagde:

»Saa lærer af dette Pars ulykkelige Skæbne, at ingen kan tage en andens Skyld paa sig, saa sandt han ikke kan tage hans Samvittighed. Thi Han, den Højeste, som sidder over Skyerne, har et vidtskuende Øje, der skelner godt fra ondt, og en langtrækkende Arm, der fører for Lyset det, som var skjult i Mørket og aabenbarer Hjerternes Raad. Mennesker dømmer i Skrøbelighed, men Gud tilhører den sidste, den endelige Dom. Fred være med begges Støv! Velsignet være Conrad Oberwalds Minde; thi ingen har større Kærlighed end den, der lader sit Liv for en andens Frelse. — Amen!«

Ambulancens Heltinder.

I.

Det er til at le ad!

Den sande Barmhjærtighed, denne store og sjældne Dyd, som overgaar alle andre menneskelige Dyder, er ikke, som mange tro, — Frugten af et tungt Sind.

De barmhjærtige Søstre ere intet mindre end tungsindige. Den Barmhjærtighed, som hurtig slappes og som kun er et Udslag af Forfængelighed, er ikke den sande. Den sande er utrættelig; den er en kostelig Vidunder-Gave, som kun falder i de særlig benaadedes Lod.

Ved paa nært Hold at se de barmhjærtige Søstre i Virksomhed, lærer man at beundre den smittende Munterhed og den rørende Venlighed, hvormed disse stærke, varmhjærtede Kvinder formaa at at rejse de syges Mod.

I Krigen, paa Marschen og i Bivouaken — er der heller ingen, der som den barmhjærtige Søster kan oplive den trætte Soldat.

Derpaa er Søster Marie Theresia et slaaende Eksempel. Store Udmærkelser har hun vundet ved sin

Tapperhed og sit Mod, men Soldatens Hjærte har hun vundet ved sin Munterhed. Hendes Mundheld fløj Hæren over som bevingede Ord, men det raskeste af dem alle, det, som er blevet hendes Løsen i hendes Livs største Øjeblikke, det kender enhver fransk Soldat ligefra Feltmarskalken til Piberdrengen:

»Det er til at le ad.«

Hun havde som ganske ung fulgt de franske Faner i Afrika og paa Krim. Trediva Aar gammel var hun med ved Magenta.

Midt under Slaget var hun fuldt optaget af at forbinde de saarede. Skønt den ene Salve efter den anden fejede hen over Valpladsen, gik hun frygtløs omkring og røgtede sit hellige Kald. Medens hun forbandt en Soldat, ramte en Granatstump hendes Arm. Man ilede til og vilde hjælpe hende:

»Nej, nej!« ivrede hun, »det er ikke mig, det er Soldaten her, som skal hjælpes. Mit Saar er ikke noget at tale om; — det er til at le ad.«

Men i Virkeligheden var hun temmelig haardt saaret.

Hun deltog med Hæder i Felttogene i Kina og Mexiko, ligesom ogsaa i den tysk-franske Krig.

Efter næppe at have forvundet et næsten dødeligt Saar, hun havde faaet ved Reischaffen, drog hun med Ekspeditionen til Tonkin.

Dér hænder det en skøn Dag, at en Granat falder ned i hendes Ambulance. Den springer ikke, men bliver liggende, rede til at besvare det mindste Stød eller den fjærneste Rystelse med en Eksplosion, som

kunde berøve saavel de saarede som deres Plejersker Livet.

Søster Marie Theresia er selv tilstede. Vel er hun ikke mere ung, men hun er munter som altid. Hun ser den frygtelige Bombe. Fattet gør hun Korsets Tegn for sit Bryst, bøjer sig, griber Bomben og bærer den udenfor Ambulancen, idet hun holder den ud fra sit Hjærte, hvis blotte Banken vil være nok til at faa den til at eksplodere. Atter bøjer hun sig for med Forsighed at lægge den paa Jorden, men til alt Uheld glider den fra hende et Sekund for tidlig. Hun kender Faren og faar kun Tid til at kaste sig plat ned paa Jorden. Bomben springer. Man løber til og ser hende besprængt med Blod.

»Herre Jesus!« raabte Soldaterne, »Søstren er død!«

»Nej, Børn!« stammer hun med et Smil, spillende om den blege Mund: »det er til at le ad!«

En Splint af Granaten havde tilføjet hende et let Saar i Hovedet.

Da det atter blev lægt, og hun igen gjorde sin daglige Dont i Ambulancen, hændte det en Dag, at hun pludselig fik Ordre til at møde ved Hovedkvarteret.

Hun sad netop og var travlt beskæftiget med at forbinde et Ben, som skulde sættes af samme Dags Aften. Hun syntes slet ikke om at blive kaldt bort fra sin Post ved Sygelejet paa den Vis.

»Det er til at le ad,« trøstede hun Patienten, »det Ben er jo blevet skammelig medtaget. Du kunde lige frem ikke være bekendt at komme hjem med den Las.

Lad Du bare den blive her. Til vore Fjender kan den være god nok.»

Og Soldaten nikker taknemmelig forstaaende til den stærke Kvinde med det følsomme Hjærte under den haarde Skal.

Saa skynder hun sig til Hovedkvarteret og ser der til sin Forbavselse Tropperne staa opmarscherede i Slagorden, medens Trommerne røres og Trompetfanfarer skingrer som ved en militær Højtid.

Den gode, gamle Søster studser og staar som maalløs ved at se Tropperne præsentere Gevær for sig. Da først gaar det op for hende, at der er beredt hende en Overraskelse.

Generalen forkynder hende, at den franske Republiks Præsident har tilkendt hende Æreslegionens Ridderkors.

»Nej da!« udbryder Søster Maria Theresia, »det er til at le ad!! —«

Men hvad hun kun agtede for Spøg var ramme Alvor. Hun maatte knæle ned og modtage Ridderlaget af Generalens Kaaarde. Og med hvilken rørende Ydmyghed modtog hun ikke denne for hendes Køn saa sjældne Udmærkelse. Rødmende sænkede hun sit Ansigt, saa det helt skjultes for de omstaaende af det mægtige Hovedtøjs hvide Vinger, medens hun forlegent krammede det halvt oprullede Charpi-Nøgle med sine Hænder.

Og i Sandhed! hun tilhører Æreslegionen, den Legion af tapre, opofrende Kvinder, der i Farens Stund slaar sin Skjoldborg om de lidende og betrængte.

Hun har trods alt og gennem alt forstaaet at bevare sin Munterhed, og det er hendes Fortjeneste, naar den franske Soldat nu kan storme en Skanse med Raabet: »Det er til at le ad!« — —

II.

Barmhjærtighedens Triumf.

Ikke mindre rørende lyder Fortællingen om en anden Heltinde: Søster Martha.

General Ambert saa hende to Gange, første Gang paa Hospitalet i Constantine 1836, anden Gang paa Raadhustorvet i Paris under Juni-Oprøret 1848.

Angaaende sit første Møde med Søster Martha skriver Generalen: Jeg kom ind paa Militær-Sygehuset for at besøge en stakkels Soldat, en af mine Ordonanancer fra Felttoget i Algier. Han syntes at skulle bukke under for en Sygdom, han havde paadraget sig i Afrika.

Frændeløs og venneløs laa han dér. Han stod ganske alene i Verden. Ingen udtalte hans Navn; der var knap nogen, som vidste, hvad han hed.

Nr. 23 stod der skrevet paa Tavlen over hans Seng. Disse to Tal, som havde tjent saa mange Gange før, og som skulle tjene saa mange Gange tiere, var alt, hvad der skelnede denne ulykkelige fra de mange andre ulykkelige paa dette Sted.

Jeg havde set ham karsk og kraftig. Han havde Ord for at være det forslagneste Hoved i hele Spahis.

Regimentet, og ingen havde som han oplevet vore Marschture. Jeg holdt oprigtigt af ham, og han havde vist mig sin Hengivenhed ved adskillige farefulde Lejligheder.

Imidlertid lod han ikke til at kende mig nu, da jeg stillede mig hen ved hans Hovedgjærde. Hans Øjne stirrede nok paa mig, men deres Lys var ligesom udslukt, hans Aandedrag var dumpt og besværet.

Jeg kaldte den syge et Par Gange ved Navn; han blev liggende ganske ubevægelig; og skønt han ufravigelig stirrede paa mig, syntes alt at bevise mig, at han ikke saa mig. Følelsen, som jo er Sjælens bedste Tolk, maatte enten være hensovet eller bortflygtet til andre Egne.

Der hørtes Skridt, og da var det, som hele hans Udtryk skiftede, som faldt der Sol over hans Ansigt. Anspændt lyttede han i Retning af Lyden. Mit Blik fulgte hans, og jeg saa ved min Side en ung, barmhjærtig Søster. Han havde først hørt hende komme, og hun havde vakt hans Sjæl, som Morgenduggen rejser en nedtraadt Plante.

Søster Martha tørrede hans sveddryppende Pande, bøjede sig ned over ham og hviskede med den blideste Stemme:

»— Joseph! hvorledes har De det?«

Alle andre kaldte ham 23, jeg kaldte ham Meyer, men hun — hvor rørende — kaldte ham Joseph! . . . Ved det Navn havde hans Moder kaldt ham derhjemme. Derfor evnede dette Navn, som den stakkels Soldat næsten selv havde glemt, at vække hans Livs kæreste

Erindringer, Erindringer om Kærtegn og Lykke og Barneleg i de hjemlige Skove i Elsas-Lothringen.

Ordonnantsen Meyer havde ikke genkendt sin gamle Kaptejn, men Joseph genkendte den barmhjertige Søster.

Hun betragtede ham nogle Øjeblikke kærligt, som en Moder betragter sit lidende Barn, saa greb hun ned i en stor, hvid Serviet, hun holdt sammenfoldet, og Haandfuld efter Haandfuld strøede hun de dejligste, friskplukkede Blomster paa Soldatens Seng.

Den syge skjælv, hans Øjne straaledede og hans Hænder famlede sig frem til Blomsterne, som han kærtegnede en efter en.

Omsider syntes Søsteren at bemærke mig. Hun saa, at jeg var Officer i Hæren og forstod, at vi paa en Maade var i Familie med hinanden. Uden Omsvøb sagde hun for ligesom at forklare sin Adfærd:

»Joseph var Gartner, før han kom i Tjenesten.«

Og uvilkaarlig spurgte jeg mig selv, hvad en Michael-Angelos Geni og en Bossuets Tanker vejede overfor denne enfoldige Piges Kærligheds-Gerning. Hun alene havde gættet, at hvad den døende Gartner savnede, var — Blomster.

Ufravendt betragtede jeg Søster Martha. Hun var ældet igennem Slid og Nattevaagen; og skønt hun dengang var næppe tredive Aar, saa hun ud til at være over fyrre. Iøvrigt var der ved hendes Tilsyneladelse intet mærkebart uden den rythmiske, nonnesagte Gang og det faste, frejdige Blik.

Saa hengik der tolv Aar, førend jeg atter gensaa denne fintfølende og opofrende Kvinde.

Det var i Paris under Oprøret den 25de Juni 1848
 Inde i en fugtig og mørk Baggaard mellem tildels nedskudte Mure, havde de barmhjertige Søstre midt under Gadekampen oprettet en Ambulance. Den lille brolagte Gaardsplads havde de strøet med muggent Halm, der allerede røg af Blod. Saarede af begge Partier, bleve baarne herind til de utrættelige Søstre, disse Fædrelandets beskyttende Engle, der alt medens de forbandt de lidende opsendte stille Bønner til Gud om Blodbadets Ophør og Fred for de døendes Sjæle.

Blandt disse opdagede jeg Søster Martha, just som hun rejste sig fra en døende Insurgent og modtog en ung Nationalgardist, hvis Skulder var bleven knust af en Kugle. Den ulykkelige udstødte hjerteskræende Skrig: det var en Dreng paa seksten Aar med blaa Øjne, blondt Haar og et friskt rødmusset Ansigt.

Søster Martha sønderrev hans Uniformsfrakke og stod endnu med Pjalterne i Haanden, da pludselig en Bande Insurgenter styrtede ind i Gaarden, skarpt forfulgt af Nationalgardisterne, som havde drevet dem ud af det tilstødende Hus, hvor de havde ligget i Baghold. Bandens Anfører var en Blusemand af det radikaleste Slags; han havde en Jagtkniv stukket i Bæltet og et blodigt Lommetørklæde viklet om Hovedet; i Haanden holdt han en Bøsse.

Næppe opdagede han Nationalgardistens Uniform i Søsterens Hænder, før han skummende af Raseri styrtede sig over Drengen og raabte:

»Førræder! du skal dø!«

Han gav sig ikke Tid til at lade sin Bøsse; hastig drog han sin Jagtkniv for at støde ham ned, men lynsnar som Tanken kastede Søster Martha sig imellem og afbødede Stødet for Drengen. Blødende vaklede hun tilbage, og for anden Gang løftede Insurgenten Mordvaabnet mod den værgeløse. Søster Martha kastede sig over ham for at dække ham med sit Legeme, men i samme Nu fo'r en Nationalgardist ind i Gaarden og stødte Insurgenten ned med sin Bajonet. Nationalgardisten var ingen anden end min forhenværende Ordonnants Joseph Meyer.

Søster Martha havde frelst ham paa Hospitalet; nu gjorde han Gengæld ved at frelse hende. Deres Gensyn var ét langt, rørende Blik.

Saa knælede hun ned hos Insurgenten, som havde saaret hende, og som endnu krampagtig holdt fast paa Jagtkniven, som dryppede af hendes Blod. Hun skønnede, at han endnu aandede, og lod da ufortøvet ham og den unge, haardt saarede Nationalgardist transportere til det Hospital, hvor hun selv virkede. Under hendes Pleje kom de sig begge. Saaledes vandt Barmhjertigheden en ny Triumf.

— Men Insurgenten blev stillet for en Krigsret og dømt fra Livet. Trøstesløs, men rastløs, ilede Søster Martha til Republikens Præsident og bønfuldt ham med Suk og Taarer om at benaade det Liv, som hun havde købt saa dyrt. Hvad hun bad om, blev hende tilstaaet. Og saaledes vandt Barmhjertigheden atter en ny Triumf.

III.

De barmhjærtiges Hævn.

Frankrig kan med Rette være stolt af sine barmhjærtige Søstre. Deres Mod er blevet et Ordsprog. Alle Europas Folk hilse disse milde, opofrende Kvinder med den dybeste Agtelse og Respekt.

— Dog, det er ikke Tilfældet. Det er for meget sagt: der er ét Folk, som har vist sig raat og uædelt nok til frivilligt, overlagt at udgyde disse Kvinders Blod. Det er Prøjsserne.

Under Invasionen i 1870 tog Prøjsserne Landsbyen Sousy i Besiddelse: Flækkens Indbyggere havde imidlertid vovet at sætte sig til Modværge, og en saadan Trods burde ikke lades ustraffet.

Officererne mente, at det var de barmhjærtige Søstre, der havde ophidset de brave Borgere til Kamp, og deres Dom var fældet.

Soldaterne fik Ordre til at slæbe Søstrene bort fra de saaredes og døendes Leje, bagbinde dem og føre dem ud i Gaarden.

Dér blev de stillet op langs en Mur; deres Hænder blev løst, og alle som én gjorde Korstegnet for deres Bryst. Der affyredes en Salve imod dem. Muren indhylledes af en barmhjærtig Røg, men da denne lidt efter lidt spredtes, laa mellem de blodige Lig to Søstre, som endnu aandede. To Underofficerer gik frem og gav dem Naadestødet . . .

Er det ikke det Slags Barbari, man venter sig af de vilde; men baade i Amerika og Australien bringer

de vilde nu de barmhjærtige Søstre den ærbødigste Hyldest.

I 1870—71 havde Søstrene ved den franke Ambulance plejet de tyske saarede ligesaa kjærligt og ligesaa samvittighedsfuldt som deres egne. Og det var overfor dissé ædle Kvinder, at Prøjserne viste sig grusommere end selv tyrkiske Eunuker. Men vore Søstre hævnede sig paa dem, idet de tro imod Herrens Lov gengældte ondt med godt.

Prøjserne havde besat Landsbyen Peltre, men da det rygtedes, at Indbyggerne til Trods for det dem aftungne Neutralitets-Løfte havde forstrakt de franske Soldater med Levnedsmidler, satte de Ild paa Flækken; ikke en Røn, ikke en Lade blev sparet.

Der var i Peltre et Sygehus, hvor tre og tyve Søstre af St. Vincent de Pauls Orden lige fra Krigens Begyndelse havde plejet syge og saarede Prøjsere. De fik Ordre til at gaa ud paa Gaden, og for deres Øjne stak Prøjsserne Ild paa det Hus, som de ved deres Barmhjærtighed havde helliget.

Men ikke nok dermed. I samme Øjeblik som Stiftelsen brænder, kommer Prins Frederik-Karls Adjutant sprængende ind i Gaden paa en skumhvid Hest.

»Søstre!« raaber han, »Søstre! Prinsen sender mig for at bønfalde Eder om at følge med til Hovedkvarteret.« Og henvendt til Priorinden med en dyb Reverents, tilføjer han:

»Frue! Hans kongelige Højhed Prinsen tyer til Eder og beder Eder ufortøvet stille sex Søstre til hans Disposition.«

De barmhjærtige Søstre se et Øjeblik paa hinanden. Saa lyder det som med én Mund: »Vi er alle rede!«, og Priorinden kunde gøre sit Valg.

Fra det brændende Hus ilede disse højsindede Kvinder til den prøjssiske Lejr, for at øve deres Kærligheds-Gerning blandt dem, der paa fransk Grund havde vist sig som rene Kannibaler og Mordbrændere.

Dette Elite-Korps af Kvinder har i Sandhed Krav paa hele Menneskehedens Interesse og Taknemmelighed; thi i Kærlighedens gyldne Bog, Livets Bog, som Gud holder i sin Haand, har Ambulancens Heltinder ikke med Ord, men med Gjerning indristet deres Navne med uudslettelig Skrift.

Under.

Om du tør tro blot — ihvad der sker,
Da det usynlige selv du ser,
Da ser du spire langs Vejens Kant
En Blomst, en sjælden; — dens Navn er:
Under.

Oppe i den brede Vinduesfordybning under det skraa Gavltag sad Maria Wengel og broderede. Det var et stort Broderi hun sad med, men hun syede ikke som den, der er stærkt interesseret i sit Arbejde, heller ikke som den, der skal have sit Arbejde færdigt inden Aften, men som den, der har sine Tanker andetsteds og dog ikke tør slippe Naalen. Hun førte den med en egen langsom Ynde, og hver Gang hendes fine Haand, beskrevende en Buelinie, strejfedes Fugleburet i Karmen, spilede Kanariefuglen Vinger og pippede, saa tam var den. Af og til kastede hun et fortroligt Blik hen paa den pippende Fugl, lod det distraet flakke ud mod den dalende Sne, der fæg mod Ruden, og stirrede saa igen ned for sig paa Arbejdet, som hun efterhaanden trak længer og længer hen mod Karmen, eftersom Skumringen tiltog. Det var endnu tidligt paa Eftermiddagen,

men det stærke Snefog havde gjort en brat Ende paa den korte Decemberdag. Den smukke, fintformede Profil, der nærsynt ludede mod Broderiet, tegnede sig mod det døende Dagskær, der forstærkedes ved Gen-

skinnet fra Nabotagenes Snedække, som et Madonna-hoved paa Guldgrund. — —

Med ét bankede det paa Døren. Maria Wengel rejste sig og lukkede op. Der var en høj, forladden Mand med et godlidende, jovialt Ansigt.

»Pastor Moltesen,« udbrød Maria glædeligt overasket, »det er virkelig smukt af Dem, at De ser op til mig, og nu lige før Jul i den travleste Tid — — det skal de rigtig have Tak for.«

Maria havde lukket Døren for Præsten og hjulpet ham Pelsen af. Nu tog han hende fortroligt under Hagen og sagde:

»Du véd, lille Marie! hvormeget jeg holdt af Din afdøde Moder. Skulde jeg da glemme dig! — Efter en Pause tilføjede han: »Du slider nok ellers haardt i det. — — Du skulde skaane dine Øjne, lille Marie, og ikke sidde og brodere her i Tusmørke.«

»Jeg har slet ikke tænkt paa det, Pastor Moltesen!« svarede den unge Pige, »det Arbejde gaar helt mekanisk fra Haanden!«

»Du er jo vant til det fra Din Moders Tid,« indrømmede Pastoren, »allerede medens hun levede, fik I io Haandarbejde hjem fra den store Forretning hernede i Gaden. Den Enkepension, Din Moder fik efter Oberst Wengel, forsløg ikke meget, kan jeg forstaa, og det var jo en Guds Lykke for Dig, at Du i Tide lærte at arbejde.«

»Jeg var dog heller bleven ved Sygeplejen, havde jeg blot kunnet taale det,« indvendte Maria og saa vemodigt ned for sig. »Dér syntes jeg dog, at jeg udfyldte en Plads, var til Nytte og Glæde for nogen, — men naar jeg sidder her og rimper og syer, spørger jeg mig selv, om ikke tusinde andre kunde gøre det hundrede Gange bedre. Ingen siger mig Tak derfor; det beroer paa en Købmands Lune, om det bliver mig

eller — en Maskine, der kommer til at udføre Arbejdet. Her er ingen Mulighed for at kunne lægge sin Personlighed ind, og derfor betragter jeg mit Arbejde med samme Ligegyldighed som en Circushest, der kun kender den ene Route: Manègen rundt.«

»Du véd, lille Marie,« sagde Pastoren mildt, idet han protegerende lagde sin Haand paa hendes Skulder, »at du bedst taaler stillesiddende Arbejde; Du maa da finde Dig i, at det falder lidt trivielt.«

»Det er mig en daglig Sorg, ja, det blues jeg ikke ved at sige til Dem, Hr. Pastor!« indvendte den unge Pige, idet hun saa op med et fast Blik, »at jeg intet faar ud af mit Liv. Her gaar Dagene, den ene efter den anden; de glider En forbi som Telegrafstængerne langs Banelinien i en lang, endeløs, ked-sommelig Række, og jeg føler tit som en Svimmelhed ved Tanken om, at dette aldrig kan blive anderledes. Allerede da Moder døde, var jeg at regne for en gammel Jomfru — ja, De smiler, Pastor Moltesen! men jeg er jo ikke længer ung — og netop fordi jeg reddedes for at falme i en Vindueskrog over sligt Naalestikkeri og længtes efter at tage en Gerning op, som bar Velsignelse i sig, kastede jeg mig over Sygeplejen, og de faa Maaneder, jeg fik Lov til at virke paa Hospitalet, var mig — det forsikrer jeg Dem — en lykkelig Tid.«

»Der ligger en stor Velsignelse i at øve Barmhærtighed,« sagde Pastoren med en vis Salvelse; »men den Gjerning var Du jo for svag til, lille Marie. Det viste sig jo snart nok.«

»Jeg mente ikke, Pastor!« ivrede Maria Wengel, »at det var formasteligt at tro, at Guds Kraft kan aabenbares i vor Skrøbelighed.« Maria havde rejst sig og tændt Hængelampen over Bordet. Det var et hyggeligt, gammeldags Indbo, Lyset afslørede. Pastor Moltesen havde installeret sig i det ene Sofahjørne; han satte Brillerne til Rette, tog kærligt Maria om Haandleddet og tvang hende ned i Gyngestolen ved Siden af sig.

»Kære,« sagde han, »naar du tror paa Guds Kraft og paa dens Aabenbaring i Verden, — hvorfor tror Du saa ikke paa Underet? — I Fald Du kan tro paa Underet, behøver Du jo ikke at tænke Dig et trælsomt Liv fortsat i det uendelige. Guds Kraft er vel evnerig nok til at bryde Døgnets Ensformighed og naar som helst udkaare sig et nyttigt Rødskab. Din Tid er blot endnu ikke kommen.«

Maria Wengel lod Arbejdet hvile og lyttede betagen.

»Og er De saa vis paa, Hr. Pastor,« spurgte hun forsigtigt, som om hun selv ængstedes for Svaret, »at Underet indtræffer i ethvert Menneskes Liv?«

»Ja, min Pige,« lød Svaret fast og tillidsfuldt, »jeg tror paa det, at Gud gør sit Under paa os alle, naar Tidens Fylde er, — men de fleste vide intet om det, fordi de savne Øjne til at se med, Øren til at høre med og Hjærter til at forstaa med. Lov mig derfor, kære! at Du ikke forsager, men nu da hans Tilkommelse er nær, vil være vagtsom og lydhør. Lov mig det.«

Maria Wengel maatte love det, men hun forstod

kun uegentligt til hvad Nytte. Præsten havde rejst sig for at gaa, og Maria vilde lige til at hjælpe ham Pelsen paa, da det bankede.

»Aa, det er lille Karen Falk!« raabte Maria, idet hun løb hen for at lukke op, »jeg kender hendes Maade at banke paa. Hun kigger op til mig hver Eftermiddag paa denne Tid. Hun er min Solstraale! — — — Min Solstraale!«

Døren gik op.

»Min Solstraale!« raabte hun overlydt og opfangede et leende, gullokket Barn i sine Arme.

»Naa, det er nok den lille Falk, som du plejede saa omhyggeligt paa Hospitalet,« sagde Præsten og knappede sin Pels. »Farvel, lille Maria! — en glad og velsignet Fest!«

Dermed gik han.

»Jeg skulde spørge fra Fa'er,« begyndte Karen, saa snart han blot var ude af Døren, »jeg skulde spørge fra Fa'er, om Du ikke vilde komme ned paa Fredag og hjælpe os med at pynte Juletræ og være sammen med os Juleaften. Fa'er vil ikke ha', at Du maa sidde alene ligesom forrige Jul.«

»Hvad siger Du, Stump!« afbrød Maria, »hvoraf ved Din Fader, at jeg sad alene sidste Juleaften?«

»Det har Du selv fortalt mig paa Hospitalet. — Kan Du ikke huske den, Du sang for mig, den gamle Julevise, som Du fandt mellem Din Mo'ers Noder netop den Aften.«

»Og saadant noget gaar Du og husker paa, Din lille Strik!« sagde Maria Wengel helt distraet, »ja, saa

hils Din Fader og sig Tak. — — Og saa skal vi vel spille, vi to?»

»Nej, ikke i Dag,« svarede Karen forlegent og pillede paa sit Forklæde, »Fa'er sagde, at jeg maatte ikke opholde Dig; Du havde saa travlt.«

»Aa, Du er sød, er Du,« lo Maria og kyssede den lille Pige.

»Saa kommer Du altsaa paa Fredag, ikke senere end Kl. 2,« ivrede Karen. Saa sled hun sig løs med en Latter og naaede Døren i et Spring. Hun var allerede helt nede ved 1ste Sal, da Maria Wengel lukkede Døren til efter hende.

Hun gik hen for at tage sit Arbejde op, der var gledet paa Gulvet, men i Stedet for at bukke sig, blev hun staaende distræt og grublende. Saa pludselig rakte hun Haanden ud mod Reolen, tog Testamentet frem og gav sig til at gennemblade det med en paafaldende nervøs Ilterhed. Med ét standsede hun og understregede med Blyant det Ord (Joh. 2, 4). Jesus sagde: »Kvinde! hvad vil Du mig? Min Tid er endnu ikke kommen.«

Maria Wengel stod højt paa en Stige i Færd med at fæste Stjærnen i Toppen af Juletræet. Henne i et Sofahjørne sad Tage Falk, en smuk, ung Mand med blondt krøllet Haar, og lod, som om han læste i en Avis. Uafbrudt sendte han stjaalne Blikke ovenud over Bladet, og med slet dulgt Beundring fulgte han enhver af den unge Piges yndefulde Bevægelser.

»Véd De, hvad jeg tænker paa, Frøken?« udbroød han pludselig.

»Nej, Hr. Falk!« svarede Maria og saa ned.

»Jeg tænker paa, i hvor høj Grad De hygger og klæder et Hjem.«

Blodet skød op i Marias Kinder; hun vaklede paa Stigen. Falk løb til for at støtte hende, men i det samme rettede hun sig og sagde:

»Tak, Tak! jeg behøver ikke Hjælp. — — Er Karen ikke hjemme,« tilføjede hun noget usikkert.

»Jo, hun er, Frøken! men et Barn skal da ikke være med til at pynte Juletræ. De véd ikke, hvor jeg har været Dem taknemlig, fordi De saa smukt har taget Dem af lille Karen. Hun er en from og god, lille Pige. Hun er Solskinnet her i mit triste, ensomme Hjem. Og ser De, dengang hun i Sommer kjørtes paa Hospitalet, da følte jeg det, som om mit Livshaab skulde briste. Jeg havde mistet min Hustru fem Aar i Forvejen; skulde jeg nu ogsaa miste Barnet, hvad havde jeg da at leve for her i Verden? — De bjærgede Haabet for mig.«

»Vor Herre — ikke jeg, Hr. Falk!« rettede Maria, alt mens hun syslede med Træet.

»Tillad mig at tale ud, Frøken. Ved den kjærligste Pleje, ved en Opofrelse saa selvforægtende, at den nær havde kostet Dem selv Livet, lykkedes det Dem at rejse mit Barns svindende Livsmod. Hun kom sig, men De kan tro, jeg véd og husker, hvorledes det gik til. De var et udvalgt Redskab i Guds Haand, anderledes kan jeg ikke se den Sag. Men,

Frøken, jeg tror, at ingen her i Verden forgæves sætter Livet ind. Min lille Karen elsker Dem af sit ganske Hjærte, ømt, som hun kun én Gang før har elsket en Kvinde. Barnet var, forsikrer jeg Dem, aldeles trøstesløst i den Maaned, De laa syg paa Hospitalet, og den kære Pige har hverken Ro eller Rast, naar hun kommer hjem fra Skole, før hun har været et Løb oppe hos Dem. Jeg synes nu næsten, det er for meget, at De i Deres knapt tilmaalte Fritid vil lære Barnet at spille.«

»Det morer og adspreder mig selv, Hr. Falk!« afbrød Maria.

»Ja, det er kønt gjort af Dem,« vedblev Falk, »og Karen paaskønner det i fuldt Maal. Hun synger til Tider for mig de Smaasange, De har lært hende. Jeg synes især godt om den gamle Julevise, som hun lærte paa Hospitalet. Vil De ikke nok synge den for mig, Frøken Wengel?«

»Jo, i Aften, naar de fremmede ere komne,« svarede Maria.

Der paafulgte en lang, lidt trykkende Pause.

»De kan ellers tro, Frøken,« begyndte Falk, »at jeg tit har været jaloux paa Dem, rasende jaloux, fordi De, naturligvis uden at ville det eller at tænke derover, — drog Karen fra mig, fordi De med en Kvindes moderlige Ømhed rundhaandet bød hende, hvad hun savnede hos mig. Da vi nu begge elsker dette Barn, og da De unægtelig har en vis Ret til dets Kjærlighed, men dog sagtens ikke ønsker at berøve mig dets Selskab, vil jeg bede Dem love mig, at De for Fremtiden

vil afvænne Karen med hendes mange smaa »Løb« ved at komme hende i Forkøbet og daglig aflægge et Besøg hos os.«

»Det er saa elskværdigt af Dem — — —« stammede Maria forlegent.

»Nej, det er saa rent egoistisk, Frøken! — men tænk over det.« Dermed gik Tage Falk ind for at klæde sig om til Festen.

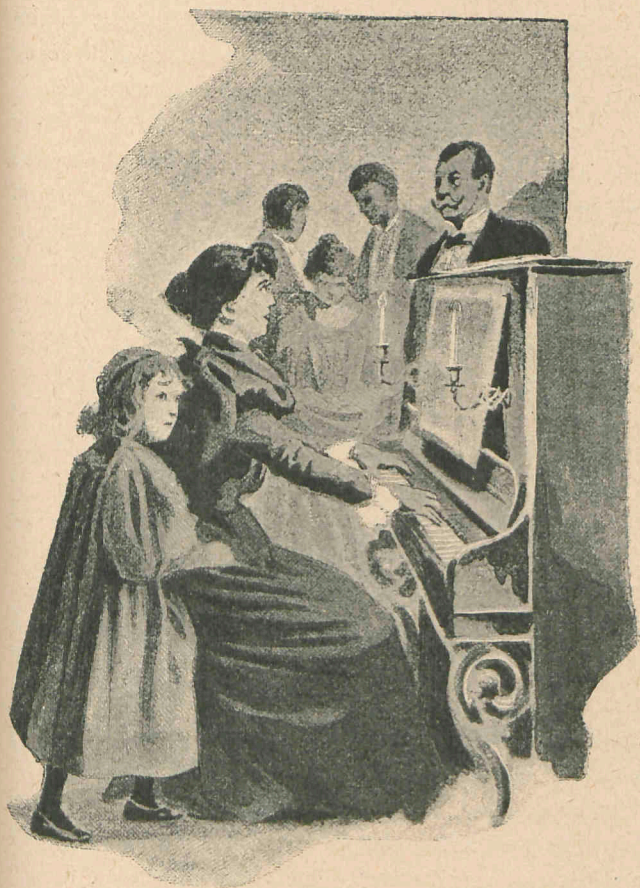
Aftenen kom og med den alle Gæsterne. Juletræet blev tændt, og Skæret af de mange straalende Lys genspejledes i lille Karens Øjne. Maria Wengel sad ved Klaveret, men næppe havde hun anslaaet en Accord for at spille Julesalmsn, før Barnet smøg bag om hendes Stol og halvhøjt hviskede: »Julevisen fra ifjor! Julevisen!«

»Ja, Frøken!« bemærkede Falk, som med Interesse havde fulgt Barnets Manøvre, »syng os Julevisen som Introduction, saa tager vi Salmen bagefter.«

Og med en skær, velklingende Røst sang Maria de enkelte Strofer:

Har Du Rum? Har Du Rum
For et Evangelium?
Herren, som steg af Himlen ned,
Her paa Jorderig fandt bered
Ikkun — et Krybberum.

Sang forstum, Klang forstum,
Har Du ej for Jesus Rum. —
Vis, at Du nøder Barnet ind,
Favner det dybt i Sjæl og Sind,
Under det — Hjerterum.

Nid forstum! Strid forstum!
— Gud har for os alle Rum,
Sender til Skel og Grænser ud
Engle med Julens glade Bud,
Med Evangelium.

Under Sangen havde Falks Blik ufravendt hvilet paa lille Karen, som stod lænet op til Maria Wengel med Armen fortroligt slynget om hendes Liv. Efterhaanden blændedes det af Taarer, og han fik ikke Lejlighed til, som han havde tænkt, at complimentere Maria, thi hun slog straks over i Salmen: »Glade Jul! dejlige Jul!«, der ligesom hendes Juleviser blev sunget paa Melodien: »Stille Nat«. Næppe var Juletræet plyndret og lille Karen bragt til Sengs med hele Favnen fuld af Legetøj og Godter, før Maria Wengel under Paaskud af Træthed og Hovedpine brød op fra Selskabet. Da hun var naaet op paa sit ensomme Kvistkammer, kastede hun sig fuldt paaklædt paa Sengen og hulkede overlydt. Hun følte sig som Jakob, da han brødes med Englen; hun følte en Størres Haand gribe styrende ind.

*

*

*

En Ugestid efter, da Pastor Moltesen kom for at gratulere Nytaar hos Falks, forestillede Tage Falk ham Maria Wengel som sin trolovede Brud, lille Karens tilkommende Moder. Pastoren lod pligtskyldigt mere for-
bavset end han i Virkeligheden var, og henvendt til Maria sagde han: »Kan Du se, min Pige! Du gjorde ret i at tro paa Underet. Din Tid kom, endog før Du ventede det.«

Fader Martins Jul.

En fransk Jule-Legende.

I.

Hvem kender ikke Fader Martin! — Skønt han kun er en fattig Skomager, bor han dog ikke paa nogen Kvist. Hans Værksted og Beboelseslejlighed, to smaa Værelser med Køkken, optager hele den lille Fjælebod henne paa Hjørnet af Store Torv lige i Hjærtet af det ældste Marseille. Der lever han fra Haanden og i Munden, — forsaaler og lapper hele Kvarteret, thi efter at hans Øjne ere blevne svage, syr han ikke mere nyt.

Er der nogen, der ikke kender ham, da spørge han blot Fiskerne, Sælgekonerne eller Friskolens Dreng, der som en Bisværm farer forbi hans Dør, naar Klokken slaar tre. De kan fortælle om ham. Han har lappet dem alle eller blokket dem ud; — han véd bedst, hvor Skoen trykker. Mødrene har kun Tillid til Fader Martin, naar der skal sættes dobbelte Saaler eller solide

Hæle paa deres smaa Vildbassers Skotøj, der neppe holder helt i fjorten Dage, hvor stærkt det saa end er.

Rygtet vil vide, at Fader Martin paa den senere Tid er bleven gudfrygtig. Ikke saaledes at forstaa, at han forarges ved en lille Skæmt, men han forekommer en Del forandret, siden han har faaet saa travlt med at gaa »paa Salen«, hvor der synges Salmer og tales om Gud.

Han arbejder ikke mindre end før og heller ikke daarligere — tværtimod! Men man ser ham ikke mere som forhen hænge paa »Argonauternes Kafé«. Han har en stor Bog, som man kan se ham studere med Iver, naar man henad Aften kiger ind ad den lille Rude i Boden; han synes meget gladere, meget lykkeligere end tilforn.

Han har haft megen Sorg, Fader Martin. Hans Kone er død for over tyve Aar siden; hans Søn, der som Letmatros gik med Briggen »Phokæeren«, har han Intet hørt fra i de sidste ti Aar. Og Datteren taler han aldrig om; naar der spørges til hende, glider der en Skygge hen over hans Pande, og han svarer kun med at ryste paa Hovedet. Selv den Gang, da han gik paa Beværtningen for efter Dagens Besvær at faa et Slag Kort med Kammeraterne, var han sjældent munter. Nu efter Omslaget er han mere tilfreds.

II.

Det er Juleaften. Udenfor er det koldt og koldt, men inde hos Fader Martin i Boden er der lyst og varmt. Han er færdig med sit Arbejde og har just

sat sin tarvelige Middagsmad til Livs. Favnestykkerne brager i Ovn, og selv sidder han ved Bordet med sine Hornbriller paa Næsen, ivrigt fordybet i Læsningen.

»Og der var ikke Rum for dem i Herberget« (Luc. II 7.) Han maatte standse og tænke efter. »Ikke Rum for ham,« mumler han ved sig selv, »ikke Rum!« — saa betragter han sit lille Værelse, trangt som det er, men propert og pænt i al sin Tarvelighed. »Her skulde nok have været Rum,« vedbliver han, »om han var kommen til mig. Hvilken Lykke at have ham inden sine Døre, at modtage ham! — Jeg vilde naturligvis være bleven forlegen, men han skulde nok have faaet Rum. Ak! hvorfor kommer han ikke til mig og beder mig om Herberg, om — Husly. Jeg er ene og har ingen Andre at tænke paa; jeg har hverken Slægt eller Venner — hvem bryder sig om mig? Hvis det i Dag var den første Jul! Hvis Frelseren nu i Kvæld skulde fødes til Verden! Om han valgte min Bod til sit Fødested — — Hvorfor viser han sig ikke mere nu som i gamle Dage? . . . Hvad skulde jeg give ham? Skriften fortæller vel, hvad de Vise bragte: Guld, Røgelse og Myrrha, men jeg har Intet af alt det. De var rige, de vise Mænd! . . . Men Hyrderne, hvad gav de ham? Det staar der Intet om. De fik maaske ikke Tid til at tage Noget med. Ja — jeg véd godt, hvad Jeg vilde give ham«

Og Fader Martin rejste sig og strakte Haanden ud imod en Reol, hvorpaa der stod et Par omhyggeligt indpakkede Sko, et Par Børnesko.

»Se,« sagde han hen for sig, »se, det vilde jeg

give ham, mit Mesterstykke. Hvor vilde hans Moder dog blive glad! — Men hvad bilder jeg mig ind! — Skulde Verdens Frelser mon have Brug for min Bod og mine Sko!«

Den gamle Mand sank tilbage i sin Lænestol. Ude paa Gaden tiltog Tummelen og Trængselen, alt som Aftenen led, men Fader Martin rørte sig ikke. Han var sagtens sovet ind.

»Martin!« hviskede en Stemme tæt ved ham.

»Hvem er det?« raabte Skomageren og sprang op. Men hvor meget han end stirrede frem for sig, kunde han dog Intet se.

»Martin? Du har ønsket at se mig,« vedblev Stemmen, »nuvel! se ud paa Gaden i Morgen fra Sol staar op, til den gaar ned, og pas vel paa, saa skal Du se mig gaa forbi, men — beflit Dig paa at kende mig; thi jeg giver mig ikke til Kende for Dig.«

Stemmen tav. Martin gned sig om Øjnene. Lampen var brændt ud, — men Midnatsklokkerne ringede Julen ind.

»Det var ham! —« hviskede han betagen, »han har lovet at komme her forbi. Maaske er det en Drøm. Ligemeget! Jeg venter ham. Jeg har vel aldrig set ham, men jeg har saa ofte beundret hans Billede i Kirken. Jeg skal nok kende ham!«

III.

Længe før Daggry var Fader Martin paa Færde. Han fik i en Hast tændt op i Kakkelovnen og Værelset gjort rent. Saa lavede han sin Kaffe, og da han

havde drukket den, satte han sig hen ved Vinduet i Lys af de første Dagstraaler.

Lidt efter lidt lysnede det i Horisonten, og Martin saa' Gadefejeren dukke op henne ved Enden af Gaden. Han ofrede ham kun et ganske distrait Blik; han havde rigtignok andet at tage Vare end at betragte en simpel Gadefejer. Det saa' ud til at være koldt udenfor, thi Ruderne duggedes stadigt, og Fejeren søgte at varme sig ved en energisk Gymnastik, idet han slog Armene sammen og stampede i Jorden snart med den ene, snart med den anden Fod.

»Den stakkels Mand!« tænkte Martin, »han fryser alligevel. Det er Fest i Dag, kun ikke for ham. Om jeg gav ham en Kop Kaffe.« Og han bankede paa Ruden; — Fejeren vendte sig om, saa' Fader Martin i Vinduet og nærmede sig.

Skomageren aabnede Døren. »Kom ind, at De kan faa lidt Varme i Kroppen,« sagde han.

»Tak, jeg siger ikke Nej,« svarede Gadefejeren, »det er dog et Hundevæjr. Man skulde tro, man var i Sibirien.«

»De vil nok drikke en Kop Kaffe?« spurgte Fader Martin.

»Om jeg vil,« svarede Fejeren glædestraalende, »ja, det kan De tro, jeg vil! — De er en god Mand, er De!«

Skomageren skyndte sig at betjene sin Gæst for hurtigst muligt at komme tilbage til Vinduet. Fejeren saa' ham med Undren haste op paa Forhøjningen og

spejde ned ad Gaden, op over Torvet, til alle Sider og fremover.

»Hvad er det, De ser efter?« spurgte han omsider.

»Jeg venter min Herre,« svarede Martin.

»Deres Herre? Jeg troede ikke, De arbejdede for nogen Forretning. Det var da ellers ogsaa en besynderlig Tid at tilse sine Arbejdere paa — især da det er en Højhelligdag.«

»Det er en anden Herre, jeg taler om,« rettede den gamle Skomager.

»Saa —«

»En Herre, som kan ventes til enhver Tid, og som har lovet mig at komme i Dag. Kender De ikke ham? Hans Navn er Kristus!«

»Jeg har jo nok hørt Tale om ham, men jeg kender ham ikke. Hvor bor han?« sagde Gadefejeren med et lidt spottende Smil.

Martin fortalte i faa Ord, hvad han havde læst Dagen forud, idet han dog nu og da kastede et Blik ud ad Vinduet.

»Og det er ham, De venter?« spurgte til Slut Gadefejeren. »Jeg tror nu ikke, at De faar ham at se saaledes, som De tror. Men det er lige meget. De har vist mig ham. Mange Tak og paa Gensyn!« — Fejeren gik, og Fader Martin sad ene tilbage med Panden presset mod Ruden.

IV.

Nogle Drukkenbolte drev forbi, men Fader Martin værdigede dem knap et Blik. Saa kom Sælgekonerne.

trækkende med deres smaa Karrer; dem kendte han altfor godt til at skænke dem videre Opmærksomhed. Omsider standsede hans Blik ved en Kvinde. Hun var pjaltet klædt og meget udtæret og bar paa Armen et lille grædende Barn. Den Gamles Hjærte rørtes; maaske kom han til at tænke paa sin Datter. Han aabnede Døren og kaldte:

»Hej! hør!«

Den unge Kone vendte sig forbavset, og da hun saa' Fader Martin vinke, traadte hun nærmere.

»Du ser noget blegnæbet ud, mit smukke Barn!« sagde den Gamle.

»Jeg skal ud paa Hospitalet,« stammede Konen, »jeg haaber, at man der vil modtage mig og mit Barn. Min Mand er til Søs, og jeg har nu i tre Maaneder forgæves ventet ham hjem.«

»— Som jeg venter min Søn,« tænkte Skomageren.

»Han kommer ikke. Jeg er syg og har ikke en Øre, saa jeg er nødt til at søge Tilflugt paa Hospitalet!«

»Stakkels Kone,« sagde den Gamle rørt. »Kom dog ind og faa en Bid Brød og lidt Varme i Kroppen. Du vil ikke? Men i det Mindste en Kop Mælk til den Lille? — Her er min egen, som jeg endnu ikke har rørt. Sæt Dig ved Ilden, saa skal jeg holde Barnet saa længe. Jeg har selv haft saadan en lille Pusling engang, saa jeg véd, hvordan den skal behandles . . . Den ser ellers ogsaa sølle ud. Og den har jo ingen Sko paa!«

»Jeg har ikke haft Raad til at købe Skotøj,« sukkede Moderen.

»Bi lidt, jeg har et Par, som netop vil passe,«
 og trods Moderens Indsigelser hentede den gamle
 Skomager de smaa Sko, som han saa opmærksomt
 havde betragtet Dagen før, og gav Barnet dem paa.
 De passede, som om de var syet til det. Martin drog
 et stille Suk; han skilte sig ved sit Livs Mesterstykke.
 »Aa,« sagde han, »jeg har ikke mere Brug for dem nu.«

Han skyndte sig derpaa tilbage til Vinduet og gav
 sig til at spejde saa anspændt og beængstet, at den
 unge Kone forundret spurgte:

»Hvad er det, De ser efter?« —

»Jeg venter min Herre,« svarede Martin.

Den unge Moder forstod det ikke eller lod, som
 om hun ikke forstod det.

»Kender Du ikke Guds Søn?« spurgte han.

»Jo, det gør jeg rigtignok,« svarede hun og slog
 Kors for sig og Barnet, »det er ikke saa længe siden,
 jeg lærte min Katekismus.«

»Det er ham, jeg venter,« forsikrede den Gamle.

»Tror De virkelig, at han vil komme her forbi?«

»Han har selv lovet det, selv sagt det til mig.«

»Det er ikke muligt. O, hvor gerne vilde jeg dog
 blive hos Dem for at faa ham at se. Men De bliver
 vist skuffet, og jeg skal desuden skynde mig for at naa
 ud til Hospitalet i rette Tid.«

»Kan Du læse?« spurgte Skomageren.

»Ja.«

»Saa tag denne lille Bog med,« og han gav hende
 et nyt Testamente, »læs det opmærksomt, saa vil det

næsten være, som om Du saa' ham, og maaske Du saa senere faar ham at se,«

Den unge Kone tog Bogen noget tvivlrædig, takkede den Gamle for god Modtagelse og bød Farvel. Da Døren havde lukket sig efter hende, indtog han sin Plads ved Vinduet og spejdede som før.

V.

Den ene Time forløb efter den anden. Den lille rødglødende Ovn snurrede og snurrede, og Fader Martin sad fremdeles i sin Lænestol og stirrede ned ad Gaden.

Herren kom ikke.

Han havde vel set blandt de Spaserende en ung Præst med blonde Krøller og blaa Øjne, og han havde mindet ham om Kristus paa Billederne oppe i Kirken.

Men Præsten havde mumlet: »Mea culpa«! (»Min Skyld! min Skyld!«) idet han gik forbi, og det vilde Kristus aldrig have sagt.

Unge og Gamle, Søfolk og Haandværkere, Madammer og fine Fruer var komne forbi. Mangen Tigger havde banket paa hans Dør og Ingen forgæves.

Men Herren kom ikke.

Hans Øjne var trætte, og han begyndte at tvivle. Dagen svinder hurtigt i December.

Mørket var begyndt at brede sig over Torvet, og i det Fjerne saa' han allerede Lygtetænderen. Vinduerne i Huset lige overfor straaede af Lys. Lugten

af den stegte Kalkun, Marseillanernes traditionelle Jule-ret, strømmede ud fra alle Køkkener i Gaden.

Herren kom ikke.

Natten bredte sin Taage over Byen. Det var ganske unyttigt at blive siddende længere ved Vinduet. Han kunde Intet mere skelne.

Den Gamle krøb vemodig hen til Ovnens og begyndte at sysle med sin Aftensmad.

»Det var en Drøm,« mumlede han, »og dog havde jeg haabet det saa sikkert.«

Da han havde spist, slog han sin Bog op for at læse — men han kunde ikke.

Han tænkte kun paa et og det samme.

Pludselig oplystes Værelset med en egen, sælsom Glans, og den trange Bod fyldtes med Mennesker, der tilsyneladende kom ind som ad lukkede Døre. Der var Gadefejeren, den unge Kone med Barnet og mange flere, og alle spurgte de med Undren:

»Har Du ikke set mig?« —

Bag dem kom de Tiggere, han havde skænket et Par Skilling, de Naboer, han havde hjulpet i en snæver Vending, og de Børn, han havde smilet til, og Alle gentog de:

»Har Du ikke set mig?« —

»Men hvem er da I?« spurgte den gamle Sko-mager.

»Da saa' han Barnet paa Moderens Arm bøje sig ned mod den opslagne Bibel og udpege de Ord:

»Hvo, som modtager en af mine Smaa,

modtager mig. Thi jeg var sulten, og Du gav mig at spise. Jeg var tørstig, og Du gav mig at drikke, jeg var fremmed, og Du modtog mig. Hvad du har gjort mod disse mine mindste Brødre, det har Du gjort mod mig.«

En Moders Tilgivelse.

Et Sagn fra Bretagne.

Den rummelige Borggaard er fuld af Heste og Hunde; Jaunik Skolan skal paa Vildsvinejagt i den nærliggende Skov. Han sprænger afsted hen over Markerne med den blomstrende Gyvel og gør først Holdt ved Skovbrynet, hvor han kalder Kobbelet sammen. Jagten begynder; som en Stormvind farer han med sit Følge ind gennem Skovens Tykning; tornede Buske flænge Hundenes Hals til Blods, men Iveren driver dem fremad; de ere komne Vildsvinet paa Sporet;

Skoven genlyder af Hundeglam. Jaunik Skolan sætter efter Hundene paa sin vælige Hest. Medens den letsindige, lystige unge Herre saaledes hærger sin Fædreneary, sidder hans Moder og Søster hjemme paa Borgen. Moderen græder nu og da, men den lille Morised græder ikke; hun er munter og ved godt Mod, hun staar for Husholdningen, og skønt hun er en højbaaren Jomfru, er hun selv med ved alt, hvad der foregaar i Borgen. Hun er tilige stolt, og naar der kommer Tiggere og hun ikke har en Bid Brød at give dem, bider hun Læberne sammen og fordømmer sin Broder, som har forødt den fædrene Velstand. Hun er dog endnu glad og ved godt Mod, slaar Armene om Moderens Hals, idet hun aftørre hendes Taarer, men ogsaa hun skal snart komme til at græde.

Herren til Saint-Cast havde set hende i Kirken og følt sig tiltalt af hendes smukke Ansigt; siden da havde han ofte søgt hendes Selskab, men Morised var flygtet, saa saare hun saa ham. Herren til Saint-Cast havde da sluttet Venskab med hendes Broder, opmuntret ham til hans vilde Liv og forstrakt ham med Penge, han vilde have ham i sin Magt for at opnaa Moriseds Haand; men den unge Pige lod sig ikke vinde paa den Vis.

Da Jaunik talte til sin Søster om Herren til Saint-Cast og indtrængende bad hende om at tage ham, vendte hun sig fra Fontainen, hvor hun stod og vaskede, rejste sig i sin fulde Højde og sagde: »Jeg ved ikke, hvad for en Handel, I have sluttet med Herren til Saint-Cast, men det siger jeg Eder, min Broder, at I hverken skulle handle med mit Hjærte eller min Haand,

dertil have I ingen Ret; og hellere vilde jeg straks gaa i St. Anna Kloster i Treguier og lade min Moder ganske ene tilbage paa Borgen end føres til Brude-skamlen af Eders værdige Kompan.«

I næste Øjeblik svømmer Morised i sit Blod, Jauniks Dolk ligger ved hendes Fødder; Morderen er flygtet, forfærdet over sin egen Daad. Borgens Haller genlyde af høje Veraab og lydelig Hulken, thi man har fundet den unge Frøkens Lig og den unge Herres Vaaben. Kun Moderen græder ikke; hun staar ved det Leje, hvorpaa Morised hviler; hun har intet sagt, men i sit Hjærte har hun udtalt Forbandelsen over sin eneste Søn.

Jaunik var flygtet paa sin vælige Hest. Da han efter Mordet vilde bestige den, stejlede det ædle Dyr for første Gang. I sin Vrede huggede han det saaledes med Sporerne, at Blodet stod af dets Sider som før af Moriseds Bryst; han sprængte hen over Sletten, uden selv at vide hvorhen, og kom saaledes uventet til Treguier By. Der kendte man imidlertid allerede hans Forbrydelse, thi det var Torvedag, og Bondekonerne havde bragt denne sørgelige Tidende til Torvs tillige med deres Æg. Alles Blikke rettedes paa Morderen, der for igennem Gaderne med flagrende Haar som en Mand, der var fra Forstanden. Rettens Tjenere lagde Haand paa ham; han vilde forsvare sig, men ak, hans Dolk var bleven liggende ved Moriseds Fødder. Ti Dage efter døde han skønt Adelsmand paa Skafottet, thi han havde begaaet flere Forbrydelser, før han havde dræbt sin Søster Morised.

Moderen var bleven ene paa Borgen. Hun forlod

ikke sit Kammer, gik ikke mere i Kirke, — naar hun bad, bad hun alene; hun kunde ikke følge Præsten i den Bøn: »Og forlad os vor Skyld, som vi og forlade vore Skyldnere,« thi hun havde forbandet sin Søn Jaunik, som havde dræbt hendes kære Morised, hendes Livs Glæde og hendes Øjnes Lyst.

Det var Nat; Borgfruen havde bortskikket sine Terner, og de unge Piger havde lukket deres Kammerdør, glade over at være ubevogtede af deres Frues skumle Blikke og at kunne le og snakke, saa galt de vilde. Med et Lys i Haanden vandrede den fortvivlede Moder om i Borgen, standsede i hver af de store øde Sale og saa sig om, som om hun søgte sin tabte Lykke. Hun vendte tilbage til sit Kammer, hvor det endnu brændte paa Arnen, da studsede hun ved at se en Mand staa og varme sig ved Ilden. »Jeg havde jo lukket mine Døre og sat Skodder for mine Vinduer,« mumlede hun, »hvor kan han da være kommen fra?« — Den fremmede vendte sig imod hende og sagde: »Havde I lukket Eders Døre, saa har jeg aabnet dem før nu; kom nærmere med Lyset og blæs til Ilden, saa vil I skønne, hvem jeg er!« Hun traadte nærmere med Lyset, skælvede; det var Jaunik Skolan, den frafaldne, vanartede Søn, sin Søsters Morder. Moderen hævede langsomt sine Arme; Lyset rystede ikke i hendes Haand; den i hendes Hjærte allerede udtalte Forbandelse bævede paa hendes Læber, men Jaunik kastede sig paa Knæ for hende: »Tal ikke, Moder!« tryglede han, »tal ikke endnu, jeg er kommen i Nat for at bede

om Eders Tilgivelse; uden den kan jeg ikke indgaa i Paradis.«

Borgfruen lyttede i Stilhed; om hendes blege Læber spillede der et Smil: »Gud er jo Fader,« sagde hun ved sig selv og dvælede med et vist Velbehag ved Tanken om, hvor mægtig hun i dette Øjeblik stod

overfor sin ulykkelige Søn. Guds Tilgivelse var ikke nok; de Taarer, han angergiven havde grædt i sit Fængsel, og Jesu Blod, som var udgydt for ham, havde afvæbnet den guddommelige Vrede, men Morderen manglede endnu sin Moders Tilgivelse og hans Skyts-helgen, den milde St. Johannes, havde derfor tilladt ham at besøge hende for at opnaa denne. Moderen havde bøjet sig over ham, men hendes Øjne vare tørre og hendes Hjærte koldt. Jaunik græd med foldede Hænder.

»Frygt ikke, Moder, hulkede han, »det er mig, den Søn, I har bragt til Verden, som er kommen endnu en Gang for at se Eder! Jeg har forspildt min Moders Velsignelse.«

Et eneste Ord kom over Borgfruens Læber: »Morised!«

»O, Moder, jeg ved, at jeg har syndet imod Himlen og imod dig, og er ikke længer værd at kaldes din Søn, men efterdi Gud har forbarmet sig over mig tilgiv mig ogsaa Du!«

»Morised!« gentog Moderen.

»Hun er i Himlen, i Paradis hos Gud; der, hvor hun er, er der ikke længer Vrede. Morised har tilgivet mig, Moder! tilgiv mig ogsaa Du!«

Moderen havde atter bøjet sig over ham, men Lyset begyndte at ryste i hendes Haand; Taarer fyldte hendes Øjne, men de vædede ikke hendes Kinder; hun betragtede opmærksomt sin eneste Søn. Da lød der med et en Røst i Natten: »Fader! forlad dem, thi de vide ikke hvad de gøre.« Borgfruen vendte sig om, men

hun saa kun de sorte Egepiller og sin Søn Jaunik. Hun talte ikke, men Guds Røst havde gennemtrængt hendes Sjæl; hun saa ikke mere Moriseds Blod; den korsfæstedes Blod havde aftvættet hendes Søns Brøde, hvorfor saa nægte ham sin Tilgivelse? — »Gaa bort,« sagde hun, »Din Moder har tilgivet Dig lige som Gud og . . .« Sin Datters Navn kunde hun ikke udtale, men Jaunik, som havde rejst sig, løftede sine Arme mod Himlen og raabte: »Herre, lad mig nu ind i dit Paradis, thi Moder har tilgivet mig!«

Da Borgfruen atter saa sig om, var hun ene; alt var mørkt og øde, men der var lyst i hendes Sjæl: Englene sang i Himlen, fordi en Synder havde omvendt sig; Guds Barmhjertighed havde sejret: Morised var gaaet sin Broder i Møde i det nye Hjem.

Da Ternerne næste Morgen vilde tænde op i Borgfruens Kammer, fandt de paa Ovnens Blodsdraaber, som Jaunik havde grædt, og som havde slukket Flammen. Der gives Synder, som der maa grædes Blod over, førend de kunne tilgives, men »ere de end røde som Purpur, de skulle blive hvide som Sne«.

Slotsherrens Datter.

Et gammelt Schweizer-Sagn.

Det var den 8. Juni 1476 ved Solnedgang. Chillon Slot, Hertugen af Savoyens faste Borg, spejlede sine skumle Mure i Genfersøen, der laa stille og blank som smeltet Sølv. Alpernes Snetinder blussede i Skæret af den nedgaaende Sol. Stor og vidunderlig var den Fred, som hele Naturen aandede; den syntes at forjætte disse Egne Velsignelse fraoven, — men Naturens Fred genspejles ikke altid i Menneskers Hjerter, — og indenfor Kastellet skumle Mure havde alt i mange, lange Timer Ufred og Ængstelse fæstet Bo.

Portvagten havde samme Dags Morgen meldt Fjender i Sigte. Fra de omliggende Bjergtinder syntes de — som Græshoppesværme — at ville falde over Dalen. Opskræmt ved denne Tidende havde Besætningen under Slotsherrens Ledelse den ganske Dag slidt og slæbt for at sætte Borgen i Forsvarstilstand og gøre Alt klart til Udfald.

Allevegne herskede den største Travlhed; kun i Jomfruburet i det østre Slotstaarn var alt stille. Der

laa Slotsherrens Datter, Bertha af Castelard, paa Knæ foran et Krucifiks. Hun havde den ganske Dag ligget som lænket til Bedepulten, men nu da Aftenglansen med eet fyldte hendes Kammer, rejste hun sig og gik til Vinduet, et lille tilgitret Vindue, som vendte imod Søen. Der var en dyb Vemod i hendes Holdning og i hendes Blik, som hun stod der vendt imod den dalende Sol. Hendes lange, askeblonde Haar hang frit og løst og dækkede næsten som et Slør hendes Ansigt, dog kjendtes det, at hendes Kinder havde Alperosens zarte Rødme. Skikkelsen var høj og slank, Skuldrene spinkle, som vilde de vidne, at de kun bare tyve Somres Tynge.

»Dame Bertha!« lød med eet en ungdommelig Røst bag ved hende. Hun vendte sig om og saa, at det var Hubert, hendes Page. »Dame Bertha!« gjentog han, idet han ærbødigt bukkede, »Eders Fader, Slots-herren, sender mig for at give Eder til Kjende, at han i Nat ikke tør forlade Muren, men ved mig sender sit hjerteligste Godnat.«

»Er Faren overhængende, Hubert?« udbrød Bertha i aandeløs Spænding, »sig mig den hele Sandhed; forhold mig Intet, skjul Intet for mig. Betænk, at jeg sidder indespærret her og maa tage Varsel af Gny og fjerne Kartovers Drøn. Ak, Hubert, hvorfor tier du, naar jeg byder dig tale?«

»Fordi jeg intet Godt har at melde,« svarede Hubert og bortvendte sit Ansigt.

»Vend ikke dit Ansigt bort, du kjære Dreng!« ivrede Bertha og tog begge hans Hænder. »Jeg beder

dig ikke om gode og glade Tidender, men kun om et trofast Vidnesbyrd. Sig mig, hvad du ved; sig mig, hvad du tænker og troer. Sig mig, hvad Fader mener. Kan han holde Stillingen her? Eller ere vi fortabte? — Skulle vi berede os til at dø?»

»Ak, hvor I dog spørger, Dame Bertha,« sagde Hubert, og han saa op paa Borgfrøkenen med store, glansfulde Øjne. »Jeg har alle Dage ønsket at glæde Eder, — kan I da ikke fatte, hvor tungt det er for mig at være slig Ulykkesfugl. Jeg ved kun det, at Fogeden over Simmenthal, Zurlinden, fører Bernerne imod os for at tugte Eders Fader, fordi han nys tillod de italienske Lejetropper at undsætte Karl den Dristige. Eders Fader handlede ifølge Hertugen af Savoyens Befaling og har saaledes Intet at bebrejde sin Samvittighed. Men Bernerne«

»Sig Intet mere om Bernerne, de Blodhundel!« afbrød Bertha ham, »hvis de faldt over os, da ere vi fortabte. Jeg fatter, de anklage Fader for at staa i Ledtog med Landets Fjender og ville nu tage en dyr Hævn. Ak, da er der ingen Skaansel at vente af disse vilde Bersærker! — De ville hærge Slottet; — de ville myrde min høje, herlige Fader!«

»Fortvivl ikke, Dame Bertha,« hviskede Pagen, idet han ærbødigt understøttede den segnende Skikkelse, vi bør ikke tabe Modet, saa længe Eders Fader, Helten, Pierre af Castelard, bærer Hovedet højt. Faren er ikke heller overhængende, thi Fjenden er endnu fjern og Bernernes Antal ukjendt. Gaa til Ro, Dame Bertha, und Eder Hvile. I Nat vil Intet ske. Thi Zurlinden

vil neppe vove den farefulde Nedstigning af Bjergene før ved Daggrø.

»— Jeg gaa til Ro, naar Borgen er i Oprør! Hvad fabler Du om?» udbød Bertha fattet. Ved Du ikke, at det er Kvindens Pligt at vaage og bede, som det er Mandens at bede og kæmpe. Du har mindet mig om, at jeg har en Helt til Fader; — jeg skal ikke tiere glemme, at der ruller Helteblod i mine Aarer. Gaa flux til Rustkammeret og hent mine Vaaben og kald ad mine Terner, at de maa komme hid og iføre mig dem. Fuldtrøstet vil jeg vaage i Nat.

Da sank Hubert i Knæ for den stolte Borgfrøken og bad: »Spar Eders unge Liv!»

»Til hvem?» spurgte Bertha, »til hvem? Til Berterne, som ville skjænde mig? Nej, min kjæreste Dreng!« tilføjede hun blidt og foer med Haanden gennem hans lokkede Haar, »lad mig i denne Sag raade mig selv. Gjør, som jeg har befale!»

Tøvende fjernede Væbneren sig, og snart efter kom Ternerne ind med alle de skjønne Vaaben, som Hubert havde udtøget. Travle Hænder iførte da Slotsherrens Datter det guldindlagte Harnisk og omgjordede hende med en let Toledoklinge. Derpaa tændte de Voxkjerterne foran Krucifixet.

Bertha af Castelard stod nu frem, aftog sin Hjelme for den Korsfæstedes Billede, knælede selv ned og gav Tegn til de Andre, at ogsaa de skulde knæle. Saa opløftede hun sit Hjerte og sin Røst i et »De profundis«. Ternerne istemmede Sangen, og stærk og fuldtonende klang Vigiliemessen ud i Natten over den stille Sø.

Endnu ved Daggry den næste Morgen laa de knælende Kvinder fordybede i Bøn. Med eet stødes Kammerdøren op, og Væbneren Hubert traadte rask ind med klirrende Sporer. Bertha foer op, gav sine Turner Tegn til at fjerne sig og løb frem imod Hubert.

»Alt er ude med os, Dame Bertha,« stønnede Væbneren, idet han ligesom snappede efter Vejret. »Zurkinden har delt sin Hærstyrke; det er kun en mindre Del, han har ladet gaa over Bjergene, Størsteparten rykker frem langs Søbredden. Den ligger nu aaben og ubeskyttet; thi i Nat har han indtaget og nedskudt det gamle Kystfort: Tour de Peitz. Vi kunne da vente Fortroppen i Løbet af en halv Time; efter Kurens Skjøn ere Schweizerne os langt overlegne. Eders Fader lader i denne Stund Dødsmessen læse paa Skansen i den indre Borggaard.«

»Hvorfor er du saa ikke bleven hos ham, Hubert!« sagde Jomfruen, »skal ikke ogsaa du beredes til Døden? — — Eller er du endnu saa stort et Barn, at du i Farens Stund tyer til Kvindekammeret?«

En heftig Skamrødme, dyb som Purpur, skød op i Væbnerens Kinder og farvede hans Pande indtil Haarrødderne. Han rejste sit Hoved stolt, og det var, som han i dette Øjeblik voxede en Heltevæxt. Dame Bertha traadte uvilkaarlig et Skridt tilbage og saa undrende paa ham. Som han stod der, den slanke, spænstige Yngling, iført den stramt sluttende Køllet, med den blinkende Staalkrave om Halsen og med de guldblondede Lokker bølgende om det kjækt løftede

Hoved, var han skjøn som selve Erkeenglen St. Mikael, rustet til at gaa i Kamp med Dragen.

»Jeg staar her i en Størres Ærind,« sagde Hubert — og hans Røst lød som en Mands — »Eders Fader, Slotsherren, sender mig for at give Eder til Kjende, at han ikke tør forlade Skansen og ved mig sender Eder et sidste Levvel og et«

»Tal ud — tal ud,« bad Bertha, og hendes Bryst arbejdede, som var hun et Bytte for den heftigste Sindsbevægelse.

»— Og et Afskedskys,« hviskede Hubert, idet han knælede ned og ærbødig trykkede et Kys paa hendes Haand.

»Ikke saadan, Hubert,« udbrød Jomfruen, »det Kys, du bringer, tilhører mine Læber. Rejs dig!« — og hun trykkede lidenskabelig Ynglingen til sit Hjerte, og deres Læber mødtes.

»Skynd dig, Hubert!« vedblev Dame Bertha, »gaa til min Fader og forkynd ham, at jeg selv vil komme til ham paa Skansen og tage Afsked med ham. Tør han ikke komme hid til mig, da tør jeg vel komme did til ham. — Og tilføj, at der nu er een Kvinde mindre og een Mand mere i Borgen!«

Hubert gjorde en let Bøjning og fjernede sig. I det samme hørtes Drøn i Drøn; Skydningen var begyndt. Bertha satte Hjelmen paa sit Hoved og ilede op paa Brystværnet. Der stod — høj og hærdebred hendes Fader, Chillons Kommandant, Pierre af Castelard, iført en skinnende Rustning og ledede Skydningen. Han var saa optagen at at postere de berømte, uover-

træffelige Skytter fra Lavaux tre og tre ved hvert Skydeskaar, at han slet ikke gav Agt paa sin Datters Komme.

»Fa'r! Fa'r!« raabte Bertha og løb ham i Møde med udbredte Arme, »jeg maatte se dig endnu en Gang. Velsign mig, velsign mig!«

»Du her midt i Pileregnet!« udbød Slotsherren med et angstfuldt Udtryk — men Barn dog! — Betænk! — Hubert! hvorledes kommer min Datter rustet herop paa Brystværnet?«

»Fa'r! han har ingen Skyld i dette,« ivrede Bertha, »jeg har villet omsvæve Eder i Farens Stund som en Fylgie!«

»Siden du er kommen, Barn,« sagde Slotsherren i dyb Alvor, »saa tilsværg mig, at du ikke — levende — vil falde i disse skamløse Berneres Hænder!«

»Det lover jeg dig, Fa'r!« svarede Bertha, »jeg skal ikke glemme, at jeg har Helte at slægte paa.« Hun trykkede et Kys paa hans Pande, men idet hun slap hans Favntag, styrtede han død om, ramt i Brystet af en fjendtlig Pil. Bertha kastede sig over Liget, omklamrede det længe og ømt, indtil Hubert varsomt drog hende bort og ledte hende tilbage til Fruerburet.

»Eders høje Fader har bedet mig svare til Eders Liv,« hviskede han, »det er mig en hellig Pligt. Tør I betro det til mig? Jeg vil søge at redde Eder ved Flugt, endnu medens det lader sig gjøre. Jeg slaaer nu denne Jernboldt for Eders Dør; den lader sig ikke saa let sprænge. Selv løber jeg ned til Søen og stager

en Baad frem for Taarntrappens nedre Dør. Giv blot Agt fra Vinduet og forsag ikke, før jeg kommer — —«

I et Nu var Hubert forsvunden igjennem en hemmelig Tapetdør. Ene og sammensunken sad Bertha i den store, højryggede Armstol og stirrede vildt hen for sig. Udefra klang Drønene stærkere og stærkere. Hun hørte Vindebroen falde med et Brag, hørte Bernerne under skingrende Sejrshyl bestige Slotsmurene, som den herreløse Besætning ikke længere formaaede at skjærme. Hun sprang op; — det var, som fornam hun Gny og Vaabenklirren ude fra Trappen. Hun krængede Brynjen af sig, knugede en lille Dolk med Slangehefte i sine Hænder, løb til Vinduet op spejdede, — — og se, der kom virkelig Hubert, den tro Væbner, stagende med en Baad. Men med eet sortnede det for hendes Øjne; det var, som en Pileregn sænkede sig over Baaden; Hubert styrtede bagover og forsvandt.

»— Ikke levende i disse Skamløses Hænder!« hviskede hun sagte hen for sig og borede den lille Dolk i sit Bryst. Sagte gled hun ned foran Bedepulten og den Korsfæstedes Billede.

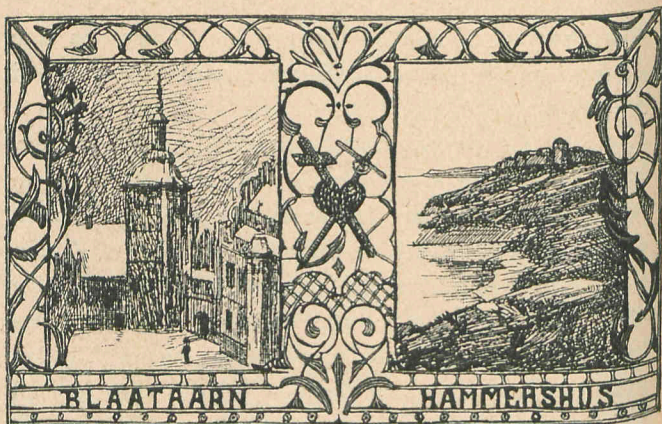
»Se, her er jeg!« lød i det samme Huberts Røst. Døren til Taarntrappen sprang op, og Væbneren ilede ind. »Kom, kom,« raabte han, »Baaden ligger for tøjet hernede; men her er ikke et Øjeblik at spille.«

Besværlig rejste Dame Bertha sig fra Bedepulten, maalte ham med et lykkeligt, men dog vemodssvangert Blik og sagde: »Skød de dig ikke ned i Baaden? —«

»Nej, jeg kastede mig plat ned, for at de ikke skulde ramme mig,« udbrød han med en Latter, »men

kom! kom!« og han tog den spinkle Jomfru paa sine stærke Arme og bar hende ad Taarntrappen ned i Baaden.

Saa roede han afsted af alle Livsens Kræfter. Pilene susede ham om Ørene, men han ænsede dem ikke; han stirrede med ufravendt Blik frem mod Maalet, Savoyens skovrige Kyst. Omsider inde under Kysten raabte han en Fiskerbaad an for hurtigere at blive hjulpen i Land. En gammel Fisker styrede sin Kvase hen imod ham og raabte tilbage: »Se dig for, Ulykkelige, og hav ikke sligt Jag! — — du sejler jo med Lig i Lasten!« —

Eleonore Kristina Ulfeldt.

Et Livsbillede, fortalt efter hendes egne Værker.

Næst Unionsdronningen Margrethe er Eleonore Kristina Ulfeldt Danmarkshistoriens mægtigste Kvindeskikkelse. Efter sin Fader Kong Kristian IV havde hun arvet ikke blot de skønne, skarptskaarne Træk, men tillige hans Gudsfrygt, Kraft og Snille, om end i en noget ejendommeligere og sjældnere Form. Som Begavelse var hun saavel ham som hele sin Samtid langt overlegen. Hun delte sin Tids Domme, men ikke dens Fordomme, hun delte dens Tro, men ikke dens Overtro: derfor var denne Kongedatter et Hoved højere end alt Folket. Derfor kunne vi endnu den

Dag i Dag forstaa hende, hvad enten hun fortæller om sin Lyst eller sin Jammer, glæde os over hendes mandige Optræden under alle sit omflakkende Livs Forviklinger, røres ved hendes barnlige Hengivelse i Guds Haand, og vi kunne ikke andet end smile ved de mange ungdommelige og virkelig pudsige Indfald, hvormed hun krydrede selv de bedskeste Timer.

Kun ni Aar gammel indgik hun en Forbindelse, som skulde blive skæbnesvanger for hele hendes Liv, idet hun blev trolovet med Korfitz Ulfeldt, som da var Kammerjunker hos Kongen. Hun fik en god og alsidig Opdragelse, og den Undervisning, hun modtog i sin Barndom, har sikkert lagt en Grundvold, hvorpaa hun med Lethed senere har kunnet bygge videre. Allerede viste hun en umættelig Videbegjærlighed, et let Nemme og en vidunderlig Hukommelse. Hun kunde f. Ex. lære en Salme udenad, medens hun afskrev en anden, og endda samtidig opfatte hvad der blev talt om i Stuen, og dog var dette kun Legeværk imod de Prøver paa sin Hukommelses Styrke, som hun senere i Livet skulde aflægge. Hun kastede sig med særlig Iver over Regning og Musik og var den eneste af Kongens Døtre, der kunde udtrykke sig flydende paa Fransk; dette Sprog var den Gang endnu ikke kommet i Mode og taltes endog ved Hove kun sjældent.

Den 9de Oktober 1636 holdt Kongen sin Datters Bryllup med Korfitz Ulfeldt paa Kjøbenhavs Slot. Kort efter blev Ulfeldt udnævnt til Rigshovmester og Statholder i Kjøbenhavn og flyttede da ind i den store, smukke Gaard paa Graabrødretorv. Ulfeldts mange

Embedspligter levnede ham kun sparsom Tid til Samvær med sin Hustru, og han blev ofte nødt at forlade hende flere Maaneder ad Gangen, naar han blev sendt til Udlandet i Kongens Ærinde. Men Eleonore Kristina vidste at beskjæftige sig i sin Ensomhed; Tiden blev hende aldrig lang. Hun studerede italiensk og spansk og dyrkede samtidig sin Musik; efter Sigende skal hun med lige Færdighed have spillet paa Guitar, Fløjte og Violoncel. Dog forsmaaede hun heller ikke lettere Adspredelser som Jagt, Boldspil og Skak. Hendes Skakbrædt var meget pragtfuldt, at dømme efter en samtidig Beskrivelse. Selve Brættet var af hvidt og gult Rav og de kunstfærdigt ciselerede Brikker af purt Guld. Det morede hende kun at spille Skak, naar hun kunde spille højt, og hun holdt sjældent mindre end en Rosenobel (3: 17 Kr.) paa Partiet.

I Aaret 1647 ledsagede hun sin Ægtefælle paa en større Udenlandsrejse til Paris, hvor hun ved det franske Hof vakte almindelig Opmærksomhed ikke blot ved sin Skjønhed og sit indtagende Væsen, men ved sin store Aandrigheid. En af Dronning Annas Hofdamer har skrevet om hende: Der var megen Anstand udbredt over hendes smukke Personlighed; hun gjorde sin Reverens for Dronningen ganske som en af vore egne Prinsesser og viste ingen Forlegenhed ved Samværet med alle disse fremmede Mennesker. Hendes Tale var behersket og havde lidt af hendes Fædrelands Kulde over sig. Paa sin Kjole og Hat havde hun saa mange Perler, at man kunde se, hun maatte være meget rig. Som Tegn paa sin høje Stand bar hun en

lille Dukkehat af sort Fløj, som alene Kongens Døtre maatte bære. Medens hun opholdt sig i Paris, gjorde Dronningen et stort Bal for hende og skjænkede hende et Guldur, besat med Diamanter af uhyre Værdi.

Et Aarstid efter Eleonore Kristinas Hjemkomst blev hendes Fader Kristian IV syg, og den 28de Februar 1648 døde han paa Rosenborg Slot. Hans Yndlingsdatter, Eleonore Kristina, som tillige med nogle faa andre havde vaaget hos ham den sidste Nat, trykkede hans venstre Øje til; det højre, der var blevet beskadiget paa »Trefoldigheden«, havde lukket sig af sig selv.

Med Faderen døde, saa at sige, Eleonore Kristinas Lykke. Det varede ikke længe, før Rigshovmesteren og hans Frue ved stolt og hoffærdig Optræden paadrog sig det nye Kongepars Unaade. Frederik III bar lige fra sin Tronbestigelse Nag til Korfitz Uldfeldt, fordi han vidste, at han havde dikteret den strenge Haandfæstning, som han havde maattet underskrive; derfor havde han ved Banketten i Anledning af Kroningsfesten tilhvisket ham de bekjendte Ord: »Hr. Korfitz! I har i Dag bundet mine Hænder; hvo ved, hvem der kan binde Eders igjen.« Dronningen, den forfængelige Sofie Amalie, var misundelig paa Eleonore Kristina, fordi denne ved alle Hoffester overstraalede hende ved sin Skjønhed og sit glimrende Vid. Rigshovmesteren, hvis anmassende Væsen havde skaffet ham mange Fjender, blev snart Skive for en Mængde falske og vanærende Beskyldninger, der endog drøftedes offentlig paa Gader og Stræder, og Følgen blev, at den stolte Potentat be-

sluttede at unddrage sig sin pinlige Stilling ved hemmelig Flugt. Eleonore Kristina pakkede i stor Hast deres Værdigjenstande, Juveler og andre Kostbarheder sammen, og om Aftenen den 14de Juli 1657 forlod Rigshovmesteren og hans Familie Kjøbenhavn i en Hyrevogn, idet de kørte ud ad Østerport, hvortil han som Statholder havde Nøglen. Da Ulfeldt saaledes havde forladt sin Post uden Tilladelse og Varsel, bleve hans Embeder og Len strax overdragne til andre og hans store Ejendomme beslaglagte. Fra nu af var Eleonore Kristinas Liv een stor Opofrelse: fremfor at blive tilbage og have magelige Dage i sit Fædreland, foretrak hun at følge sin landflygtige Husbond fra Hof til Hof og fra Fængsel til Fængsel. Hun, som havde delt de gode Dage med ham, var for stolt til nu at svigte ham i de onde. Der var ikke det, som hendes Kjærlighed ikke var stærk nok til at bære; og selv da hendes Husbond havde forraadt hendes Fædreland og dødsdømt maatte flakke om som en fredløs Mand, veg hun ikke fra hans Side, men iførte sig endog Mandsklæder for altid at kunne være hos ham. Hun tog aldrig noget Øjeblik i Betænkning at nedsætte sin egen Person, naar hun derved kunde redde hans, »agtende det for en Lykke, at hun sin sorgfulde og ofte med Sygdom behæftede Husbond maatte trøste og tjene.«

Efter som Landsforrædder at have dikteret Danmark Freden i Roskilde og efter siden at have forraadt Karl Gustav ved at røbe Stormplanen paa Kjøbenhavn for de danske, vovede Ulfeldt sig uden Forklædning til den danske Hovedstad. Baade han og Eleonore

Kristina bleve øjeblikkelig arresterede og som farlige Statsfanger førte til Hammershus Fæstning paa Bornholm. Eleonore Kristina var ikke den, som tabte Modet; da hun og Ulfeldt aldrig kunde vente at blive benaadede, gav hun sig strax til at pønse paa Flugt. I Vinteren 1660—61 lagde hun en snedig Plan, hvori hun indviede Ulfeldt og deres tro Tjener og Medfange, og alle tre fik nu travlt med i al Hemmelighed at træffe Forberedelser til Flugtens Iværksættelse. Eleonore Kristina sønderskar tre Par Lagener, som Venner i København havde sendt hende til Sengen, og forfærdigede deraf nogle Touge og et Sejl til en Baad; Ulfeldt udborede med en Egepind Muren under Jærnstængerne for det ene Vindu, saa at de i det afgjørende Øjeblik let kunde brydes ud, og Tjeneren skar et Par Aarer af nogle Brændestykker, som de havde opsparet i Vinterens Løb. Forsøget skulde iværksættes den 13de Marts, saafremt Vinden var gunstig og Vandet isfrit. Dagen kom; Vejret var lovende, — i Mørkningen brød de altsaa Jærnstængerne fra Vinduet, barrikaderede Døren og skred til Værks. Eleonore Kristina fastgjorde i Vinduskarmen et Hejseapparat, som bestod af Snorer, der vare trukne igjennem et Brædt og vel indsmurte med Lysetælle. Hun var selv den første, der vovede den eventyrlige Fart, idet hun satte sig paa Brædtet og lod sig fire ned ad den 21 Alen høje Skrænt. Derefter lod Ulfeldt sig hejse ned, og tilsidst firede Tjeneren sig selv ned. For at undgaa Skildvagterne maatte Flygtningene gaa en Omvej, ved hvilken Lejlighed Ulfeldt i Mørket forvildede sig ud i en Mød-

dingpøl og mistede sine Sko. De lode sig derpaa glide ned ad den stejle Klippevæg for hurtigst muligt at komme ned til Stranden; men disse anstrængende Farter udmattede i den Grad Ulfeldt, der hele Vinteren havde været syg, at de maatte gjøre Holdt ved et Gjærde udenfor en Kro. Ingen af dem følte sig stærk nok til at overskride dette Gjærde, der tjente til Brystværn for de ydre Forsvarsværker, og Tjeneren og Eleonora begyndte derfor at bryde Hul paa det for at krybe igjennem. Ved denne Støj vækkedes imidlertid Krovæerten, som troede, at det var Tyve, der vilde bryde ind i hans Svinehus. Han løb ud i Døren og raabte dem an, men da de ikke svarede, greb han sin Bøsse. Da bemærkede han i det gryende Dagskær nogle »ubekjendte, underlige Postyrer«, som han senere under Forhøret udtrykte sig, »thi Grevinden var behængt med al Slags Dingeldangel af Snore, Lagener og Sejl, og de Pløke og Træstykker, som vare bundne dertil, og som de skulde bruge til deres Sejlads, raslede mod hverandre; dertil havde hun den forpinte Greve, som ikke kunde gaa alene, paa Halsen. Tjeneren krøb ogsaa afsted noget hinkende og krumbøjet med en stor Bylt paa Nakken, og ovenpaa Bylten var der bundet to krumme Stænger, der lignede Horn, saa at disse Postyrer paa Grund af Taagen slet ikke syntes at ligne menneskelige Væsener.« Kromanden, som troede, at det var Spøgelser, tabte Bøssen af Forskrækkelse, løb ind i Huset og smækkede Døren i efter sig. Med megen Besvær naaede de ned til Fiskerlejet, men her bleve de anholdte af Strandvagten,

og førte tilbage til Fængslet. Efter nogle Maaneders Fangenskab bleve de dog løsladte paa den Betingelse, at Ulfeldt til Kronen afstod alt, hvad han ejede af faste Ejendomme og Godser (udenfor Fyen) og forpligtede sig til i Fremtiden ikke at forlade Fyen, hvor han skulde tage Bolig paa Holkenhavn, sin Hustrus Mødrenearv. Han saa dog Lejlighed til at slippe bort under Paaskud af at skulle bruge Badene i Aachen, men da han i Stedet lagde Raad op imod den danske Regering og tilmed søgte at vinde Udlandet for sine hævnjerrige Planer, blev han dømt til at miste Ære, Liv og Gods. Da han imidlertid var undvegen, maatte man nøjes med at henrette ham »in effigie«, d. v. s. halshugge en stor Trædukke, der var gjort i hans Billede. Hans Vaabenskjold blev sønderbrudt af Bødden og kastet i Slotsgraven, hans Gaard blev nedreven til Grunden, og paa Graabrødretorv blev der rejst en Pyramide med den Indskrift: »Forræderen Korfitz Ulfeldt til evig Spot, Skam og Skændsel.« Næppe et Aarstid derefter døde Ulfeldt, efter længe fredløs at have flakket om i Tyskland, i en Baad paa Rhinen, men det blev ikke forundt hans trofaste Hustru at være hos ham i hans Dødsstund.

Paa hans egen Opfordring var hun rejst til England for at indkræve en større Sum Penge, som Ulfeldt i sin Tid af sine egne Midler havde laant den engelske Konge Karl II, da denne landflygtig opholdt sig i Nederlandene. Kongen var imidlertid utaknemlig nok til paa den danske Regerings Forlangende at udlevere hende, der, som man troede, havde haft Del i Ulfeldts

Forræderi. Paa et engelsk Krigsskib blev hun ført til København, hvor hun paa sin Dødsfjende Dronning Sofie Amalies Anordning blev sat fangen i Blaataarn paa Københavns Slot. Der henlevede Kristian IVs kæreste Datter tre og tyve lange Aar i et Fangehul, saa usselt, at Loftslugen, selv i den strengeste Vinterkulde, maatte staa aaben, for at hun ikke skulde kvæles af Røgen fra Kakkellovnen, der ikke en Gang var forsynet med noget Rør.

Ofte skrantede hun, men i al sin Elendighed vidste hun bestandig at holde Modet oppe ved at genkalde sig i Erindringen de kære Salmer og Bibelsprog, hun havde lært udenad som Barn. »Jeg fornam i min Bedrøvelse,« bekender hun selv, hvad Nytte man deraf haver: i Ungdommen Salmer og bibelske Sprog at have lært; — tro mig, mine Børn, de have udi min Elendighed været mig en stor Trøst. Derfor øver Eder nu i Ungdommen udi det, som Eders Forældre Eder udi Barndommen have ladet lære, nu! (siger jeg) nu, medens Bedrøvelsen Eder ikke saa hardt gæster, paa det at naar hun kommer, I da kunne være beredte til at tage imod hende og Eder med Guds Ord trøste.« Taalig bar hun sin haarde Skæbne: »Gud var den, som selver traadte ind med mig af Taarndøren, han var den, som rakte mig sin Haand og stred for mig i Misdædernes Fængsel. Gud haver gjort underlige Ting imod mig, og det er mere end ubegribeligt, at mine Lemmer ikke ere indskrumpede af den megen Liggen og Sidden, at mine Øjne ikke ere dumme, ja ganske blinde af Graad, at jeg ikke er stakaandet

af idelig Lyseos, Stank og indeklemte Luft —«. Langt fra at anklage sin Ægtefælle, hvis forræderiske Anslag hun alene kunde takke for den ublide Medfart, der var bleven hende til Del, omtalte hun ham altid med Ærbødighed, saaledes i Beskrivelsen af deres sidste Møde: Min Herres Afskedsord til mig i Amsterdam vare disse: Du har levet med mig i Taalmodighed, raadet mig i Vanskeligheder, elsket mig i den højeste Elendighed; nu skilles vi ad. — Herpaa gav jeg ham et trofast Svar med vaade Øjne og med en Mund, der taledes af et Hjerter, som var fuldt af den Kærlighed, et Ægteskabsløfte, styrket ved saa mange Aars kærlige Omgang og prøvet i Modgang, kunde skænke, og dermed hilsede vi hinanden for sidste Gang.»

Til Opvartning havde man givet hende en raa, lunefuld Kvinde, som ofte plagede hende med Drillerier af den kaadeste Slags. Naar Eleonora Kristine endelig tabte Taalmodighed og gav sig til at skænde, gjorde hun sig opsætsig og brugte Mund.

»Sagte, sagte!« sagde Prinsessen en Gang, da Kvinden blev højroset, »saa længe ikkun en af os er vred, saa haver det intet at sige; men bliver jeg og vred, saa tør der følge andet paa!«

Hun satte da en spodsk Mine op og sagde: »Jeg tror nok, I ikke er god, naar I bliver vred! I haver nok Ord derfor, at I udi gamle Dage ikke kunde taale meget, men slog straks — mens . . .«

»Hvad mere?« spurgte Eleonora, »mener I, at jeg nu ikke kunde gøre ondt, om jeg vilde, saa vel som da, om nogen gjorde mig noget, som jeg ikke kunde

lide? Nu langt bedre! De haver ikke behov at nægte mig Kniv for den Sags Skyld, at jeg skulde myrde Eder; det kan jeg gøre med mine bare Hænder. Jeg kan kvæle den stærkeste Karl med dem, om jeg uforvarende fik fat paa ham, og hvad kunne ske mig værre end mig sker? — Derfor farer ikkun i Mag!«

Hendes Sind var endnu bestandig saa ungdommelig friskt, at hun ikke sjældent lod sig henrive til en lille Spøg. Da Kvinden saaledes en Dag berettede hende, at der skulde komme Linedansere paa den inderste Slotsplads og beklagede ikke at kunne faa dem at se, fik hun et lystigt Indfald. Hun lod hende tage Sengklæderne af Sengen og derpaa rejse Sengen op mod Vinduet. For at komme op paa dette Stillads skød hun Bordet hen til Sengen, entrede fra Bordet op paa det rejste Sengested, lod saa Kvinden række sig først Natskrinet og derpaa en Stol, som hun stablede ovenpaa Sengen, og efter behændigt at være klatret fra Skrinet op paa Stolen, stak hun Hovedet ud af Vinduesgluggen og kiggede ned paa Slotspladsen. »Jeg kunde se Kongen og Dronningen i deres Øjne,« fortæller hun i Dagbogen, »de stode paa den lange Sal, og undrede jeg siden paa, at de ikke kastede Øjet did hvor jeg stod.«

Skønt Naal, Traad og Bøger var hende berøvet, vidste hun bestandig at beskæftige sig; Nød gør opfindsom, og der var ikke noget saa ubetydeligt, at den driftige Kvinde jo ikke kendte Anvendelse derfor. Pinseaften havde Slotsfogeden saaledes sat grønne Grene, saakaldte »Majtræer« ind i hendes Fængsel. Hun brød da nogle Kviste af Grenene, skrabede Barken af dem

med et Glasskaar, der maatte tjene som Kniv, blødte dem i Vand, lagde dem i Presse under et Brædt, hvorpaa Fejeskarnet blev baaret ud, saa de bleve flade, og lavede saa en Vævekam deraf. For gode Ord og Penge fik hun Per Kusk overtalt til at give sig noget grovt Traad, som hun brugte til Søller, og af den Silke, som hun fik ved at optrevle sine Strømper og Sløjferne paa sin Nattøje, lavede hun brede Baand. Den ene Bom blev fastgjort ved Kakkelovnen, den anden ved hendes Liv, saaledes at hun, saa saare Nøglen blev stukket i den yderste Dør, med et Ryk kunde faa sin Væv løs og lagt bort, førend den inderste Dør blev aabnet.

Hun fik Mad og Vin fra Hoffets Køkken, undertiden endog Konfekt og Strøsukker. Dette sidste var hende særlig velkomment, fordi det var indsvøbt i rent Papir, og hun paa den Vis fik noget at skrive paa. Blæk skaffede hun sig ved at røre Sod ud i Øl; — Laaget af et Tinkrus maatte tjene til Blækhorn, en med Glasskaaret tildannet Hønsefjer til Pen. Med dette simple Skrivemateriale frembragte hun et af vor Literaturs Mesterværker — det saakaldte »Jammersminde«, i hvilken hun har givet en skøn og uforglemmelig Skildring af sit Fængselsliv.

Endelig i Aaret 1677, da hendes Dødsfjende Sofie Amalie var død, blev Eleonora Kristina sat paa fri Fod. Der blev anvist hende Opholdssted paa Maribo Kloster, hvor hun i sin Datter Anna Katrines Selskab henlevede de sidste tretten Aar af sit Liv. Disse forløb stille og roligt, og da den haardt

prøvede Kvinde den 16. Marts 1698 blideligt hensov, blev hun i Følge sit udtrykkelige Ønske begravet »i Stilhed og uden Ceremonier«, svøbt i det Jordelin, som hun allerede i Blaataarn havde syet. Hendes Kiste var kun betrukket med sort Læder uden Bogstaver og Beslag; hun havde jo den Tro, som hun saa smukt har udtrykt i sit Jammersminde: »Om de end, naar jeg er død, lægge mit Legeme i Stranden, saa skal det dog tillige med Sjælen komme for Guds Trone paa den yderste Dag og bestaa sig bedre end som mange, der ligge i Kister med Sølv beslagne og i herlige Begravelser. Jeg begærer intet uden et saligt Endeligt.«

Paa Gravstenen i Maribo Kirke læses følgende Indskrift: Herre! havde Dit Ord ikke været min Trøst, da havde jeg maattet forgaa i min Elendighed.

Salmevers,

skrevne af Eleonora Kristina i Blaataarn.

Betænk min store Trængsel,
Mit lange, haarde Fængsel,
Min Jammers el've Aar!
Ej saa at det bedrøver;
Gud Herren blot mig prøver,
Han kender bedst, hvad jeg formaar.

Gud, jeg for Dig nedfalder:
Se til mig i min Alder,
Som stunder nu fast til!
Af Aaget Du mig spænde;
Gør paa min Trældom Ende,
Dog ej hvad jeg, men hvad Du vil!

Vort Aarhundredes Eventyrkonge.

Ludvig II., en Søn af Kong Maximilian II. af Bajern, var født i Aaret 1845. Den uforholdsmæssig strenge Maade, hvorpaa Kongen lod Prinsen opdrage, var sikkert velment, men skulde snart vise sig alt andet end velsignelsesrig. For at gøre ham alvorlig og mandig, fratog han ham alt Legetøj, netop i den Alder, da Børn finde størst Glæde i Leg og paa samme Tid drage størst Nytte deraf. En Tid lang var en Skildpadde hans eneste Adspredelse, men snart fjernede man ogsaa den som »alt for distraherende« for det ungdommelige Sind. Ludvig og hans Broder, Prins Otto, fik kun 1 Mark i Lommepenge om Ugen. Da derfor Otto en Gang hændselsvis erfarede, at en frisk Tand betaltes med 10 Gylden, fattede han straks den Plan at trække en af sine bedste Kindtænder ud og sælge den til en Tandlæge, — en Finansspekulation som imidlertid kun paadrog ham en større Revselse.

Den haarde Behandling, som overgik Prinserne i deres Barndom, avlede kun Selvbeherskelse og Trods.

Ludvig var allerede som Dreng pirrelig, egenkærlig og menneskesky. En Gang blev Slotsgartneren paa Berchtesgaden saaledes Vidne til et mærkeligt Optrin mellem de to Dreng, der troede sig ubemærkede. Prins Otto laa i Græsset, bunden paa Hænder og Fødder, med en Knevl i Munden og en Strikke om Halsen, hvori Broderen trak af al Magt. Ludvig var den Gang tolv, Otto ni Aar. Gartneren sprang hurtigt til og befriede den Ulykkelige, men Ludvig sendte ham et rasende Blik og raabte: »Han er min Vasal, og vover han ikke at lystre, maa jeg henrette ham!« Dette lille Træk viser Glimt af det dæmoniske, der siden skulde blive skæbnesvangert for Kongens Karakter, og aabner sørgelige Perspektiver ud imod Tyraniets og Vanvidets Ørkener.

Kong Max døde 1864, kun 51 Aar gammel. Kronprins Ludvig var da lige fyldt sit nittende Aar.

»Og nu, min Søn«, sagde Kongen paa Dødslejet, »ønsker jeg Dig, at Du en Gang maa faa en ligesaa rolig Død som jeg.«

Om den unge Konge skrev en fransk Forfatter: Han ser godt ud, men hans Øjne blinke, som om de ikke taalte Dagslyset. Han tilsteder ingen Kvinde Adgang til sit Hof. Musik og Theater er hans eneste Kærlighed — hans Passion. Det Problem, der hyppigst beskæftiger ham, er Opfindelsen af den størst mulige sceniske Illusion. Han har saaledes undfanget den Ide at bygge et Theater under aaben Himmel paa Isars Bred, hvor Floden kunde komme til Syne mellem Kulisserne og Sol og Maane spejle sig deri.

Da Doktor B. Morell i Aaret 1867 aflagde Kongen et Besøg i München, blev han, som saa mange, slaaet eller rettere tryllebundet af Kongens sværmeriske Blik, — dette Blik, som hans Beundrere saa ofte havde lovprist i begejstrede Rhythmer — men hvorefter han straks udtalte den sørgelige Propheti: »Det er dæmrende Vanvid, der stirrer ud af dette Øje.«

Den unge Konge trak sig mere og mere tilbage fra Verden, skyede sin Residensstad og deltog kun yderst sjældent i offentlige Højtideligheder. Hans Moder, Enkedronningen, for hvem han nærede den største Agtelse og Kærlighed, var den eneste Kvinde han omgikkes. Ved et Hofbal, et af de sidste han gav, havde han spurgt sin Ceremonimester: »Er det ikke skønne Damer, som figurere ved denne Fest?« og efter at have faaet Bekræftelse derpaa, havde han tilføjet, idet han fæstede sit sjælfulde, kærlighedsrige Blik paa Enkedronningen: »Men der er dog ingen som min Mo'r!«

Enkedronning Marie var i Besøg paa Hohenschwau-gau. En herlig Sommeraften havde hun aabnet et Vindue og stod ligesom fortabt i Beskuelsen af den romantisk skønne Udsigt. Da fængsledes hendes Blik af et prægtigt Grantræ, som stod udenfor Vinduet. »Se blot,« sagde hun til sine Hofdamer, »hvor det Grantræ dog tager sig henrivende ud; det vilde være et vidunderligt Syn paa en Juleaften at se den smykket som Juletræ!« — Enkedronningen blev staaende ved det aabne Vindue, til Aftenskyggerne længst havde sænket sig over Udsigten. Snart efter gik hun til Ro, og alt var glemt. Ved Juletid residerede den høje

Gæst atter paa Hohenschwangau; Kongen havde indbudt bende til at fejre Højtiden i hans Selskab. Det var allerede langt ud paa Aftenen, da Kongen førte sin elskede Moder fra hans Salon til hendes eget Gemak. Han bad hende træde hen til Vinduet, og idet han aabnede det, sagde han: »Se, her er Juletræet til min kære Mo'r!«

Dronningen stod maalløs af Forbavselse ved at se sin skønne Sommerdrøm saa pludselig opfyldt. Derude i den stille Decemhernat stod nu som ellers den høje, majestætiske Gran, men i Aftenens Anledning illumineret med tusende Voksllys og pyntet som et straalende Juletræ. Dybt rørt takkede Dronningen sin Søn for hans store Betænksomhed.

I 1875 bad man Doktor Gudden tilse Prins Otto, der allerede var erklæret for sindssyg. Den berømte Læge havde i den Anledning Audiens hos Kongen, og det er unægtelig interessant, naar man kender disse to Mænds ulykkelige Skæbne at lægge Mærke til deres første Møde. Det skal bemærkes, at bemeldte Audiens fandt Sted for aabne Døre og bevidnes af Personer, hvis Troværdighed man umuligt kan drage i Tvivl.

»Forpligter De Dem til at helbrede min Broder?« spurgte Kongen.

Doktor Gudden svarede fattet:

»Noget Løfte kan jeg i dette Tilfælde ikke give, men der synes at være Haab.«

»Jeg vil have et bestemt Svar; forpligter De Dem til at helbrede Prins Otto eller ej?« spurgte Kongen opbragt.

»Hvis jeg skal forpligte mig dertil,« svarede Gudden,

»maa mine Befalinger ske Fyldest; jeg maa have fuldkommen frie Hænder, hvis jeg skal svare for min Kur.«

Kongen grundede en Stund og raabte derpaa ligesom ude af sig selv:

»Ved I, min Herre! at for en Ætling af Huset Wittelsbach eksisterer ikke det Ord: maa!«

Trods denne energiske Protest tilsaa Gudden Prins Otto, og han maatte finde sig deri, men Kong Ludvig skulde senere vise Doktoren, at han ikke maatte.

Kongens Byggelyst tiltog med Aarene og uden at tage mindste Hensyn til de Millioner, som medgik, opførte han en Række Pragtslotte, som paa samme Tid røber hans umiskendelige kunstneriske Anlæg og hans ekscentriske Fantasi. Naar nogle have ment, at den kongelige Eremit byggede for at prale med sine Slotte, saa er det saa lidt overensstemmende med Sandheden, at han tvertimod helst havde skjult dem for Menneskehedens profane Øjne.

Der var under alt dette foregaaet en sorgelig Forandring med Kongen siden hans Tronbestigelse; — den smækre ildfulde Yngling, hvis Elskværdighed havde henrevet alle, var bleven en bleg, menneskesky Tyran, som — ulykkelig trods al den Eventyrpragt, hvormed han omgav sig, — i stormfulde Vinternætter for frem over Bjergstierne, staaende paa sin lueforgyldte Kane, med Krone paa Hovedet og Scepter i Haanden — det var nu kun det dybblaa Øje med det drømmende, vemodige Udtryk, som mindede om den en Gang saa herlige Yngling.

Kongens Sindssyge tiltog i en saa foruroligende

Grad, at man midlertidig overdrog Regeringen til hans Onkel, Prins Luitpold; medens Lægerne formaaede Kongen til at underkaste sig en Kur hos Doktor Gudden.

Residensen forlagdes til Slottet Berg, og allerede d. 13. Juni 1886 kunde Doktor Gudden sende Prinsregenten det bekendte Telegram: »Her gaar alt forunderligt godt.«

Gudden lod sig imidlertid forblinde af Kongens overstrømmende Elskværdighed, og da han nogle Timer efter Afsendelsen af ovennævnte Telegram skulde spadserere Aftentur med Kongen, gav han den ubesindige Kontraordre: »Ingen Vagter behøve at følge med!« — Klokken var da halv syv; skønt det regnede, havde Kongen ladet sin Paraply rulle sammen; han havde sagt til sin Kammertjener, at han vilde være hjemme ved 8-Tiden. Hjælpelægen Dr. Müller har skildret den uhyggelige Aftens Begivenheder i følgende Rapport:

Jeg saa dem begge spadserere ned ad Starnbergersøen til, den samme Vej, som de plejede at gaa. Ved Otte-tiden blev Regnen stærkere og til vor Forundring kom de ikke tilbage til det angivne Klokkeslet. Jeg lod straks foranstalte en Gennemsøgning af hele Slotsparken, men da den ikke førte til noget som helst Resultat, ytrede jeg allerede Kl. 9 til den jourhavende Adjudant: »Jeg tror, at de begge maa være døde.« Henad 10 telegraferede vi til München: »Hans Majestæt Kongen og Gudden gaaede ud at spasere, endnu ikke hjemkomne; Omegnen afsøges.«

Kl. 10¹/₂ opstod et forfærdeligt Røre; en Slotsbetjent kom løbende med Kongens Hat, som han havde

fundet ved Søen. Den var dyndvaad, men blev straks genkendt paa Diamantagraffen. Nogle Minutter efter indløb Efterretning om, at man sammesteds havde fundet Guddens Hat og begge Kongens Frakker, ligeledes drivvaade og nogle Skridt derfra, oppe paa Grønsværet Guddens Paraply.

Nu løb jeg med Slotsforvalteren ned til Søen, fik fat i en Baad og roede et Stykke ud fra Land. Vi havde næppe gjort et Par Aaretag, før Slotsforvalteren udstødte et Skrig og sprang i Vandet, der naaede ham til Brystet; han greb fat i et Menneskelegeme, der flød paa Vandet: det var Kongen i Skjortærmer. Et lille Stykke derfra fandt han Gudden, ligeledes flydende i Vandskorpen. Vi kaldte nu nogle Vagter til, og de hjalp os de forulykkede op Baaden. Begge vare — som jeg straks erklærede — uden Pulslag og uden Aandedræt; Dødens Stilhed var indtraadt. Medens Kongens Lig ikke bar noget kendbart Spor af Overlast (kun Hatteskyggen var flænget) syntes Guddens Ansigt, baade Næse og Pande, temmelig forslaaet; især vidnede en blaa Bule over det højre Øje om et voldsomt Næveslag, Kong Ludvigs Ansigt havde et mørkt, næsten skummelt Udtryk, Guddens Træk syntes derimod stivnede i det elskelige Smil, som i hans Livstid havde vundet ham saa mange Patienter.

Kong Ludvigs Skæbne var tragisk i dette Ords højeste Betydning; d. v. s. han hyldede Absolutismens forældede Grundsætninger og kæmpede en fortvivlet Kamp mod dette Aarhundredes alt andet end romantiske Tidsaand.

Indhold.

Den lille Spinderske	1
Jærnmasken	14
Vogterdrengen	34
Et Juleeventyr	47
Helten fra Kongedybet	58
Kapergasten	75
Bayard eller Ridderen uden Frygt og Lyde	92
En Visnekvist	111
Prinsesse Lilith	121
Den sidste Korsridder	135
Ensom — men ikke ene	153
Christopher Columbus	170
Sølvkæden	192
Ambulancens Heltinder	216
Under	229
Fader Martins Jul	241
En Moders Tilgivelse	252
Slotsherrens Datter	259
Eleonore Kristine Ulfeldt	268
Vort Aarhundredes Eventyrkonge	281

